

ปัญหาการบังคับคดีในสิทธิบัตร

โดย

นางสาวยุพรัตน์ ร้อยแก้ว

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

นิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขากฎหมายธุรกิจ

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2560

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปัญหาการบังคับคดีในสิทธิบัตร

โดย

นางสาวยุพรัตน์ ร้อยแก้ว

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

นิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขากฎหมายธุรกิจ

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2560

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

PROBLEM REGARDING THE EXECUTION OF PATENT

BY

MISS YUPPHARAT ROIKAEW

A THESIS SUBMITTED IN PARTIALFULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS

FOR THE DEGREE OF MASTER OF LAWS

BUSINESS LAW

FACULTY OF LAW

THAMMASAT UNIVERSITY

ACADEMIC YEAR 2017

COPYRIGHT OF THAMMASAT UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะนิติศาสตร์

วิทยานิพนธ์

ของ

นางสาวยุพรัตน์ ร้อยแก้ว

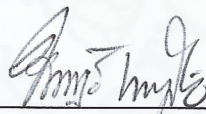
เรื่อง

ปัญหาการบังคับคดีในสิทธิบัตร

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
นิติศาสตรมหาบัณฑิต

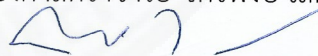
เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2561

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

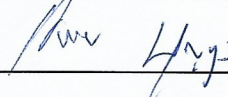
(รองศาสตราจารย์ จักรพงษ์ เล็กสกุลไชย)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ วรรณานันต์)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

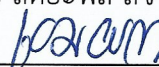
(ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.วรรณชัย บุญบำรุง)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(อาจารย์ สัตยะพล สัจจเดชะ)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(อาจารย์ ดร.เอมผกา เตชะอภัยคุณ)

คณบดี

(ศาสตราจารย์ ดร.อุดม รัฐอมฤต)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ปัญหาการบังคับคดีในสิทธิบัตร
ชื่อผู้เขียน	นางสาวยุพรัตน์ ร้อยแก้ว
ชื่อปริญญา	นิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	กฎหมายธุรกิจ นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ วรรณานันต์
ปีการศึกษา	2560

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันทรัพย์สินที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจได้มีการพัฒนาและเกิดทรัพย์สินในรูปแบบใหม่ทั้งประเภททรัพย์สินที่มีรูปร่าง และทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างแต่มีมูลค่าสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิบัตรซึ่งเป็นทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างแต่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง ดังจะเห็นได้จากคดีระหว่าง Dynamic Advances LLC Vs. Apple Inc. ที่ทางบริษัท Dynamic Advances LLC ได้ฟ้องร้องว่า Apple Inc. ละเมิดสิทธิบัตรโปรแกรมตอบคำถามของ Dynamic Advances LLC เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบระบบโต้ตอบ “Siri” ที่ใช้ใน iPhone เมื่อคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาคดีของศาล Apple Inc. ขอยอมความในคดีดังกล่าวและยินยอมที่จะชดใช้ค่าเสียหายจำนวน 24.9 ล้านดอลลาร์สหรัฐให้แก่ Dynamic Advances LLC นอกจากนี้ กรณีคดีฟ้องร้องการละเมิดสิทธิบัตรการออกแบบระหว่าง Apple Inc. Vs. Samsung ที่คำพิพากษามีผลบังคับให้ Samsung ต้องดำเนินการจ่ายค่าเสียหายจากการละเมิดสิทธิบัตรการออกแบบให้ทาง Apple Inc. เป็นมูลค่าสูงถึง 548 ล้านดอลลาร์สหรัฐ มูลค่าความเสียหายจากการละเมิดสิทธิบัตรที่เกิดขึ้นจากทั้งสองคดีนั้นแสดงให้เห็นว่าสิทธิบัตรนั้นถือเป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง

เมื่อสิทธิบัตรเป็นสิ่งห้ามทรัพย์สินไม่มีรูปร่างซึ่งมีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง จึงเป็นประเด็นที่ควรศึกษาและวิเคราะห์ว่าหากลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่มีทรัพย์สินอื่น ๆ ที่อาจบังคับคดีเพื่อขายทอดตลาดและนำเงินมาชำระหนี้ตามคำพิพากษาได้เพียงพอตามจำนวนมูลหนี้ หากลูกหนี้ตามคำพิพากษาเป็นผู้ทรงสิทธิบัตรในสิทธิบัตรทั้ง 3 ประเภทได้แก่ (1) สิทธิบัตรการประดิษฐ์ (Invention) (2) อนุสิทธิบัตรการประดิษฐ์ (Product Design) และ (3) สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ (Petty Patent) สิทธิบัตรของลูกหนี้ตามคำพิพากษาจึงควรอยู่ในข่ายของการบังคับคดี ประมวลกฎหมายวิธี

พิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 30) พ.ศ. 2560 มาตรา 308 และ มาตรา 309 ได้วางหลักเกณฑ์กำหนดประเภทของทรัพย์สินที่อยู่ในข่ายความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีครอบคลุมถึงการบังคับคดีต่อสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของลูกหนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สิทธิในสิทธิบัตรและสิทธิขอรับสิทธิบัตร แต่อย่างไรก็ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 30) พ.ศ. 2560 และอนุบัญญัติที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันไม่ปรากฏหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในกระบวนการบังคับคดี ยึด และขายทอดตลาดสิทธิบัตรให้มีประสิทธิภาพและเป็นธรรมแก่ทั้งฝ่ายเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาและลูกหนี้ตามคำพิพากษาวិทยานิพนธ์เล่มนี้ผู้เขียนจะศึกษาและนำเสนอปัญหาการบังคับคดีสิทธิบัตรในภาคส่วนของการยึดและขายทอดตลาดสิทธิบัตรที่ยังขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากการขาดหลักเกณฑ์ยึดสิทธิบัตร เกณฑ์การประเมินราคา เกณฑ์ขายสิทธิบัตรที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาที่ตามมาคือ ความล่าช้าในการบังคับคดีสิทธิบัตรทำให้กระบวนการบังคับคดีสิทธิบัตรไม่มีประสิทธิภาพ ส่งผลกระทบต่อสิทธิของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาที่สมควรจะได้รับการชำระหนี้เงินได้อย่างครบถ้วนและรวดเร็ว และปัญหาการขาดเกณฑ์ในกระบวนการยึด การประเมินราคา และการขายทอดตลาดอาจกระทบต่อสิทธิของลูกหนี้ตามคำพิพากษา เนื่องจากการขาดหลักเกณฑ์ในการประเมินราคาที่เหมาะสมจะทำให้ไม่สามารถกำหนดราคาเริ่มต้นที่สมควรขายของสิทธิบัตรได้อย่างเหมาะสมและอาจก่อให้เกิดปัญหาการยึดสิทธิบัตรที่มีมูลค่าเกินกว่าที่พอจะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาพร้อมทั้งค่าฤชาธรรมเนียมในคดีและค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดีซึ่งขัดกับบทบัญญัติตามมาตรา 300 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

ผู้เขียนจึงมุ่งศึกษาประเด็นปัญหาที่เกิดจากขาดหลักเกณฑ์ยึดสิทธิบัตร การประเมินราคา เกณฑ์ขายสิทธิบัตรที่มีประสิทธิภาพโดยศึกษาและวิเคราะห์ หลักกฎหมายและแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศเพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทั้งนี้ผู้เขียนพบว่าการพิจารณาเพิ่มเติมอนุบัญญัติ (Subordinate Legislation) ที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาดังนี้

กำหนดหลักเกณฑ์การยึดสิทธิบัตร และหลักเกณฑ์การประเมินราคาในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมขายสิทธิบัตรในการขายทอดตลาด เพื่อทำให้การยึดสิทธิบัตรนั้นมีหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมดำเนินการได้รวดเร็ว และวางหลักเกณฑ์การประเมินราคาในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมขายสิทธิบัตร เพื่อป้องกันปัญหาการไม่รู้ราคาประเมินสิทธิบัตรและยึดสิทธิบัตรที่มีมูลค่าเกินกว่าที่พอจะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาพร้อมทั้งค่าฤชาธรรมเนียมในคดีและค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดีซึ่งขัดกับบทบัญญัติตามมาตรา 300 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

การบังคับคดีสิทธิบัตรที่มีประสิทธิภาพ จะต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ในการบังคับคดีที่มีประสิทธิภาพ สะดวก และรวดเร็ว รวมทั้ง จะต้องดำเนินการกระบวนการบังคับคดีต่อสิทธิในสิทธิบัตรโดยเจ้าพนักงานที่มีความเชี่ยวชาญด้านทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างและทรัพย์สินทางปัญญาเป็นการเฉพาะ ดังนั้น เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญและเข้าใจในลักษณะพิเศษของทรัพย์สินทางปัญญาประเภทสิทธิบัตร การกำหนดหลักเกณฑ์หรือคุณสมบัติที่จำเป็นของเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่ยึดสิทธิบัตร เจ้าพนักงานที่มีหน้าที่ประเมินราคาสิทธิบัตรเพื่อกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมขายสิทธิบัตรในการขายทอดตลาด และเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่ดำเนินการขายทอดตลาด จึงสมควรที่จะต้องวางกฎเกณฑ์ไว้ให้ชัดเจน โดยกำหนดเป็นประกาศ เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์และคุณสมบัติของเจ้าพนักงานบังคับคดีสิทธิบัตร หรือกำหนดองค์ประกอบที่มีความเชี่ยวชาญในการประเมินราคาสิทธิบัตรให้มีหน้าที่ในการบังคับคดีสิทธิบัตร

เกณฑ์ขายทอดตลาดสิทธิบัตร เพื่อขจัดปัญหาการขาดเกณฑ์ที่เหมาะสมในการขายทอดตลาดสิทธิบัตร ผู้เขียนพบว่าในต่างประเทศการขายทอดตลาดสิทธิบัตรนั้นสามารถขายทอดตลาดผ่านระบบออนไลน์และยอมรับการเสนอราคาจากผู้เข้าร่วมเสนอราคาจากต่างประเทศ ซึ่งจะทำให้เกิดผลดีคือ สามารถขายทอดตลาดสิทธิบัตรได้เร็วขึ้นเพราะมีผู้เข้าร่วมเสนอราคาซื้อที่หลากหลายมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ เพื่อผลของการขายทอดตลาดสิทธิบัตรที่สามารถขายสิทธิบัตรได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ จึงควรกำหนดให้หน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรที่มีความเชี่ยวชาญด้านสิทธิบัตรและการประกอบธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ได้รับอนุญาตจากภาครัฐเข้ามาดำเนินการขายทอดตลาดสิทธิบัตรออนไลน์ โดยกำหนดหน้าที่บางประการแก่ผู้ให้บริการขายทอดตลาดสิทธิบัตรออนไลน์ อันมีลักษณะเป็นการกำกับและดูแลผู้เข้าสู่ราคา เช่น กำหนดหลักเกณฑ์การวางหลักประกันของผู้เข้าสู่ราคาเพื่อป้องกันผู้ซื้อได้ทั้งสิทธิบัตรที่ประมูลได้

การโอนกรรมสิทธิ์ให้แก่ผู้ซื้อสิทธิบัตรได้จากการขายทอดตลาด จะต้องกำหนดไว้ชัดเจนว่า ค่าธรรมเนียมราชการในการดำรงไว้ซึ่งสิทธิในสิทธิบัตรที่เกิดขึ้นในระหว่างการบังคับคดีสิทธิบัตร และค่าธรรมเนียมราชการเพื่อการโอนสิทธิในสิทธิบัตรไปยังผู้ซื้อทอดตลาดได้นั้นเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ซื้อได้ เพื่อป้องกันความสับสนและข้อโต้เถียงว่าค่าธรรมเนียมราชการดังกล่าวจะตกเป็นความรับผิดชอบของฝ่ายใด และกระบวนการโอนสิทธิในสิทธิบัตรมาเป็นชื่อของผู้ซื้อได้นั้นควรกำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีหน้าที่ ในการออกหนังสือแจ้งไปยังกรมทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อให้บันทึกชื่อของผู้ซื้อเป็นผู้ทรงสิทธิบัตรรายใหม่ เพื่อให้ผู้ซื้อได้สามารถใช้ประโยชน์จากสิทธิบัตรได้รวดเร็ว และจะช่วยกระชับระยะเวลาการดำเนินการโอนสิทธิในสิทธิบัตรให้รวดเร็วขึ้นซึ่งจะเป็นแรงจูงใจให้ผู้สนใจเข้าร่วมเสนอราคาซื้อสิทธิบัตรจากการขายทอดตลาดมากขึ้น

คำสำคัญ: การบังคับคดี, ขายทอดตลาด, สิทธิบัตร, การประเมินราคา

Thesis Title	PROBLEM REGARDING THE EXECUTION OF PATENT
Author	Miss Yuppharat Roikaew
Degree	Master of Laws
Major Field/Faculty/University	Business Law Law Thammasat University
Thesis Advisor	Assistant Professor Somkiat Worapunyaanun, Ph. D.
Academic Years	2017

ABSTRACT

Nowadays, property that carries economic value has been developed into several types and forms both in terms of tangible property, and intangible property but with high economic value. Amongst the group of intangible property carrying high economic value, patent is one of them. In support of the above saying, a court case between Dynamic Advances LLC vs. Apple Inc. is observed. In the mentioned case, Dynamic Advances LLC filed a lawsuit against Apple Inc. alleging that Apple Inc.'s Siri program infringed its patent for speech recognition technology and, ultimately, Apple Inc. agreed to pay 24.9 million US Dollars to Dynamic Advances LLC. as a compensation to settle the case. More observation can be made in a lawsuit between Apple Inc. vs. Samsung where the court judgment was rendered in favor of Apple Inc. ordering Samsung to pay 548 million US Dollars for infringement of design patent. The compensation amounts paid for patent infringement in both cases demonstrate that patent is one amongst those economically valuable properties.

Since patent is a valuable property in an intangible form, it is interesting to study and analyze whether execution (enforcement of debt) in form of patent through public auction is feasible, especially in case where a judgement debtor possesses no any property other than patents in the 3 categories of (1) Invention Patent; (2) Product Design Patent; and (3) Petty Patent. Since patent is a type of property, it should be an enforceable element within the scope of debt enforcement

under the Civil Procedural Code of Thailand, as amended by the Amendment No. 30 of the Civil Procedural Code B.E. 2560. Sections 308 and 309 under the mentioned Amendment define the range of properties that fall under the scope of enforcement to include intellectual property right of a debtor which include patent right or a right to obtain patent. However, the Civil Procedural Code (as amended) including the existing subordinate legislation does not clearly specify certain procedures and rules on how to efficiently proceed to enforce intellectual property right, and how to confiscate and process those intellectual property rights through the sale in auction in an effective and fair manner for both the debtor and the creditor.

In this thesis, the author will study and demonstrate procedural problems in the execution in form of patent focusing on how it can be confiscated and sold through public auction. The inefficiency of the enforcement process is due to an absence of regulations governing confiscation of patent, appraisal of patent value, and sale of patent through public auction which, consequently, results in delay in execution. Such inefficient process impacts the judgement creditor in view of delayed debt recovery and could impact the judgment debtor in case the economic value of the concerned patent is far greater than the amount of judgement debt (including those court fees and enforcement fees) which is not in conformity with the section 300 of the Civil Procedural Code.

The study will be focused on lack of efficient rules and regulations governing confiscation of patent, appraisal of patent value, and sale of patent through public auction. In contemplating the study, the author will also take into consideration the relevant regulations and practices in foreign jurisdiction so as to be able to provide suggestions for improvements.

For improvement of enforcement process, the author is in the opinion that subordinate legislation in the following areas should be developed and improved; regulations respecting confiscation of patent and appraisal of minimum and appropriate patent value for sale in public auction. The regulations should promote quicker and more efficient process of debt enforcement, as well as improving the appraisal of economic value of patent by means of appraising minimum and appropriate value of patent for sale in public auction. The regulations should also help prevent

the scenario where patent of economic value far greater than the judgment debt is enforced to compensate such lower value (including those court fees and enforcement fees) to the judgement creditor, which is not in conformity with section 300 of the Civil Procedural Code.

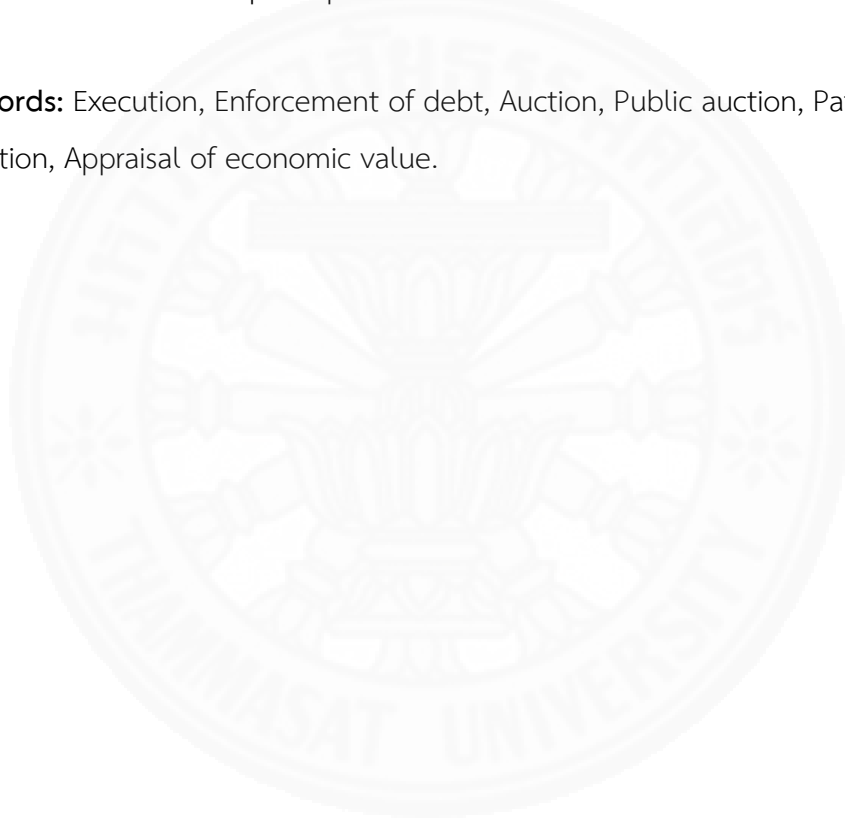
Effective process for execution in form of patent requires appropriate procedures and regulations. The process must be quick and convenient, and it also requires enforcement officers who possess proper skill and expertise in enforcement of properties in an intangible form, especially intellectual property. The enforcement officers must possess insight understanding and knowhow in unique characteristics of patent. It would then be beneficial to clearly prescribe the required qualifications for relevant enforcement officers who will act to proceed with confiscation of patent, appraisal of economic value of patent, and sale of patent through public auction. The requirements can be set out as Regulations prescribing criteria and qualifications of enforcement officers for patent. Alternatively, an appropriate organization possessing special expertise in appraising economical value of patent for debt enforcement should be established.

From the study, the author also discovers interesting regulations in foreign jurisdiction that allow execution in form of patent via online platform. Such foreign regulations allow acceptance of bid proposal submitted online by foreign bidders, which could be beneficial for the auction in terms of accelerating auction process and expanding group of bidders who have interest in the patent in consideration. For the above reason, the author is in the opinion that the process of execution in form of patent in Thailand could be more efficient in case a governmental organization or specific institution specializing in patent and electronic transactions is established or permitted to perform the role for online auction for patent. Such organization or institution should be obligated to govern both online auction process and bidders who submitted bid proposal through online auction such as imposing a regulation for bidders to submit security to participate in the auction in order to prevent them from declining acceptance of patent in case of successful bidding.

For transfer of ownership of patent to the successful bidder, it also requires clear regulations stating the successful bidder's responsibility to pay fees to

maintain patent during auction period and fees for transfer of such patent upon completion in order to avoid confusion or argument as to responsibility for the concerned fees. After completion of auction, the responsible execution officer should be obligated to issue a letter notifying transfer of ownership in patent to the Department of Intellectual Property to enable prompt transfer process and to allow the new owner to begin utilizing the concerned patent at the soonest possible time. The quicker process of transfer of ownership of patent could be one of the factor that attracts more bidders to participate in the auction.

Keywords: Execution, Enforcement of debt, Auction, Public auction, Patent, Valuation, Appraisal of economic value.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือของท่านอาจารย์ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ วรรณานันต์ ที่ได้กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้แก่ผู้เขียน ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอาจารย์เป็นอย่างสูงที่ได้ให้ความเมตตาและเสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำปรึกษา ความเห็นเพิ่มเติม คำชี้แนะต่าง ๆ แก่ผู้เขียนมาโดยตลอด นอกจากนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์รองศาสตราจารย์ จักรพงษ์ เล็กสกุลไชย ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และท่านอาจารย์ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.วรรณชัย บุญบำรุง ท่านอาจารย์สัตยะพล สัจจเดชะ และท่านอาจารย์ ดร.เอมผกา เตชะอภัยคุณ ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าและเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งชี้แนะและเสนอแนวทางการจัดทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้ออกมาอย่างสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และขอขอบใจน้องสาวที่ทำให้กำลังใจและเข้าใจผู้เขียนตลอดระยะเวลาศึกษาและจัดทำวิทยานิพนธ์ ขอขอบคุณ พี่เพลง และภูมิ ที่เป็นกำลังใจ คอยสอบถามถึงการศึกษาและความคืบหน้าในการจัดทำวิทยานิพนธ์ของผู้เขียนมาโดยตลอดแรงสนับสนุนและกำลังใจของทั้งสองท่านเป็นส่วนสำคัญในการศึกษาและจัดทำวิทยานิพนธ์ของผู้เขียนจนกระทั่งผู้เขียนสามารถสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต

ขอขอบคุณ เพื่อน ๆ สาขากฎหมายธุรกิจ โดยเฉพาะ หงส์ ที่คอยสนับสนุน และช่วยเหลือผู้เขียนมาตลอด พलयและเตยที่สู้ด้วยกันและเป็นกำลังใจให้กันมาตลอด แพทและนุกที่คอยส่งกำลังใจให้กันและเป็นเพื่อนที่ดีต่อกันเสมอมา สุดท้ายขอขอบคุณตัวผู้เขียนเองที่อดทนและก้าวผ่านช่วงระยะเวลาที่ยากลำบากในการศึกษาและทำงานในบริษัทเอกชนควบคู่กันไป ผลสำเร็จในครั้งนี้มีความหมายมากมายจริง ๆ ขอขอบคุณค่ะ

นางสาวยุพรัตน์ ร้อยแก้ว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(4)
กิตติกรรมประกาศ	(8)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	3
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	11
1.3 สมมติฐานการศึกษา	11
1.4 ขอบเขตของการศึกษา	12
1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา	13
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	13
บทที่ 2 แนวความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิบัตร การบังคับคดี และการขายทอดตลาดสิทธิบัตร	14
2.1 ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิบัตร	15
2.1.1 ความหมายและลักษณะของสิทธิบัตร	15
2.1.2 เจตนารมณ์ของกฎหมายสิทธิบัตร	16
2.1.3 ประเภทของสิทธิบัตร	17
2.1.4 สิทธิของผู้ทรงสิทธิบัตร	19
2.2 แนวความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการบังคับคดีแพ่ง	20
2.2.1 หลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำพิพากษาถึงที่สุด	20
2.2.2 หลักการบังคับชำระหนี้	21
2.2.3 หลักสุจริต	22
2.2.4 หลักการมีอำนาจเหนือวัตถุแห่งคดี	22
2.2.5 หลักความประสงค์ของคู่ความ	23

2.3	แนวคิดการคุ้มครองสิทธิคู่ความตามคำพิพากษา	23
2.3.1	การคุ้มครองสิทธิเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา	23
2.3.2	การคุ้มครองสิทธิลูกหนี้ตามคำพิพากษา	23
2.4	การยึด	24
2.4.1	ทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา	24
2.5	เจ้าพนักงานบังคับคดี	29
2.6	การขายทอดตลาด	30
2.6.1	รูปแบบและแนวทางปฏิบัติของการขายทอดตลาดในต่างประเทศ	30
2.6.2	รูปแบบและแนวทางปฏิบัติของการขายทอดตลาดในประเทศไทย	34
2.6.3	หลักเกณฑ์การขายทอดตลาดโดยกรมบังคับคดี	35
2.7	ประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้น และราคาที่เหมาะสมขายในการขายทอดตลาด	37
2.8	หลักการทั่วไปในการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา	39
2.8.1	แนวทางการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาของกรมทรัพย์สิน ทางปัญญาแห่งประเทศไทย	41
2.8.2	แนวทางการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาของสมาคมผู้ประเมิน ค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทยร่วมกับสมาคมนักประเมินราคาอิสระไทย	42
2.9	ประกาศขายทอดตลาดของเจ้าพนักงานบังคับคดี	45
บทที่ 3 แนวทางการบังคับคดีและประเมินราคาสิทธิบัตรในต่างประเทศ		49
3.1	แนวทางการประเมินราคาสิทธิบัตรขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (The World Intellectual Property Organization : WIPO)	50
3.1.1	วิธีการประเมินจากราคาดต้นทุน (Cost-approach)	51
3.1.2	การประเมินจากรายได้ (Income-approach)	51
3.1.3	วิธีการประเมินจากราคาตลาด (Market-approach)	51
3.2	แนวทางการบังคับคดีและประเมินราคาสิทธิบัตรในสหรัฐอเมริกา	52
3.2.1	การบังคับคดีของสหรัฐอเมริกา	52
3.2.2	เจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ดำเนินการบังคับคดีทางแพ่ง	55
3.2.3	ผู้ประเมินราคาสิทธิบัตรในสหรัฐอเมริกา	55

3.2.4	มาตรฐานของมูลค่าสิทธิบัตรในสหรัฐอเมริกา	55
3.2.5	วิธีการประเมินมูลค่าสิทธิบัตรในสหรัฐอเมริกา	57
3.2.6	กรณีศึกษาการขายทอดตลาดสิทธิบัตรในสหรัฐอเมริกา	60
3.3	แนวทางการบังคับคดีและประเมินราคาสิทธิบัตรในสหภาพยุโรป และประเทศฝรั่งเศส	67
3.3.1	หลักการทั่วไปในการบังคับคดีของประเทศฝรั่งเศส	67
3.3.2	วิธีการประเมินราคาสิทธิบัตรที่ใช้ในสหภาพยุโรป และประเทศฝรั่งเศส	73
3.4	แนวทางการบังคับคดีและประเมินราคาสิทธิบัตรในสหราชอาณาจักร	75
3.4.1	หลักการทั่วไปในการบังคับคดีต่อสิทธิบัตรของสหราชอาณาจักร	75
3.4.2	หลักการประเมินราคาทรัพย์สินในสหราชอาณาจักร	77
3.4.3	การดำเนินการขายทอดตลาดสิทธิบัตร	78
3.5	แนวทางการบังคับคดีและประเมินราคาสิทธิบัตรในประเทศออสเตรเลีย	78
3.5.1	หลักการทั่วไปในการบังคับคดีต่อสิทธิบัตรของประเทศออสเตรเลีย	78
3.5.2	กระบวนการบังคับคดีแพ่งในประเทศออสเตรเลีย	78
3.5.3	การขายทอดตลาดในประเทศออสเตรเลีย	79
3.5.4	หลักการประเมินราคาสิทธิบัตรในประเทศออสเตรเลีย	80
3.6	แนวทางการบังคับคดีและประเมินราคาสิทธิบัตรในเอเชีย	82
3.6.1	แนวทางการขายทอดตลาดในเขตปกครองพิเศษฮ่องกง	82
3.6.2	แนวทางการขายทอดตลาดในประเทศสิงคโปร์	83
บทที่ 4	กฎหมายไทยเกี่ยวกับการบังคับคดีสิทธิบัตรและแนวทางการแก้ปัญหาในประเทศไทย	86
4.1	ปัญหาขาดหลักการและวิธีการบังคับคดีต่อสิทธิบัตรที่มีประสิทธิภาพ	86
4.1.1	ความล่าช้าในการบังคับคดีสิทธิบัตรเพราะขาดเกณฑ์ที่ชัดเจน	89
4.1.2	การขาดหลักเกณฑ์การประเมินราคาสิทธิบัตรเพื่อการบังคับคดี ทางแพ่งจะกระทบต่อสิทธิของลูกหนี้ตามคำพิพากษา	93
4.2	การกำหนดคุณสมบัติ หน้าที่รับผิดชอบของผู้ที่มีหน้าที่ประเมินราคา สิทธิบัตรและขายทอดตลาดสิทธิบัตร	105
4.3	หน้าที่ในการดำรงไว้ซึ่งสิทธิในสิทธิบัตรระหว่างกระบวนการบังคับคดีสิทธิบัตร	110

	(12)
4.3.1 ประเด็นภาระหน้าที่ ในการชำระค่าธรรมเนียมสิทธิบัตรที่ได้รับ จดทะเบียนสิทธิบัตร	110
4.3.2 หน้าที่ความรับผิดชอบต่อคำสั่งให้ดำเนินการจากผู้ตรวจสอบสิทธิบัตร ในระหว่างกระบวนการบังคับคดี	118
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	124
5.1 สรุปผลการศึกษา	124
5.2 ข้อเสนอแนะ	129
บรรณานุกรม	155
ภาคผนวก	161
ภาคผนวก ก บัญชีอัตราค่าธรรมเนียม	162
ภาคผนวก ข กฎกระทรวงกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขาย ทอดตลาด พ.ศ. 2559	164
ภาคผนวก ค ประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้น และราคาที่เหมาะสมขายในการขายทอดตลาด เรื่อง หลักเกณฑ์ในการ กำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมขายในการขายทอดตลาด	172
ภาคผนวก ง ประกาศเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เรื่อง ขายทอดตลาดหน่วยลงทุน และประกาศเจ้าพนักงานบังคับคดี เรื่อง ขายทอดตลาดหุ้น	176
ภาคผนวก จ U.S. Code § 6331 - Levy and distraint	183
ภาคผนวก ฉ U.S. Code § 6335 - Sale of seized property	190
ภาคผนวก ช ตัวอย่าง Notice of Public Auction Sale โดย the Department of the Treasury Internal Revenue Service	194
ภาคผนวก ซ ตัวอย่างหน้าเว็บไซต์ ICAP Patent Brokerage ที่เสนอ ขายทอดตลาดสิทธิบัตร	196
ภาคผนวก ฌ Civil Procedure Act 2005 No 28 ของประเทศออสเตรเลีย	200

ประวัติผู้เขียน

203

บทที่ 1

บทนำ

เมื่อลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีคำพิพากษาให้ชำระหนี้เป็นเงินไม่ปฏิบัติตามการชำระหนี้ตามคำพิพากษา เจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีสิทธิที่จะใช้กระบวนการทางศาลในการร้องขอให้บังคับคดี เพื่อยึด หรืออายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินทั้งหลายที่มีอยู่จริงของลูกหนี้ตามคำพิพากษา เพื่อให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้รับการชำระหนี้จากทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาอย่างครบถ้วน รวดเร็ว และเป็นธรรมต่อคู่ความทั้งสองฝ่าย ทรัพย์สินของลูกหนี้ที่อาจยึด หรือ อายัด และนำมาประเมินมูลค่า เพื่อขายทอดตลาดและนำเงินค่าขายทอดตลาดมาชำระหนี้ตามคำพิพากษาได้นั้น อาจเป็นทรัพย์สินที่มีรูปร่าง หรือทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างแต่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ

ทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างแต่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ หมายความรวมถึง หุ่น หลักทรัพย์ หรือ ทรัพย์สินทางปัญญาประเภทต่าง ๆ ซึ่งทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างดังกล่าวนี้แม้ไม่มีรูปร่างแต่อาจจำหน่าย หรือโอนสิทธิให้แก่กันได้โดยมีค่าตอบแทนเป็นจำนวนเงินตามที่ได้ตกลงกัน ดังนั้นจึงถือได้ว่าเป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ พระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 ยังได้หลักประกันทางธุรกิจได้ ดังนั้น หากลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่มีทรัพย์สินอื่นใดที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะนำยึดและขายทอดตลาดได้นอกจากทรัพย์สินทางปัญญา หรือกรณีที่ต้องดำเนินการบังคับสัญญาหลักประกันทางธุรกิจที่นำทรัพย์สินทางปัญญามาจดทะเบียนเป็นหลักประกันทางธุรกิจ จึงมีประเด็นที่ต้องศึกษาว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 30) พ.ศ. 2560 ซึ่งต่อไปในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเรียกว่า “ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่” ซึ่งเป็นหลักกฎหมายในการดำเนินการบังคับคดีนั้นได้วางแนวทางและหลักเกณฑ์ในการบังคับคดีต่อทรัพย์สินทางปัญญาไว้อย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพเพียงพอหรือไม่

หากพิจารณาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่จะพบว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ได้แก้ไขหลักเกณฑ์และวิธีการยึดสิทธิในทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างเพิ่มเติมแล้ว ดังปรากฏตามหลักเกณฑ์และวิธีการยึดหุ้นของลูกหนี้ตามคำพิพากษาตามมาตรา 307 หลักเกณฑ์วิธีการบังคับคดีต่อสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่ได้จดทะเบียนไว้แล้วตาม

มาตรา 308¹ และวิธีการบังคับคดีต่อสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่ยังมิได้จดทะเบียนตามมาตรา 309² แม้ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ จะได้กำหนดประเภทของ

¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 308 บัญญัติว่า “การยึดสิทธิในสิทธิบัตร สิทธิในเครื่องหมายการค้า หรือสิทธิอย่างอื่น ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือที่เกี่ยวข้องเนื่องกันกับสิทธิดังกล่าว ซึ่งได้จดทะเบียนหรือขึ้นทะเบียนไว้แล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกระทำโดย

(1) แจ้งรายการสิทธิที่ยึดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาทราบ ถ้าไม่สามารถกระทำได้ ให้ดำเนินการตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในมาตรา 305 วรรคสอง

(2) แจ้งให้นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่จดทะเบียนตามกฎหมายว่า ด้วยการนั้นบันทึกการยึดไว้ในทะเบียน”

² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 309 บัญญัติว่า “การยึดสิทธิในเครื่องหมายการค้าซึ่งยังมิได้จดทะเบียน ลิขสิทธิ์ สิทธิขอรับสิทธิบัตร สิทธิในชื่อทางการค้าหรือยี่ห้อ หรือสิทธิอย่างอื่นของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือที่เกี่ยวข้องเนื่องกันกับสิทธิดังกล่าว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกระทำโดยแจ้งรายการสิทธิที่ยึดให้ ลูกหนี้ตามคำพิพากษาทราบ ถ้าไม่สามารถกระทำได้ ให้ดำเนินการตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในมาตรา 305 วรรคสอง”

มาตรา 305 บัญญัติว่า “การยึดหลักทรัพย์ที่เป็นหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกระทำโดย

(1) ในกรณีที่ยังไม่มีการออกใบตราสาร ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีแจ้งรายการและจำนวนหลักทรัพย์ที่ยึดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาและผู้ออกหลักทรัพย์นั้นทราบ และเมื่อได้ดำเนินการยึดหลักทรัพย์ดังกล่าวเสร็จแล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีสั่งให้ผู้ออกหลักทรัพย์ออกใบตราสารส่งให้แก่เจ้าพนักงานบังคับคดี

(2) ในกรณีที่มีการออกใบตราสารแล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีแจ้งรายการและจำนวนหลักทรัพย์ที่ยึดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษา ผู้ออกหลักทรัพย์ และผู้ครอบครองตราสารเท่าที่ทราบ รวมทั้งบุคคล ซึ่งต้องชำระหนี้ตามตราสารนั้น ทราบ และเมื่อได้ดำเนินการยึดหลักทรัพย์ดังกล่าวเสร็จแล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีนำตราสารนั้นมาเก็บรักษาไว้หากสามารถนำมาได้

(3) ในกรณีที่เป็นหลักทรัพย์ซึ่งฝากไว้กับศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีแจ้งรายการและจำนวนหลักทรัพย์ที่ยึดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษา ผู้ออกหลักทรัพย์ ผู้ฝากหลักทรัพย์และศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ทราบ เพื่อปฏิบัติตามที่ได้รับแจ้งจากเจ้าพนักงานบังคับคดี

ทรัพย์สินที่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีครอบคลุมถึงทรัพย์สินไม่มีรูปร่างซึ่งมีมูลค่าทางเศรษฐกิจทั้งหุนและสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาแล้ว ผู้เขียนได้พบว่าในขั้นตอนระหว่างการบังคับคดีและการขายทอดตลาดนั้น ยังขาดหลักเกณฑ์ในการประเมินราคาทรัพย์สินทางปัญญาและวิธีการขายทอดตลาดที่ชัดเจนและสามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นการสมควรที่จะต้องศึกษาเพิ่มเติมว่าในปัจจุบันมีมาตรฐานหลักเกณฑ์ในการดำเนินกระบวนการบังคับคดีกับสิทธิในทรัพย์สินปัญญาของลูกหนี้ตามคำพิพากษาครบถ้วน รวดเร็ว และเป็นธรรมต่อคู่ความทั้งสองฝ่ายเพียงพอแล้วหรือไม่ ซึ่งในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ผู้เขียนจะขอตั้งประเด็นปัญหาที่จะนำไปสู่การศึกษาเฉพาะประเด็นการบังคับคดีสิทธิบัตรในภาคส่วนของการยึดสิทธิบัตร การประเมินราคาสิทธิบัตรเพื่อกำหนดราคาขั้นต่ำที่สมควรขายทอดตลาดสิทธิบัตร การขายทอดตลาดสิทธิบัตร และการดำรงไว้ซึ่งสิทธิในสิทธิบัตรระหว่างกระบวนการยึดและขายทอดตลาดสิทธิบัตร จนกระทั่งดำเนินการโอนสิทธิในสิทธิบัตรไปยังผู้ซื้อทอดตลาดเท่านั้น

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันทรัพย์สินที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจได้มีการพัฒนาและเกิดทรัพย์สินในรูปแบบใหม่ทั้งประเภททรัพย์สินที่มีรูปร่างและทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง และได้รับการยอมรับว่าทรัพย์สินในรูปแบบใหม่ดังกล่าวนั้นมีราคาและมูลค่าสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สิทธิบัตรซึ่งเป็นทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างและมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง ดังจะเห็นได้จากคดีฟ้องร้องละเมิดสิทธิบัตรการออกแบบระหว่าง Apple Inc. Vs. Samsung ที่ศาลมีคำสั่งให้ทาง Samsung จ่ายค่าเสียหายให้ทาง Apple Inc. เป็นมูลค่าความเสียหายถึง 548 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

คดีการละเมิดสิทธิบัตรที่น่าสนใจอีกหนึ่งคดีคือ คดีระหว่าง Dynamic Advances LLC Vs. Apple Inc. ที่ทางบริษัท Dynamic Advances LLC ได้ฟ้องร้องว่า Apple Inc. ละเมิดสิทธิบัตร

(4) ในกรณีที่เป็นหลักทรัพย์ที่ไม่มีการออกใบตราสาร ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีแจ้งรายการและจำนวนหลักทรัพย์ที่ยึดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาและผู้ออกหลักทรัพย์ทราบ เพื่อปฏิบัติตามที่ได้รับแจ้งจากเจ้าพนักงานบังคับคดี

ในกรณีที่ไม่สามารถแจ้งบุคคลตามวรรคหนึ่งได้ ให้ปิดประกาศแจ้งรายการและจำนวนหลักทรัพย์ที่ยึดไว้ในที่แลเห็นได้ง่าย ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักทำางานของบุคคลเช่นว่านั้น หรือแจ้งโดยวิธีอื่นใดตามที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควร และให้มีผลใช้ได้นับแต่เวลาที่ประกาศนั้นได้ปิดไว้หรือการแจ้งโดยวิธีอื่นใดตามที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควรนั้นได้ทำหรือได้ตั้งต้นแล้ว”

โปรแกรมตอบคำถาม โดยใช้วิธีการซบซ้อนในการสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลซึ่ง Apple Inc. นำมาใช้เป็นต้นกำเนิดของระบบโต้ตอบ “Siri” ที่ใช้ใน iPhone เนื่องจากสิทธิบัตรโปรแกรมคำถามของ Dynamic Advances LLC ได้จดทะเบียนไว้ในสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ ค.ศ. 2007 โดย Professor Cheng Hsu อาจารย์มหาวิทยาลัย Rensselaer Polytechnic Institute (RPI) ที่ New York และ รศ. ดร. วีระ บุญจริง (ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาเอกในขณะนั้น) ทั้งนี้ Rensselaer Polytechnic Institute ได้ทำสัญญาอนุญาตให้ Dynamic Advances LLC มีสิทธิในการใช้ประโยชน์จากสิทธิบัตรดังกล่าว จนกระทั่ง Dynamic Advances LLC ได้พบว่า Apple Inc. นำโปรแกรมดังกล่าวมาใช้เป็นต้นกำเนิดของระบบโต้ตอบ “Siri” ที่ใช้ใน iPhone จึงได้ฟ้องคดีละเมิดสิทธิบัตรต่อ Apple และเมื่อคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาตัดสินของศาล Apple Inc. ขอยอมความในคดีดังกล่าวและยินยอมที่จะชดเชยค่าเสียหายจำนวน 24.9 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสิทธิบัตรนั้นถือเป็นทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างประเภทหนึ่งที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง และควรอยู่ในข่ายของการบังคับคดี

เมื่อสิทธิบัตรเป็นสิ่งทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างซึ่งมีมูลค่าทางเศรษฐกิจจึงเป็นประเด็นที่ควรศึกษาและวิเคราะห์ว่าหากลูกหนี้ตามคำพิพากษาเป็นผู้ทรงสิทธิบัตรในสิทธิบัตรทั้ง 3 ประเภท (1) สิทธิบัตรการประดิษฐ์ (2) อนุสิทธิบัตรการประดิษฐ์ และ (3) สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ (ซึ่งต่อไปในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเรียกสิทธิบัตรทั้ง 3 ประเภทรวมกันว่า “สิทธิบัตร”) มาตรฐานและหลักเกณฑ์ในการบังคับคดีต่อสิทธิบัตรของลูกหนี้ตามคำพิพากษานั้นจะมีวิธีการดำเนินการตามแนวทางใดที่จะทำให้การบังคับคดีต่อสิทธิบัตรของลูกหนี้มีประสิทธิภาพ ดำเนินการขายทอดตลาดได้อย่างรวดเร็ว และขายสิทธิบัตรในราคาที่ยุติธรรม

ในขณะนี้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ ได้แก้ไขหลักเกณฑ์เดิม โดยวางหลักกำหนดประเภทของทรัพย์สินที่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีครอบคลุมถึงการบังคับคดีต่อทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างของลูกหนี้โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สิทธิบัตร เพื่อให้มีหลักเกณฑ์ที่สอดคล้องกับรายงานว่าด้วยการประกอบธุรกิจการค้า ค.ศ. 2004 (Doing Business in 2004) เพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่เป็นคุณ (Best practices) ในการประกอบธุรกิจการค้าในแง่กฎหมายตามหลักการว่า กระบวนการยุติธรรมจะต้อง “รวดเร็ว เที่ยงตรง (มีประสิทธิภาพ) และราคาไม่แพงเกินควร” (Fast, Fair & Affordable) และเพื่อใช้เป็นเครื่องวัดความมีประสิทธิภาพของระบบกฎหมายและคุณภาพของกระบวนการยุติธรรม แต่อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนพบว่าการบังคับคดีทางแพ่งในประเด็นการยึดและขายทอดตลาดสิทธิบัตรยังไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายวางหลักเกณฑ์ไว้อย่างชัดเจน จึงอาจจะนำมาซึ่งปัญหาการบังคับคดีทางแพ่งดังที่เคยปรากฏมาก่อน ปัญหาการบังคับคดีทางแพ่งที่ปรากฏจะ

เป็นปัญหาที่สืบเนื่องมาจากการขาดระบบและกลไกที่มีประสิทธิภาพ การขาดบุคลากรและหน่วยงานที่มีองค์ความรู้เฉพาะด้าน จึงเป็นผลสืบเนื่องให้การบังคับคดีเป็นไปด้วยความล่าช้าไม่มีประสิทธิภาพ³

เมื่อวิเคราะห์ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 308⁴ และ 309⁵ จะเห็นได้ว่า กฎหมายได้วางหลักเกณฑ์พื้นฐานใหม่สำหรับการยึดสิทธิในทรัพย์สิน

³ กิตติศักดิ์ ปรกติ และ สมเกียรติ วรปัญญาอนันต์, แนวทางพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมทางแพ่งและพาณิชย์ให้คุ้มค่า, (กรุงเทพมหานคร : วิทยุชน, 2555) น.24 - 25, น.51 - 58.

⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 308 บัญญัติว่า “การยึดสิทธิในสิทธิบัตร สิทธิในเครื่องหมายการค้า หรือสิทธิอย่างอื่น ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือที่เกี่ยวข้องเนื่องกันกับสิทธิดังกล่าว ซึ่งได้จดทะเบียนหรือขึ้นทะเบียนไว้แล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกระทำโดย

(1) แจ้งรายการสิทธิที่ยึดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาทราบ ถ้าไม่สามารถกระทำได้ ให้ดำเนินการตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในมาตรา 305 วรรคสอง

(2) แจ้งให้นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่จดทะเบียนตามกฎหมายว่า ด้วยการนั้นบันทึกการยึดไว้ในทะเบียน”

⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 309 บัญญัติว่า “การยึดสิทธิในเครื่องหมายการค้าซึ่งยังมีได้จดทะเบียน ลิขสิทธิ์ สิทธิขอรับสิทธิบัตร สิทธิในชื่อทางการค้าหรือยี่ห้อ หรือสิทธิอย่างอื่นของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือที่เกี่ยวข้องเนื่องกันกับสิทธิดังกล่าว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกระทำโดยแจ้งรายการสิทธิที่ยึดให้ ลูกหนี้ตามคำพิพากษาทราบ ถ้าไม่สามารถกระทำได้ ให้ดำเนินการตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในมาตรา 305 วรรคสอง มาตรา 305 บัญญัติว่า “การยึดหลักทรัพย์ที่เป็นหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกระทำโดย

(1) ในกรณีที่ยังไม่มีกรออกใบตราสาร ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีแจ้งรายการและจำนวนหลักทรัพย์ที่ยึดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาและผู้ออกหลักทรัพย์นั้นทราบ และเมื่อได้ดำเนินการยึดหลักทรัพย์ดังกล่าวเสร็จแล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีสั่งให้ผู้ออกหลักทรัพย์ออกใบตราสารส่งให้แก่เจ้าพนักงานบังคับคดี

(2) ในกรณีที่มีการออกใบตราสารแล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีแจ้งรายการและจำนวนหลักทรัพย์ที่ยึดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษา ผู้ออกหลักทรัพย์ และผู้ครอบครองตราสารเท่าที่ทราบ รวมทั้งบุคคล ซึ่งต้องชำระหนี้ตามตราสารนั้น ทราบ และเมื่อได้ดำเนินการยึดหลักทรัพย์ดังกล่าวเสร็จแล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีนำตราสารนั้นมาเก็บรักษาไว้หากสามารถนำมาได้

ทางปัญญาของลูกหนี้ตามคำพิพากษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิบัตรเพื่อเป็นการวางหลักเกณฑ์ประเภททรัพย์สินของลูกหนี้ที่จะนำมาบังคับคดีให้ครอบคลุมถึงประเภททรัพย์สินที่มีอยู่จริงในปัจจุบันแล้ว แต่อย่างไรก็ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ยังไม่ได้กำหนดวิธีการปฏิบัติสำหรับการบังคับคดีต่อสิทธิบัตรไว้ชัดเจนเป็นการเฉพาะ จึงอาจทำให้เกิดปัญหาในระหว่างการบังคับคดีต่อสิทธิบัตรของลูกหนี้ได้ว่า วิธีการที่เหมาะสมในกระบวนการบังคับคดีสิทธิบัตรนั้นมีหลักเกณฑ์อย่างไร ผู้เขียนจึงวิเคราะห์ถึงประเด็นปัญหาที่อาจเกิดจากขาดหลักเกณฑ์การบังคับคดีต่อสิทธิบัตรของลูกหนี้ตามคำพิพากษา เพื่อศึกษาว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่กฎกระทรวง ระเบียบต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีต่อสิทธิบัตร ได้วางหลักเกณฑ์ที่จะนำมาปรับใช้อย่างสมบูรณ์แล้วหรือไม่ วิเคราะห์และเปรียบเทียบกับหลักเกณฑ์ในการดำเนินการบังคับคดีสิทธิบัตรและขายทอดตลาดสิทธิบัตรในต่างประเทศ ดังนั้น จึงนำมาซึ่งปัญหาที่จะนำมาพิจารณาและศึกษา ต่อไปนี้

1. หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการบังคับคดีต่อทรัพย์สินของลูกหนี้ในปัจจุบัน เป็นการวางหลักการพื้นฐานที่ใช้สำหรับการบังคับคดีต่อสังหาริมทรัพย์ และสังหาริมทรัพย์ทั่วไป แต่เนื่องจากสิทธิบัตรที่ถือเป็นสังหาริมทรัพย์ที่มีซื้อขายยากประเภทหนึ่ง เพราะเหตุผลว่า สิทธิบัตรนั้นเป็นทรัพย์สินทางปัญญา ต้องใช้ความเข้าใจในลักษณะ การใช้ประโยชน์ และระยะเวลาคุ้มครองตามกฎหมายแต่ละประเภทของสิทธิบัตร การกำหนดวิธีการที่จะใช้บังคับนั้นควรที่จะกำหนดไว้เป็นแนวทางเฉพาะ เพื่อที่จะทำให้การบังคับคดีทางแพ่งต่อสิทธิบัตรนั้น รวดเร็ว และได้ราคาขายสิทธิบัตร

(3) ในกรณีที่เป็นหลักทรัพย์ซึ่งฝากไว้กับศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีแจ้งรายการและจำนวนหลักทรัพย์ที่ยึดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษา ผู้ออกหลักทรัพย์ ผู้ฝากหลักทรัพย์และศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ทราบเพื่อปฏิบัติตามที่ได้รับแจ้งจากเจ้าพนักงานบังคับคดี

(4) ในกรณีที่เป็นหลักทรัพย์ที่ไม่มีการออกใบตราสาร ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีแจ้งรายการและจำนวนหลักทรัพย์ที่ยึดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาและผู้ออกหลักทรัพย์ทราบ เพื่อปฏิบัติตามที่ได้รับแจ้งจากเจ้าพนักงานบังคับคดี

ในกรณีที่ไม่สามารถแจ้งบุคคลตามวรรคหนึ่งได้ ให้ปิดประกาศแจ้งรายการและจำนวนหลักทรัพย์ที่ยึดไว้ในที่แลเห็นได้ง่าย ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักทำางานของบุคคลเช่นว่านั้น หรือแจ้งโดยวิธีอื่นใดตามที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควร และให้มีผลใช้บังคับแต่เวลาที่ประกาศนั้นได้ปิดไว้ หรือการแจ้งโดยวิธีอื่นใดตามที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควรนั้นได้ทำหรือได้ตั้งต้นแล้ว”

ที่เป็นธรรมและพอใจทั้งฝ่ายเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาและลูกหนี้ตามคำพิพากษา การขาดหลักเกณฑ์การยึดสิทธิบัตร การประเมินราคาสิทธิบัตร เกณฑ์ขายทอดตลาดสิทธิบัตร ทำให้เกิดผลที่ตามมาคือ

ก. ความล่าช้าในการบังคับคดีสิทธิบัตรทำให้กระบวนการบังคับคดีสิทธิบัตรไม่มีประสิทธิภาพ ส่งผลกระทบต่อสิทธิของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาที่สมควรจะได้รับการชำระหนี้เงินได้อย่างครบถ้วนและรวดเร็ว

ข. การขาดหลักเกณฑ์การประเมินราคาสิทธิบัตรเพื่อการบังคับคดีทางแพ่งในขั้นตอนการยึดสิทธิบัตร จะกระทบต่อสิทธิของลูกหนี้ตามคำพิพากษา เนื่องจากการขาดหลักเกณฑ์ในการประเมินราคาที่เหมาะสมจะทำให้ไม่สามารถกำหนดราคาเริ่มต้นที่สมควรขายของสิทธิบัตรได้ และอาจก่อให้เกิดปัญหาการยึดสิทธิบัตรที่มีมูลค่าเกินกว่าที่พอจะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาพร้อมทั้งค่าฤชาธรรมเนียมในคดีและค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดีซึ่งขัดกับบทบัญญัติตามมาตรา 300 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง⁶

ค. สิทธิบัตรเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่มีระยะเวลาคุ้มครองจำกัดตามกฎหมายสิทธิบัตรซึ่งมีระยะเวลาคุ้มครองเริ่มต้นที่ 10 ปี และสูงสุดไม่เกิน 20 ปีนับจากวันที่ยื่นคำขอจดทะเบียน ดังนั้น ระยะเวลาคุ้มครองตามกฎหมายสิทธิบัตรที่ผู้ซื้อทอดตลาดจะสามารถใช้ประโยชน์สิทธิบัตรได้ภายหลังจากการซื้อทอดตลาดจะมีระยะเวลาในการใช้ประโยชน์ได้จำกัด ความล่าช้าในกระบวนการบังคับคดีที่เป็นผลสืบเนื่องจากการไม่มีหลักเกณฑ์ยึด หลักเกณฑ์การประเมินราคาเริ่มต้นที่สมควรขายสิทธิบัตร จะส่งผลกระทบต่อการได้รับความคุ้มครองสิทธิของผู้ซื้อทอดตลาดได้

⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 300 เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้หรือศาลมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ห้ามไม่ให้เจ้าพนักงานบังคับคดียึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่นซึ่งทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องที่ได้มาจากการยึดหรืออายัดหลายรายเกินกว่าที่พอจะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาพร้อมทั้งค่าฤชาธรรมเนียมและค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องรายใดที่มีราคาสูงเกินกว่าที่พอจะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ถ้าทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องนั้นอยู่ในสภาพที่จะแบ่งยึดหรืออายัดได้โดยไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจแบ่งยึดหรือแบ่งอายัดทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องรายใดแต่เพียงบางส่วนหรือเฉพาะส่วนแห่งกรรมสิทธิ์เท่าที่พอจะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา พร้อมทั้งค่าฤชาธรรมเนียมและค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี

บุคคลผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีอาจคัดค้านคำสั่งหรือการดำเนินการตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองของเจ้าพนักงานบังคับคดี โดยยื่นคำร้องต่อศาลก่อนวันขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่น แต่ต้องไม่ช้ากว่าสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้ทราบคำสั่งหรือการดำเนินการนั้น คำสั่งของศาลให้เป็นที่สุด

ง. ในปัจจุบัน ขาดหลักเกณฑ์กำหนดไว้ให้ชัดเจนว่า ภาระหน้าที่ในการชำระค่าธรรมเนียมราชการในการดำรงไว้ซึ่งสิทธิในสิทธิบัตรที่เกิดขึ้นในระหว่างการบังคับคดีสิทธิบัตร และค่าธรรมเนียมราชการเพื่อการโอนสิทธิในสิทธิบัตรไปยังผู้ซื้อทอดตลาดได้นั้น เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ใด เพื่อป้องกันความสับสนและข้อโต้เถียงว่าหน้าที่ในการดำรงไว้ซึ่งสถานะของสิทธิในสิทธิบัตร หน้าที่ในการชำระค่าธรรมเนียมราชการดังกล่าว และหน้าที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการตอบกลับคำสั่งของผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างกระบวนการบังคับคดีสิทธิบัตร จะตกเป็นความรับผิดชอบของฝ่ายใด

2. ตามที่ได้กล่าวไว้ในประเด็นปัญหาข้างต้นว่า สิทธิบัตรถือเป็นทรัพย์สินที่มีซื้อขายยากประการหนึ่ง เนื่องจากมีลักษณะเฉพาะตัวและมีระยะเวลาคุ้มครองที่จำกัด การประเมินราคาสิทธิบัตรและการขายทอดตลาดสิทธิบัตรจะต้องดำเนินการโดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านหรือองค์กรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในกระบวนการประเมินราคา การยึด หรือการขายทอดตลาด จึงมีประเด็นที่จะต้องพิจารณาว่า ในกระบวนการขายทอดตลาดสิทธิบัตรหรือการประเมินราคาสิทธิบัตรโดยผู้เชี่ยวชาญนั้นจะต้องมีหลักเกณฑ์กำหนดคุณสมบัติของผู้ประเมินราคา หรือแนวทางปฏิบัติที่กำหนดถึงเกณฑ์รับรอง และหน้าที่รับผิดชอบในการประเมินราคาทรัพย์สินและขายทอดตลาดด้วยเพื่อกำกับให้การยึด การประเมินราคาสิทธิบัตร และการขายทอดตลาดเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ

แนวทางปฏิบัติสำหรับการกำหนดราคาประเมินทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาและราคาขายทรัพย์สินทอดตลาดในปัจจุบันเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาจะเป็นผู้ยื่นเสนอรายการทรัพย์สินของลูกหนี้ที่อยู่ในข่ายแห่งการบังคับคดี พร้อมราคาทรัพย์สินดังกล่าวต่อเจ้าหน้าที่บังคับคดี ซึ่งการประเมินราคาสิทธิบัตรของลูกหนี้ในประเทศไทยนั้น ยังไม่มีบทบัญญัติกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์ไว้เป็นการเฉพาะ ในปัจจุบัน ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการประเมินราคาทรัพย์สิน พ.ศ. 2557 ได้วางหลักเกณฑ์การประเมินราคาทรัพย์สิน ตามหลักวิชาไว้เพียงบทบัญญัติพื้นฐาน กล่าวคือ มีเพียงหลักเกณฑ์การประเมินราคาสำหรับ อสังหาริมทรัพย์ และสังหาริมทรัพย์ปกติ โดยให้แนวทางการประเมินตาม วิธีเปรียบเทียบราคาตลาด วิธีรายได้ วิธีต้นทุน หรือ วิธีคำนวณมูลค่าคงเหลือ⁷ แต่ไม่ได้วางหลักเกณฑ์สำหรับประเมินราคาสิทธิบัตรของลูกหนี้ตามคำพิพากษาไว้เป็นการเฉพาะ

⁷ ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการประเมินราคาทรัพย์สิน ประกาศในราชกิจจานุเบกษาวันที่ 23 พฤษภาคม 2557 ข้อ 24 การประเมินราคาทรัพย์สินอื่นนอกจากที่ดินให้ประเมินราคาตามหลักเกณฑ์เหล่านี้คือ

(1) วิธีเปรียบเทียบมูลค่าตลาดโดยอาจเปรียบเทียบกับสภาพทรัพย์สินที่คล้ายกันหรือปัจจัยที่ส่งผลต่อราคาทรัพย์สิน ทั้งสภาพแวดล้อมคุณลักษณะทางกายภาพ ประโยชน์ใช้สอย การปรับปรุง

เมื่อศึกษาวิธีการประเมินราคาทรัพย์สินทางปัญญา ที่กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้เคยวางแนวทางไว้ ผู้เขียนได้พบว่า กรมทรัพย์สินทางปัญญาไม่ได้วางหลักเกณฑ์การประเมินราคาสิทธิบัตร เพื่อการบังคับคดีไว้เป็นการเฉพาะเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตาม กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้เคยวางแนวทางในการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อเข้าถึงแหล่งทุนไว้ เพื่อใช้ในการประเมินราคาทรัพย์สินทางปัญญาที่เจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาต้องการนำทรัพย์สินทางปัญญาของตนไปเป็นหลักประกันในการชำระหนี้ ตามพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ.2558 ซึ่งกรมทรัพย์สินทางปัญญาได้เคยได้ให้ความเห็นไว้ว่า การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาที่จะนำไปใช้เป็นหลักประกันทางธุรกิจนั้น วิธีการที่เหมาะสมในการนำมาใช้เป็นอันดับแรกคือ วิธีการประเมินจากรายได้ และใช้วิธีประเมินราคาจากราคาตลาดเป็นวิธีรอง⁸ ซึ่งแนวความคิดดังกล่าวของกรมทรัพย์สินทางปัญญานั้นผู้เขียนจะได้อธิบายเพิ่มเติมในบทที่ 2

ผู้เขียนพบว่าได้เคยมีผู้ศึกษาและจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อวัตถุประสงค์ทางภาษีเงินได้ และได้เสนอแนวทางการประเมินมูลค่าสิทธิบัตรเพื่อนำมูลค่าที่ประเมินได้ไปตรวจสอบการเสียภาษีจากการจำหน่ายจ่ายโอนสิทธิบัตรและสิทธิอันเนื่องมาจากสิทธิบัตรแก่หน่วยงานจัดเก็บภาษี⁹ การศึกษาในวิทยานิพนธ์ดังกล่าวผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวทางการประเมินมูลค่าสิทธิบัตรด้วยวิธีการคิดจากต้นทุน วิธีคิดจากการพิจารณาจากรายได้ และแนวทางการ

เปลี่ยนแปลงได้ในอนาคต คุณลักษณะทางกฎหมาย เช่นภาระผูกพัน การรอนสิทธิ ข้อกำหนดการใช้อาคาร ข้อกำหนดด้านรายได้และรายจ่าย

(2) วิธีต้นทุนโดยการนำการวิเคราะห์ต้นทุนด้วยวิธีการเปรียบเทียบต่อตารางเมตร คำนวณจากราคาประเมินค่าก่อสร้างมาตรฐานหักด้วยค่าเสื่อมราคา

(3) วิธีรายได้โดยการหามูลค่าสิ่งปลูกสร้างที่ก่อให้เกิดรายได้ พิจารณาอัตราส่วนผลตอบแทนตลาดหรือที่คาดหวัง เปรียบเทียบกับผลตอบแทนเป็นรายปี เพื่อกำหนดมูลค่าเช่น รายได้จากประกอบการ รายได้ที่แท้จริงจากการประกอบการ รายได้จากการดำเนินการสุทธิ เป็นต้น

(4) วิธีเปรียบเทียบมูลค่าที่เหลืออยู่ โดยการหามูลราคาของทรัพย์สินที่ไม่มีลักษณะใกล้เคียงในการเปรียบเทียบราคามูลค่าตลาดอาคารสร้างค้าง อาคารอยู่ระหว่างก่อสร้างโดยคำนึงถึงปัจจัยในการประเมินทั้งคุณลักษณะทางกายภาพ ทางกฎหมายทางการตลาดและการเงิน

⁸ กรมทรัพย์สินทางปัญญา, “รายงานประจำปี 2558, การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อเข้าถึงแหล่งทุน,” สืบค้นเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2559, จาก http://www.ipthailand.go.th/images/Anual/AR_DIP_2015_Final.pdf.

⁹ ศรตม์ ดิษฐปาน, “การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อวัตถุประสงค์ทางภาษีเงินได้,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555) น.67.

ประเมินมูลค่าสิทธิบัตรด้วยวิธีเฉพาะ (other specialization method) ที่เรียกว่า Technology Factor Method : TFM ที่เป็นวิธีการประเมินมูลค่าสิทธิบัตรที่พัฒนามาจากวิธีการพิจารณาจากรายได้¹⁰ อย่างไรก็ตาม วัตถุประสงค์ของการประเมินราคาสิทธิบัตรเพื่อวัตถุประสงค์ทางภาษีนั้น มีวัตถุประสงค์ในการนำไปใช้ที่แตกต่างกับการประเมินราคาสิทธิบัตรเพื่อกำหนดมูลค่าทรัพย์สินเพื่อการยึด และขายทอดตลาดที่ราคาประเมินของสิทธิบัตรจะมีการปรับขึ้นและลดลงได้ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในขณะนั้น แม้ว่าจะสามารถนำหลักเกณฑ์พื้นฐานของการประเมินราคาสิทธิบัตรเพื่อวัตถุประสงค์ทางภาษีนได้ มาปรับใช้เพื่อหาราคาสิทธิบัตรที่เป็นเป้าหมายในการประเมินได้ แต่ผู้เขียนต้องการเสนอแนวทางการประเมินราคาสิทธิบัตรที่มีวัตถุประสงค์ชัดเจนเพื่อการบังคับคดีแพ่ง เพื่อจัดปัญหาการขาดหลักเกณฑ์ การยึดสิทธิบัตร การประเมินราคาและการขายทอดตลาดที่มีประสิทธิภาพ และสามารถวางแผนเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์สำหรับการยึดสิทธิบัตร การประเมินราคาสิทธิบัตร และการขายทอดตลาดสิทธิบัตรเพื่อวัตถุประสงค์การบังคับคดีแพ่งให้เป็นเกณฑ์ที่มีประสิทธิภาพและสามารถใช้ได้จริงต่อไป ผู้เขียนจึงจะได้ศึกษาและวิเคราะห์ว่า วิธีการประเมินราคาเพื่อยึดสิทธิบัตรและกำหนดราคาเริ่มต้นที่สมควรขายเพื่อการบังคับคดีแพ่งและขายทอดตลาดสิทธิบัตรนั้นจะต้องมีแนวทางในการปฏิบัติอย่างไรจึงจะเกิดหลักเกณฑ์ที่มีประสิทธิภาพและนำมาปรับใช้ได้จริงกับการบังคับคดีแพ่ง

เพื่อศึกษาและหาแนวทางที่จะสามารถนำมาปรับใช้ในกระบวนการบังคับคดีแพ่งของไทย ผู้เขียนจะศึกษาและวิเคราะห์หลักเกณฑ์การประเมินราคาสิทธิบัตร ที่ผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญในประเทศไทยได้เคยได้วางหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องไว้ แนวทางพื้นฐานจากองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (The World Intellectual Property Organization : WIPO) ที่ได้เคยวางแนวทางดังกล่าวไว้และนำมาปรับใช้กับกรณีตัวอย่างของสิทธิบัตรที่ผู้เขียนจะได้ทำการวิเคราะห์รวมทั้งจะได้วิเคราะห์เปรียบเทียบวิธีการประเมินราคาที่ใช้ปัจจุบันในสหรัฐอเมริกา ศึกษาแนวหลักการประเมินราคาสิทธิบัตรจากคู่มือการประเมินราคาของ the Royal Institution of Chartered Surveyor (RICS)¹¹ ที่ปรับใช้อยู่ปัจจุบันในสหราชอาณาจักร และประเทศในเครือจักรภพ แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในการประเมินราคาสิทธิบัตรในประเทศฝรั่งเศสและประเทศออสเตรเลีย เพื่อ

¹⁰ เฝิงอ๋าง, น.68 – 71.

¹¹ The Royal Institution of Chartered Surveyor (RICS), “RICS Valuation – Professional Standards global January 2014,” retrieved on 6 August 2016, from http://www.rics.org/Global/RICS_Valuation_Professional_Standards_global_2014_June_2015reprint_2014edition_PGguidance_2015.pdf.

วิเคราะห์ว่าแนวทางที่กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้เคยวางหลักเกณฑ์การประเมินราคาสีทธิบัตรไว้นั้น จำเป็นที่จะต้องเพิ่มเติมหลักการในประการใดบ้าง

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อให้เข้าใจถึงกระบวนการบังคับคดีต่อสิทธิบัตรในขั้นตอนการยึดสิทธิบัตร การประเมินราคาสีทธิบัตร และการขายทอดตลาดในประเทศไทย
2. พิจารณาสภาพปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการยึดสิทธิบัตร และขายทอดตลาดสิทธิบัตร และแนวทางแก้ไขของประเทศไทยในการยึดสิทธิบัตร การประเมินราคาสีทธิบัตร และการขายทอดตลาดสิทธิบัตร
3. เข้าใจถึงแนวทางปฏิบัติในการบังคับคดีแพ่ง การยึด การประเมินราคา และขายทอดตลาดสิทธิบัตรในต่างประเทศ โดยศึกษาเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายบังคับคดีในต่างประเทศ
4. วิเคราะห์แนวทางที่เหมาะสมและนำมาปรับใช้ในประเทศไทย เพื่อให้สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

1.3 สมมติฐานการศึกษา

การบังคับคดีสิทธิบัตรในกระบวนการยึดสิทธิบัตร ประเมินราคาสีทธิบัตร การขายทอดตลาดสิทธิบัตร จะต้องนำบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดี การคุ้มครองสิทธิบัตรภายใต้พระราชบัญญัติสิทธิบัตร และอนุบัญญัติที่เกี่ยวข้อง นำมากำหนดหลักเกณฑ์ แนวทางที่เหมาะสมในการปฏิบัติ และการกำหนดสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการยึด การประเมินราคา และการขายทอดตลาด บทบัญญัติในส่วนที่ไม่ชัดเจนควรได้รับการกำหนดแนวทางในการใช้ให้ชัดเจนยิ่งขึ้นในประเด็น ดังต่อไปนี้

1. การขาดเกณฑ์บังคับคดีที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นสาเหตุมาจากการที่ไม่มีเกณฑ์กำหนดราคา และนำไปสู่ผลคือความล่าช้าในการบังคับคดีสิทธิบัตร และอาจก่อให้เกิดปัญหาการยึดสิทธิบัตรของลูกหนี้ที่มีมูลค่าเกินกว่าที่พอจะชำระหนี้ให้มูลหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งขัดกับบทบัญญัติตามมาตรา 300 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง¹² จึงต้องหาแนวทางแก้ไขโดยวางแนวทางเกณฑ์การบังคับคดี การกำหนดราคาสีทธิบัตร และการขายทอดตลาดที่มีประสิทธิภาพ

¹² มาตรา 300 เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้หรือศาลมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ห้ามไม่ให้เจ้าพนักงานบังคับคดียึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือขายทอดตลาด

2. การขาดเกณฑ์กำหนดคุณสมบัติของผู้ประเมินราคา หน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญในกระบวนการบังคับคดีแพ่งสิทธิบัตร และเกณฑ์รับรอง และหน้าที่รับผิดชอบ ในการประเมินราคาทรัพย์สินและขายทอดตลาดด้วยของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขจัดปัญหาความยุ่งยาก และความยุติธรรมที่อาจเกิดขึ้นจากการที่ขาดเกณฑ์ที่ชัดเจน

3. ขาดหลักเกณฑ์กำหนดที่ชัดเจนว่า ภาระหน้าที่ในการดำรงไว้ซึ่งสิทธิในสิทธิบัตร ระหว่างการบังคับคดีสิทธิบัตร เช่น การชำระค่าธรรมเนียมราชการเพื่อรักษาสิทธิในสิทธิบัตรให้ดำรงอยู่จะเป็นภาระหน้าที่ของฝ่ายใด

4. ขาดหลักเกณฑ์กำหนดผู้ที่มีหน้าที่ในการดำเนินการตามคำสั่งของผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างการยึดและขายทอดตลาดสิทธิบัตร ให้ชัดเจนว่าเป็นภาระหน้าที่ของฝ่ายใดที่จะต้องเข้ามาดำเนินการตามคำสั่งของผู้ตรวจสอบสิทธิบัตร เพื่อคงสถานะคำขอรับสิทธิบัตร

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้มุ่งเน้นไปที่ประเด็นปัญหาการบังคับคดีต่อสิทธิบัตร โดยเฉพาะภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการยึดสิทธิบัตร การประเมินราคาสิทธิบัตรที่เหมาะสมในการกำหนดเป็นราคาเริ่มต้นที่สมควรขายสิทธิบัตรทอดตลาดและเพื่อกำหนดราคาขายสิทธิบัตรที่เป็นธรรมทั้งสำหรับฝ่ายเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาและลูกหนี้ตามคำพิพากษา และการขายทอดตลาดสิทธิบัตรที่มีประสิทธิภาพเพื่อประโยชน์ในการบังคับคดีให้มีขั้นตอนที่ชัดเจนมีประสิทธิภาพ และลดเวลาการบังคับคดีให้รวดเร็ว

หรือจำหน่ายโดยวิธีอื่นซึ่งทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องที่ได้มาจากการยึดหรืออายัดหลายรายเกินกว่าที่พอจะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา พร้อมทั้งค่าฤชาธรรมเนียมและค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องรายใดที่มีราคาสูงเกินกว่าที่พอจะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา ถ้าทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องนั้นอยู่ในสภาพที่จะแบ่งยึดหรืออายัดได้โดยไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจแบ่งยึดหรือแบ่งอายัดทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องรายใดแต่เพียงบางส่วนหรือเฉพาะส่วนแห่งกรรมสิทธิ์เท่าที่พอจะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา พร้อมทั้งค่าฤชาธรรมเนียมและค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี

บุคคลผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีอาจคัดค้านคำสั่งหรือการดำเนินการตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองของเจ้าพนักงานบังคับคดี โดยยื่นคำร้องต่อศาลก่อนวันขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่น แต่ต้องไม่ช้ากว่าสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้ทราบคำสั่งหรือการดำเนินการนั้น คำสั่งของศาลให้เป็นที่สุด

ยิ่งขึ้น รวมทั้งกระบวนการดำรงไว้ซึ่งสถานะความคุ้มครองสิทธิในสิทธิบัตรระหว่างกระบวนการบังคับคดีสิทธิบัตร

1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้มุ่งเน้นการศึกษาในประเด็นปัญหาการบังคับคดีในสิทธิบัตร ผู้เขียนจะใช้วิธีการศึกษาแบบวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาจากตำราทางวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของประเทศไทยและต่างประเทศ บทความที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีสิทธิบัตรและการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาทั้งของในประเทศไทยและต่างประเทศ และเว็บไซต์ของหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ โดยผู้เขียนจะศึกษาปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการยึดสิทธิบัตร การประเมินราคาสิทธิบัตร และการขายทอดตลาดสิทธิบัตรในต่างประเทศในลักษณะของกฎหมายเปรียบเทียบเพื่อพิจารณาแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบังคับคดีสิทธิบัตรในประเทศไทย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เข้าใจความหมาย แนวคิด และหลักกฎหมายของสิทธิบัตร การบังคับคดี ทรัพย์สินที่อยู่ในขอบเขตของการบังคับคดี และการบังคับคดีต่อสิทธิบัตรของลูกหนี้
2. เข้าใจแนวทางการบังคับคดีต่อสิทธิบัตร และการประเมินราคาสิทธิบัตรในต่างประเทศ
3. ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างกระบวนการบังคับคดีต่อสิทธิบัตรของลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลในประเทศไทย
4. เพื่อหาข้อเสนอแนะ และแนวทางปรับปรุงปัญหาการบังคับคดีและประเมินราคาในสิทธิบัตร
5. เพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาการบังคับคดีในประเทศไทยให้สอดคล้องกับหลักศักดิ์สิทธิ์แห่งคำพิพากษา ซึ่งจะต้องเป็นกระบวนการที่ไม่กระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของลูกหนี้ และจะต้องทำให้กระบวนการบังคับคดีของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษากระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 2

แนวความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิบัตร การบังคับคดี และการขายทอดตลาดสิทธิบัตร

สิทธิบัตร ทั้งสิทธิบัตรการประดิษฐ์ สิทธิบัตรการออกแบบ หรืออนุสิทธิบัตรถือเป็นทรัพย์สินที่เป็นกลไกสำคัญในการดำเนินธุรกิจของภาคเอกชน บริษัทหรือองค์กรที่มีมูลค่าสินทรัพย์สูง ในปัจจุบันมักจะประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจโดยมีสิทธิบัตร เข้ามาเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินธุรกิจทั้งสิ้น บริษัทจำหน่ายยารักษาโรค ผลิตภัณฑ์เวชสำอาง จะมีกระบวนการคิดค้นและพัฒนาโครงสร้างสูตรยาหรือเวชสำอางของบริษัท จนกระทั่งสามารถรับจดทะเบียนสิทธิบัตรการประดิษฐ์หรืออนุสิทธิบัตรได้ องค์กรที่ดำเนินธุรกิจผลิตบรรจุภัณฑ์สินค้า ผลิตโครงสร้างรถยนต์ หรือแม้กระทั่งยางรถยนต์ องค์กรเหล่านี้จะมีการพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาในรูปแบบผลิตภัณฑ์หรือสินค้าของตน เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในฐานการผลิตขององค์กร ดังนั้นแต่ละองค์กรจึงมีสิทธิบัตรการประดิษฐ์ สิทธิบัตรการออกแบบ หรืออนุสิทธิบัตรเข้ามาเกี่ยวข้องข้องในการดำเนินธุรกิจและถือได้ว่าสิทธิบัตรกลายมาเป็นสินทรัพย์ที่มีความสำคัญอย่างมาก แม้กระทั่งบุคคลธรรมดาหากมีการคิดค้นพัฒนาองค์ความรู้ จนกระทั่งขอจดทะเบียนสิทธิบัตรได้ สิทธิบัตรดังกล่าวจะกลายมาเป็นสินทรัพย์ที่มีมูลค่าได้เช่นเดียวกัน

เมื่อสิทธิบัตรถือเป็นทรัพย์สินที่มีความสำคัญต่อเจ้าของสิทธิบัตรหรือผู้ทรงสิทธิบัตรแล้ว ในกรณีที่เจ้าของสิทธิบัตรหรือผู้ทรงสิทธิบัตรตกเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่ต้องชำระหนี้เงิน หรือผู้ทรงสิทธิบัตรนำสิทธิบัตรของตนเข้าจดทะเบียนเป็นหลักประกันทางธุรกิจแล้ว จึงมีกรณีที่ต้องศึกษาว่าในกระบวนการบังคับสิทธิบัตรตามคำพิพากษา การประเมินราคาเพื่อกำหนดมูลค่าที่เหมาะสมของสิทธิบัตรแต่ละประเภท และกระบวนการขายทอดตลาดสิทธิบัตรที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้ทรงสิทธิบัตรที่ตกเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาและฝ่ายเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาที่จะมาบังคับสิทธิของตนได้ประโยชน์จากสิทธิบัตรสูงสุด และเพื่อให้ดำเนินกระบวนการต่าง ๆ ได้มีประสิทธิภาพสูงสุด อย่างไรก็ตาม สิทธิบัตรเป็นทรัพย์สินทางปัญญาประเภทที่มีความคุ้มครองจำกัด โดยสิทธิบัตรการประดิษฐ์จะมีความคุ้มครองสูงสุดอยู่ที่ 20 ปีเท่านั้นซึ่งจะแตกต่างไปจากเครื่องหมายการค้าที่เจ้าของเครื่องหมายการค้าจะสามารถยื่นคำขอต่ออายุทะเบียนเครื่องหมายการค้าของตนพร้อมชำระค่าธรรมเนียมเพื่อต่ออายุความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าได้ทุก ๆ 10 ปี หากเจ้าของเครื่องหมายการค้าดำเนินการยื่นคำขอต่ออายุทุก ๆ 10 ปี ภายในกำหนดระยะเวลาที่กฎหมายเครื่องหมายการค้ากำหนดไว้ เครื่องหมายการค้าก็จะยังคงได้รับความคุ้มครองเช่นนั้นต่อไป ด้วยเหตุนี้ จึงต้องศึกษาทั้งคุณลักษณะของสิทธิบัตรแต่ละประเภท วิธีการที่เหมาะสมกับสิทธิบัตรแต่ละประเภท และกระบวนการขายทอดตลาดที่เหมาะสมกับสิทธิบัตร เพื่อให้ได้มูลค่าของสิทธิบัตรที่เหมาะสมใกล้เคียงกับมูลค่าที่แท้จริงมากที่สุด

2.1 ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิบัตร

2.1.1 ความหมายและลักษณะของสิทธิบัตร

พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 มาตรา 3¹ ได้ให้นิยามของคำว่า “สิทธิบัตร” ไว้ว่า “สิทธิบัตร หมายความว่า หนังสือสำคัญที่ออกให้เพื่อคุ้มครองการประดิษฐ์หรือการออกแบบผลิตภัณฑ์ ตามที่กำหนดในหมวด 2 และ หมวด 3 แห่งพระราชบัญญัตินี้”

กรมทรัพย์สินทางปัญญาแห่งประเทศไทยได้ให้นิยามของคำว่า สิทธิบัตร หมายถึง หนังสือสำคัญที่รัฐออกให้เพื่อคุ้มครองการประดิษฐ์ (Invention) การออกแบบผลิตภัณฑ์ (Product Design) หรืออนุสิทธิบัตร (Petty Patent) ที่มีลักษณะตามที่กฎหมายกำหนด เป็นสิทธิพิเศษที่ให้ผู้ประดิษฐ์คิดค้นหรือผู้ออกแบบผลิตภัณฑ์ มีสิทธิที่จะผลิตสินค้า จำหน่ายสินค้าแต่เพียงผู้เดียว ในช่วงระยะเวลาหนึ่งตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้²

¹ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 มาตรา 3 บัญญัติว่า “ในพระราชบัญญัตินี้ “สิทธิบัตร” หมายความว่า หนังสือสำคัญที่ออกให้เพื่อคุ้มครองการประดิษฐ์ หรือการออกแบบผลิตภัณฑ์ ตามที่กำหนดในหมวด 2 และหมวด 3 แห่งพระราชบัญญัตินี้

“อนุสิทธิบัตร” หมายความว่า หนังสือสำคัญที่ออกให้เพื่อคุ้มครองการประดิษฐ์ ตามที่กำหนดในหมวด 3 ทวิ แห่งพระราชบัญญัตินี้

“การประดิษฐ์” หมายความว่า การคิดค้นหรือคิดทำขึ้น อันเป็นผลให้ได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์ หรือกรรมวิธีใดชิ้นใหม่ หรือการกระทำใด ๆ ที่ทำให้ดีขึ้นซึ่งผลิตภัณฑ์หรือกรรมวิธี

“กรรมวิธี” หมายความว่า วิธีการ กระบวนการ หรือกรรมวิธีในการผลิต หรือการเก็บรักษาให้คงสภาพหรือให้มีคุณภาพดีขึ้นหรือการปรับสภาพให้ดีขึ้นซึ่งผลิตภัณฑ์ และรวมถึงการใช้กรรมวิธีนั้น ๆ ด้วย

“แบบผลิตภัณฑ์” หมายความว่า รูปร่างของผลิตภัณฑ์ หรือองค์ประกอบ ของลวดลาย หรือสีของผลิตภัณฑ์ อันมีลักษณะพิเศษสำหรับผลิตภัณฑ์ซึ่งสามารถใช้เป็นแบบสำหรับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมรวมทั้งหัตถกรรมได้”

² กรมทรัพย์สินทางปัญญา, “ทรัพย์สินทางปัญญาไทย สิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตร,” สืบค้นเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2559, จาก http://www.ipthailand.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=27&Itemid=307.

สิทธิบัตร เป็นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาประเภทสิทธิในทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมประเภทหนึ่ง มีลักษณะเป็นหนังสือสำคัญที่รัฐออกให้เพื่อแสดงความคุ้มครองการประดิษฐ์ หรือการออกแบบผลิตภัณฑ์ตามเงื่อนไขที่กฎหมายภายในรัฐได้กำหนดไว้³

เมื่อพิจารณาหลักกฎหมายและคำนิยามดังกล่าวข้างต้น “สิทธิบัตร” จึงหมายความว่าหนังสือสำคัญที่ภาครัฐออกให้แก่ผู้คิดค้นหรือผู้ที่มีสิทธิในการยื่นขอรับความคุ้มครองการประดิษฐ์ การออกแบบผลิตภัณฑ์ หรือ อนุสิทธิบัตร ให้มีฐานะเป็น “ผู้ทรงสิทธิบัตร” ที่มีสิทธิเด็ดขาดหรือสิทธิแต่เพียงผู้เดียว ในการแสวงหาประโยชน์จากการประดิษฐ์ การออกแบบผลิตภัณฑ์ หรืออนุสิทธิบัตรที่รัฐให้ความคุ้มครองภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

2.1.2 เจตนารมณ์ของกฎหมายสิทธิบัตร

แนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิบัตรการประดิษฐ์ อนุสิทธิบัตร และสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์นั้นมีแนวความคิดตามทฤษฎีสิทธิตามธรรมชาติ (Theory of Natural Rights) ทฤษฎีว่าด้วยเศรษฐกิจ (Economic Theory)⁴

ทฤษฎีสิทธิตามธรรมชาติ (Theory of Natural Rights) เป็นแนวความคิดที่ให้การรับรองสิทธิตามธรรมชาติของเจ้าของผลงานที่ได้ใช้สติปัญญา และความพยายาม วิริยะอุตสาหะ ในการประดิษฐ์คิดค้นสิทธิบัตรขึ้นมาใหม่ การให้ความคุ้มครองในสิทธิบัตรโดยรัฐนั้น ถือเป็น การแสดงให้เห็นว่าสิทธิบัตรนั้นเป็นทรัพย์สินของเจ้าของผลงาน และเจ้าของผลงานมีสิทธิทางศีลธรรมเหนือผลงานที่ได้ใช้สติปัญญาของตนคิดค้นขึ้นมา บุคคลอื่นที่นำเอาสิทธิบัตรไปแสวงหาประโยชน์โดยปราศจากความยินยอมจะถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิบัตร⁵

ทฤษฎีว่าด้วยเศรษฐกิจ (Economic Theory) มีแนวความคิดว่าสิทธิบัตรนั้นอาจเป็นเครื่องมือพัฒนาเศรษฐกิจของสังคม โดยนำทฤษฎีการเปิดเผยข้อมูลความรู้ต่อสังคม (Discloser of Information Theory) มาใช้ประกอบเพื่อรองรับแนวความคิดนี้ด้วย⁶

ทฤษฎีการเปิดเผยข้อมูลความรู้ต่อสังคม เชื่อว่าหากรัฐไม่ให้ความคุ้มครองสิทธิบัตรแก่ผู้คิดค้นหรือผู้ประดิษฐ์แล้ว ผู้คิดค้นหรือผู้ประดิษฐ์จะเก็บความรู้ที่คิดค้นและพัฒนาขึ้นมาใหม่เป็นความลับ และสังคมจะไม่ได้รับประโยชน์ใดๆ จากวิทยาการที่ได้พัฒนาขึ้นมาใหม่ ดังนั้น แนวความคิดนี้จึงเชื่อว่าการคุ้มครองสิทธิบัตรควรมีลักษณะเป็นการแลกเปลี่ยนกัน (quid pro quo)

³ จักรกฤษณ์ ควรพจน์, กฎหมายสิทธิบัตร : แนวความคิดและบทวิเคราะห์, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพมหานคร : นิติธรรม, 2556) น. 8-11.

⁴ เฟิงอ๋าง, น. 23 - 38.

⁵ เฟิงอ๋าง, น. 23 - 38.

⁶ เฟิงอ๋าง, น. 23 - 38.

ระหว่างเจ้าของสิทธิบัตรและสังคม โดยเจ้าของสิทธิบัตรจะต้องเปิดเผยรายละเอียดการประดิษฐ์ต่อสาธารณชน และรัฐจะตอบแทนเจ้าของสิทธิบัตรโดยให้ความคุ้มครองว่าข้อถือสิทธิในสิทธิบัตรนั้นจะเป็นสิทธิของเจ้าของสิทธิบัตรแต่เพียงผู้เดียวที่จะถือเอาประโยชน์ในสิทธิบัตรได้ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดให้ความคุ้มครอง⁷

2.1.3 ประเภทของสิทธิบัตร

การประดิษฐ์ (Invention) หมายถึง การคิดค้นสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ขึ้นมาใหม่ หรือคิดค้นสร้างสรรค์กรรมวิธี วิธีการ หรือกระบวนการในการผลิต การรักษา หรือปรับปรุงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้ดีขึ้นหรือทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ขึ้นใหม่ ที่แตกต่างไปจากเดิม เช่น กลไกของเครื่องยนต์, ยารักษาโรค, วิธีการในการเก็บรักษาพืชผักผลไม้ไม่ให้เน่าเสียเร็วเกินไป เป็นต้น⁸

อนุสิทธิบัตร (Petty Patent) คือ การประดิษฐ์ที่มีลักษณะคล้ายกันกับการประดิษฐ์ แต่เป็นความคิดสร้างสรรค์ที่มีระดับการพัฒนาเทคโนโลยีไม่สูงมาก หรือเป็นการประดิษฐ์คิดค้นเพียงเล็กน้อย และมีประโยชน์ใช้สอยมากขึ้น⁹

การออกแบบผลิตภัณฑ์ (Product Design) หมายความว่า รูปร่างของผลิตภัณฑ์ หรือ องค์ประกอบของลวดลาย หรือสีของผลิตภัณฑ์ อันมีลักษณะพิเศษสำหรับผลิตภัณฑ์ซึ่งสามารถใช้เป็นแบบสำหรับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมรวมทั้งหัตถกรรมได้¹⁰

ผู้เขียนได้สรุปลักษณะของสิทธิบัตรแต่ละประเภท ว่ามีความเหมือนหรือความแตกต่างกันอย่างไรเพื่อให้เข้าใจในลักษณะของแต่ละประเภทสิทธิบัตร ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

⁷ เฟิ่งอ้วง, น. 23 - 38.

⁸ กรมทรัพย์สินทางปัญญา, อ่างแล้ว เชิงอรรถที่ 2.

⁹ เฟิ่งอ้วง.

¹⁰ กรมทรัพย์สินทางปัญญา, “สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์,” สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กันยายน 2560, จาก <http://www.ipthailand.go.th/th/design-patent-001.html>.

สิทธิบัตร	อนุสิทธิบัตร	การออกแบบผลิตภัณฑ์
ให้ความคุ้มครองลักษณะ องค์ประกอบ โครงสร้าง กลไกของผลิตภัณฑ์ที่ประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่ กรรมวิธีในการผลิต วิธีการรักษา หรือปรับปรุงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่ดีมากขึ้นกว่าเดิม ¹¹		ให้ความคุ้มครองต่อรูปร่าง รูปทรงภายนอก ลวดลาย หรือสีของแบบผลิตภัณฑ์ ¹²
เป็นการประดิษฐ์ที่ทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ หรือกรรมวิธีในการผลิตทางอุตสาหกรรมขึ้นมาใหม่ มีขั้นตอนการประดิษฐ์ที่สูงขึ้น และสามารถประยุกต์ใช้ในทางอุตสาหกรรมได้ ¹³	จะเป็นการประดิษฐ์ที่มีการปรับปรุงจากการประดิษฐ์เดิมที่มีอยู่มาก่อน แต่มีประโยชน์ใช้สอยในทางอุตสาหกรรมมากขึ้นกว่าเดิม ¹⁴	จะต้องเป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์ทางอุตสาหกรรม และเหตุการณ์แบบใหม่ ที่ไม่เคยมีการใช้หรือเปิดเผยภาพ หรือสาระสำคัญของแบบผลิตภัณฑ์มาก่อนวันที่ยื่นคำขอรับสิทธิบัตร ¹⁵
ได้รับความคุ้มครอง 20 ปี ¹⁶	ได้รับคุ้มครองสูงสุด 10 ปี (เมื่อได้รับอนุสิทธิบัตรจะได้รับความคุ้มครอง 6 ปี และสามารถต่ออายุได้ 2 ครั้ง ครั้งละ 2 ปี) ¹⁷	ได้รับความคุ้มครอง 10 ปี ¹⁸

จากสถิติจดทะเบียนสิทธิบัตรของกรมทรัพย์สินทางปัญญาในแต่ละปีจะเห็นได้ว่าจำนวนของสิทธิบัตรที่ได้รับจดทะเบียนในประเทศไทยมีจำนวนสิทธิบัตรที่ได้รับจดทะเบียนเพิ่มสูงขึ้น

¹¹ กรมทรัพย์สินทางปัญญา, *อ้างแล้ว* เซึ่งอรรถที่ 8.

¹² กรมทรัพย์สินทางปัญญา, *อ้างแล้ว* เซึ่งอรรถที่ 10.

¹³ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 มาตรา 5

¹⁴ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 มาตรา 65ทวิ

¹⁵ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 มาตรา 56 และ 57

¹⁶ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 มาตรา 35

¹⁷ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 มาตรา 65สตัด

¹⁸ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 มาตรา 62

เรื่อย ๆ¹⁹ จึงมีแนวโน้มว่าสิทธิบัตรที่จะนำมาเป็นหลักประกันการชำระหนี้ หรือนำมาบังคับคดีเพื่อขายทอดตลาดนั้นจะมีจำนวนที่เป็นคดีความมากขึ้น การประเมินราคาสิทธิบัตร และแนวทางการบังคับคดีสิทธิบัตรในประเทศไทยจึงควรมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.4 สิทธิของผู้ทรงสิทธิบัตร

ตามที่ได้กล่าวมาในหัวข้อ 2.1.2 สิทธิบัตรแต่ละประเภทจะได้รับความคุ้มครองตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ต่างกัน

- ก. ผู้ทรงสิทธิบัตรการประดิษฐ์จะมีระยะเวลาถือครองสิทธิบัตรของตน 20 ปี นับแต่วันขอรับสิทธิบัตรตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522
- ข. ผู้ทรงสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์มีอายุ 10 ปี นับแต่วันขอรับสิทธิบัตรตามมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522
- ค. กรณีเป็นอนุสิทธิบัตรจะมีอายุความคุ้มครอง 6 ปี นับแต่วันขอรับอนุสิทธิบัตรและผู้ทรงอนุสิทธิบัตรอาจยื่นคำขอต่ออายุอนุสิทธิบัตรต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญาได้สองคราว ในแต่ละคราวจะต่ออายุอนุสิทธิบัตรได้คราวละสองปี ตามมาตรา 65 สัตต แห่งพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 ซึ่งทำให้อนุสิทธิบัตรเมื่อต่ออายุครบทั้งสองคราวตามที่กฎหมายให้สิทธิไว้ ผู้ทรงสิทธิบัตรจะได้รับความคุ้มครองอนุสิทธิบัตรสูงสุด 10 ปี

ทั้งนี้ ในระหว่างระยะเวลาถือครองสิทธิบัตร ผู้ทรงสิทธิบัตรหรือผู้ทรงอนุสิทธิบัตรมีหน้าที่ต้องชำระค่าธรรมเนียมรายปีตามมบทบัญญัติในมาตรา 43²⁰ แห่งพระราชบัญญัติ

¹⁹ กรมทรัพย์สินทางปัญญา, “จำนวนสิทธิบัตรจดทะเบียน (ถึงปี 2558),” สืบค้นเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2559, จาก http://www.ipthailand.go.th/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=191&limit=20&limitstart=0&order=name&dir=DESC&Itemid=340.

²⁰ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522

มาตรา 43 ผู้ทรงสิทธิบัตรต้องเสียค่าธรรมเนียมรายปีตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เริ่มแต่ปีที่ห้าของอายุสิทธิบัตร และต้องชำระภายในหกสิบวันนับแต่วันเริ่มต้นระยะเวลาของปีที่ห้าและของทุก ๆ ปีต่อไป

ถ้าสิทธิบัตรออกภายหลังวันเริ่มต้นระยะเวลาของปีที่ห้าแห่งอายุของสิทธิบัตร การชำระค่าธรรมเนียมรายปีสำหรับปีที่ห้าถึงปีที่ออกสิทธิบัตร ให้ชำระภายในหกสิบวันนับแต่วันออกสิทธิบัตร

ถ้าผู้ทรงสิทธิบัตรไม่ชำระค่าธรรมเนียมรายปีภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ต้องเสียค่าธรรมเนียมเพิ่มร้อยละสามสิบของเงินค่าธรรมเนียมรายปี โดยต้องชำระค่าธรรมเนียม

สิทธิบัตรในอัตราค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวงต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญา²¹ เริ่มต้นตั้งแต่ระยะเวลาปีที่ห้าของอายุสิทธิบัตร และชำระต่อเนื่องในทุกปีจนกระทั่งครบปีที่ 20 หรืออาจชำระทั้งหมดในคราวเดียวกันเมื่อชำระค่าธรรมเนียมรายปีในปีที่ห้า²² หากผู้ทรงสิทธิบัตรหรือผู้ทรงอนุสิทธิบัตรไม่ดำเนินการชำระค่าธรรมเนียมรายปีตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 43 สิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรที่ไม่ได้ชำระค่าธรรมเนียมรายปีโดยไม่มีเหตุจำเป็นอันสมควรจะถูกเพิกถอนสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร

2.2 แนวความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการบังคับคดีแพ่ง

2.2.1 หลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำพิพากษาถึงที่สุด

การใช้การใช้สิทธิทางศาลของประชาชนเพื่อขอรับการเยียวยาจากความเสียหายเมื่อโดนโต้แย้งสิทธิ จะสัมฤทธิ์ผลได้ตามจุดประสงค์ของกฎหมายก็ต่อเมื่อคำพิพากษาของศาล

รายปีพร้อมทั้งค่าธรรมเนียมเพิ่มภายในหนึ่งร้อยสี่สิบวันนับแต่วันสิ้นกำหนดเวลาชำระค่าธรรมเนียมรายปีตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง

เมื่อครบกำหนดเวลาตามวรรคสามแล้ว ถ้าผู้ทรงสิทธิบัตรยังไม่ชำระค่าธรรมเนียมรายปีและค่าธรรมเนียมเพิ่ม ให้อธิบดีทำรายงานต่อคณะกรรมการเพื่อสั่งเพิกถอนสิทธิบัตรนั้น

ในกรณีที่ผู้ทรงสิทธิบัตรร้องขอต่อคณะกรรมการภายในกำหนดหกสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่งเพิกถอนสิทธิบัตรว่ามีเหตุจำเป็นไม่อาจชำระค่าธรรมเนียมรายปีและค่าธรรมเนียมเพิ่มภายในกำหนดเวลาตามวรรคสามได้คณะกรรมการอาจขยายกำหนดเวลาหรือเพิกถอนคำสั่งเพิกถอนสิทธิบัตรนั้นตามความเห็นสมควรก็ได้

²¹ โปรดดูภาคผนวก ก บัญชีอัตราค่าธรรมเนียม.

²² มาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 “มาตรา 43 ผู้ทรงสิทธิบัตรต้องเสียค่าธรรมเนียมรายปีตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เริ่มแต่ปีที่ห้าของอายุสิทธิบัตร และต้องชำระภายในหกสิบวันนับแต่วันเริ่มต้นระยะเวลาของปีที่ห้าและของทุก ๆ ปี ต่อไป

ถ้าสิทธิบัตรออกภายหลังวันเริ่มต้นระยะเวลาของปีที่ห้าแห่งอายุของสิทธิบัตร การชำระค่าธรรมเนียมรายปีสำหรับปีที่ห้าถึงปีที่ออกสิทธิบัตร ให้ชำระภายในหกสิบวันนับแต่วันออกสิทธิบัตร

สามารถบังคับและปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะก่อให้เกิดการอำนวยความสะดวกต่อผู้เสียหาย และจะเป็นการยุติความขัดแย้งในสังคม และทำให้สังคมสงบเรียบร้อย²³

หลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำพิพากษาถึงที่สุด มีหลักเกณฑ์ว่า เมื่อคำพิพากษาได้วินิจฉัยชี้ขาดประเด็นในข้อพิพาทของคดีแล้ว มีสภาพบังคับที่ชัดเจนว่าคู่ความจะต้องปฏิบัติตามคำพิพากษาอย่างไร คำพิพากษาจะศักดิ์สิทธิ์และมีสภาพบังคับเด็ดขาดต่อบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องตามคำพิพากษา ซึ่งจะก่อให้เกิดผลผูกพันต่อคดีคือ (1) ห้ามคู่ความในคดีแรกจะนำประเด็นเดิมที่ศาลวินิจฉัยแล้ว มาให้ศาลเดิมวินิจฉัยอีก ตามหลักเกณฑ์ของการดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำ (2) คู่ความในคดีเดิม นำประเด็นพิพาทที่ศาลมีคำพิพากษา หรือคำสั่งถึงที่สุดไม่ว่าถึงที่สุดในศาลใดมาฟ้องร้องเป็นคดีใหม่ไม่ได้ เพราะเป็นฟ้องซ้ำ (3) ห้ามโจทก์เดิมนำประเด็นข้อพิพาทที่ได้เคยฟ้องไว้แล้วและคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาคดีของศาลไม่ว่าจะเป็นในศาลใด มาฟ้องต่อศาลเดิมหรือศาลอื่นอีกเพราะเป็นฟ้องซ้อน²⁴

หลักความศักดิ์สิทธิ์ของคำพิพากษาถึงที่สุดมีความสำคัญต่อการบังคับคดี เพราะหลักความศักดิ์สิทธิ์ของคำพิพากษาถึงที่สุด ได้กำหนดว่าบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องตามคำพิพากษา จะต้องปฏิบัติตามผลบังคับของคำพิพากษา และคู่ความในคดีจะต้องยุติการโต้เถียงตามประเด็นข้อพิพาทที่ได้เกิดขึ้น ด้วยเหตุผลที่ว่า เมื่อศาลมีคำพิพากษาคดีในประเด็นที่โจทก์ได้ร้องขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยเรียบร้อยแล้ว คู่ความทั้งสองฝ่ายจะต้องเชื่อฟังและยอมรับในผลคำพิพากษาดังกล่าว และปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาล หลักความศักดิ์สิทธิ์ของคำพิพากษาถึงที่สุดจึงเป็นหลักการที่ทำให้การบังคับคดีตามคำพิพากษาของศาลมีประสิทธิภาพใช้บังคับได้จริงและยุติความขัดแย้งของประชาชนในสังคม และทำให้เกิดความเรียบร้อยและสงบสุขในสังคม²⁵

2.2.2 หลักการบังคับชำระหนี้

เมื่อศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว และลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ยอมปฏิบัติตามผลคำพิพากษาของศาล เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะมีสิทธิตามกฎหมายที่จะดำเนินการร้องขอให้มีการบังคับชำระหนี้ตามคำพิพากษาของศาลตามหลักการบังคับชำระหนี้ หลักการบังคับชำระหนี้ นั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เจ้าหนี้ได้รับการชำระหนี้ที่ถูกต้องครบถ้วนจากมูลหนี้ และเพื่อให้เจ้าหนี้ใช้สิทธิเรียกร้องต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีในการบังคับให้ลูกหนี้ปฏิบัติตามบัญญัติมาตรา 278²⁶

²³ คณิต ญ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2558) น.184 – 187, น.596 – 597.

²⁴ เพิ่งอ้าง.

²⁵ เพิ่งอ้าง.

²⁶ เพิ่งอ้าง.

2.2.3 หลักสุจริต

หลักสุจริต ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี เกษมทรัพย์ได้อธิบายแนวทางคำสอนไว้ว่า “คำว่า “สุจริต” เป็นคำที่มีมาตั้งแต่สมัยโรมัน เรียกในภาษาลาตินว่า Bona fides แปลว่า ความซื่อสัตย์ หรือ สัจจะที่ดีภาษาเยอรมันใช้คำว่า “Treu und Glauben” แปลว่า ความซื่อสัตย์และความไว้วางใจ หลักกฎหมายไทยในเรื่องสุจริตปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 5 และ 6²⁷ หลักสุจริตมีลักษณะ เป็นกฎหมายยุติธรรม “Jus aequum” เป็นบทบัญญัติของกฎหมายที่ไม่ได้กำหนดผลทางกฎหมายไว้อย่างชัดเจน แต่จะมีลักษณะเป็นการเปิดช่องให้ผู้ใช้ตีความกฎหมายนั้นให้สมบูรณ์เหมาะสม กับสภาพสังคม พฤติการณ์และช่วงระยะเวลาเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม²⁸

หลักสุจริต จึงเป็นหลักที่กำหนดมาตรฐานความซื่อสัตย์อันบุคคลพึงมีแก่กันโดยชอบ เป็นหลักการที่มีแนวคิดว่าการใช้สิทธิหรือการปฏิบัติต่อกันของบุคคลในสังคมจะต้องตีความบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดสิทธิของตนที่พึงมีอย่างสุจริต และกระทำด้วยความสุจริต จึงทำให้หลักสุจริตเป็นหลักสำคัญที่ทำให้บุคคลในสังคมปฏิบัติตามหน้าที่ หรือใช้สิทธิของตนในแนวทางที่ชอบที่เหมาะสม ซึ่งจะก่อให้เกิดความยุติธรรมในสังคม²⁹

2.2.4 หลักการมีอำนาจเหนือวัตถุแห่งคดี

“หลักการมีอำนาจเหนือวัตถุแห่งคดี” เป็นหลักเกณฑ์ที่สำคัญในการบังคับคดี เพราะการดำเนินการบังคับคดีนั้น โจทก์จะเป็นผู้กำหนด “สภาพแห่งข้อหา” และ “คำขอบังคับ” ต่อศาล จึงทำให้โจทก์มีอำนาจที่จะสละเรื่องความต้องการของตัวโจทก์ได้เสมอ ดังที่จะเห็นได้ว่าศาลจะมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีได้เฉพาะในประเด็นที่โจทก์ได้ระบุมาใน “สภาพแห่งข้อหา” และ “คำขอบังคับ” เท่านั้น

การใช้สิทธิในการกำหนด “สภาพแห่งข้อหา” และ “คำขอบังคับ” ของโจทก์ตามหลักการมีอำนาจเหนือวัตถุแห่งคดีของโจทก์ จะอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายที่กำหนดให้โจทก์จะต้องยื่น “สภาพแห่งข้อหา” พร้อมกับ “คำขอบังคับ” ที่ชัดเจนต่อศาล โจทก์จะยื่น “สภาพแห่งข้อหา” หรือ “คำขอบังคับ” เพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่งไม่ได้ เพราะศาลจะเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดตัดสินคดีเฉพาะ คำฟ้องที่ได้กำหนด “สภาพแห่งข้อหา” ที่ชัดเจนและเสนอ “คำขอบังคับ” มาในคำฟ้องด้วย

²⁷ มาตรา 5 “ในการใช้สิทธิแห่งตนก็ดี ในการชำระหนี้ก็ดี บุคคลทุกคนต้องกระทำโดยสุจริต”

มาตรา 6 “ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บุคคลทุกคนกระทำการโดยสุจริต”

²⁸ สมยศ เชื้อไทย, ความรู้กฎหมายทั่วไป, คำอธิบายวิชากฎหมายแพ่ง : หลักทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 18, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2555), น.153 - 157.

²⁹ เพิ่งอ้าง.

ซึ่งหากโจทก์ยื่นคำฟ้องที่ไม่ปรากฏสภาพแห่งข้อหาที่ชัดเจน หรือเป็นคำฟ้องที่ไม่ได้เสนอคำขอบังคับ มาด้วย คำฟ้องนั้นจะถือเป็นฟ้องที่เคลือบคลุมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 172 วรรค 2 เป็นคำฟ้องที่ศาลไม่อาจรับไว้พิจารณาพิพากษาได้³⁰

2.2.5 หลักความประสงค์ของคู่ความ

หลักความประสงค์ของคู่ความ (Principle of party disposition) เป็นหลักที่มีหลักการว่า หน้าที่ในกระบวนการพิจารณาคดีนั้น เป็นหน้าที่ของคู่ความที่จะต้องเสนอข้อเท็จจริงที่ปรากฏในคดี หรือพยานหลักฐานต่างๆ ต่อศาลเพื่อพิสูจน์การกล่าวอ้างของตน ศาลจะถูกจำกัดการพิจารณาเพียงในเนื้อหาสาระและเฉพาะสิ่งที่คู่ความนำมาเสนอต่อศาล³¹

2.3 แนวคิดการคุ้มครองสิทธิคู่ความตามคำพิพากษา

2.3.1 การคุ้มครองสิทธิเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 194, 213 และ 214 ได้รับรองสิทธิของเจ้าหน้าที่ในการที่จะได้รับชำระหนี้จากกองทรัพย์สินของลูกหนี้ แต่ไม่ได้ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาดำเนินการบังคับเหนือกองทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา เพื่อหลีกเลี่ยงการกระทบกระทั่งหรือการทะเลาะวิวาทระหว่าง เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา และลูกหนี้ตามคำพิพากษา

หากลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ชำระหนี้ตามคำพิพากษาของศาล เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาจะต้องใช้สิทธิในการที่จะได้รับชำระหนี้ผ่านอำนาจศาล โดยการร้องขอต่อศาลขอให้บังคับคดีตามคำพิพากษา และคำบังคับที่ออกตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษามีหน้าที่นำชี้ทรัพย์สินเพื่อให้เจ้าพนักงานบังคับคดียึด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 278 – 285 และ มาตรา 303 - 315

2.3.2 การคุ้มครองสิทธิลูกหนี้ตามคำพิพากษา

แนวคิดการคุ้มครองสิทธิลูกหนี้ตามคำพิพากษาเป็นหลักบทบัญญัติเพื่อคุ้มครองลูกหนี้ตามคำพิพากษา ไม่ให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้รับความเสียหายจากการที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาใช้สิทธิในการร้องขอศาลให้ยึดและขายทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเกินมูลหนี้ตามคำพิพากษา หรือเกินความจำเป็น เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 285 และ 286 ที่บัญญัติว่าทรัพย์สินของลูกหนี้บางประเภทไม่อาจถูกบังคับคดีได้

³⁰ เฟิงอ้วง.

³¹ วรรณชัย บุญบำรุง, หลักและทฤษฎีวิธีพิจารณาความแพ่ง เล่ม 1, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2556) น.134 – 137.

2.4 การยึด

เมื่อเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้ขอออกหมายบังคับคดีและแจ้งต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีแล้ว เจ้าหนี้ที่ตามคำพิพากษามีหน้าที่ในการนำเจ้าหนี้ที่บังคับคดียึดทรัพย์ลูกหนี้ตามคำพิพากษา เจ้าพนักงานบังคับคดีจะดำเนินการยึดทรัพย์สินดังที่ปรากฏในหมายบังคับคดี ซึ่งจะต้องเป็นทรัพย์สินที่อาจบังคับคดีได้ วิธีการยึดทรัพย์สินแต่ละประเภทจะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย³²

2.4.1 ทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา

ทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษานำมายึดทรัพย์ได้นั้น จะต้องเป็นทรัพย์ที่บังคับได้³³

2.4.1.1 ทรัพย์ที่บังคับคดีได้

ทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่โจทก์นำมายึดทรัพย์นั้นจะต้องเป็นทรัพย์ที่สามารถบังคับคดีได้ เช่น อสังหาริมทรัพย์ สงหาริมทรัพย์รวมตลอดทั้งสิทธิต่าง ๆ เช่น สิทธิตามสัญญาเช่าซื้อ สิทธิการเช่าโทรศัพท์ สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาทั้งหลาย กล่าวคือ สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์ ทั้งนี้ ทรัพย์ที่โจทก์นำบังคับคดีนั้นจะต้องไม่ใช่ ทรัพย์สินที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่มาตรา 301

2.4.1.2 ทรัพย์สินที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่มาตรา 301 ได้บัญญัติไว้ว่าทรัพย์สินตามที่ปรากฏในมาตรา 301 นั้น เป็นทรัพย์สินที่ไม่ตกอยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี (not liable to execution)³⁴ ทรัพย์สินที่ไม่ตกอยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี ยกตัวอย่างเช่น

- (1) เครื่องนุ่งห่มหลับนอน เครื่องใช้ในครัวเรือนหรือเครื่องใช้สอยส่วนตัวโดยประมาณรวมกันราคาไม่เกินประเภทละ 20,000 บาท

³² เอื้อน ขุนแก้ว, การบังคับคดีแพ่ง (Civil Execution), พิมพ์ครั้งที่ 6, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท กรุงสยาม พับลิชชิ่ง จำกัด, 2560), น.94 - 97.

³³ เพิ่งอ้าง.

³⁴ เพิ่งอ้าง.

- (2) สัตว์สิ่งของเครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพหรือประกอบวิชาชีพเท่าที่จำเป็นในการเลี้ยงชีพของลูกหนี้ตามคำพิพากษาราคารวมกันโดยประมาณไม่เกิน 100,000 บาท
- (3) สัตว์สิ่งของเครื่องใช้และอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ทำหน้าที่ช่วยเหลือหรือแทนอวัยวะของลูกหนี้ตามคำพิพากษา
- (4) ทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษามีลักษณะเป็นของส่วนตัวโดยแท้ เช่น หนังสือสำหรับวงศ์ตระกูลโดยเฉพาะจดหมายหรือสมุดบัญชีอื่นๆ
- (5) ทรัพย์สินอย่างใดที่โอนกันไม่ได้ตามกฎหมายหรือตามกฎหมายยอมไม่อยู่ในความรับผิดแห่งการบังคับคดี เช่น ที่ดินพิพาทที่ต้องทำการโอนภายใน 10 ปีตามคำพิพากษา (โปรดดูคำพิพากษาฎีกาที่ 456 / 2537)³⁵
 - ก. ทรัพย์สินที่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะห้ามโอนที่ดินซึ่งเป็นที่ธรณีสงฆ์ยอมได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์มาตรา 34 และมาตรา 35 ซึ่งเป็นกฎหมายพิเศษยกเว้นกฎหมายทั่วไป การโอนกรรมสิทธิ์ในที่ธรณีสงฆ์กระทำได้แต่เพียงการตราพระราชบัญญัติและไม่อยู่ในความรับผิดแห่งการบังคับคดี ดังนั้นที่ดินดังกล่าวจึงไม่ตกอยู่ในบังคับตามมาตรา 295 วรรคสาม และทรัพย์สินดังกล่าวเป็นทรัพย์สินที่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะห้ามโอนจึงไม่ใช่ทรัพย์สินที่อยู่ในความรับผิดแห่งการบังคับคดีโปรดดูคำพิพากษาฎีกาที่ 6393/ 2556³⁶
 - ข. ทรัพย์สินที่ไม่ตกอยู่ในความรับผิดแห่งการบังคับคดีหากทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องตัวของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเป็นสิทธิเฉพาะตัวของลูกหนี้ตามคำพิพากษาก็ไม่อาจยึดมาเพื่อบังคับคดีได้ เช่น สิทธิในการเช่าทรัพย์สินเพราะตามปกติสัญญาเช่าทรัพย์สินถือคุณสมบัติของผู้เช่าเป็นสาระสำคัญ (โปรดดูคำพิพากษาฎีกาที่ 4222 / 2536 คำ

³⁵ เพ็งอ้าง.

³⁶ เพ็งอ้าง.

พิพากษาฎีกาที่ 5876 / 2551) แต่หากผู้ให้เช่ายินยอมหรือแสดงเจตนาให้เห็นอย่างชัดเจนว่าผู้ให้เช่าไม่ได้ถือคุณสมบัติของตัวผู้เช่าเป็นสาระสำคัญในกรณีดังกล่าวสิทธิการเช่าก็สามารถนำยึดเพื่อออกขายทอดตลาดและนำเงินมาชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้³⁷

เมื่อสิทธิบัตรหรือสิทธิในการขอรับสิทธิบัตรไม่ใช่ทรัพย์สินที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี โจทก์หรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจึงอาจร้องขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดียึดและขายทอดตลาดสิทธิบัตรและสิทธิในการขอรับสิทธิบัตรเพื่อนำเงินค่าขายทอดตลาดสิทธิบัตรมาชำระหนี้เงินให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้

2.4.1.3 การยึดหรืออายัดจะต้องไม่ดำเนินการเกินกว่าที่จะพอชำระหนี้

ในการยึดหรืออายัดนั้นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะต้องไม่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเกินกว่าที่จะพอชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาพร้อมทั้งค่าฤชาธรรมเนียมในคดีและค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี โปรตตุมาตรา 300 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง³⁸ ตัวอย่างกรณีก็คือว่าเป็นการที่เกินความจำเป็น คำพิพากษาฎีกาที่ 4774 /2539 จำเลยเป็นหนี้ตามคำพิพากษาเป็นจำนวนเล็กน้อยไม่ถึง 60,000 บาทแต่โจทก์นำยึดที่ดินและบ้านของจำเลยราคากว่า 1,750,000 บาทโดยภายในบ้านของจำเลยมีทรัพย์สินอื่นที่โจทก์สามารถนำ

³⁷ เอื้อน ขุนแก้ว, *อ้าวแล้วเชิงอรรถที่ 32*.

³⁸ มาตรา 300 เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้หรือศาลมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ห้ามไม่ให้เจ้าพนักงานบังคับคดียึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่นซึ่งทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องที่ได้มาจากการยึดหรืออายัดหลายรายเกินกว่าที่พอจะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาพร้อมทั้งค่าฤชาธรรมเนียมและค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องรายใดที่มีราคาสูงเกินกว่าที่พอจะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ถ้าทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องนั้นอยู่ในสภาพที่จะแบ่งยึดหรืออายัดได้โดยไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจแบ่งยึดหรือแบ่งอายัดทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องรายใดแต่เพียงบางส่วนหรือเฉพาะส่วนแห่งกรรมสิทธิ์เท่าที่พอจะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา พร้อมทั้งค่าฤชาธรรมเนียมและค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี

บุคคลผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีอาจคัดค้านคำสั่งหรือการดำเนินการตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองของเจ้าพนักงานบังคับคดี โดยยื่นคำร้องต่อศาลก่อนวันขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่น แต่ต้องไม่ช้ากว่าสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้ทราบคำสั่งหรือการดำเนินการนั้น คำสั่งของศาลให้เป็นที่สุด

ยึดมาชำระหนี้ตามคำพิพากษาได้ถือได้ว่าโจทก์นำยึดทรัพย์สินของจำเลยเกินกว่าที่จำเป็น โจทก์จึงต้องรับผิดชอบต่อจำเลยลูกหนี้ตามคำพิพากษาและต้องรับผิดชอบใช้ค่าธรรมเนียมแก่เจ้าพนักงานบังคับคดีในการที่ยึดทรัพย์สินแล้วไม่มีการขายหรือจำหน่ายในส่วนที่เกินกว่าจำนวนหนี้ตามคำพิพากษาที่จำเลยต้องรับผิดชอบต่อโจทก์³⁹

เมื่อขายทรัพย์สินได้เงินเพียงพอชำระหนี้แล้วจะบังคับคดีขายทรัพย์สินที่ยึดไว้ส่วนที่เหลืออีกต่อไปไม่ได้ (โปรดดูคำพิพากษาฎีกาที่ 2247/ 2521) เมื่อได้เงินมาพอจำนวนที่จำเลยจะต้องรับผิดชอบหนี้ให้โจทก์พร้อมทั้งค่าค่าธรรมเนียมในคดีและค่าธรรมเนียมในการบังคับคดีแล้ว หากมีทรัพย์สินเหลืออยู่อีกเจ้าพนักงานบังคับคดีจะเอาส่วนทรัพย์สินดังกล่าวออกขายทอดตลาดต่อไปไม่ได้ ดังนั้นเมื่อขายทอดตลาดที่ดินโฉนดที่ 1713 ได้เงินมาพอชำระหนี้แล้ว เจ้าพนักงานบังคับคดีได้ขายทอดตลาดที่ดินโฉนดที่ 1739 พร้อมสิ่งปลูกสร้างที่ยึดไว้ต่อไปอีกจึงเป็นการบังคับคดีที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวจำเลยชอบที่จะขอให้งดการขายได้⁴⁰

วิธีการยึดทรัพย์สินของเจ้าพนักงานบังคับคดีนั้นจะแยกประเภทได้ตามทรัพย์สินที่โจทก์ได้นำการยึด เช่น การยึดสังหาริมทรัพย์ การยึดอสังหาริมทรัพย์ นอกจากนี้จะมีวิธีการยึดทรัพย์สินต่าง ๆ ไว้เฉพาะอีกด้วย⁴¹

กรณีที่จะนำยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ที่เป็นทรัพย์สินประเภทสังหาริมทรัพย์ที่ไม่มีรูปร่าง เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะต้องเตรียมเอกสารที่แสดงสิทธิทางทะเบียนของสังหาริมทรัพย์ดังกล่าว หรือสำเนาเอกสารแสดงให้เห็นว่าลูกหนี้ตามคำพิพากษามีสิทธิเหนือสังหาริมทรัพย์ที่ไม่มีรูปร่างดังกล่าว เจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีหน้าที่ที่จะต้องยื่นคำขอบังคับคดีโดยแสดงรายละเอียดของทรัพย์สินเพื่อแจ้งให้เจ้าพนักงานทราบว่าจะดำเนินการยึดทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีหรือไม่ โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่มาตรา 303 ถึงมาตรา 313 ได้กำหนดทรัพย์สินที่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีและเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาสามารถนำยึดทรัพย์สินดังกล่าวได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรา 308⁴² และ

³⁹ เอื้อน ขุนแก้ว, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 32, น.104.*

⁴⁰ *เพ็งอ้าง.*

⁴¹ *เพ็งอ้าง.*

⁴² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 308 บัญญัติว่า “การยึดสิทธิในสิทธิบัตร สิทธิในเครื่องหมายการค้า หรือสิทธิอย่างอื่น ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือที่เกี่ยวข้องกันกับสิทธิดังกล่าว ซึ่งได้จดทะเบียนหรือขึ้นทะเบียนไว้แล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกระทำโดย

309⁴³ ที่บัญญัติไว้ว่าเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษามีสิทธิที่จะยึดสิทธิบัตรหรือทรัพย์สินทางปัญญาของลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้ นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาจะต้องแสดงราคาประเมินทรัพย์สินที่จะนำยึดเพื่อแสดงให้เห็นเจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นว่าสิทธิบัตรซึ่งเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่จะดำเนินการยึดนั้นมีมูลค่าราคาไม่เกินกว่าหนี้ตามหมายบังคับคดีเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติของมาตรา 300⁴⁴ ที่ห้าม

(1) แจ้งรายการสิทธิที่ยึดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาทราบ ถ้าไม่สามารถกระทำได้ ให้ดำเนินการตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในมาตรา 305 วรรคสอง

(2) แจ้งให้นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่จดทะเบียนตามกฎหมายว่า ด้วยการนั้นบันทึกการยึดไว้ในทะเบียน”

⁴³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 309 บัญญัติว่า “การยึดสิทธิในเครื่องหมายการค้าซึ่งยังมีได้จดทะเบียน ลิขสิทธิ์ สิทธิขอรับสิทธิบัตร สิทธิในชื่อทางการค้าหรือยี่ห้อ หรือสิทธิอย่างอื่นของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือที่เกี่ยวข้องเนื่องกันกับสิทธิดังกล่าว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกระทำโดยแจ้งรายการสิทธิที่ยึดให้ ลูกหนี้ตามคำพิพากษาทราบ ถ้าไม่สามารถกระทำได้ ให้ดำเนินการตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในมาตรา 305 วรรคสอง มาตรา 305 บัญญัติว่า “การยึดหลักทรัพย์ที่เป็นหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกระทำโดย

(1) ในกรณีที่ยังไม่มีกรออกใบตราสาร ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีแจ้งรายการและจำนวนหลักทรัพย์ที่ยึดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาและผู้ออกหลักทรัพย์นั้นทราบ และเมื่อได้ดำเนินการยึดหลักทรัพย์ดังกล่าวเสร็จแล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีสั่งให้ผู้ออกหลักทรัพย์ออกใบตราสารส่งให้แก่เจ้าพนักงานบังคับคดี

(2) ในกรณีที่มีการออกใบตราสารแล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีแจ้งรายการและจำนวนหลักทรัพย์ที่ยึดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษา ผู้ออกหลักทรัพย์ และผู้ครอบครองตราสารเท่าที่ทราบรวมทั้งบุคคล ซึ่งต้องชำระหนี้ตามตราสารนั้น ทราบ และเมื่อได้ดำเนินการยึดหลักทรัพย์ดังกล่าวเสร็จแล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีนำตราสารนั้นมาเก็บรักษาไว้หากสามารถนำมาได้.....

ในกรณีที่ไม่สามารถแจ้งบุคคลตามวรรคหนึ่งได้ ให้ปิดประกาศแจ้งรายการและจำนวนหลักทรัพย์ที่ยึดไว้ในที่แลเห็นได้ง่าย ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักทำางานของบุคคลเช่นว่านั้น หรือแจ้งโดยวิธีอื่นใดตามที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควร และให้มีผลใช้ได้นับแต่เวลาที่ประกาศนั้นได้ปิดไว้หรือการแจ้งโดยวิธีอื่นใดตามที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควรนั้นได้ทำหรือได้ตั้งต้นแล้ว”

⁴⁴ มาตรา 300 เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้หรือศาลมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ห้ามไม่ให้เจ้าพนักงานบังคับคดียึดทรัพย์สินหรืออัยตสิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่นซึ่งทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องที่ได้มาจากการยึดหรืออัยตหลายรายเกินกว่าที่

เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษายึด आयัด ขายทอดตลาดทรัพย์สินของลูกหนี้เกินกว่าหนี้ตามคำพิพากษาพร้อมค่าฤชาธรรมเนียมและค่าใช้จ่าย

ด้วยเหตุนี้ การประเมินราคาสิทธิบัตรที่จะระบุลงในคำขอบังคับคดีจึงตกเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาที่จะแสดงราคาประเมินที่เหมาะสมแก่เจ้าพนักงาน ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาจะต้องแสดงหลักฐานและเอกสารที่แสดงให้เห็นที่มาของการประเมินราคาสิทธิบัตรที่จะนำยึดดังกล่าวด้วย

2.5 เจ้าพนักงานบังคับคดี

ในระหว่างการขายทอดตลาดโดยกรมบังคับคดีเจ้าพนักงานบังคับคดีจะมีหน้าที่ในการควบคุมการขายทอดตลาดให้ดำเนินไปด้วยความถูกต้องและเป็นธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องป้องกันไม่ให้เกิดการสมยอมหรือสมรู้ร่วมคิดดำเนินการเสนอราคาที่อาจก่อให้เกิดความอยุติธรรมในการขายทอดตลาด

เจ้าพนักงานบังคับคดีจะเริ่มดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินโดยเริ่มแจ้งราคาเริ่มต้นตามที่ประกาศและเจ้าพนักงานบังคับคดีอาจกำหนดอัตราการเพิ่มราคาในแต่ละครั้งของการเสนอราคาก็ได้

เมื่อการเสนอราคาลิ้นสุดลงและเจ้าพนักงานบังคับคดีเคาะไม้ขายให้แก่ผู้เสนอราคาสูงสุดไปแล้วกรณีที่ทรัพย์สินขายทอดตลาดนั้นเป็นสังหาริมทรัพย์มีทะเบียน ผู้ซื้อที่เสนอราคาสูงสุดจะต้องเข้าทำสัญญาซื้อขายตามแบบพิมพ์ของกรมบังคับคดีและชำระราคาทรัพย์สินให้ครบถ้วน

พอจะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาพร้อมทั้งค่าฤชาธรรมเนียมและค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องรายใดที่มีราคาสูงเกินกว่าที่พอจะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา ถ้าทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องนั้นอยู่ในสภาพที่จะแบ่งยึดหรืออายัดได้โดยไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจแบ่งยึดหรือแบ่งอายัดทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องรายใดแต่เพียงบางส่วนหรือเฉพาะส่วนแห่งกรรมสิทธิ์เท่าที่พอจะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา พร้อมทั้งค่าฤชาธรรมเนียมและค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี

บุคคลผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีอาจคัดค้านคำสั่งหรือการดำเนินการตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองของเจ้าพนักงานบังคับคดี โดยยื่นคำร้องต่อศาลก่อนวันขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่น แต่ต้องไม่ช้ากว่าสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้ทราบคำสั่งหรือการดำเนินการนั้น คำสั่งของศาลให้เป็นที่สุด

เจ้าพนักงานบังคับคดีจะมีหน้าที่แจ้งเป็นหนังสือไปยังนายทะเบียนที่มีอำนาจหน้าที่จดทะเบียนสิทธิ ตามกฎหมาย เพื่อจดทะเบียนโอนทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้เสนอราคาสูงสุด กรณีขายทอดตลาดสิทธิบัตรนายทะเบียนแห่งสำนักสิทธิบัตรการประดิษฐ์หรือสำนักสิทธิบัตรการออกแบบแห่งกรมทรัพย์สินทาง ปัญญากระทรวงพาณิชย์ จะมีหน้าที่ดำเนินการจดทะเบียนโอนสิทธิบัตรที่ขายทอดตลาดจากผู้ทรง สิทธิบัตรเดิมหรือลูกหนี้ตามคำพิพากษาโอนสิทธิบัตรไปเป็นผู้เสนอราคาสูงสุดในการขาย ทอดตลาดดังกล่าวในฐานะผู้ทรงสิทธิบัตรรายใหม่

2.6 การขายทอดตลาด

เมื่อเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาของศาลในคดีแพ่งที่มีคำพิพากษากำหนดให้ใช้เงิน คำพิพากษาที่กำหนดให้ส่งมอบทรัพย์สิน คำพิพากษาที่ให้ทำการขับไล่ รื้อถอน คำพิพากษาที่ให้ งดเว้นกระทำการหรือให้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด หรือ คำพิพากษาที่พิพากษาให้โอนทรัพย์สินมี ทะเบียน ไม่ได้รับการชำระหนี้จากลูกหนี้ตามคำพิพากษา เจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีสิทธิที่จะยื่นคำร้อง ขอต่ศาลเพื่อขอให้ศาลออกคำสั่งบังคับตามมาตรา 272 เพื่อการดำเนินการบังคับคดีโดยเจ้าพนักงาน บังคับคดี

เมื่อศาลที่มีอำนาจบังคับคดีได้ออกคำสั่งบังคับตามมาตรา 272 จะถือว่าลูกหนี้ได้ทราบถึง คำบังคับดังกล่าวแล้ว เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะต้องตั้งเรื่องขอบังคับคดีโดยดำเนินการสืบหา ทรัพย์สินและเตรียมเอกสารรวมทั้งข้อมูลของทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา เพื่อนำเจ้าพนักงาน บังคับคดียึดทรัพย์ลูกหนี้และนำทรัพย์ที่ยึดมาขายทอดตลาดต่อไป

การขายทอดตลาดมีวัตถุประสงค์เพื่อนำทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาออกมา จำหน่ายเพื่อนำเงินค่าราคาซื้อขายทรัพย์สินได้มาชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา การขาย ทอดตลาดในแต่ละรูปแบบจะมีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ทั้งในวิธีการเสนอราคา การเข้าร่วมประกวด ราคาของผู้เข้าประกวดราคา รวมทั้งสถานะของผู้ดำเนินการทอดตลาด ในการศึกษาวิธีการทอดตลาด สิทธิบัตรผู้เขียนได้ดำเนินการศึกษารูปแบบและแนวทางปฏิบัติของการขายทอดตลาดทั้งใน ต่างประเทศและประเทศไทย ซึ่งมีรูปแบบและแนวทางปฏิบัติของการขายทอดตลาด ดังนี้

2.6.1 รูปแบบและแนวทางปฏิบัติของการขายทอดตลาดในต่างประเทศ

การขายทอดตลาดในต่างประเทศ อาจดำเนินการได้ในหลากหลายรูปแบบ ตัวอย่างรูปแบบการขายทอดตลาดที่เป็นที่นิยมเช่น การขายทอดตลาดแบบอังกฤษหรือที่เรียกว่าการ ขายทอดตลาดแบบมาตรฐาน (English Auction/ Standard Auction) การขายทอดตลาดแบบญี่ปุ่น (Japanese Auction) การขายทอดตลาดแบบยื่นซองประกวดราคาหรือแบบแยงกี้ (Blind, sealed-

bid Auction/ Yankee Auction) การขายทอดตลาดแบบวิลันดา (Dutch Auction) การขายทอดตลาดแบบวิกเคอรี หรือที่นิยมเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการขายทอดตลาดราคาที่สอง (Vickery Auction/ second-price sealed-bid auction)⁴⁵

2.6.1.1 การขายทอดตลาดแบบอังกฤษ (English Auction)

การขายทอดตลาดแบบอังกฤษหรือที่เรียกว่าการขายทอดตลาดแบบมาตรฐาน (English Auction/ Standard Auction) ถือเป็นรูปแบบมาตรฐานของการขายทอดตลาด การดำเนินการขายทอดตลาดผู้ทอดตลาดจะกำหนดราคาขั้นต่ำสำหรับราคาเริ่มต้นการขายทอดตลาดไว้ ผู้ทอดตลาดจะเปิดโอกาสให้มีการประกวดราคาทรัพย์สินที่ทอดตลาดโดยให้ผู้เข้าแข่งขันเสนอราคาที่ต่ำที่สุด และยกมือหรือแสดงตัวเสนอราคาอย่างเปิดเผย ผลของการขายทอดตลาดที่ผู้ทอดตลาดหวังคือการขายทอดตลาดทรัพย์สินจะต้องให้ได้ซึ่งราคาที่สูงที่สุดในการประกวดราคาสำหรับทรัพย์สินดังกล่าว⁴⁶

2.6.1.2 การขายทอดตลาดแบบญี่ปุ่น (Japanese Auction)

การขายทอดตลาดแบบญี่ปุ่นถือเป็นการขายทอดตลาดในรูปแบบพิเศษของการขายทอดตลาดแบบอังกฤษ การขายทอดตลาดแบบญี่ปุ่นนั้นในแต่ละรอบของการเข้าประกวดราคาทรัพย์สินที่ขายทอดตลาด หากการเสนอราคาสินค้าที่ขายทอดตลาดได้เริ่มต้นแล้ว ผู้เข้าแข่งขันรายใหม่จะขอเข้าร่วมประกวดราคาในระหว่างที่การขายทอดตลาดได้เริ่มดำเนินไปแล้วไม่ได้ ในแต่ละรอบของการประกวดราคา ผู้เข้าเสนอราคาแต่ละรายจะแจ้งราคาที่ตัวเองเสนอเข้าประกวดราคาและเมื่อเสนอราคาครบทุกรายแล้วผู้ดำเนินการทอดตลาดจะแจ้งราคาขายทอดตลาดที่ดีที่สุดในรอบนั้นให้แก่ผู้เข้าเสนอราคาทุกคนทราบ ผู้เข้าประกวดราคาแต่ละรายมีสิทธิที่จะตัดสินใจว่าจะยังคงอยู่ร่วมการประกวดราคาในรอบต่อไป หรือต้องการออกจากการประกวดราคาในทรัพย์สินดังกล่าว⁴⁷

เมื่อการประกวดราคารอบต่อไปได้เริ่มขึ้นผู้เข้าประกวดราคาที่ยังคงอยู่ร่วมในการขายทอดตลาดแต่รายจะเริ่มเสนอราคาที่สูงขึ้นกว่าราคาสูงสุดในรอบของการประกวดราคาครั้งก่อน และผู้ทอดตลาดจะขานราคาสูงสุดที่ได้มีผู้เข้าประกวดราคาในรอบนี้ พร้อมกับเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมเสนอราคาพิจารณาว่าจะยังคงอยู่ร่วมการขายทอดตลาดหรือต้องการถอนตัวออกจากการขายทอดตลาดทรัพย์สินดังกล่าว การดำเนินการขายทอดตลาดจะดำเนินในลักษณะนี้ไปจนกระทั่งเหลือผู้

⁴⁵ William J. Murphy, John L. Orcutt, Paul C. Remus, Patent Valuation, (New Jersey, Canada: John Wiley & Sons, Inc., 2012), pp.200.

⁴⁶ *Ibid.*

⁴⁷ *Ibid.*

เสนอราคาเพียงรายเดียว ผู้เสนอราคาที่ยกเหลือเพียงรายเดียวในการขายทอดตลาดทรัพย์สินดังกล่าว จะถือเป็นผู้ชนะในการประกวดราคาสำหรับทรัพย์สินที่ขายทอดตลาดดังกล่าว⁴⁸

2.6.1.3 การขายทอดตลาดแบบยื่นซองประกวดราคา (Blind, sealed-bid Auction)

การขายทอดตลาดแบบยื่นซองประกวดราคาหรือแบบแยงกี้ (Blind, sealed-bid Auction/ Yankee Auction) การขายทอดตลาดแบบแยงกี้จะเป็นการขายทอดตลาดที่ผู้เข้าประกวดราคาจะไม่ทราบว่าผู้เข้าประกวดราคายื่นมีจำนวนเท่าไรและเป็นใครบ้าง การทอดตลาดจะดำเนินการเริ่มต้นด้วยผู้ทอดตลาดซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้ดำเนินการทอดตลาดของภาครัฐจะประกาศโฆษณาการทอดตลาดในที่สาธารณะหรืออาจประกาศผ่านทางสื่อออนไลน์ เพื่อให้บุคคลทั่วไปเข้าร่วมยื่นซองประกวดราคา ผู้ที่เข้าร่วมประกวดราคาจะยื่นซองเสนอราคาโดยปิดผนึกซองเพื่อไม่ให้บุคคลอื่นทราบราคาที่เสนอเข้าร่วมประกวดราคา⁴⁹

กรณีเป็นการเข้าประกวดราคาเพื่อซื้อทรัพย์สินจากหน่วยงานภาครัฐผู้ที่ชนะในการเข้าประกวดราคาคือผู้เสนอราคาสูงสุด ในทางกลับกันหากเป็นการเข้าประกวดราคาเพื่อเสนอขายทรัพย์สินให้กับหน่วยงานของภาครัฐการยื่นเสนอราคาในการทอดตลาด ผู้ที่ชนะในการทอดตลาดจะเป็นผู้เสนอราคาได้ต่ำที่สุดในการเข้าประกวดราคาครั้งนั้น⁵⁰

2.6.1.4 การขายทอดตลาดแบบวิลันดา (Dutch Action)

การขายทอดตลาดแบบวิลันดา ผู้ทอดตลาดจะเริ่มดำเนินการขายทอดตลาดโดยประกาศรายละเอียดของทรัพย์สินสถานที่ดำเนินการขายทอดตลาด และราคาสูงสุดสำหรับการขายทอดตลาดของทรัพย์สินดังกล่าว ในการขายทอดตลาดผู้ขายทอดตลาดจะขานราคาสูงสุดของทรัพย์สินที่ทอดตลาดแล้วหากไม่มีใครเสนอซื้อตามราคาขายทอดตลาดดังกล่าวผู้ขายทอดตลาดจะขานราคาขายทอดตลาดที่ลดลง การขายทอดตลาดจะดำเนินการต่อไปในขณะที่ผู้ทอดตลาดจะขานราคาทรัพย์สินที่ลดลงเรื่อย ๆ จนกว่าจะมีผู้เข้าซื้อทรัพย์สินที่ทอดตลาดดังกล่าว การขายทอดตลาดแบบวิลันดา จะนิยมใช้กับการทอดตลาดที่เป็นการขายทรัพย์สินชนิดหนึ่งที่มีจำนวนมากทำให้การขายทอดตลาดดำเนินการไปได้อย่างรวดเร็วและนิยมใช้กับการขายดอกไม้จำนวนมากในตลาดขายส่งดอกไม้ของชาวิลันดา⁵¹

⁴⁸ *Ibid.*

⁴⁹ *Ibid.*

⁵⁰ *Ibid.*

⁵¹ *Ibid.*

2.6.1.5 การขายทอดตลาดแบบวิกเคอรี (Vickery Action)

การขายทอดตลาดแบบวิกเคอรี หรือที่นิยมเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการขายทอดตลาดราคาที่สอง (Vickery Auction/ second-price sealed-bid auction)

การขายทอดตลาดราคาที่สองเป็นการถ่ายทอดตลาดที่คิดค้นโดย William Vickery เจ้าของรางวัลโนเบลทางด้านเศรษฐศาสตร์ในปีค.ศ. 1996 การถ่ายทอดตลาดแบบ Vickery มีลักษณะที่เด่นและแตกต่างไปจากการขายทอดตลาดในรูปแบบอื่น ๆ คือผู้ชนะการประกวดราคาจะเป็นผู้ที่เสนอราคาสูงสุดในการเข้าประกวดราคาทรัพย์สินที่ทอดตลาดแต่ผู้ชนะการทอดตลาดจะชำระราคาทรัพย์สินเท่ากับราคาของทรัพย์สินที่ผู้เข้าเสนอราคาสูงสุดเป็นอันดับสองได้เสนอราคาไว้กับผู้ทอดตลาด⁵²

2.6.1.6 การขายทอดตลาดสิทธิบัตรโดยภาคเอกชนในต่างประเทศ

Ocean Tomo ดำเนินธุรกิจในลักษณะเป็นธนาคารพาณิชย์ด้านทรัพย์สินทางปัญญาในสหรัฐอเมริกา Ocean Tomo ได้พยายามคิดค้นระบบตลาดซื้อขายสิทธิบัตรและในเดือนเมษายน ค.ศ. 2006 Ocean Tomo ได้ดำเนินการขายทอดตลาดสิทธิบัตรเป็นครั้งแรก โดย Ocean Tomo ได้นำสิทธิบัตรจำนวนทั้งสิ้น 400 สิทธิบัตรมาขายทอดตลาดโดยแยกเป็นสิทธิบัตร 77 ชุดสำหรับดำเนินการขายทอดตลาดในครั้งแรก และสามารถขายสิทธิบัตรได้จำนวนทั้งสิ้น 24 ชุดมีมูลค่าสูงถึง 2.7 ล้านดอลลาร์สหรัฐ⁵³

การขายทอดตลาดโดย Ocean Tomo มีรูปแบบโครงสร้างการขายทอดตลาดแบบอังกฤษ ผู้ที่สนใจเข้าร่วมประกวดราคาสามารถเข้าร่วมการขายทอดตลาดได้โดยเข้าร่วมเสนอราคาทรัพย์สินสิทธิบัตรที่ขายทอดตลาดด้วยตนเองหรือส่งตัวแทนเข้ามาประกวดราคาในเวลาและ ณ สถานที่ที่ดำเนินการขายทอดตลาด หรือผู้สนใจเข้าร่วมประกวดราคาอาจยื่นประกวดราคาแบบ absentee bids ก่อนที่การขายทอดตลาดจะเริ่มขึ้น ในช่วงเริ่มต้นของการขายทอดตลาดผู้ที่ชนะการขายทอดตลาดจะต้องชำระราคาขายทอดตลาดของสิทธิบัตรในครั้งเดียวจนครบจำนวนราคาขายทอดตลาด แต่ในภายหลังผู้ทอดตลาดอนุญาตให้ผู้ชนะการประกวดราคาดำเนินการวางเงินประกันสำหรับชำระราคาสิทธิบัตรที่ชนะการขายทอดตลาดและชำระส่วนที่เหลือทั้งหมดในภายหลังสำหรับสิทธิบัตรที่ไม่ได้ขายทอดตลาดในระหว่างที่ดำเนินการขายทอดตลาด Ocean Tomo จะดำเนินการเจรจาซื้อขายสิทธิบัตรแบบส่วนบุคคล (Private deals) ต่อผู้ที่อาจสนใจสิทธิบัตรที่นำมาขายทอดตลาด เมื่อการขายทอดตลาดสิ้นสุดลง⁵⁴

⁵² *Ibid.*, pp.201.

⁵³ *Ibid.*, pp.201 - 202.

⁵⁴ *Ibid.*

ในช่วงเดือนมิถุนายน ค.ศ. 2009 Ocean Tomo ได้ขายธุรกิจการค้าขายการขายทอดตลาดสิทธิบัตรให้แก่ ICAP Patent Brokerage แม้ว่า Ocean Tomo จะได้ขายธุรกิจในการขายทอดตลาดสิทธิบัตรให้แก่ ICAP Patent Brokerage แต่ขั้นตอนกระบวนการขายทอดตลาดและผลลัพธ์ของการขายทอดตลาด ยังคงดำเนินไปในแนวทางเดียวกันกับการขายทอดตลาดโดย Ocean Tomo สำหรับขั้นตอนการดำเนินการขายทอดตลาดของ Ocean Tomo ผู้เขียนจะกล่าวถึงรายละเอียดเพิ่มเติมในบทที่ 3

2.6.2 รูปแบบและแนวทางปฏิบัติของการขายทอดตลาดในประเทศไทย

การขายทอดตลาดในกฎหมายไทยนั้น อาจจำแนกได้เป็น 3 ระบบตามหน่วยงานหรือผู้ที่มีอำนาจดำเนินการขายทอดตลาด⁵⁵ ได้แก่

2.6.2.1 การขายทอดตลาดโดยภาคเอกชน

การขายทอดตลาดโดยภาคเอกชน จะดำเนินการขายทรัพย์สินโดยนิติบุคคลที่มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินธุรกิจจัดการขายทรัพย์สินทอดตลาดโดยแสวงหากำไรจากการจัดการขายทอดตลาดดังกล่าว แม้ว่าการทอดตลาดในระบบแรกนี้จะดำเนินการทอดตลาดโดยภาคเอกชน แต่ระบบการทอดตลาดก็ยังคงอยู่ภายใต้การควบคุมของภาครัฐ เนื่องจากผู้ทอดตลาดภาคเอกชน จะต้องมิใบอนุญาตให้ประกอบอาชีพขายทอดตลาด และอยู่ภายใต้การควบคุมของพระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค่าของเก่า พ.ศ. 2474 และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการควบคุมการขายทอดตลาดและค่าของเก่า พ.ศ. 2533 เพื่อวัตถุประสงค์ควบคุมการทอดตลาดโดยภาคเอกชนให้เรียบร้อย กระทำได้ในระยะเวลาที่รวดเร็ว⁵⁶

2.6.2.2 การขายทอดตลาดโดยฝ่ายปกครอง

การขายทอดตลาดโดยฝ่ายปกครอง เป็นมาตรการบังคับทางปกครองเพื่อขายทรัพย์สินของฝ่ายปกครองที่ไม่ใช่ประโยชน์แล้ว ซึ่งจะเป็นไปตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 และ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ 2535⁵⁷

2.6.2.3 การขายทอดตลาดโดยกรมบังคับคดี

การขายทอดตลาดโดยวัตถุประสงค์ของการทอดตลาดโดยกรมบังคับคดีคือบังคับเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ที่ไม่ดำเนินการชำระหนี้ตามคำพิพากษามาขาย

⁵⁵ วันดี เอื้อสกุลพิพัฒน์, “การขายทอดตลาด,” (สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), น.14 – 16.

⁵⁶ เพิ่งอ้าง.

⁵⁷ เพิ่งอ้าง.

ทอดตลาดเพื่อนำเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดไปชำระหนี้ตามคำพิพากษาให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทั้งในคดีแพ่งและคดีล้มละลาย

ในการศึกษาของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้เขียนจะมุ่งประเด็นการศึกษาในกรณีการขายทอดตลาดเฉพาะการขายทอดตลาดโดยกรมบังคับคดี อันเป็นระบบการขายทอดตลาดที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การบังคับคดีโดยตรง

2.6.3 หลักเกณฑ์การขายทอดตลาดโดยกรมบังคับคดี

การขายทอดตลาดโดยกรมบังคับคดีนั้นจะเป็นการดำเนินการขายทอดตลาดตามคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลในกรณีที่เกี่ยวข้องกับคดีแพ่งและคดีล้มละลาย การขายทอดตลาดโดยกรมบังคับคดีนั้น ในกรณีคดีแพ่งจะดำเนินการโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี ส่วนกรณีคดีล้มละลายนั้น เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะเป็นผู้ดำเนินการบังคับคดี

หลักเกณฑ์การขายทอดตลาดนั้นมีการวางหลักเกณฑ์ที่จะต้องดำเนินการสำหรับการขายทอดตลาดไว้ใน (1) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (2) กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. 2559 ที่ได้ประกาศราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 13 มกราคม พ.ศ. 2559 (3) ประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมควรขายในการขายทอดตลาด เรื่อง หลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมควรขายในการขายทอดตลาด ที่ได้ประกาศราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2559

2.6.3.1 หลักเกณฑ์การขายทอดตลาดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ได้ปรับปรุงและแก้ไขหลักเกณฑ์วิธีการและขั้นตอนการขายทอดตลาดเพื่อให้กระบวนการขายทอดตลาดนั้นเป็นไปอย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมกับทุกฝ่าย ดังปรากฏในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่มาตรา 331 วางหลักเกณฑ์การขายทอดตลาดทรัพย์สินผ่านช่องทางการขายทอดตลาดโดยวิธีการอิเล็กทรอนิกส์ เช่น การประมูลเสนอราคาทรัพย์สินที่ขายทอดตลาดผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยใช้โทรศัพท์มือถือส่วนบุคคล รวมทั้งเปิดช่องทางการขายระยะเวลาในการดำเนินการขายทอดตลาดให้ครอบคลุมถึงการขายทอดตลาดนอกเวลาทำการของราชการรวมทั้งสามารถเสนอขายหรือเสนอซื้อหรือการขายทอดตลาดทรัพย์สินในวันหยุดราชการได้

ทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่ถูกยึดมาแล้วมากกว่า 60 วัน สามารถดำเนินการขายทอดตลาดได้โดยไม่ต้องรายงานศาลเพื่อขออนุญาตขาย ผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดี อาทิเช่น เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือผู้รับจ้างมีสิทธิเข้าสู่เสนอราคาในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของลูกหนี้รวมทั้งสามารถหาบุคคลอื่นเข้ามาสู่ราคาในการขาย

ทอดตลาดทรัพย์สินของลูกหนี้ได้ นอกจากนี้มาตรา 331 ยังได้ยกเลิกหลักการเลื่อนการขายทอดตลาดทรัพย์สินเพราะเหตุที่มีการคัดค้านราคาในการขายทอดตลาดซึ่งผลของหลักเกณฑ์การขายทอดตลาดทรัพย์สินตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 331 นี้จะสามารถทำให้การขายทอดตลาดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาสมากรกระทำไ้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าเดิม

มาตรา 332 ได้เพิ่มบทบัญญัติการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่อาจกระทำการขายทอดตลาดได้โดยยากและอาจมีผลทำให้การบังคับคดีล่าช้าจนอาจเกิดความเสียหายได้ มาตรา 332 บัญญัติให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจออกคำสั่งให้จำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้โดยวิธีอื่นที่เห็นสมควร แต่อย่างไรก็ตาม ผู้มีส่วนได้เสียอาจคัดค้านคำสั่งของเจ้าพนักงานโดยยื่นคำร้องต่อศาลภายในสองวันนับแต่วันที่ทราบคำสั่งของเจ้าพนักงาน

2.6.3.2 กฎกระทรวง กำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขาย

ทอดตลาด พ.ศ. 2559

กฎกระทรวง กำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. 2559⁵⁸ ได้กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขในการขายทอดตลาดบางประการเพื่อจุดประสงค์ขจัดอุปสรรคการขายทอดตลาดของเจ้าพนักงานบังคับคดีให้เป็นไปด้วยความรวดเร็วเป็นธรรมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยที่กฎกระทรวงได้กำหนดราคาเริ่มต้นซึ่งเป็นราคาที่สมควรขายและองค์ประกอบของคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมการขายในการขายทอดตลาดและคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สิน การวางหลักประกันก่อนเข้าเสนอราคา แล้วปรับลดขั้นตอนการขายทอดตลาดที่ไม่จำเป็น

กฎกระทรวง⁵⁹ ข้อ 22 ได้กำหนดหลักเกณฑ์การขายทอดตลาดว่า การขายทอดตลาดโดยกรมบังคับคดีนั้นเจ้าพนักงานบังคับคดีอาจจัดให้มีการขายทอดตลาดโดยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้โดยให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขตามที่อธิบดีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรี ถือได้ว่ากฎกระทรวงได้บัญญัติให้สามารถขายทอดตลาดโดยวิธีทางทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ซึ่งจะก่อให้เกิดผลดีที่ตามมาคือจะทำให้การขายทอดตลาดสิทธิบัตรโดยกรมบังคับคดีสามารถกระทำไ้รวดเร็วเนื่องจากสามารถเปิดขายทอดตลาดได้ในช่วงระยะเวลาออกราชการและสามารถเสนอราคาเข้าประมูลการถ่ายทอดทอดตลาดได้แม้กระทั่งในวันหยุดราชการและจะทำให้การ

⁵⁸ โปรดดูภาคผนวก ข กฎกระทรวง กำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. 2559

⁵⁹ กฎกระทรวง กำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. 2559

ขายทอดตลาดสิทธิบัตรมีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าเดิมเรื่องเพราะว่าการขายทอดตลาดทางอิเล็กทรอนิกส์จะสามารถเปิดโอกาสให้ผู้สนใจในสิทธิบัตรที่ทำการขายทอดตลาดนั้นเข้าเสนอราคาได้ง่ายขึ้น บุคคลทั่วไปที่สนใจในการขายทอดตลาดก็จะสามารถเข้ามาตรวจสอบข้อมูลและเข้าร่วมการขายทอดตลาดได้จำนวนมากขึ้น

2.7 ประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมในการขายทอดตลาด

สำหรับราคาเริ่มต้นที่ใช้ในการขายทอดตลาด ประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมในการขายทอดตลาด เรื่อง หลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมในการขายทอดตลาด ทอดตลาด ที่ได้ประกาศราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2559⁶⁰ ได้กำหนดว่าการกำหนดราคาเริ่มต้นในการขายทอดตลาด เจ้าพนักงานบังคับคดีควรพิจารณาราคาเริ่มต้นในการขายทอดตลาดตามลำดับความสำคัญ ดังนี้

1 หากมีราคาของคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สิน ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีพิจารณาราคาประเมินของคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สินเป็นลำดับแรก

2 ในกรณีที่ไม่มีราคาของคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สินให้เจ้าพนักงานบังคับคดีพิจารณาราคาประเมินราคาทรัพย์สินของเจ้าพนักงานประเมินราคาทรัพย์สินแห่งกรมบังคับคดีเป็นลำดับรอง

3 หากไม่มีราคาของคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สินและราคาประเมินของเจ้าพนักงานประเมินราคาทรัพย์สินแห่งกรมบังคับคดีให้เจ้าพนักงานบังคับคดีพิจารณาจากราคาประเมินของเจ้าพนักงานบังคับคดี

ตามประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมในการขายทอดตลาด เรื่อง หลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมในการขายทอดตลาด ที่ได้ประกาศราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2559 ข้อ 4 เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องกำหนดราคาเริ่มต้นสำหรับการขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์ในแต่ละครั้ง ดังนี้

⁶⁰ โปรดดูภาคผนวก ค ประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมในการขายทอดตลาด เรื่อง หลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมในการขายทอดตลาด ทอดตลาด ที่ได้ประกาศราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2559

1 สำหรับการขายทอดตลาดครั้งที่หนึ่งเจ้าพนักงานบังคับคดีอาจกำหนดราคาเริ่มต้นตามราคาประเมินดังที่กำหนดไว้ในข้อสาม แห่งประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่สมควรขายในการขายทอดตลาด ซึ่งอาจเป็นราคาของคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สินหรือราคาประเมินของเจ้าพนักงานประเมินราคาทรัพย์สินแห่งกรมบังคับคดีหรือราคาประเมินของเจ้าพนักงานบังคับคดีเองโดยให้ปิดตัวเลขที่เป็นเศษขึ้นเป็นเรือนหมื่น

2 หากการขายทอดตลาดครั้งแรกไม่มีผู้เข้าสู้ราคาจนเป็นเหตุให้เจ้าพนักงานบังคับคดีงดการขายทอดตลาด การขายทอดตลาดในครั้งที่สองให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นเป็นจำนวนร้อยละ 90 จากราคาของคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สินหรือราคาประเมินของเจ้าพนักงานประเมินราคาทรัพย์สินแห่งกรมบังคับคดีหรือราคาประเมินของเจ้าพนักงานบังคับคดีและโดยตัดตัวเลขที่เป็นเศษขึ้นเป็นเรือนหมื่น

3 หากการขายทอดตลาดครั้งที่สองเจ้าพนักงานบังคับคดีได้งดการขายทอดตลาดไว้เนื่องจากไม่มีผู้เข้าสู้ราคา เจ้าพนักงานบังคับคดีอาจดำเนินการขายทอดตลาดครั้งที่สามและอาจกำหนดราคาเริ่มต้นเป็นจำนวนร้อยละ 80 ของราคาประเมินตามที่กำหนดไว้ในข้อสามแห่งประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่สมควรขายในการขายทอดตลาดซึ่งอาจเป็นร้อยละ 80 ของราคา ที่กำหนดโดยคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สินหรือราคาประเมินของเจ้าพนักงานประเมินราคาทรัพย์สินหรือราคาประเมินของเจ้าพนักงานบังคับคดี

4 หากการขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวนั้นต้องดำเนินการขายทอดตลาดจนกระทั่งถึงครั้งที่สี่และถัดจากครั้งที่สี่เป็นต้นไปเพราะเหตุไม่มีผู้เข้าสู้ราคา การขายทอดตลาดครั้งที่สี่เป็นต้นไปเจ้าพนักงานบังคับคดีจะกำหนดราคาเริ่มต้นที่สมควรขายในการขายทอดตลาดเป็นราคา ร้อยละ 70 ของราคาประเมินตามข้อ 3

กรณีการกำหนดราคาเริ่มต้นสำหรับการขายทอดตลาดสังหาริมทรัพย์แต่ละครั้งนั้นข้อ 7 แห่งประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่สมควรขายในการขายทอดตลาดเรื่องหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่สมควรขายในการขายทอดตลาดได้กำหนดไว้ว่า การขายทอดตลาดสังหาริมทรัพย์ในแต่ละครั้งนั้นให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นสำหรับการขายทอดตลาดแต่ละครั้งตามที่เหมาะสม ทั้งนี้ เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องคำนึงถึงสภาพของทรัพย์สินในปัจจุบันราคาซื้อขายในท้องตลาดรวมถึงความเหมาะสมประการอื่น ๆ ด้วย

ในกรณีที่เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องดำเนินการขายทอดตลาดสังหาริมทรัพย์ใหม่หลังจากที่เคยเคาะไม่ขายทอดตลาดไปแล้วแต่ผู้เสนอราคาสูงสุดไม่ชำระราคาส่วนที่เหลือ เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องกำหนดราคาเริ่มต้นที่สมควรขายในการขายทอดตลาด

ครั้งที่หนึ่งโดยกำหนดราคาเริ่มต้นเป็นราคาขายที่เท่ากับราคาที่ได้เคาะไม้ขายทอดตลาดครั้งที่สอง

หากการขายทอดตลาดครั้งที่หนึ่งไม่มีผู้เข้าสู้ราคา ในการขายทอดตลาดครั้งที่สองเจ้าพนักงานบังคับคดีจะยังคงต้องกลับไปใช้ราคาเริ่มต้นซึ่งเป็นราคาเดียวกันกับราคาในครั้งที่ได้เคาะไม้ในการขายทอดตลาดครั้งแรก

จนกระทั่งในการขายทอดตลาดในครั้งที่สามและครั้งต่อ ๆ ไปเจ้าพนักงานบังคับคดีอาจกำหนดราคาเริ่มต้นเป็นราคาจำนวนร้อยละ 90 ในการประเมินราคาหรือกำหนดเป็นราคาจำนวนและร้อยละ 90 จากราคาที่ได้เคาะไม้ขายในครั้งก่อนและเจ้าพนักงานอาจกำหนดราคาในครั้งต่อ ๆ ไปเป็นจำนวนร้อยละ 80 จนกระทั่งเป็นจำนวนต่ำสุดที่อยู่ร้อยละ 70 ของราคาประเมินหรือราคาที่เคยเสนอขายในครั้งแรกตามข้อกำหนดที่กำหนดไว้ในข้อ 8 แห่งประกาศคณะกรรมการฉบับดังกล่าว

ผู้เขียนมีข้อสังเกตประเด็นหนึ่งที่สำคัญ กล่าวคือประกาศคณะกรรมการดังกล่าวไม่ได้กำหนดวิธีประเมินราคาเพื่อกำหนดราคาขายเริ่มต้นที่เหมาะสมไว้สำหรับสังหาริมทรัพย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิบัตรที่เป็นทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง ประกาศคณะกรรมการฉบับดังกล่าว ข้อ 3 ได้กำหนดไว้เฉพาะว่าราคาเริ่มต้นสำหรับการขายทอดตลาดนั้นให้ใช้ราคาประเมินจากคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สิน

เจ้าพนักงานประเมินราคาทรัพย์สินแห่งกรมบังคับคดี หรือพิจารณาจากราคาประเมินของเจ้าพนักงานบังคับคดี

2.8 หลักการทั่วไปในการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา

ตามที่ได้กล่าวมาในข้างต้นว่า การกำหนดราคาขายทรัพย์สินทอดตลาด และราคาประเมินสำหรับสิทธิบัตรนั้น ยังคงเป็นประเด็นปัญหาที่ต้องการการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเพราะว่าประเทศไทยยังไม่ได้มีหลักเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นมาเฉพาะเจาะจงเพื่อปรับใช้ในเรื่องนี้

การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาที่เป็นเป็นหลักประกันตามพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 ทรัพย์สินทางปัญญาจะถูกประเมินมูลค่าตั้งแต่ก่อนเข้าทำสัญญา เพราะสัญญาหลักประกันทางธุรกิจที่จะนำมาจดทะเบียนนั้น จะต้องระบุมูลค่าของทรัพย์สินทางปัญญาที่ใช้เป็นหลักประกันด้วย⁶¹ ซึ่งจะเป็นมูลค่าของทรัพย์สินทางปัญญาที่ผู้ให้หลักประกันและผู้รับ

⁶¹ พระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 มาตรา 18 “การจดทะเบียนอย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

(1) วัน เดือน ปี และเวลาที่จดทะเบียน.....

หลักประกันต่างเห็นพ้องต้องกันว่าเป็นราคาประเมินของทรัพย์สินทางปัญญาที่เหมาะสม โดยไม่ต้องคำนึงว่าราคาประเมินหลักประกันที่เป็นทรัพย์สินทางปัญญานั้นได้รับการประเมินด้วยวิธีใด ทรัพย์สินทางปัญญาที่เป็นหลักประกันจึงมีราคาที่แน่นอนตามที่ระบุไว้ในสัญญา เมื่อต้องบังคับหลักประกันจึงไม่จำเป็นต้องประเมินมูลค่าใหม่ การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาก็ให้ทำเหมือนการประเมินราคาทรัพย์สินทั่วไป พระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 จึงไม่มีบทกำหนดเฉพาะสำหรับการบังคับหลักประกันที่เป็นทรัพย์สินทางปัญญา หากหลักประกันตามพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 เป็นสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรผู้รับหลักประกันจะเป็นผู้ที่มีหน้าที่หาวิธีการประเมินมูลค่าของสิทธิบัตรก่อนเริ่มทำสัญญาหลักประกันทางธุรกิจ เมื่อได้ราคาที่ตั้งผู้ให้หลักประกันและผู้รับหลักประกันพอใจทั้งสองฝ่ายแล้ว ก็ให้ยึดถือราคาสหสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรนั้นเป็นสำคัญ กรณีที่ผู้รับหลักประกันต้องบังคับหลักประกันหรือทำการขายทอดตลาดสิทธิบัตรที่เป็นหลักประกันนั้น ผู้บังคับหลักประกันก็ไม่ต้องทำการประเมินมูลค่าสิทธิบัตรใหม่ แต่ผู้รับหลักประกันอาจร้องขอต่อศาลให้มีการประเมินมูลค่าสิทธิบัตรที่เป็นหลักประกันใหม่ได้ หากในเวลาที่จะดำเนินการขายทอดตลาดนั้น ผู้รับหลักประกันเห็นว่ามูลค่าของหลักประกันเปลี่ยนแปลงไปเป็นจำนวนมาก แต่หน้าที่การประเมินราคาสหสิทธิบัตรในขณะที่จะบังคับหลักประกันหรือขายทอดตลาดหรือการหาแนวทางว่าควรใช้แนวทางหรือวิธีใดในการประเมินราคาสหสิทธิบัตรจะเป็นหน้าที่ของผู้รับหลักประกันไม่ใช่หน้าที่ของผู้บังคับหลักประกัน⁶²

หากพิจารณาถึงหลักการทั่วไปในการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาที่ใช้กันอยู่โดยทั่วไปในปัจจุบันจะมีแนวทางการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาที่กรมทรัพย์สินทางปัญญาแห่งประเทศไทยได้ยึดถือเป็นหลักพื้นฐาน และ แนวทางการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาของสมาคมผู้ประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทยร่วมกับสมาคมนักประเมินราคาอิสระไทยได้ว่าหลักเกณฑ์ไว้ ดังนี้

(6) รายละเอียดของทรัพย์สินที่ใช้เป็นหลักประกัน หากเป็นทรัพย์สินมีทะเบียนให้ระบุประเภทของทะเบียน หมายเลขทะเบียน และนายทะเบียนไว้ด้วย หากเป็นสิทธิบัตรทรัพย์สินที่ผู้ให้หลักประกันใช้ในการประกอบธุรกิจ ให้ระบุประเภท ปริมาณ และมูลค่าของทรัพย์สินดังกล่าวไว้ด้วย

⁶² วรรณวิภา พัวศิริ, “พระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 กับการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา”, วารสารกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ, น. 225 (1 มกราคม 2560).

2.8.1 แนวทางการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาของกรมทรัพย์สินทางปัญญาแห่งประเทศไทย

หลักการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาที่กรมทรัพย์สินทางปัญญาแห่งประเทศไทยได้ยึดถือเป็นหลักพื้นฐานในการประเมินมูลค่าปัจจุบันของทรัพย์สินทางปัญญาจะประกอบไปด้วย 3 วิธีหลัก⁶³ ได้แก่

2.8.1.1 วิธีการประเมินจากรายได้ (Income Approach)

วิธีการนี้จะเป็นการประเมินมูลค่าจากรายได้เพื่อแสดงให้เห็นศักยภาพของทรัพย์สินทางปัญญาที่นำมาประเมินว่า สามารถก่อให้เกิดผลตอบแทนหรือจะเกิดรายได้จากการใช้ทรัพย์สินทางปัญญานั้นในอนาคตคิดเป็นมูลค่าเท่าใด นอกจากนี้ วิธีการประเมินจากรายได้จะสามารถแบ่งแนวทางการประเมินได้อีก 2 แนวทางคือ (1) วิธีตีค่าเป็นเงินลงทุนโดยตรง (2) วิธีคิดมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสด⁶⁴

ทั้งนี้ วิธีที่เป็นที่นิยมและได้รับความน่าเชื่อถือสำหรับการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาประเภทสิทธิบัตรคือวิธีการประเมินมูลค่าจากรายได้โดยคิดมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสด เนื่องจากรายได้ที่เกิดขึ้นจากการใช้สิทธิบัตรนั้นจะไม่ใช่อายุที่เป็นการกำหนดอายุทรัพย์สินทางปัญญาแต่อย่างใด อีกทั้งระยะเวลาการคุ้มครองสิทธิบัตรนั้นมีระยะเวลาคุ้มครองสูงสุดอยู่ที่ 20 ปีการคำนวณมูลค่าสิทธิบัตรจึงไม่เหมาะสมที่จะใช้การประเมินรายได้แบบตีค่าเงินลงทุนโดยตรง⁶⁵

2.8.1.2 วิธีการประเมินจากราคาตลาด (Market Approach)

ใช้การเปรียบเทียบราคาตลาดของสินค้าหรือบริการที่อาศัยเทคโนโลยีลักษณะเดียวกันหรือใกล้เคียงกันกับสิทธิบัตรที่จะนำมาประเมิน มาเปรียบเทียบและใช้เป็นเกณฑ์กำหนดมูลค่าของทรัพย์สินทางปัญญาประเภทนั้น ๆ แต่การประเมินราคาในแนวทางนี้มักเกิดปัญหาว่า ไม่สามารถหาตัวอย่างสิทธิบัตรที่มีลักษณะใกล้เคียงกันเพื่อนำมาเปรียบเทียบราคาได้ เพราะนอกจากเทคโนโลยีของตัวสิทธิบัตรจะเป็นสิ่งที่บ่งชี้มูลค่าของสิทธิบัตรแล้ว สิทธิบัตรบางตัวอาจมีการใช้ร่วมกันกับทรัพย์สินทางปัญญาประเภทอื่น เช่น เครื่องหมายการค้า สิทธิบัตรที่ใช้ร่วมกับ

⁶³ กรมทรัพย์สินทางปัญญา, คู่มือ การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหมิตรพรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, 2551) น. 3 -14.

⁶⁴ เพิ่งอ้าง.

⁶⁵ เพิ่งอ้าง.

เครื่องหมายการค้า หรือใช้ตราสินค้าที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในตลาดสินค้านั้น ๆ จะมีผลทำให้มูลค่าของสิทธิบัตรที่มีตราสินค้ามีมูลค่าราคาตลาดที่สูงกว่าสิทธิบัตรตัวอื่นในท้องตลาด⁶⁶

2.8.1.3 วิธีการประเมินจากราคาต้นทุน (Cost Approach)

เป็นการพิจารณาจากเงินที่ใช้ในการลงทุนเพื่อสร้างสรรค์หรือประดิษฐ์สิทธิบัตรตัวนั้นขึ้นมา ข้อได้เปรียบของวิธีการนี้คือ เป็นวิธีที่สะดวกรวดเร็วแต่ข้อเสียที่เด่นชัดคือราคาต้นทุนที่แสดงออกมานั้น มักไม่ได้สะท้อนมูลค่าที่แท้จริงของทรัพย์สินทางปัญญาที่นำมาประเมิน การประเมินมูลค่าจากราคาทุนจึงไม่นิยมนำมาใช้ในการประเมินมูลค่าสิทธิบัตร⁶⁷

2.8.2 แนวทางการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาของสมาคมผู้ประเมินค่า

ทรัพย์สินแห่งประเทศไทยร่วมกับสมาคมนักประเมินราคาอิสระไทย

เมื่อพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจพ.ศ. 2558 ประกาศบังคับใช้ ธนาคารแห่งประเทศไทยในฐานะหน่วยงานที่ต้องดูแลและกำกับควบคุมผู้รับหลักประกันหรือบรรดาสถาบันทางการเงินทั้งหลายได้ออกประกาศให้สถาบันทางการเงินต่าง ๆ ใช้หลักเกณฑ์และวิธีในการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาตามประกาศที่ 6/ 2559 ของสมาคมผู้ประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทยร่วมกับสมาคมนักประเมินราคาอิสระ เรื่อง แนวทางและหลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งประกาศดังกล่าวได้ระบุถึงแนวทางและหลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาที่เหมาะสม โดยวางหลักเกณฑ์ไว้ว่าการประเมินราคาทรัพย์สินทางปัญญานั้น จำเป็นที่ต้องยึดแนวปฏิบัติการประเมินราคาตามมาตรฐานสากลหรือแนวปฏิบัติที่สมาคมผู้ประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทยร่วมกับสมาคมและประเมินราคาอิสระไทยหรือสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ประกาศใช้เป็นเกณฑ์ขั้นต่ำ เมื่อผู้รับหลักประกันหรือสถาบันทางการเงินรับทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักประกันทางธุรกิจแล้ว จะต้องมีการประเมินราคาทรัพย์สินทางปัญญาทุก ๆ สามปีเพื่อให้ทราบถึงราคาของทรัพย์สินทางปัญญาที่เป็นหลักประกันที่แท้จริง ทั้งนี้แนวทางและหลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาของสมาคมผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทยและสมาคมนักประเมินราคาอิสระไทยจะใช้วิธีคิดรายได้จากกระแสเงินสดสุทธิและทอนเป็นมูลราคาปัจจุบันด้วยแนวทางใช้วิธีประเมินจากรายได้ (income approach) วิธีคิดรายได้จากกระแสเงินสดดังกล่าวจะสามารถแบ่งออกได้เป็นวิธีคิดสองแนวทางคือ⁶⁸

⁶⁶ เพิ่งอ้าง.

⁶⁷ เพิ่งอ้าง.

⁶⁸ วรณวิภา พัวศิริ, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 62.

2.8.2.1 วิธีคิดจากอัตรารทุน (Direct Capitalization Approach)

วิธีคิดจากอัตรารทุนจะประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาจากรายได้ เป็นวิธีประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาเชิงเปรียบเทียบโดยนำรายได้และค่าใช้จ่ายของทรัพย์สินทางปัญญาที่ประเมินหารรายได้สุทธิ (NOI: Net Operating Income) ด้วยอัตรามผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับจากทรัพย์สินทางปัญญา (Capitalization Rate) วิธีคิดจากอัตรารทุนจะพิจารณาความสัมพันธ์ของอัตรามผลตอบแทนรวมซึ่งจะรวมถึงการพิจารณาความเสี่ยงทั้งหมดและรายได้สุทธิต่อปี⁶⁹

มูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา	=	รายได้สุทธิ (NOI: Net Operating Income)

		% อัตรามผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับจากทรัพย์สิน

2.8.2.2 วิธีคิดลดกระแสเงินสด (Discounted Cash Flow Approach)

วิธีคิดลดกระแสเงินสดเป็นวิธีที่นิยมนำมาประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา เป็นวิธีที่คำนวณกระแสรายได้สุทธิในอนาคตแล้วทอนเป็นมูลค่าปัจจุบันด้วยอัตราคิดลดที่เหมาะสม โดยปกติแล้วระยะเวลาในการคำนวณอัตราคิดลดจะสั้นกว่าระยะเวลาที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากทรัพย์สินทางปัญญาที่นำมาประเมินมูลค่าหรือระยะเวลาที่กฎหมายได้คุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญานั้น⁷⁰

มูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา	=	กระแสรายได้สุทธิในอนาคต – ตัวแปรคิดลดตามเวลา
		+ ตัวแปรคิดลด

ทั้งนี้ ตัวแปรของการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา ที่จะต้องนำมาพิจารณาด้วยนั้นจะมีรายละเอียด ดังนี้

1. กระแสรายได้สุทธิ จะสามารถรวมได้จาก
 - ก. ระยะเวลาที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ (Economic Life) ซึ่งสามารถคำนวณได้จากระยะเวลาที่ผู้ทรงสิทธิบัตร

⁶⁹ เพ็งอ้าง.

⁷⁰ เพ็งอ้าง.

หรือเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญานั้นคาดว่าตนเองจะได้รับผลประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาประเภทนั้น⁷¹

- ข. ระยะเวลาที่กฎหมายคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา (Legal Life) ทรัพย์สินทางปัญญาแต่ละประเภทจะมีระยะเวลาที่กฎหมายให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของหรือผู้ทรงสิทธิบัตรแตกต่างกันไป ยกตัวอย่างเช่น สิทธิบัตรการประดิษฐ์จะมีระยะเวลาคุ้มครองตามกฎหมายสูงสุด 20 ปีแต่สำหรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ และอนุสิทธิบัตรจะมีระยะเวลาคุ้มครองสูงสุด 10 ปี⁷²

2. ตัวแปรคิดลด จะต้องนำตัวแปรคิดลดต่อไปนี้มาร่วมพิจารณาในการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาด้วย

- ก. อัตราผลตอบแทนและอัตราคิดลด ซึ่งจะได้มาจากข้อมูลของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์หรืออัตราดังกล่าวจะเกิดขึ้นจากกรณีที่มีการเปลี่ยนมือเจ้าของ หรืออาจพิจารณาจากปัจจัยที่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงของธุรกิจหรือประเภทของทรัพย์สินทางปัญญาประเภทนั้น ซึ่งผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาจะต้องสามารถพิจารณาได้ว่าแหล่งที่มาของอัตราคิดลดและอัตราผลตอบแทนนั้นมีที่มาอย่างไร⁷³
- ข. การกำหนดมูลค่าสุดท้าย (Terminal Value) ตามที่ได้กล่าวมาในข้างต้นว่าทรัพย์สินทางปัญญาแต่ละประเภทมีอายุความคุ้มครองที่แตกต่างกัน การกำหนดมูลค่าสุดท้ายต้องพิจารณาว่า ณ วันที่ทำการประเมินทรัพย์สินทางปัญญาอายุการใช้งานตลอดจนรวมทั้งศักยภาพในการประกอบการและผลกำไรที่จะเกิดมาจากทรัพย์สินทางปัญญานั้นจะสามารถทำกำไรในระยะยาวแบบไม่จำกัดเวลาได้เป็นจำนวนเท่าใด ทั้งนี้ ผู้ประเมินราคาจะต้องวิเคราะห์คุณลักษณะของ

⁷¹ เฟิ่งอ๋าง.

⁷² เฟิ่งอ๋าง.

⁷³ เฟิ่งอ๋าง.

ทรัพย์สินทางปัญญาประเภทนั้นด้วยว่าสุดท้ายแล้วยังจะมีมูลค่าราคาสุดท้ายอยู่หรือไม่ หากเป็นสิทธิบัตรผู้ส่งสิทธิบัตรจะมีระยะเวลาความคุ้มครองและถือสิทธิบัตรได้เพียงเท่าที่ระยะเวลากฎหมายกำหนดซึ่งมีระยะเวลาสูงสุดเป็น 10 หรือ 20 ปี ซึ่งเป็นกรณีที่ต่างไปจากเครื่องหมายการค้าที่จะสามารถต่ออายุความคุ้มครองได้ทุก ๆ 10 ปีตลอดไป⁷⁴

2.9 ประกาศขายทอดตลาดของเจ้าพนักงานบังคับคดี

ประกาศขายทอดตลาดนั้นกรมบังคับคดีโดยเจ้าพนักงานบังคับคดีจะปิดประกาศขายทอดตลาดไว้ ณ ที่ขายทอดตลาดและจัดทำหนังสือบังคับคดีบอกขายเพื่อแจ้งการขายทอดตลาดให้ผู้สนใจสมัครเป็นสมาชิกประกาศขายทอดตลาดได้รับทราบการขายทอดตลาด รวมทั้งจัดทำเป็นประกาศขายทอดตลาดในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ตผ่านเว็บไซต์ www.led.go.th ก่อนวันขายทอดตลาดไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีประกาศขายทอดตลาดแล้วให้เจ้าพนักงานบังคับคดีส่งประกาศขายทอดตลาดให้ผู้ที่มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีก่อนวันขายทอดตลาดไม่น้อยกว่าห้าวัน

ประกาศขายทอดตลาดของเจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องมีรายการขายทอดตลาดที่สำคัญดังที่บัญญัติไว้ในข้อ 6 แห่งกฎกระทรวงดังกล่าวคือ⁷⁵

⁷⁴ เพิ่งอ้าง.

⁷⁵ กฎกระทรวง กำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. 2559 ข้อ 6 ประกาศขายทอดตลาดมีรายการ ดังต่อไปนี้

- (1) ชื่อศาลและหมายเลขคดีแดง
- (2) ชื่อคู่ความ
- (3) สถานที่ขายทอดตลาด
- (4) วันและเวลาในการขายทอดตลาด
- (5) รายละเอียดของทรัพย์สินที่จะขายและภาระติดพัน
- (6) แผนที่แสดงบริเวณที่ตั้งทรัพย์สิน
- (7) ราคาเริ่มต้นที่ใช้ในการขายทอดตลาด

- (1) ชื่อศาลและหมายเลขคดีแดง
- (2) ชื่อคู่ความ
- (3) สถานที่ขายทอดตลาด
- (4) วันและเวลาในการขายทอดตลาด
- (5) รายละเอียดของทรัพย์สินที่จะขายและภาระติดพัน
- (6) แผนที่แสดงบริเวณที่ตั้งทรัพย์สิน
- (7) ราคาเริ่มต้นที่ใช้ในการขายทอดตลาด
- (8) เงื่อนไขและข้อสัญญา ซึ่งอย่างน้อยต้องระบุรายละเอียดที่ผู้เสนอราคาสูงสุดต้องตกลงผูกพันกับการเสนอราคาดังกล่าว และเงื่อนไขอื่นใดที่กำหนดในระเบียบ ประกาศ หรือข้อบังคับ

เกี่ยวกับการขายทอดตลาดของกรมบังคับคดีและกระทรวงยุติธรรม

หากมีรายการดังต่อไปนี้ ก็ให้ระบุไว้ในประกาศขายทอดตลาดด้วย

- (1) ราคาประเมินของสำนักประเมินราคาทรัพย์สิน กรมธนารักษ์
- (2) ราคาประเมินของผู้เชี่ยวชาญการประเมินราคา
- (3) ราคาประเมินของเจ้าพนักงานบังคับคดี
- (4) ราคาประเมินของเจ้าพนักงานประเมินราคาทรัพย์สิน กรมบังคับคดี
- (5) ราคาที่กำหนดโดยคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สิน

(8) เงื่อนไขและข้อสัญญา ซึ่งอย่างน้อยต้องระบุรายละเอียดที่ผู้เสนอราคาสูงสุดต้องตกลงผูกพันกับการเสนอราคาดังกล่าว และเงื่อนไขอื่นใดที่กำหนดในระเบียบ ประกาศ หรือข้อบังคับเกี่ยวกับการขายทอดตลาดของกรมบังคับคดีและกระทรวงยุติธรรม

หากมีรายการดังต่อไปนี้ ก็ให้ระบุไว้ในประกาศขายทอดตลาดด้วย

- (1) ราคาประเมินของสำนักประเมินราคาทรัพย์สิน กรมธนารักษ์
- (2) ราคาประเมินของผู้เชี่ยวชาญการประเมินราคา
- (3) ราคาประเมินของเจ้าพนักงานบังคับคดี
- (4) ราคาประเมินของเจ้าพนักงานประเมินราคาทรัพย์สิน กรมบังคับคดี
- (5) ราคาที่กำหนดโดยคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สิน

โปรดดู ภาคผนวก ง ตัวอย่างประกาศเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เรื่อง ขยายทอดตลาด หน่วยลงทุน และ ประกาศเจ้าพนักงานบังคับคดีเรื่อง ขยายทอดตลาดหุ้น ที่ลงประกาศขยายทอดตลาด ในเว็บไซต์ www.led.go.th⁷⁶

ในระหว่างการขายทอดตลาดโดยกรมบังคับคดีเจ้าพนักงานบังคับคดีจะมีหน้าที่ในการควบคุมการขายทอดตลาดให้ดำเนินไปด้วยความถูกต้องและเป็นธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องป้องกันไม่ให้มีการสมยอมหรือสมรู้ร่วมคิดดำเนินการเสนอราคาที่อาจก่อให้เกิดความยุติธรรมในการขายทอดตลาด เจ้าพนักงานบังคับคดีจะได้เริ่มดำเนินการการขายทอดตลาด ทรัพย์สินโดยเริ่มแจ้งราคาเริ่มต้นตามที่ประกาศและเจ้าพนักงานบังคับคดีอาจกำหนดอัตราการเพิ่มราคาในแต่ละครั้งของการเสนอราคาก็ได้

เมื่อการเสนอราคาลิ้นสุดลงและเจ้าพนักงานบังคับคดีเคาะไม้ขายให้แก่ผู้เสนอราคา สูงสุดไปแล้วกรณีทรัพย์ที่ขายทอดตลาดนั้นเป็นสังหาริมทรัพย์มีทะเบียนผู้ซื้อที่เสนอราคาสูงสุด จะต้องเข้าทำสัญญาซื้อขายตามแบบพิมพ์ของกรมบังคับคดีและชำระราคาทรัพย์ให้ครบถ้วน เจ้าพนักงานบังคับคดีจะมีหน้าที่แจ้งเป็นหนังสือไปยังนายทะเบียนที่มีอำนาจหน้าที่จดทะเบียนสิทธิตาม กฎหมาย จดทะเบียนโอนทรัพย์นั้นให้แก่ผู้เสนอราคาสูงสุด กรณีขายทอดตลาดสิทธิบัตรนายทะเบียน แห่งสำนักสิทธิบัตรการประดิษฐ์หรือสำนักสิทธิบัตรการออกแบบแห่งกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์จะมีหน้าที่ดำเนินการจดทะเบียนโอนสิทธิบัตรที่ขายทอดตลาดจากผู้ส่งสิทธิบัตร เดิมหรือลูกหนี้ตามคำพิพากษาโอนสิทธิบัตรไปเป็นผู้ส่งสิทธิบัตรรายใหม่ซึ่งก็คือผู้เสนอราคาสูงสุด ในการขายทอดตลาดดังกล่าว

กฎกระทรวง กำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. 2559 ข้อ 22 ได้กำหนดหลักเกณฑ์การขายทอดตลาดว่า การขายทอดตลาดโดยกรมบังคับคดีนั้นเจ้าพนักงานบังคับคดีอาจจัดให้มีการขายทอดตลาดโดยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้โดยให้เป็นไปตาม หลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขตามที่อธิบดีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีถือได้ว่า กฎกระทรวงได้บัญญัติให้สามารถขายทอดตลาดโดยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ ซึ่งจะก่อให้เกิดผลดีที่ ตามมาคือจะทำให้การขายทอดตลาดสิทธิบัตรโดยกรมบังคับคดีสามารถกระทำได้รวดเร็วเนื่องจาก สามารถเปิดขายทอดตลาดได้ในช่วง ระยะเวลาอันรวดเร็วและสามารถเสนอราคาเข้าประมูลการ ถวายทอดทอดตลาดได้แม้กระทั่งในวันหยุดราชการและจะทำให้การขายทอดตลาดสิทธิบัตรมี ประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าเดิมเรื่องเพราะว่าการขายทอดตลาดทางอิเล็กทรอนิกส์จะสามารถเปิดโอกาส

⁷⁶ โปรดดู ภาคผนวก ง ประกาศเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เรื่อง ขยายทอดตลาดหน่วยลงทุน ประกาศ ณ วันที่ 24 เมษายน 2561 และ ประกาศเจ้าพนักงานบังคับคดีเรื่อง ขยายทอดตลาดหุ้น ประกาศ ณ วันที่ 15 พฤษภาคม 2561

ให้ผู้สนใจในสิทธิบัตรที่ทำการขายทอดตลาดนั้นเข้าเสนอราคาได้ง่ายขึ้นบุคคลทั่วไปที่สนใจในการขายทอดตลาดก็จะสามารถเข้ามาตรวจสอบข้อมูลและเข้าร่วมการขายทอดตลาดได้จำนวนมากขึ้น

การศึกษาถึงลักษณะสำคัญของสิทธิบัตรและวิธีการที่จะสามารถนำมาปรับใช้กับกระบวนการบังคับคดี การประเมินราคาสิทธิบัตร และการขายทอดตลาดสิทธิบัตรนั้น จะเห็นได้ว่ามีหลากหลายวิธีที่สามารถนำมาปรับใช้ได้ แต่ผู้เขียนมีความเห็นว่าการที่จะเลือกใช้วิธีการในแต่ละขั้นตอนที่เหมาะสมนั้นผู้ดำเนินการในแต่ละขั้นตอนจำเป็นต้องทราบถึงคุณลักษณะพิเศษของสิทธิบัตรที่เป็นปัจจัยสำคัญในการบังคับคดี และขายทอดตลาดก่อน เพราะสิทธิบัตรแต่ละตัวจะมีลักษณะคุณสมบัติ และมูลค่าที่แตกต่างกันออกไป ผู้ประเมินราคาสิทธิบัตร ผู้ทรงสิทธิบัตร และเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาจะต้องร่วมกันแบ่งปันข้อมูลที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสิทธิบัตรที่เป็นเป้าหมายในการบังคับคดีก่อน เช่น มูลค่าของสินค้าหรือบริการที่ได้มาจากสิทธิบัตรนั้น ค่าใช้จ่ายจริงในการพัฒนาและคิดค้นสิทธิบัตรนั้นขึ้นมา อาทิเช่น ค่าจ้างในการพัฒนาสูตรยา ค่าจ้างในการออกแบบแบบผลิตภัณฑ์ ค่าจ้างที่ปรึกษาทางกฎหมาย และรวมถึงความยากหรือง่ายที่สิทธิบัตรนั้นเมื่อเปลี่ยนมือไปยังเจ้าของรายใหม่แล้ว จะสามารถนำไปใช้งานได้จริงหรือนำไปพัฒนาเพียงเล็กน้อยก็จะสามารถนำไปปรับใช้งานได้จริง เพราะหากสิทธิบัตรนั้นมีรายละเอียดและซับซ้อนยากซับซ้อนเกินกว่าที่ผู้ซื้อทอดตลาดหรือบุคคลอื่นจะนำไปใช้ประโยชน์ต่อได้ การประเมินมูลค่าสิทธิบัตรเพื่อกำหนดราคาขั้นต่ำที่ควรขายอาจมีมูลค่าที่ลดน้อยลง การประเมินมูลค่าสิทธิบัตรที่สูงเกินจริงจะก่อให้เกิดผลกระทบที่สำคัญคืออาจไม่มีผู้สนใจเข้าร่วมประกวดราคาทอดตลาดสิทธิบัตร ทำให้ไม่สามารถขายทอดตลาดสิทธิบัตรได้และจะก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นในกระบวนการประเมินราคาสิทธิบัตรและขายทอดตลาดหากเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาเลือกที่จะใช้ภาคเอกชนทำการประเมินราคาสิทธิบัตรหรือขายทอดตลาดสิทธิบัตรผ่านระบบทอดตลาดของภาคเอกชน

บทที่ 3

แนวทางการบังคับคดีและประเมินราคาสิทธิบัตรในต่างประเทศ

ในปัจจุบันทรัพย์สินที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจไม่ได้จำกัดอยู่เพียงทรัพย์สินที่มีรูปร่างในรูปแบบแบบเดิม เช่น เครื่องจักร รถยนต์ หรืออสังหาริมทรัพย์เท่านั้น ทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง และทรัพย์สินทางปัญญาประเภทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสิทธิบัตร อนุสิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์ หรือแม้กระทั่งความลับทางการค้าได้กลายมาเป็นทรัพย์สินที่มีความสำคัญ ในการประเมินมูลค่ารวมสินทรัพย์ของบริษัท ทรัพย์สินทางปัญญาหรือทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจในทุก ๆ ด้านของบริษัท มีความสำคัญที่เพิ่มขึ้นและถือได้ว่าทรัพย์สินทางปัญญาหรือทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างเป็นสินทรัพย์ที่มีมูลค่าอย่างหนึ่งของบริษัทหรือเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญา

การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญานั้น อาจมีหลายวัตถุประสงค์ในการประเมินมูลค่า เช่น การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อนำไปขายทอดตลาด การประเมินมูลค่าเพื่อวัตถุประสงค์ให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่กฎหมายได้กำหนดไว้ยกตัวอย่างการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อนำราคาประเมินของทรัพย์สินทางปัญญากำหนดไว้ในสัญญาหลักประกันทางธุรกิจ การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อวัตถุประสงค์ในการกำหนดราคาทรัพย์สินตามคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาล อย่างกรณีคดีล้มละลายของบริษัทและอยู่ระหว่างกระบวนการปรับโครงสร้างหนี้ บริษัทที่มีสถานะล้มละลาย บริษัทอาจมีสินทรัพย์เป็นทรัพย์สินทางปัญญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นบริษัทที่มีนวัตกรรมในการผลิตสินค้าที่ก้าวหน้ากว่าบริษัทอื่น หรืออาจเป็นบริษัทผู้คิดค้นสูตรยา รักษาโรค บริษัทเหล่านี้มักมีสินทรัพย์ที่มีความสำคัญเป็นสิทธิบัตรยา สิทธิบัตรการประดิษฐ์ สิทธิบัตรการออกแบบ หรืออนุสิทธิบัตร การประเมินมูลค่าสิทธิบัตรจะเข้ามามีบทบาทสำคัญในการประเมินมูลค่าของบริษัทที่มีสถานะล้มละลายตามคำสั่งศาล นอกจากนี้ การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาอาจดำเนินการในกรณีที่มีการซื้อขายกิจการที่มีสินทรัพย์เป็นทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อจัดทำรายงานทางการเงินของบริษัท หรือการคำนวณความเสียหายที่ได้รับจากการฟ้องร้องการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา

มาตรฐานการประเมินมูลค่าในแต่ละวัตถุประสงค์นั้น จะมีการมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์ในการประเมินมูลค่า มาตรฐานการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาคือ “มูลค่าตลาด” (fair market value) ซึ่งเป็นราคาที่ผู้ซื้อและผู้ขายที่เต็มใจจะเข้าร่วมกันทำธุรกรรมได้ โดยที่คู่สัญญาแต่ละฝ่ายมีสิทธิเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งหมดและไม่มีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอยู่ภายใต้การบังคับให้ทำการค้า ส่วนมูลค่ามาตรฐานที่อาจเป็นทางเลือกในการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาคือ “มูลค่ายุติธรรม” (fair value) ซึ่งมักใช้ในกรณีคดีที่เป็นคำพิพากษาของศาลเพื่อ

ขาดเคยการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งไม่มีราคามูลค่าตลาดที่เหมาะสมจะนำมาประเมินความเสียหายที่เกิดจากการละเมิดได้¹

ผู้เขียนได้ทำการศึกษาแนวทางปฏิบัติในการบังคับคดีต่อสิทธิบัตรและมาตรฐานการประเมินมูลค่าสิทธิบัตรในต่างประเทศเพื่อนำมาเปรียบเทียบกับแนวทางปฏิบัติของประเทศไทยในปัจจุบันเพื่อวัตถุประสงค์หาแนวทางการบังคับคดีและประเมินราคาสิทธิบัตรที่มีประสิทธิภาพและนำมาปรับใช้เป็นแนวทางแนะนำในการแก้ปัญหาของการบังคับคดีและประเมินราคาสิทธิบัตร ทั้งนี้ ผู้เขียนได้เริ่มต้นศึกษาแนวทางการประเมินราคาสิทธิบัตรจากเอกสารที่เผยแพร่โดยองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (The World Intellectual Property Organization : WIPO) เนื่องจากเป็นองค์การที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญาโลก เพื่อเป็นองค์ความรู้พื้นฐานในการศึกษาการบังคับคดีต่อสิทธิบัตรและประเมินราคาสิทธิบัตรที่เจาะลึกเพื่อวัตถุประสงค์การประเมินราคาเพื่อขายทอดตลาดต่อไป

3.1 แนวทางการประเมินราคาสิทธิบัตรขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (The World Intellectual Property Organization : WIPO)

องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลกได้วางแนวทางไว้ว่า วิธีประเมินราคาที่สามารถนำมาใช้ประเมินราคาสิทธิบัตรเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงกรณีประเมินมูลค่าสิทธิบัตรเพื่อการซื้อขายสิทธิบัตรนั้น มีอยู่ 3 วิธี ได้แก่ วิธีการประเมินจากราคาต้นทุน (Cost-approach) วิธีการประเมินจากราคาตลาด (Market-approach) และ การประเมินจากรายได้ (Income-approach)²

¹ Paul Flignor and David Orozco, “Intangible Asset & Intellectual Property Valuation: A Multidisciplinary Perspective,” Retrieved on 11 May 2016, from http://www.wipo.int/sme/en/documents/ip_valuation_fulltext.html#agri.

² The World Intellectual Property Organization : WIPO, “Patent Valuation at IP Bewertungs AG (IPB),” Retrieved on 11 May 2016, from http://www.wipo.int/sme/en/documents/patent_valuation_fulltext.html.
Gordon Smith and The World Intellectual Property Organization, “Assessment and Valuation of Inventions and Research Results for their Use and Commercialization,” Retrieved on 11 May 2016, from http://www.wipo.int/edocs/mdocs/innovation/en/wipo_inv_mty_02/wipo_inv_mty_02_4.pdf.

3.1.1 วิธีการประเมินจากราคาต้นทุน (Cost-approach)

องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลกได้ให้ความเห็นว่า วิธีการประเมินจากราคาต้นทุน เป็นวิธีสำหรับใช้ประเมินราคาสิทธิบัตรเพื่อการจัดการหรือควบคุมดูแลสิทธิบัตรเท่านั้น เนื่องจากวิธีนี้ประเมินราคาโดยใช้เงินลงทุนเพื่อคิดค้น และสร้างสรรค์สิทธิบัตรแต่ไม่ได้สะท้อนให้เห็นมูลค่าที่แท้จริงของสิทธิบัตร การประเมินราคาด้วยวิธีนี้จะไม่แสดงค่าเฉลี่ยที่เหมาะสมสำหรับราคาขายสิทธิบัตรเพราะผลลัพธ์จากการประเมินจากราคาต้นทุน จะทำให้ราคาขายสิทธิบัตรเป็นราคาที่สูงหรือต่ำเกินจากมูลค่าที่แท้จริง

3.1.2 การประเมินจากรายได้ (Income-approach)

องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลกได้ให้ความเห็นว่าวิธีการประเมินจากรายได้เป็นวิธีประเมินราคาสิทธิบัตรที่สามารถแสดงราคาขายสิทธิบัตรได้ถูกต้องและใกล้เคียงกับราคาที่แท้จริงของสิทธิบัตรที่นำมาประเมินราคา

วิธีการประเมินจากรายได้จะได้ราคาขายสิทธิบัตรที่มีมูลค่าเท่ากับรายได้ในอนาคตที่ผู้ทรงสิทธิบัตรจะได้รับตลอดระยะเวลาถือครองและใช้ประโยชน์จากสิทธิบัตร วิธีการประเมินจากราคาตลาดจะมีข้อยุ่งยากอยู่ 2 ประการ คือ

ประการแรก การประเมินราคาจะต้องอาศัยฐานข้อมูลขนาดใหญ่เกี่ยวกับแนวโน้มของรายได้ในอนาคตตลอดอายุการใช้งานของสิทธิบัตร

ประการสอง คือต้องทราบว่าให้แน่ชัดว่า รายได้ในอนาคตนั้นเป็นรายได้จากผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิบัตรใด

จากปัจจัยสำคัญสองประการข้างต้นทำให้ค่าใช้จ่ายในการประเมินราคาโดยวิธีราคาตลาดจึงมีค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างสูง แต่ผลลัพธ์จากการประเมินราคาจากวิธีราคาตลาดจะได้ราคาขายที่ถูกต้องและเป็นวิธีที่เหมาะสมในการกำหนดราคาขายทอดตลาด

3.1.3 วิธีการประเมินจากราคาตลาด (Market-approach)

วิธีการประเมินจากราคาตลาด เป็นวิธีการคำนวณมูลค่าที่เป็นที่ยอมรับในสังคมเศรษฐกิจ เพราะเป็นมูลค่าที่เชื่อถือได้และมีเสถียรภาพมากที่สุดสำหรับสินทรัพย์ทุกประเภท แสดงให้เห็นราคาจากผู้ซื้อยินดีจ่ายเงินสำหรับทรัพย์สินที่นำมาขายทอดตลาด ดังนั้น วิธีการประเมินจากราคาตลาดโดยอ้างอิงราคาขายทอดตลาดสิทธิบัตรกับราคาสิทธิบัตรที่มีอยู่ในตลาดจะเป็นวิธีที่เหมาะสมในการประเมินราคาที่สุด แต่การประเมินราคาด้วยวิธีนี้มีประเด็นสำคัญสองประการที่ต้องคำนึงในการประเมินราคา³ กล่าวคือ

³ *Ibid.*

ประการแรก ไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะสามารถรวบรวมข้อมูลราคาประเมินของสิทธิบัตรที่มีการซื้อขายกันมาก่อน

ประการที่สอง สิทธิบัตรแต่ละสิทธิบัตรมีความเป็นเอกลักษณ์ มีข้อถือสิทธิที่แตกต่างกัน และหากมีความคล้ายคลึงกันก็จะเป็นความคล้ายเพียงเล็กน้อยในบางส่วนของข้อถือสิทธิบัตร

ดังนั้น แม้ว่าวิธีการประเมินราคาสิทธิบัตรจากราคาตลาด จะเป็นวิธีการที่เหมาะสมที่สุด แต่ปัจจัยสำคัญสองประการในการดำเนินการประเมินราคา ทำให้การประเมินราคาจากราคาตลาดไม่เป็นที่นิยมในการประเมินราคาสิทธิบัตร

3.2 แนวทางการบังคับคดีและประเมินราคาสิทธิบัตรในสหรัฐอเมริกา

3.2.1 การบังคับคดีของสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ใช้การปกครองแบบสหพันธรัฐ (the federal system) และใช้ระบบกฎหมายแบบคอมมอนลอว์ แต่ละรัฐในสหรัฐอเมริกาสามารถออกกฎหมายใช้บังคับได้เองภายในแต่ละรัฐตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา

ระบบการบังคับคดีทางแพ่งในสหรัฐอเมริกา มีหลักเกณฑ์ทั่วไปปรากฏในกฎหมายของสหพันธรัฐว่า ศาลของสหพันธรัฐเป็นผู้ดำเนินการบังคับคดีตามคำพิพากษา และกฎหมายของมลรัฐก็ได้มีบทบัญญัติให้ศาลประจำมลรัฐนั้นๆ เป็นผู้ดำเนินการบังคับคดีตามคำพิพากษาของศาลมลรัฐเอง รัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา มาตรา 4 ได้วางหลักการเรื่องการให้ความศรัทธาและความไว้วางใจอย่างเต็มที่ (the full faith and credit clause) ว่า การพิจารณาคดีและการบันทึกข้อมูลทางทะเบียนของคดีในศาลของแต่ละมลรัฐ จะไม่เป็นหลักเกณฑ์หรือข้อกำหนดให้รัฐอื่นๆ จะต้องพิจารณาคดี หรือบังคับคดีตามคำพิพากษาของรัฐอื่นที่ได้เคยพิพากษาคดีมาก่อน แต่ศาลประจำมลรัฐจะนำเอาหลักกฎหมายที่เกิดขึ้นใหม่จากคำพิพากษาของรัฐอื่นมาใช้ประกอบการพิจารณาคดีในมลรัฐของตนได้

การบังคับคดีตามคำพิพากษาของศาลนั้นจะถูกบังคับโดยเจ้าพนักงานของศาล และหากลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้ตามคำพิพากษาของศาล “เชอร์ริฟ” (Sheriff) ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานบังคับคดีศาลจะดำเนินการบังคับเอาทรัพย์สินของลูกหนี้นั้นออกขายทอดตลาดตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล

การบังคับคดีของสหรัฐอเมริกาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งแห่งรัฐแคลิฟอร์เนีย

การบังคับคดีสิทธิบัตรในรัฐแคลิฟอร์เนีย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 701.520 กฎหมายได้ให้อำนาจศาลในการแต่งตั้งให้ “เชอร์ริฟ” (Sheriff) ทำการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างของลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้ ดังที่ปรากฏในวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 701.520 (b) ที่ได้ให้อำนาจศาลในการกำหนดข้อบังคับและเงื่อนไขสำหรับการขายการบังคับคดีสิทธิบัตรในรัฐแคลิฟอร์เนีย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 701.520 กฎหมายได้ให้อำนาจศาลในการแต่งตั้งให้ “เชอร์ริฟ” (Sheriff) ทำการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างของลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้ ดังที่ปรากฏในวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 701.520 (b) และศาลยังได้ให้อำนาจศาลในการกำหนดข้อบังคับและเงื่อนไขสำหรับการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างได้ตามมาตรา 701.520 (d)⁴ คดีตัวอย่างของการใช้อำนาจของศาลและเชอร์ริฟตามมาตรา

⁴ Section 701.520. of Code of Civil Procedure states: (a) Except as provided in this section, any of the following property that has been levied upon shall be collected rather than sold:

- (1) Accounts receivable.
- (2) Chattel paper.
- (3) General intangibles.
- (4) Final money judgments.
- (5) Instruments that are not customarily transferred in an established market.

(6) Instruments that represent an obligation arising out of the sale or lease of property, a license to use property, the furnishing of services, or the loan of money where the property sold or leased or licensed for use, the services furnished, or the money loaned was used by an individual primarily for personal, family, or household purposes.

(b) At the time of levy on property described in subdivision (a) or thereafter, the judgment creditor may serve a notice of intended sale of the property on the judgment debtor. Service shall be made personally or by mail. A copy of the notice of intended sale and proof of service on the judgment debtor shall be filed with the court and with the levying officer. The notice of intended sale shall describe

701.520 เคยปรากฏในการยึดชื่อโดเมน “DorothyRubySlipper.com” ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา Dorothy Gale ทำให้เกิดหลักการที่ เซอร์ฟ สามารถใช้อำนาจโดยเห็นชอบจากศาลในการยึดและขายทอดตลาดทรัพย์สินทางปัญญาได้ซึ่งจะรวมถึงการยึดและขายทอดตลาดสิทธิบัตรของลูกหนี้ตามคำพิพากษาดังกล่าว⁵

the property and state that it will be sold at an execution sale unless, within the time allowed after service of the notice of intended sale, the judgment debtor applies to the court on noticed motion for an order that the property be collected rather than sold.

(c) Within 10 days after service of the notice of intended sale, the judgment debtor may apply to the court on noticed motion for an order that the property be collected rather than sold. A judgment debtor who so applies shall, within the time allowed for the application, serve a copy of the notice of motion on the judgment creditor and file a copy of the notice of motion with the levying officer. Service of the copy of the notice of motion on the judgment creditor shall be made personally or by mail. If the copy of the notice of motion is not filed with the levying officer within the time allowed, the levying officer shall proceed to sell the property. If a copy of the notice of motion is filed with the levying officer within the time allowed, the levying officer shall continue to collect the property until otherwise ordered by the court.

(d) At the hearing on the motion, the court may in its discretion order that the property be sold or be collected depending on the equities and circumstances of the particular case. If the court orders that the property be sold, the order may specify terms and conditions of sale. If the court orders that the property be collected, the court may condition its order on an assignment of the property by the judgment debtor to the judgment creditor pursuant to Article 6 (commencing with Section 708.510) of Chapter 6.

⁵ David J. Cook, “Post-Judgment Remedies in Reaching Patents, Copyright and Trademark in the Enforcement of A Money Judgment, Northwestern Journal of Technology and Intellectual Property Vol. 9, No. 3, p.128, 162 (2010).

3.2.2 เจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ดำเนินการบังคับคดีทางแพ่ง

ผู้ที่มีหน้าที่นำการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล คือ “เชอร์ริฟ” (Sheriff) ซึ่งมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานบังคับคดีศาลจะดำเนินการบังคับเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ที่ออกขายทอดตลาด

ในขั้นตอนการบังคับเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ที่ออกขายทอดตลาดตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลนั้น เชอร์ริฟ อาจแต่งตั้ง ผู้แทนของเชอร์ริฟ (Deputy sheriffs) ตามความเห็นชอบของศาลเพื่อดำเนินการบังคับคดี เชอร์ริฟ หรือผู้แทนของเชอร์ริฟจะต้องดำเนินการกระบวนการบังคับเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ที่ออกขายทอดตลาดร่วมกับเจ้าพนักงานของ United States Marshals Service ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายในสหรัฐอเมริกาและรวมถึงการบังคับคดีด้วย⁶

3.2.3 ผู้ประเมินราคาสีทธิบัตรในสหรัฐอเมริกา

ในสหรัฐอเมริกาผู้ประเมินราคาที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายให้ประเมินราคาทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง (intangible asset) มีอยู่ 3 หน่วยงาน ได้แก่⁷

1. สมาคมผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งสหรัฐอเมริกา (The American Institute of Certified Public Accountants : AICPA)
2. สมาคมนักประเมินราคาทรัพย์สินแห่งสหรัฐอเมริกา (The American Society of Appraisers : ASA)
3. สมาคมนักประเมินราคารับอนุญาตแห่งสหรัฐอเมริกา (The National Association of Certified Valuation Analysts : NACVA)

3.2.4 มาตรฐานของมูลค่าสิทธิบัตรในสหรัฐอเมริกา

มาตรฐานของมูลค่าราคาสีทธิบัตรนั้น จะขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายที่จะนำสิทธิบัตรนั้นไปใช้ และขึ้นอยู่กับผู้ที่จะใช้ข้อมูลจากการประเมินราคาทรัพย์สินตัวนั้น มาตรฐานการประเมินมูลค่าของสิทธิบัตรที่ประเมินราคาได้ในแต่ละวัตถุประสงค์นั้นจะมีการมูลค่าสิทธิบัตรที่เชื่อมโยงกับ

⁶ ผู้รับการอบรมหลักสูตรการพัฒนานักกฎหมายภาครัฐระดับกลางของกรมบังคับคดี, เรื่อง “โครงการพัฒนาการบังคับคดีแพ่ง กรณีศึกษาเฉพาะการขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 309 ทวิ”, ในการอบรมการอบรมหลักสูตรการพัฒนานักกฎหมายภาครัฐระดับกลาง, จัดโดยกรมบังคับคดี กรุงเทพมหานคร, 2550 : น.56 – 60.

⁷ Glenn Perdue, “Patent Valuation Standards in The United States Applying Existing Standards and Terminology to A Developing Field of Practice,” Les Nouvelles, 130, 131 (June 2013), Retrieved on 11 May 2016, from https://www.lesi.org/docs/default-source/ljune2013/8_perdue-1r.pdf?sfvrsn=2.

วัตถุประสงค์ในการประเมินมูลค่า มาตรฐานการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาซึ่งรวมถึงสิทธิบัตร คือ “มูลค่าตลาด” (fair market value) ซึ่งเป็นราคาที่ผู้ซื้อและผู้ขายที่เต็มใจจะเข้าร่วมกันทำธุรกรรมได้ โดยที่คู่สัญญาแต่ละฝ่ายมีสิทธิเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งหมดและไม่มีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอยู่ภายใต้การบังคับให้ทำการค้า ส่วนมูลค่ามาตรฐานของสิทธิบัตรที่อาจใช้เป็นทางเลือกในการประเมินมูลค่าสิทธิบัตรหรือทรัพย์สินทางปัญญาประเภทอื่น ๆ คือ “มูลค่ายุติธรรม” (fair value) ซึ่งมักใช้ในกรณีคดีที่เป็นคำพิพากษาของศาลเพื่อชดเชยการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งไม่มีราคามูลค่าตลาดที่เหมาะสมจะนำมาประเมินความเสียหายที่เกิดจากการละเมิดได้⁸

มาตรฐานของมูลค่าราคาสหิทธิบัตรนั้น จะขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายที่จะนำสิทธิบัตรนั้นไปใช้ และขึ้นอยู่กับผู้ที่จะใช้ข้อมูลจากการประเมินราคาทรัพย์สินตัวนั้น โดยปกติแล้วการประเมินราคาสหิทธิบัตรเพื่อใช้ในการบังคับคดี หรือใช้เป็นข้อมูลประกอบในคดีความจะมีมาตรฐานของมูลค่าราคาสหิทธิบัตร 3 มาตรฐาน กล่าวคือ

3.2.4.1 มูลค่าตลาด (Fair Market Value)

มูลค่าตลาดของสิทธิบัตร เป็นวิธีการประเมินมูลค่าที่ใช้เป็นมาตรฐานทั่วไปในการประเมินราคาทรัพย์สิน⁹ ซึ่งรวมถึงทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างอย่างสิทธิบัตรด้วย การประเมิน

⁸ Paul Flignor and David Orozco, *supra* note 1.

⁹ 50 Code of Federation Regulation (CFR) 12.3 - Definitions. “§ 12.3 Definitions.

(a) As used in this part:

(1) Attorney General means the Attorney General of the United States or an authorized representative;

(2) Disposal includes, but is not limited to, remission, return to the wild, use by the Service or transfer to another government agency for official use, donation or loan, sale, or destruction.

(3) Domestic value means the price at which the seized property or similar property is freely offered for sale at the time and place of appraisalment, in the same quantity or quantities as seized, and in the ordinary course of trade. If there is no market for the seized property at the place of appraisalment, such value in the principal market nearest to the place of appraisalment shall be reported.

(4) Solicitor means the Solicitor of the Department of the Interior or an authorized representative.

มูลค่าตลาดจะประเมินราคาของสิทธิบัตรในจำนวนเงินมูลค่าที่ผู้ซื้อและผู้ขายจะตกลงในราคาดังกล่าวได้ง่าย และอ้างอิงจากมูลค่าของสิทธิบัตรที่มีอยู่จริงในเวลาปัจจุบัน ปรากฏจากเงื่อนไขที่ผู้ซื้อจะต้องซื้อสิทธิบัตรในวันที่ทำการประเมินราคา

การประเมินราคาในมูลค่าตลาด มักนิยมใช้ในการประเมินราคาสิทธิบัตรที่ทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย เป็นผู้ที่อยู่ในวงการที่เกี่ยวข้องกับสิทธิบัตรประเภทนั้นๆ และมีความรู้และเชี่ยวชาญในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประเภทสิทธิบัตรเป็นอย่างดี ผู้ซื้อที่มีจุดมุ่งหมายที่จะนำสิทธิบัตรไปดำเนินธุรกิจต่อตามระยะเวลาคุ้มครองที่กฎหมายได้กำหนดไว้ จึงทำให้เกิดราคาที่สูงผู้ซื้อและผู้ขายตกลงซื้อขายได้ง่าย

3.2.4.2 มูลค่ายุติธรรม (Fair Value)

มูลค่ายุติธรรม เป็นราคาที่ได้รับจากการขายสิทธิบัตร หรือชำระเงินเพื่อโอนสิทธิบัตร ณ วันที่มีการประเมินมูลค่าของสิทธิบัตรนั้น เป็นมูลค่าของราคาสิทธิบัตรที่ผู้ขายสามารถคาดหวังได้ว่าจะได้รับราคาขายดังกล่าวจากการขายสิทธิบัตร มูลค่ายุติธรรมมักถูกนำมาใช้ในกรณีที่ต้องการประเมินราคาสิทธิบัตรที่เป็นทรัพย์สินในคดีที่เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายที่อาจเคยเป็นหุ้นส่วนทางธุรกิจและเกิดความขัดแย้ง¹⁰

3.2.4.3 มูลค่าการลงทุน (Investment value)

เป็นการประเมินมูลค่าของสิทธิบัตร เพื่อนักลงทุนใช้หลักประเมินราคาตามความต้องการและความคาดหวังของนักลงทุนแต่ละรายบุคคล

3.2.5 วิธีการประเมินมูลค่าสิทธิบัตรในสหรัฐอเมริกา

วิธีการประเมินราคาที่เหมาะสมสำหรับประเมินราคาสิทธิบัตรในสหรัฐอเมริกา ¹¹

(b) The definitions of paragraph (a) of this section are in addition to, and not in lieu of, those contained in §§ 1.1 through 1.8 and 10.12 of this title.”

¹⁰ Paul Flignor and David Orozco, *supra* note 1.

¹¹ Malcolm T. Ty Meeks and Charles A. Eldering, PhD, “ Patent Valuation : Aren’ t We Forgetting Something? Making the Case for Claims Analysis in Patent Valuation by Proposing a Patent Valuation Method and Patent- Specific Discount Rate Using the CAPM” , *Northwestern Journal of Technology and Intellectual Property* Vol. 9, No. 3, p. 201 -203 (2010).

3.2.5.1 การประเมินมูลค่าสิทธิบัตรโดยใช้ข้อมูลพื้นฐานทางด้านเศรษฐศาสตร์ (Option Pricing Theories)

เป็นเทคนิคการประเมินมูลค่าของสิทธิบัตรที่ได้รับความคุ้มครองหรือได้รับสิทธิบัตรจากภาครัฐแล้ว ใช้การประเมินมูลค่าสิทธิบัตรโดยใช้ข้อมูลพื้นฐานทางด้านเศรษฐศาสตร์ และการเงิน เพื่อนำมาวิเคราะห์ว่า สิทธิบัตรที่นำมาประเมินราคานั้นจะสามารถก่อให้เกิดรายได้ในอนาคตเท่าไร¹²

3.2.5.2 การประเมินมูลค่าสิทธิบัตรโดยใช้มูลค่าจากต้นทุนเทียบกับราคาของสินค้า (Market and Cost Theories)

เป็นวิธีการประเมินราคาสิทธิบัตรโดยประเมินมูลค่าจากต้นทุนที่ใช้ในการผลิตหรือพัฒนาสิทธิบัตร รวมถึงค่าใช้จ่ายเพื่อการจดสิทธิบัตร และประเมินเทียบกับราคาของสินค้าหรือบริการของผลิตภัณฑ์ที่ใช้สิทธิบัตรซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับสิทธิบัตรที่ต้องการประเมินราคา เพื่อหามูลค่าในปัจจุบันของสิทธิบัตรที่ทำการประเมิน วิธีการประเมินราคาสิทธิบัตรในวิธีการนี้ จะไม่นำผลประโยชน์ที่อาจเกิดขึ้นจากสิทธิบัตรในอนาคตมาให้พิจารณาประเมินราคา เช่น รายได้จากการอนุญาตให้ใช้สิทธิในสิทธิบัตร (Licensing)¹³

3.2.5.3 การประเมินมูลค่าสิทธิบัตรโดยคำนวณมูลค่าปัจจุบันของรายได้ที่เป็นกระแสเงินสดจากสิทธิบัตร (Discounted Cash Flow Methods)

เป็นวิธีคำนวณมูลค่าปัจจุบันของรายได้ที่เป็นกระแสเงินสดจากสิทธิบัตร เช่น การอนุญาตให้ใช้สิทธิในสิทธิบัตร (Licensing) และ คำนวณมูลค่าแบบคิดลดกระแสเงินสด ในมูลค่าสิทธิบัตรโดยพิจารณาจากความสามารถในการสร้างกระแสเงินสดในอนาคตจากการใช้สิทธิบัตร¹⁴

วิธีการประเมินราคาที่เหมาะสมสำหรับประเมินราคาสิทธิบัตรในสหรัฐอเมริกาทั้ง 3 วิธีข้างต้นนั้นเป็นวิธีประเมินมูลค่าสิทธิบัตรพื้นฐานที่สามารถนำมูลค่าสิทธิบัตรดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ได้หลากหลายจุดประสงค์ไม่ว่าจะเป็นกรณีประเมินมูลค่าสิทธิบัตรเพื่อทำสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร การประเมินมูลค่าสิทธิบัตรเพื่อให้ทราบถึงมูลค่าโดยรวมของกิจการทั้งหมด ประเมินมูลค่าสิทธิบัตรเพื่อให้ทราบถึงมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการละเมิดสิทธิบัตร หรือเพื่อนำสิทธิบัตรออกขายในตลาดสิทธิบัตรและการขายทอดตลาด แต่

¹² *Ibid.*

¹³ *Ibid.*

¹⁴ *Ibid.*

นอกเหนือจากทั้ง 3 วิธีข้างต้นแล้ววิธีที่สามารถนำมาประเมินมูลค่าสิทธิบัตรและอนุสิทธิบัตรได้อีกวิธีคือวิธีการประเมินมูลค่าสิทธิบัตรแบบ Residual Valuation Method

3.2.5.4 การประเมินมูลค่าสิทธิบัตรโดยวิธี Residual Valuation Method

การประเมินมูลค่าสิทธิบัตรโดยวิธี Residual Valuation Method เป็นวิธีคำนวณมูลค่าสิทธิบัตรที่จะแสดงให้เห็นถึง “ราคาเงา” (shadow prices) ของสิทธิบัตรที่จะขายหรือนำมาทอดตลาด ราคาเงาของสิทธิบัตรจะเป็นราคาของสิทธิบัตรที่ถูกคำนวณขึ้นเพื่อให้สะท้อนถึงค่าเสียโอกาสที่แท้จริงของสิทธิบัตร โดยหลักการของการประเมินมูลค่าในรูปแบบนี้จะถือว่า มูลค่าตลาด (Fair Market Value) ของสิทธิบัตรเป็นราคาหรืออัตราแลกเปลี่ยนสิทธิบัตรที่ถูกกำหนดขึ้นโดยกลไกตลาดเป็นไปตามอุปสงค์และอุปทานตลาด แต่ถูกบิดเบือนจากมูลค่าที่แท้จริง การประเมินมูลค่าสิทธิบัตรแบบ Residual Valuation Method จะปรับมูลค่าตลาดของสิทธิบัตรเป็นราคาที่แท้จริงทางเศรษฐกิจโดยอาศัยหลักการของทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ และประเมินราคาโดยอ้างอิงกับค่าเสียโอกาสซึ่งก็คือ “ราคาเงา” (shadow prices) ของสิทธิบัตรด้วย¹⁵

วิธีการประเมินราคาสิทธิบัตรแบบ Residual Valuation Method ในกรณีผู้ทรงสิทธิบัตรเป็นนิติบุคคลจะคำนวณมูลค่าของสิทธิบัตรจากมูลค่าตามตลาดของตัวผู้ทรงสิทธิบัตร ไม่ว่าจะเป็นมูลค่ารวมของหุ้นรายตัว มูลค่ารวมรายอุตสาหกรรม หรือมูลค่ารวมของทั้งตลาดหลักทรัพย์ (Market Capitalization) หักออกด้วยมูลค่าของทรัพย์สินที่มีรูปร่างทั้งหมดของบริษัท และหักออกด้วยมูลค่าของทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง หรือมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาอื่น ๆ ที่ไม่ใช่สิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร เช่น เครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์ ความลับทางการค้า จะได้มูลค่าที่เหลือเป็นมูลค่าของสิทธิบัตรที่ต้องการประเมินราคา รูปแบบการประเมินราคาสิทธิบัตรแบบ Residual Valuation Method จะสามารถแสดงวิธีการประเมินราคาได้ตามด้านล่างนี้¹⁶

การประเมินราคาแบบ Residual Valuation Method

มูลค่าของ สิทธิบัตร	=	มูลค่าตามตลาดของตัวผู้ทรงสิทธิบัตร ไม่ว่าจะเป็นมูลค่ารวมของหุ้นรายตัว มูลค่ารวมรายอุตสาหกรรม หรือมูลค่ารวมของทั้งตลาดหลักทรัพย์ (Market Capitalization)	-	มูลค่าของทรัพย์สินที่มีรูปร่างทั้งหมดของบริษัท	-	มูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาอื่น ๆ ที่ไม่ใช่สิทธิบัตร หรืออนุสิทธิบัตร
--------------------------------	---	---	---	--	---	---

¹⁵ William J. Murphy, John L. Orcutt, Paul C. Remus, Patent Valuation, New Jersey, Canada: John Wiley & Sons, Inc., 2012, P. 208-209.

¹⁶ *Ibid.*

การประเมินมูลค่าสิทธิบัตรโดยวิธี Residual Valuation Method จะนิยมใช้ในกรณีที่ผู้ทรงสิทธิบัตรเป็นนิติบุคคลที่เป็นทั้งเจ้าของเครื่องหมายการค้า เจ้าของลิขสิทธิ์ และผู้ทรงสิทธิบัตร หรืออนุสิทธิบัตร ที่มีสิทธิบัตรตัวใดตัวหนึ่งเด่นชัดหรือมีมูลค่าสูงกว่าทรัพย์สินทางปัญญาประเภทอื่น ๆ ที่นิติบุคคลนั้นถือครองอยู่ เช่น บริษัทฯ ที่จำหน่ายยานยนต์หนึ่งที่ได้รับสิทธิบัตรยา และจำหน่ายยาดังกล่าวภายใต้เครื่องหมายการค้าที่มีชื่อเสียงแพร่หลาย เมื่อสิทธิบัตรดังกล่าวได้รับสิทธิบัตรแล้วและอยู่ระหว่างการใช้สิทธิบัตรดังกล่าวมาระยะเวลาหนึ่ง หากต้องการประเมินราคาสิทธิบัตรยาดังกล่าว การประเมินราคาโดยวิธี Residual Valuation Method

3.2.6 กรณีศึกษาการขายทอดตลาดสิทธิบัตรในสหรัฐอเมริกา

ในสหรัฐอเมริกาการขายทอดตลาดนั้นอาจดำเนินการได้ทั้งจากตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ เช่น Fannie Mae, Federal Deposit Insurance Corporation (FDIC), HomeSales.gov, U.S. Department of Agriculture (USDA) และ U.S. Department of Housing and Urban Development (HUD) ซึ่งเป็นตัวแทนภาครัฐที่มีอำนาจหน้าที่ในการขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์ หรือ ตัวแทนและหน่วยงานจากภาครัฐที่มีอำนาจหน้าที่ในการขายทอดตลาดสังหาริมทรัพย์ ซึ่งรวมถึงสิทธิบัตรและทรัพย์สินทางปัญญาประเภทต่าง ๆ เช่น GSA Auctions, GovSales.gov, Internal Revenue Service (IRS), U.S. Department of the Treasury Auctions และ U.S. Marshals Service และอาจขอให้ภาคเอกชนดำเนินการประเมินราคาสิทธิบัตรและขายทอดตลาดสิทธิบัตรได้¹⁷

หน่วยงานภาครัฐที่มีอำนาจในการขายทอดตลาดจะดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินต่าง ๆ ได้จากหลายสาเหตุ U.S. Marshals Service บังคับใช้กฎหมายเพื่อขายทรัพย์สินที่ถูกยึดหรือริบมาจากผู้กระทำความผิด U.S. Department of the Treasury Auctions จะขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ถูกริบมาเนื่องจากเจ้าของทรัพย์สินไม่ชำระภาษีให้แก่รัฐบาลกลางหรือหน่วยงานของรัฐตามที่กฎหมายกำหนด หรือบางกรณีเป็นการขายทรัพย์สินของหน่วยงานที่ไม่ต้องการใช้ทรัพย์สินนั้นอีกต่อไป หน่วยงานภาครัฐในสหรัฐอเมริกาสามารถขายทรัพย์สินให้กับประชาชนที่สนใจเข้าร่วมการประกวดราคาซื้อทรัพย์สิน ทั้งการดำเนินการขายทอดตลาดผ่านการประมูลแบบการขายทอดตลาดสดและแบบออนไลน์¹⁸

¹⁷ USA.gov, “Government Auctions and Sales,” Retrieved on 15 January 2018, from <https://www.usa.gov/auctions-and-sales>.

¹⁸ *Ibid.*

3.2.6.1 การขายทอดตลาดสิทธิบัตรโดยภาครัฐ

หากผู้ทรงสิทธิบัตรกระทำความผิดและต้องชำระค่าปรับต่อหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบเรื่องดังกล่าวโดยตรง สามารถยึดและนำสิทธิบัตรของผู้กระทำความผิดออกขายทอดตลาดเพื่อนำเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดสิทธิบัตรมาชำระค่าปรับตามกฎหมายได้ หรือหากเป็นกรณีที่ผู้ทรงสิทธิบัตรยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อขอสถานะเป็นบุคคลล้มละลายและไม่สามารถดำเนินธุรกิจตามแผนปรับโครงสร้างต่อไปได้ เป็นกรณีที่มีความจำเป็นที่ต้องนำทรัพย์สินต่าง ๆ รวมตลอดทั้งสิทธิบัตร และ ค่าขอรับสิทธิบัตรที่อยู่ระหว่างการพิจารณาขอรับสิทธิบัตรออกขายทอดตลาดเพื่อนำเงินมาชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ ทั้งนี้ เจ้าหนี้อาจยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อทำการประเมินราคาสิทธิบัตรและกำหนดวิธีการขายทอดตลาดได้ ทั้งนี้การขายทอดตลาดดังกล่าวอาจดำเนินการจัดการขายทอดตลาดได้ทั้งจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

ภายใต้บทบัญญัติแห่ง 26 U.S. Code § 6331 - Levy and distraint หากเจ้าหน้าที่การคลังของ the Department of the Treasury Internal Revenue Service ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐบาลกลางตรวจพบว่าผู้มีหน้าที่ชำระภาษี กระทำความผิดไม่ดำเนินการชำระภาษีตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลกลาง (Levy) มีอำนาจตามบทบัญญัติแห่ง U.S. Code § 6331 ในการดำเนินการยึดทรัพย์สินและนำทรัพย์สินที่ยึดจากผู้กระทำความผิดมาขายทอดตลาด¹⁹

¹⁹ 26 U.S. Code § 6331 - Levy and distraint “(a) Authority of Secretary

If any person liable to pay any tax neglects or refuses to pay the same within 10 days after notice and demand, it shall be lawful for the Secretary to collect such tax (and such further sum as shall be sufficient to cover the expenses of the levy) by levy upon all property and rights to property (except such property as is exempt under section 6334) belonging to such person or on which there is a lien provided in this chapter for the payment of such tax. Levy may be made upon the accrued salary or wages of any officer, employee, or elected official, of the United States, the District of Columbia, or any agency or instrumentality of the United States or the District of Columbia, by serving a notice of levy on the employer (as defined in section 3401(d)) of such officer, employee, or elected official. If the Secretary makes a finding that the collection of such tax is in jeopardy, notice and demand for immediate payment of such tax may be made by the Secretary and, upon failure or refusal to pay such tax, collection thereof by levy shall be lawful without regard to the 10-day period provided in this section.

การขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเพื่อนำเงินมาชำระค่าภาษีให้ the Department of the Treasury Internal Revenue Service นั้นจะดำเนินการขายทอดตลาดโดยหน่วยงานภายในของ the Department of the Treasury Internal Revenue Service กระบวนการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ยึดมาจะต้องดำเนินการภายใต้บทบัญญัติแห่ง U.S. Code § 6335 ซึ่งปรากฏหลักสำคัญดังต่อไปนี้

- 1) เมื่อยึดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดแล้ว เจ้าหน้าที่เลขานุการหรือ the Secretary จะดำเนินการส่งหนังสือแจ้ง (Notice of Seizure) ไปยังผู้ทรงสิทธิบัตรหรือผู้ครอบครองสิทธิบัตรให้ทราบถึงการยึด²⁰
- 2) ส่งหนังสือแจ้งการขายทอดตลาด (Notice of Sale) ไปยังผู้ทรงสิทธิบัตรหรือผู้ครอบครองสิทธิบัตร
- 3) ลงประกาศการยึดทรัพย์สินและการขายทอดตลาดในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นหรือตีพิมพ์ประกาศการยึดทรัพย์สินไว้ที่สำนักงานไปรษณีย์ที่

(b) Seizure and sale of property

The term “levy” as used in this title includes the power of distraint and seizure by any means. Except as otherwise provided in subsection (e), a levy shall extend only to property possessed and obligations existing at the time thereof. In any case in which the Secretary may levy upon property or rights to property, he may seize and sell such property or rights to property (whether real or personal, tangible or intangible).

(c) Successive seizures

Whenever any property or right to property upon which levy has been made by virtue of subsection (a) is not sufficient to satisfy the claim of the United States for which levy is made, the Secretary may, thereafter, and as often as may be necessary, proceed to levy in like manner upon any other property liable to levy of the person against whom such claim exists, until the amount due from him, together with all expenses, is fully paid..... และโปรดดูภาคผนวก จ 26 U.S. Code § 6331 - Levy and distraint

²⁰ โปรดดูภาคผนวก ฉ “26 U.S. Code § 6335 - Sale of seized property”

ตั้งอยู่บริเวณใกล้เคียงกับสถานที่ยึดทรัพย์สินรวมทั้งติดประกาศไว้ในสถานที่สาธารณะอื่น ๆ อีกไม่น้อยกว่า 2 แห่ง

4) ประกาศขายทอดตลาด (Notice of Public Auction Sale)

จะต้องระบุข้อมูลที่สำคัญครบถ้วน กล่าวคือ²¹

- ก. รายละเอียดของสิทธิบัตร คำขอรับสิทธิบัตร หรือทรัพย์สินที่จะดำเนินการขายทอดตลาด
- ข. เวลา สถานที่ วิธีการและเงื่อนไขในการขายทอดตลาด
- ค. ราคาขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น ๆ โดย the Secretary ของ the Department of the Treasury Internal Revenue Service จะเป็นผู้ประเมินราคาและกำหนดราคาขั้นต่ำ

5) หากไม่มีผู้เข้าร่วมเสนอราคาในการขายทอดตลาด หรือมีผู้เข้าประกวดเสนอราคาขายทอดตลาดแต่เป็นราคาที่ต่ำกว่าราคาที่ประเมินไว้ใน Notice of Public Auction Sale สิทธิบัตรที่นำมาออกมายขายทอดตลาดดังกล่าว จะถูกส่งกลับคืนไปยังผู้ทรงสิทธิบัตร และค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเก็บรักษาทรัพย์สินที่นำออกมาขายทอดตลาดจะเป็นค่าใช้จ่ายที่ถูกรวมไปในค่าภาระภาษีที่ผู้กระทำความผิดต้องชำระให้แก่รัฐบาลกลาง²²

²¹ โปรดดูภาคผนวก ข ตัวอย่าง Notice of Public Auction Sale โดย the Department of the Treasury Internal Revenue Service.

²² 26 U.S. Code § 6335 - Sale of seized property “(C) Property deemed sold to United States at minimum price in certain cases

If no person offers the amount of the minimum price for such property at the sale and the Secretary has determined that the purchase of such property by the United States would be in the best interest of the United States, the property shall be declared to be sold to the United States at such minimum price.

(D) Release to owner in other cases

If, at the sale, the property is not declared sold under subparagraph (B) or (C), the property shall be released to the owner thereof and the expense of the levy and sale shall be added to the amount of tax for the collection of which the levy

- 6) ในบางกรณีหากหน่วยงานภาครัฐพิจารณาแล้วเห็นว่า ทรัพย์สินหรือสิทธิบัตรที่ยึดมาขายทอดตลาด แต่ไม่มีผู้เข้าเสนอราคาและซื้อทอดตลาดสิทธิบัตรไปนั้น อาจเป็นทรัพย์สินหรือสิทธิบัตรที่จะมีประโยชน์ต่อภาครัฐหรือรัฐบาลกลาง หน่วยงานตัวแทนของภาครัฐอาจเข้าสู่ราคาการขายทอดตลาดเพื่อซื้อทอดตลาดทรัพย์สินหรือสิทธิบัตรนั้นมาเป็นของภาครัฐ

3.2.6.2 การขายทอดตลาดสิทธิบัตรโดยภาคเอกชน

ตามที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 2 ข้างต้นว่าในสหรัฐอเมริกา มีกรณีที่เจ้าหน้าที่คำพิพากษาของศาลล้มละลายได้จำให้ Ocean Tomo ซึ่งเป็นหน่วยงานภาคเอกชนเข้ามาเป็นตัวกลางในการประเมินราคาสหสิทธิบัตรและดำเนินการขายทอดตลาดสิทธิบัตรของลูกหนี้ตามคำพิพากษา Ocean Tomo เป็นหน่วยงานภาคเอกชนที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินราคาสหสิทธิบัตร และเริ่มต้นใช้ระบบการขายทอดตลาดสิทธิบัตรแบบการตลาดอังกฤษที่ได้กำหนดราคาเริ่มต้นที่ควรขายสิทธิบัตร จากมูลค่าราคาตลาดของสิทธิบัตร การขายทอดตลาดโดย Ocean Tomo จะเปิดโอกาสให้ผู้คนที่สนใจเข้าร่วมการประกวดราคาเพื่อประมูลสิทธิบัตรที่นำมาขายทอดตลาดจนกระทั่งได้ราคาทอดตลาดสิทธิบัตรที่สูงที่สุด Ocean Tomo จึงจะเคาะราคาขายสิทธิบัตรไปในราคาที่สูงที่สุดในการขายทอดตลาดครั้งนั้น นอกเหนือจากนี้ในกรณีที่สิทธิบัตรที่นำมาทอดตลาดนั้นไม่ได้ขายทอดตลาดเพราะไม่มีผู้เสนอราคาที่เหมาะสม ภายหลังจากการขายทอดตลาดสิ้นสุดลง Ocean Tomo จะใช้วิธีเจรจากับผู้ที่น่าสนใจในสิทธิบัตรนั้นเป็นการส่วนตัวเฉพาะรายเพื่อจุดประสงค์สูงสุดคือการขายสิทธิบัตรให้ได้ในราคาที่พึงพอใจทั้งผู้ทรงสิทธิบัตรหรือผู้ทรงอนุสิทธิบัตร

was made. Any property released under this subparagraph shall remain subject to any lien imposed by subchapter C.

(2) Additional rules applicable to sale The Secretary shall by regulations prescribe the manner and other conditions of the sale of property seized by levy. If one or more alternative methods or conditions are permitted by regulations, the Secretary shall select the alternatives applicable to the sale. Such regulations shall provide:

- (A) That the sale shall not be conducted in any manner other than—
- (i) by public auction, or
 - (ii) by public sale under sealed bids.....”

เดิมและผู้เข้าซื้อสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรที่จะเข้ามาเป็นผู้รับโอนสิทธิบัตรและกลายเป็นผู้ทรงสิทธิบัตรรายใหม่²³

กรณีศึกษาตัวอย่างของ บริษัท Nortel Networks ประกอบธุรกิจผลิตใยแก้วนำแสงและอุปกรณ์ด้านโทรคมนาคมในประเทศแคนาดาประสบปัญหาการดำเนินธุรกิจขาดทุนได้ยื่นคำขอต่อศาล เพื่อขอสถานะล้มละลายและปรับโครงสร้างหนี้ตามกฎหมาย Chapter 11 ของสหรัฐอเมริกาในปี พ.ศ. 2552 อย่างไรก็ตาม แผนปรับโครงสร้างหนี้ของ Nortel Networks ไม่ได้ได้รับการอนุมัติ บริษัท Nortel Networks ไม่อาจกลับมาดำเนินธุรกิจได้ตามปกติภายในกำหนดเวลา ผู้พิพากษาศาลล้มละลายประจำเมืองเดอลาแวร์ของสหรัฐอเมริกา และผู้พิพากษาศาลสูงของกรุงโตรอนโต ประเทศแคนาดาจึงได้ร่วมกันตัดสินคดีผ่านวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ให้ บริษัท Nortel Networks ชดใช้หนี้สินทั้งหมดที่มีมูลค่าถึงเจ็ดพันล้านดอลลาร์สหรัฐให้แก่เจ้าหนี้ในทันที²⁴

ในระหว่างกระบวนการขายทอดตลาดทรัพย์สินต่าง ๆ ของบริษัท Nortel Networks นั้นสิทธิบัตรและคำขอรับสิทธิบัตรภายใต้ชื่อของ Nortel Networks ที่มีจำนวนมากกว่า 2,500 สิทธิบัตรได้ถูกนำมาประเมินราคาเพื่อขายทอดตลาดและเข้าสู่กระบวนการขายทอดตลาดด้วย อย่างไรก็ตามบริษัท Nortel Networks และเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาประสบปัญหาการกำหนดราคาขายสิทธิบัตรที่ไม่สามารถตกลงราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมได้ ในช่วงปีพ.ศ. 2556 เจ้าหนี้ของ Nortel Networks จึงได้ตัดสินใจว่าจ้างบริษัทผู้เชี่ยวชาญด้านการขายทอดตลาดสิทธิบัตรในสหรัฐอเมริกาซึ่งก็คือ Ocean Tomo เข้ามาดำเนินการประเมินราคาสิทธิบัตรและขายทอดตลาดสิทธิบัตรของ Nortel Networks จนกระทั่งทำให้กระบวนการขายทอดตลาดสิทธิบัตรและการชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ของบริษัท Nortel Networks เสร็จสิ้นและสามารถดำเนินการขายทอดตลาดทั้งสิทธิบัตรและคำขอรับสิทธิบัตรที่อยู่ระหว่างรอการออกสิทธิบัตรได้มูลค่าสูงสุดถึง 3,724 ดอลลาร์สหรัฐ²⁵

การประสบความสำเร็จในการขายทอดตลาดสิทธิบัตรในกรณีของ Nortel Networks ไม่ได้แค่แสดงให้เห็นถึงการประสบความสำเร็จในกระบวนการขายทอดตลาดสิทธิบัตรโดยภาคเอกชนในสหรัฐอเมริกา ของ Ocean Tomo เท่านั้น แต่การประสบความสำเร็จดังกล่าว

²³ Ocean Tomo Intellectual Capital Equity, “Bankruptcy & Restructuring Valuation Services,” Retrieved on 19 June 2018, from http://www.oceantomo.com/pdf/OceanTomo_ValuationBankruptcy_Brochure_Web.pdf.

²⁴ *Ibid.*

²⁵ United States (U.S.) Bankruptcy Court for the District of Delaware, “Monthly Operating Report No. 96”, p. 8 (2017).

กล่าวยังก่อให้เกิดความสนใจในการขายทอดตลาดสิทธิบัตรโดยภาคเอกชนในสหรัฐอเมริกาอีกด้วย ดังจะเห็นได้ว่าการก่อตั้งเว็บไซต์เพื่อการขายทอดตลาดสิทธิบัตรผ่านเครือข่ายออนไลน์สิทธิบัตร (Internet-based patent exchanges) ตัวอย่างเช่น IpAuctions.com, TAEUS Online Patent Exchange, Tynax, Yet2.com รวมถึง eBay ด้วย²⁶

Ocean Tomo ได้ขายธุรกิจการดำเนินการขายทอดตลาดสิทธิบัตรให้แก่ ICAP Patent Brokerage แต่ขั้นตอนกระบวนการขายทอดตลาดยังคงเป็นกระบวนการขายทอดตลาดแบบอังกฤษที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีสนใจเข้าร่วมประกวดราคาและผลลัพธ์ที่คาดหวังของการขายทอดตลาดคือราคาเสนอซื้อสิทธิบัตรทอดตลาดที่เป็นราคาสูงที่สุดในการเข้าประกวดราคา ในช่วงเดือนมิถุนายน ค.ศ. 2009 Ocean Tomo ได้ขายธุรกิจการดำเนินการขายทอดตลาดสิทธิบัตรให้แก่ ICAP Patent Brokerage แม้ว่า Ocean Tomo จะได้ขายธุรกิจในการขายทอดตลาดสิทธิบัตรให้แก่ ICAP Patent Brokerage แต่ขั้นตอนกระบวนการขายทอดตลาดและผลลัพธ์ของการขายทอดตลาดยังคงดำเนินไปในแนวทางเดียวกันกับการขายทอดตลาดโดย Ocean Tomo ในปัจจุบัน ICAP Patent Brokerage ยังคงเป็นตัวแทนจัดการขายทอดตลาดสิทธิบัตรที่ได้รับความนิยมและได้รับความน่าเชื่อถือในสหรัฐอเมริกา การเข้าร่วมเสนอขายและซื้อสิทธิบัตรผ่านระบบขายทอดตลาดออนไลน์ของ ICAP Patent Brokerage นั้นจะมีขั้นตอนการเข้าร่วมซื้อและขายทอดตลาดสิทธิบัตรที่สำคัญ ดังนี้²⁷

- 1) สิทธิบัตรที่นำมาขายทอดตลาดกับ ICAP Patent Brokerage นั้นอาจเป็น สิทธิบัตรการประดิษฐ์ สิทธิบัตรการออกแบบ อนุสิทธิบัตร หรือคำขอรับสิทธิบัตรประเภทดังกล่าวมา
- 2) ผู้เข้าประกวดราคาหรือผู้ขายทอดตลาดสิทธิบัตรจะต้องลงทะเบียนเข้าสมัครสมาชิกกับ ICAP Patent Brokerage เพื่อรับชื่อผู้เข้าใช้ระบบ (Username) และรหัสผ่าน (Password) เพื่อเข้าสู่ระบบฐานข้อมูลสิทธิบัตรที่จะขายทอดตลาด (Data Rooms) ข้อมูลสิทธิบัตรที่นำมาขายทอดตลาดจะไม่เปิดเผยรายละเอียดสำคัญต่อสาธารณชนเพื่อเป็นการปกป้องความลับ

²⁶ William J. Murphy, *supra note 17*.

²⁷ ICAP Patent Brokerage, “Bidding Procedure & Conditions of Sale,” Retrieved on 22 December 2015, from <https://icappatentbrokerage.com/bidding-procedures-conditions-sale-0>.

ของรายละเอียดสิทธิบัตรที่ยังไม่ได้จดทะเบียนและเพื่อเป็นการ
เก็บรักษาข้อมูลสำคัญทางการเงินของทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย
ทอดตลาด

- 3) ข้อมูลของสิทธิบัตรที่ทอดตลาด จะเปิดเผยให้บุคคลทั่วไปทราบ
เพียง เลขที่สิทธิบัตรหรือเลขที่คำขอรับสิทธิบัตร ชื่อผู้ขาย สรุปรายละเอียดสำคัญของสิทธิบัตร²⁸ หากผู้ซื้อต้องการทราบราคา
ประเมินที่ควรกำหนดขายทอดตลาดจะต้องสมัครเข้าระบบของ
ICAP Patent Brokerage
- 4) การขายทอดตลาดโดย ICAP Patent Brokerage จะมีเงื่อนไขที่
กำหนดไว้ใน Bidder Agreement ซึ่งเงื่อนไขสำคัญอย่างหนึ่ง
ของการขายทอดตลาดโดย ICAP Patent Brokerage คือ
ภาระหน้าที่ในการจดทะเบียนโอนเปลี่ยนแปลงเจ้าของสิทธิบัตร
การชำระค่าธรรมเนียมต่ออายุ การชำระค่าธรรมเนียมรายปี จะ
ตกเป็นภาระหน้าที่ของผู้ซื้อสิทธิบัตร

3.3 แนวทางการบังคับคดีและประเมินราคาสิทธิบัตรในสหภาพยุโรป และประเทศฝรั่งเศส

สหภาพยุโรปและประเทศฝรั่งเศสมีหลักเกณฑ์การบังคับคดีและประเมินราคาใน
สิทธิบัตรในแนวทางเดียวกัน ดังนั้น การศึกษาวิจัยจึงมุ่งเน้นไปในหลักเกณฑ์และวิธีการในประเทศ
ฝรั่งเศสเพื่อให้ศึกษาแนวทางที่จะนำมาปรับใช้กับกรณีในประเทศไทยได้ชัดเจนมากขึ้น

3.3.1 หลักการทั่วไปในการบังคับคดีของประเทศฝรั่งเศส

หลักการบังคับคดีต่อสิทธิบัตรในประเทศฝรั่งเศสนั้น ได้บัญญัติหลักกฎหมายใน
ประเทศฝรั่งเศสไว้ดังนี้

²⁸ โปรดดูภาคผนวก ซ ตัวอย่างหน้าเว็บไซต์ ICAP Patent Brokerage ที่เสนอขาย
ทอดตลาดสิทธิบัตร

3.3.1.1 แนวทางการบังคับคดีในฝรั่งเศส

มาตรา R231-1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคบังคับคดีแห่งประเทศฝรั่งเศสที่ได้แก้ไขเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2555 (ค.ศ. 2012)²⁹ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ใหม่เพื่อการบังคับคดีต่อทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างไว้ว่า “เจ้าหน้าที่ที่มีหมายบังคับคดีเกี่ยวกับมูลหนี้ที่คำนวณเป็นจำนวนเงินที่แน่นอนและถึงกำหนดชำระ สามารถนำยึดและขายสิทธิที่ไม่มีรูปร่าง รวมทั้งหนี้เงินซึ่งเป็นของลูกหนี้ได้”³⁰

มาตรา L231-1 แห่ง Code des procédures civiles d'exécution³¹ ได้กำหนดหลักการบังคับคดีว่า เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาอาจขอให้บังคับคดีเพื่อยึดและจำหน่ายสิทธิที่ไม่มีรูปร่างนอกเหนือจากการเรียกร้องเงินซึ่งลูกหนี้เป็นผู้ถือครอง เช่น หุ่น (saisie du droit incorporel)

มาตรา R221-33 แห่ง Code des procédures civiles d'exécution³² ได้วางหลักไว้ว่าการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ถูกยึดอาจดำเนินกระบวนการขายทอดตลาดได้ทั้งในห้อง

²⁹ Article R231-1 of the Code of Civil Enforcement Procedures of June 2012 states: “Unless otherwise specified, the seizure of intangible rights shall be governed by this Title to the extent that their specificity does not preclude this.”

³⁰ Dubois & Fontaine Huissiers de Justice Associés, “Saisie et vente forcée de droits incorporels,”. Retrieved on 22 December 2017, from <http://www.dubois-huissier-93.com/ventes-aux-encheres/saisie-vente-forcee-droits-incorporels>.

³¹ Article L231-1 of Code des procédures civiles d'exécution “Tout créancier muni d'un titre exécutoire constatant une créance liquide et exigible peut faire procéder à la saisie et à la vente des droits incorporels, autres que les créances de sommes d'argent, dont son débiteur est titulaire.”

³² Article R221-33 of Code des procédures civiles d'exécution “La vente est effectuée aux enchères publiques soit au lieu où se trouvent les objets saisis, soit en une salle des ventes ou tout autre lieu ouvert au public dont la situation géographique est la plus appropriée pour solliciter la concurrence à moindres frais.

Le choix appartient au créancier sous la réserve des conditions prescrites par l'article 3 de l'ordonnance du 26 juin 1816 par laquelle ont été institués les commissaires-priseurs judiciaires et de la compétence territoriale de l'officier ministériel chargé de la vente.”

ประมูลที่จัดขึ้นหรือสถานที่อื่นใด ที่สามารถเปิดให้ประชาชนเข้าร่วมประมูลและแข่งขันราคาได้ ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงที่ตั้งเหมาะสมที่สุด และเสียค่าใช้จ่ายน้อย

3.3.1.2 เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจดำเนินการขายทอดตลาด

การจำหน่ายทรัพย์สินโดยวิธีการขายทอดตลาดหรือการขายประมูลทรัพย์สิน (Sales by public auction) ในประเทศฝรั่งเศส ปรากฏหลักเกณฑ์อยู่ในมาตรา L. 322-1 แห่งประมวลกฎหมายพาณิชย์ของประเทศฝรั่งเศส (Commercial code, as of 1st July 2013)³³

Article 3 of Ordonnance du Roi du 26 juin 1816 “Sous réserve des dispositions de l'article 5, les commissaires-priseurs judiciaires exercent leurs fonctions sur l'ensemble du territoire national, à l'exclusion des départements du Bas-Rhin, du Haut-Rhin et de la Moselle.

Toutefois, ils ne peuvent procéder à titre habituel aux prisées et aux ventes de meubles aux enchères publiques en dehors du ressort du tribunal de grande instance du siège de leur office et, le cas échéant, d'un bureau annexe attaché à l'office.

Les autres officiers publics ou ministériels habilités par leur statut à effectuer des prisées et des ventes judiciaires ou volontaires de meubles corporels aux enchères publiques peuvent y procéder dans leur ressort d'instrumentation, à l'exception des communes où est établi un office de commissaire-priseur judiciaire.”

³³ Article L. 322-1 of Commercial code, as of 1st July 2013 states: “Public and retail sales of goods which take place following a death or by court order shall be conducted according to the specified forms and by the ministerial officials employed for the forced sale of movables in accordance with Article L. 221-4 of the civil execution procedures code and with Article 945 of the Code of Civil Procedure.”

Article L. 221-4 of civil execution procedures code “ Dans les rapports entre associés, et en l'absence de la détermination de ses pouvoirs par les statuts, le gérant peut faire tous actes de gestion dans l'intérêt de la société.

En cas de pluralité de gérants, ceux-ci détiennent séparément les pouvoirs prévus à l'alinéa précédent, sauf le droit pour chacun de s'opposer à toute opération avant qu'elle soit conclue”

การดำเนินการขายทอดตลาดในสังหาริมทรัพย์นั้น ให้ดำเนินการในรูปแบบเฉพาะที่เหมาะสม และจัดการขายทอดตลาดโดยเจ้าหน้าที่ผู้ที่มีอำนาจ (Ministerial officials) เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งแต่งตั้งโดยรัฐมนตรีเจ้ากระทรวงที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงยุติธรรม กระทรวงการคลัง มีการจำกัดจำนวนของเจ้าหน้าที่ (clausus numerus) ผู้ประกอบวิชาชีพมีรายได้ที่กำหนดไว้แน่นอนจากการเก็บค่าธรรมเนียมการใช้บริการของประชาชนตามอัตราที่กฎหมายกำหนด

เจ้าหน้าที่ผู้ที่มีอำนาจดำเนินการขายทอดตลาด ที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ
ได้แก่³⁴

- (1) ทนายความประจำศาลปกครองสูงสุดและศาลยุติธรรมสูงสุดฝรั่งเศส (les avocats au Conseil d'Etat et à la Cour de cassation) เป็นผู้ประกอบวิชาชีพอิสระ ผูกขาดหน้าที่ขายทอดตลาดตามกระบวนการพิจารณาในศาลพาณิชย์ รวมทั้งได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มวิชาชีพเฉพาะและเปิดสำนักงานในประเทศฝรั่งเศสมากกว่า 135 แห่ง (ข้อมูลอ้างอิงเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2560)

Article 945 of the Code of Civil Procedure states: “The decisions of the judge entrusted to investigate the matter will not entail, over the main issue, the authority of res judicata.

They will not be subject to any review action irrespective of the judgment on the merits of the case.

However, they may be referred to the court (of appeal) by simple petition within fifteen days of their date (of pronouncement) where they establish the extinction of the proceeding.

When the whole or part of the company's liabilities must be paid by one or many corporate managers, the appeal filed before 1 of January 1980 may not be considered irregular if it has been filed by way of declaration. The appeal filed after 1 of January 1980 may not be considered irregular if it has been filed by way of a service through a bailiff against a decision that had been notified before this date, D. n. 79-741, 7 November 1979, Article 19.”

³⁴ Dubois & Fontaine Huissiers de Justice Associés, *supra note 30*.

(2) เจ้าหน้าที่ศาลพาณิชย์ หรือเจ้าศาลศาลพาณิชย์ (les greffiers des tribunaux de commerce) มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการขายทอดตลาด รวมทั้ง เป็นนายทะเบียนประจำท้องถื่น รับจดทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท จดทะเบียนหลักประกันที่เป็นตัวบุคคลและทรัพย์สิน และดำเนินคดีล้มละลายด้วยค่าธรรมเนียมในการดำเนินงานต่าง ๆ เจ้าหน้าที่ศาลพาณิชย์หรือเจ้าศาลศาลพาณิชย์จะเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจากผู้ว่าจ้างตามการทำงานเป็นครั้งคราว ตามอัตราค่าธรรมเนียมที่กฤษฎีกาได้กำหนดไว้ มีการจำกัดจำนวนผู้ประกอบการวิชาชีพประเภทนี้ตามกฎหมายกลางคุ้มครองวิชาชีพ ซึ่งปัจจุบันมีผู้ประกอบการวิชาชีพนี้ทั่วประเทศฝรั่งเศสเพียง 230 คน

(3) โนตารี (les notaires)

(4) ผู้ทอดตลาดของศาลสำหรับทรัพย์สินบางประเภท (les commissaires-priseurs judiciaires)

(5) เจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชน (les huissiers de justice)

กระบวนการในการยึดสิทธิบัตรของประเทศฝรั่งเศสได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งฉบับใหม่ของประเทศฝรั่งเศสว่า เจ้าพนักงานบังคับคดีซึ่งเป็นเอกชนที่มีฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมาย (un acte extrajudiciaire) จะต้องส่งคำบังคับไปยังลูกหนี้ก่อนที่จะมีการยึดสิทธิบัตร และอาศัยอำนาจตามรัฐบัญญัติซึ่งกำหนดขึ้นตอนว่า เจ้าพนักงานบังคับคดี จะต้องดำเนินการส่งหมายแจ้งไปยังผู้ทรงสิทธิบัตร ณ สำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาแห่งชาติ (Institut National de la Propriété Industrielle) และบุคคลอื่นที่ครอบครองสิทธิเหนือสิทธิบัตรของลูกหนี้ ภายหลังจากนั้น เจ้าพนักงานบังคับคดีจะส่งรายงานการยึดสิทธิบัตรไปยังผู้ทรงสิทธิบัตร ผู้มีสิทธิเหนือสิทธิบัตร และ เจ้าหนี้ทุกรายเพื่อให้ไปปรากฏตัวที่ศาลจังหวัดและศาลจังหวัดจะเป็นจะมีคำสั่งพิจารณาให้มีการขายทอดตลาดสิทธิบัตร³⁵

การยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ในประเทศฝรั่งเศสนั้นครอบคลุมทรัพย์สินของลูกหนี้ทั้งหมด และสิทธิเรียกร้องที่ลูกหนี้มีต่อลูกหนี้ของตน แม้ว่าทรัพย์สินดังกล่าวจะถือครองอยู่โดยบุคคลภายนอกเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาก็สามารถร้องขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชนดำเนินการยึดทรัพย์สินดังกล่าวได้ การบังคับชำระหนี้ในประเทศฝรั่งเศสนั้นไม่ได้มีการจำแนกว่าเป็นทรัพย์สินของ

³⁵ ธนกร วรปรัชญากุล, “การยึดและการบังคับคดีสิทธิบัตรในประเทศฝรั่งเศส”, วารสารศาลยุติธรรมปริทัศน์, ปีที่ 2 ฉบับที่ 4, น.2 – 6 (2551).

ลูกหนี้ที่มีหลักประกันหรือไม่มีหลักประกัน ประเทศฝรั่งเศสใช้ระบบการบังคับชำระหนี้เอาจากทรัพย์สินทั้งหมด ของลูกหนี้ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะต้องดำเนินการยื่นคำร้องขอต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชนโดยนำคำพิพากษาของศาลมาแสดงต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชน และเจ้าพนักงานบังคับคดีเอกชน จะทำการตรวจสอบทรัพย์สินที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาร้องขอให้บังคับคดี ว่าวิธีการที่ดีที่สุดสำหรับการยึดทรัพย์สินนั้น วิธีการใดที่เหมาะสมต่อทั้งเจ้าหนี้และลูกหนี้ตามคำพิพากษามากที่สุด³⁶

การขายทอดตลาดในประเทศฝรั่งเศสนั้น ผู้เขียนได้มุ่งศึกษาเฉพาะการขายทอดตลาดสังหาริมทรัพย์เท่านั้น ซึ่งผลจากการศึกษานั้นพบว่า ในประเทศฝรั่งเศสเจ้าพนักงานบังคับคดีจะแจ้งการยึดสังหาริมทรัพย์ให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาทราบก่อนล่วงหน้าเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 เดือน ลูกหนี้ตามคำพิพากษามีสิทธิที่จะยื่นคำร้องขอต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีในการที่จะดำเนินการขายสังหาริมทรัพย์ด้วยตนเองในราคาที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาเห็นว่าเหมาะสมที่สุด แต่หากเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาและเจ้าพนักงานบังคับคดีไม่เห็นชอบด้วย กับคำร้องขอของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ที่จะดำเนินการขายสังหาริมทรัพย์ด้วยตนเอง เจ้าพนักงานบังคับคดีจะดำเนินการนำสังหาริมทรัพย์ของลูกหนี้ขายทอดตลาดเป็นลำดับต่อไป

3.3.1.3 กระบวนการยึดและการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง

เมื่อเจ้าหนี้ที่ ที่มีหมายบังคับยึดทรัพย์สินทั้งที่มีรูปร่างและไม่มีรูปร่างของลูกหนี้แล้ว ขั้นตอนดำเนินการยึดและขายทอดตลาดจะมีขั้นตอนดำเนินการ 4 ขั้นตอนสำคัญ³⁷ กล่าวคือ

- 1) เจ้าหนี้ที่จะกำหนดรายชื่อเจ้าของหรือผู้ทรงสิทธิในทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง หากกรณีทรัพย์สินที่ทำการยึดเป็นสิทธิบัตร เจ้าหนี้ที่จะระบุรายชื่อของผู้ทรงสิทธิบัตร และเจ้าพนักงานบังคับคดีจะดำเนินการแจ้งการยึดทรัพย์สินต่อผู้ทรงสิทธิในทรัพย์สินที่จะทำการยึด
- 2) หากมีผู้ทรงสิทธิร่วม เช่น กรณีที่มีรายชื่อผู้ทรงสิทธิบัตรหลายราย เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องส่งหนังสือแจ้งการยึดสิทธิบัตรไปยังผู้ทรงสิทธิบัตรรายอื่นด้วย

³⁶ เฟ็งอ้าง.

³⁷ Dalloz Action, DROIT ET PRATIQUE DES VOIES D'EXÉCUTION, (Paris: DALLOZ, 2002) Section 3, 4871 – 4884.

- 3) เจ้าพนักงานบังคับคดี จะดำเนินการจดทะเบียนการยึดทรัพย์สินภายในระยะเวลา 15 วันนับจากที่แจ้งผู้ทรงสิทธิ
- 4) แจ้งการยึดทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบการบันทึกทางทะเบียนทรัพย์สินดังกล่าวให้ทราบถึงการยึดและห้ามทำธุรกรรมโอนสิทธิในทรัพย์สินดังกล่าวไปยังบุคคลที่สาม หากเป็นกรณีทรัพย์สินที่ยึดเป็นสิทธิบัตร เจ้าพนักงานบังคับคดีจะแจ้งการยึดสิทธิบัตรไปยัง National Institute of Industrial Property (INPI) เพื่อบันทึกการยึดสิทธิบัตร และห้ามทำดำเนินการโอนสิทธิบัตรดังกล่าว³⁸

3.3.2 วิธีการประเมินราคาสิทธิบัตรที่ใช้ในสหภาพยุโรป และประเทศฝรั่งเศส

ประเทศในสหภาพยุโรปรวมทั้งประเทศฝรั่งเศสได้ประเมินราคาสิทธิบัตรโดยใช้

วิธีการ ดังนี้

3.3.2.1 การประเมินจากราคาตลาด (Market Approach)

เป็นวิธีการประเมินราคาในสิทธิบัตรโดยพิจารณาประเมินจากราคาตลาดเทียบกับราคาสิทธิบัตรที่ยังมีการใช้จริงอยู่ในตลาดผู้บริโภค และสิทธิบัตรดังกล่าวยังคงนำมาผลิตสินค้าหรือบริการที่ก่อให้เกิดรายได้อยู่จริงในปัจจุบัน วิธีประเมินจากราคาตลาดจะนำมาใช้ประเมินราคาสิทธิบัตรได้หากเข้าเงื่อนไขต่อไปนี้³⁹

- (1) สิทธิบัตรทั้งสองตัวนั้น ผลิตสินค้าหรือให้บริการในประเภทเดียวกัน หรือมีลักษณะสินค้าและการให้บริการเหมือนกัน
- (2) ผู้ซื้อ และผู้ขายได้ตกลงทำสัญญาว่าจะใช้วิธีประเมินสิทธิบัตรจากราคาตลาด
- (3) ราคาที่ประเมินจะต้องเปิดเผยต่อสาธารณชน

³⁸ *Ibid.*

³⁹ Martin A. Bader and Frauke Ruether, “Still A Long Way To Value-Based Patent Valuation : The Patent Valuation Practices of Europe’s Top 500”, *les Nouvelles*, 121 - 124 (June 2009,) Retrieved on 11 May 2016, from http://www.wipo.int/edocs/mdocs/sme/en/wipo_insme_smes_ge_10/wipo_insme_smes_ge_10_ref_theme06_01.pdf.

3.3.2.2 การประเมินจากรายได้ (Income Approach)

เป็นวิธีอ้างอิงราคาจากรายได้ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตจากการใช้สิทธิบัตรดังกล่าว โดยอาจคำนวณจากกระแสเงินสดในอนาคตที่อาจคาดการณ์ได้ ณ วันที่ทำการประเมินราคาสิทธิบัตร วิธีการคำนวณจากกระแสเงินสดในอนาคตอาจเลือกใช้วิธีการคำนวณ⁴⁰

- (1) Direct Cash Flow Prognosis Method
- (2) Relief-from-Royalty Method
- (3) Incremental Cash Flow Prognosis Method และ
- (4) Multi-Period Excess Earnings Method

3.3.2.3 การประเมินจากต้นทุน (Cost Approach)

เป็นวิธีคำนวณมูลค่าของสิทธิบัตรจากค่าใช้จ่ายที่ใช้ในขั้นตอนของการวิจัย พัฒนาและประดิษฐ์สิทธิบัตร ซึ่งอาจคำนวณได้จากค่าใช้จ่ายที่เป็นจำนวนจริงที่ได้ลงทุนไปเพื่อคิดค้นสิทธิบัตร วิธีการนี้มีข้อด้อยคือไม่สามารถคำนวณราคาที่เหมาะสมของสิทธิบัตร เนื่องจากไม่ได้แสดงมูลค่าที่จะได้รับจากสิทธิบัตรแต่ประการใด

ผู้เขียนได้พบว่า คณะกรรมาธิการยุโรป (European Commission) ได้เคยทำการศึกษาประเด็นการประเมินมูลค่าสิทธิบัตรในสหภาพยุโรป และได้ให้ความเห็นในการประเมินราคาสิทธิบัตรและทรัพย์สินทางปัญญาประเภทต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจนประการหนึ่งว่า “สิทธิบัตร และทรัพย์สินทางปัญญาเป็นทรัพย์สินที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว แม้ว่าจะเป็สิทธิบัตรในประเภทเดียวกัน แต่สิทธิบัตรแต่ละตัวก็มีความแตกต่างกันจนไม่สามารถนำราคาประเมินของสิทธิบัตรตัวหนึ่งไปเปรียบเทียบเพื่อหามูลค่าของสิทธิบัตรอีกตัวหนึ่งได้ นอกจากนี้ การใช้วิธีประเมินมูลค่าสิทธิบัตรโดยวิธีพื้นฐาน เช่น การประเมินมูลค่าโดยวิธีการประเมินจากรายได้ (Income Approach) วิธีการประเมินจากราคาตลาด (Market Approach) หรือ วิธีการประเมินจากราคาต้นทุน (Cost Approach) หากเลือกใช้วิธีการใด วิธีการเดียวในการประเมินมูลค่าสิทธิบัตร ราคาผลลัพธ์ที่ประเมินราคาสิทธิบัตรนั้น จะไม่ใช่ราคาประเมินสิทธิบัตรที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพที่สุด การประเมินราคาสิทธิบัตรเพื่อให้ทั้งผู้ทรงสิทธิบัตรและผู้ซื้อสิทธิบัตรได้รับประโยชน์สูงสุดและได้ราคาประเมินสิทธิบัตรที่ถูกต้องตรงกับความเป็นที่จริงที่สุดนั้น ในการประเมินสิทธิบัตรแต่ละตัวผู้ประเมินราคาสิทธิบัตรจะต้องเลือกใช้วิธีการประเมินสิทธิบัตรตั้งแต่ 2 วิธีการขึ้นไปเพื่อนำราคาประเมินที่ได้จากการประเมินราคาแต่ละวิธี

⁴⁰ Ibid.

มาตรฐานตรวจสอบยืนยันความถูกต้อง (cross-checked) เพื่อเปรียบเทียบและหาราคาที่เหมาะสมของสิทธิบัตรที่แท้จริง⁴¹

3.4 แนวทางการบังคับคดีและประเมินราคาสหราชอาณาจักร

เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้โจทก์ชนะคดี โจทก์อาจร้องขอให้มีการบังคับคดีได้ สองวิธี กล่าวคือ วิธีที่หนึ่ง ขอออกหมาย fieri facias levari หรือที่เรียกว่า fi.fa เพื่อมีคำสั่งให้เชอร์พียึดสินค้าหรือสังหาริมทรัพย์ของจำเลยเพื่อชำระหนี้ตามคำพิพากษา วิธีที่สอง ขอออกหมาย elegit ยึดที่ดินและสังหาริมทรัพย์อื่น และตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติ Judgement Act 1838 โจทก์สามารถบังคับเอาต่อที่ดินที่ถือครองโดยอิสระ (freehold lands) ได้ด้วย⁴²

3.4.1 หลักการทั่วไปในการบังคับคดีต่อสิทธิบัตรของสหราชอาณาจักร

ในปัจจุบันสหราชอาณาจักร และประเทศในเครือจักรภพได้วางหลักเกณฑ์การบังคับคดีสิทธิบัตรไว้ในมาตรา Article 17 of Execution Act R.S.O. 1990, CHAPTER E.24⁴³ มีใจความว่า

⁴¹ European Commission, “Final report from the Expert Group on Intellectual Property Valuation,” Retrieved on 16 March 2018, from https://ec.europa.eu/research/innovation-union/pdf/Expert_Group_Report_on_Intellectual_Property_Valuation_IP_web_2.pdf, p.19, 33.

⁴² สุนัย มโนมัยอุดม, ระบบกฎหมายอังกฤษ, พิมพ์ครั้งที่ 6, (กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559), น.109.

⁴³ Article 17 of Execution Act R.S.O. 1990, CHAPTER E.24 state: (1) All rights under letters patent of invention and any equitable or other right, property, interest or equity of redemption therein shall be deemed to be personal property and may be seized and sold under execution in like manner as other personal property, subject to such limitations as may be imposed under an Act of Parliament. 2010, c. 16, Sched. 2, s. 3 (24).

(2) A seizure and sale referred to in subsection (1) may be made by the sheriff after a writ of execution is filed with the sheriff against the property of the

สิทธิตามสิทธิบัตรการประดิษฐ์

(1) สิทธิในสิทธิบัตร สิทธิบัตร หรือทรัพย์สินอันชอบธรรม หรือสิทธิอื่นใดอันมีอยู่ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ในฐานะเป็นผู้สร้างสรรค์ หรือผู้ทรงสิทธิบัตรจะถือว่าเป็นทรัพย์สินส่วนบุคคล และอาจถูกยึด และจำหน่ายภายใต้การบังคับของกฎหมายในลักษณะเช่นเดียวกับทรัพย์สินส่วนบุคคลอื่น ๆ

วิธีที่สามารถยึดได้

(2) เมื่อมีการยื่นหมายบังคับคดีต่อเชอร์ริฟ (sheriff) โดยระบุถึงสิทธิบัตร หรือสิทธิในสิทธิบัตรของลูกหนี้ตามคำพิพากษา เชอร์ริฟจะดำเนินการยึดและการขายทอดตลาดสิทธิในสิทธิบัตรตามมาตรา 17 (1)

ประกาศการจับกุม

(3) คำบอกกล่าวการยึดจะถูกส่งไปยังสำนักงานหรือหน่วยงานที่ได้จดทะเบียนสิทธิบัตร

นอกจากนี้ Royal Institution of Chartered Surveyors (RICS) ซึ่งมีฐานะเป็นหน่วยงานของรัฐบาลได้พยายามวางหลักเกณฑ์สำหรับมาตรฐานการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างประเทศ (International Valuation Standards : IVS) เพื่อให้เกิดเป็นมาตรฐานการประเมินมูลค่าทรัพย์สินระหว่างประเทศขององค์กรระหว่างประเทศ (IVSC) สมาคมนักประเมินราคาอิสระไทยก็เป็นหนึ่งในสมาชิกของ IVSC ซึ่ง IVSC ได้วางหลักเกณฑ์มาตรฐานการประเมินมูลค่าทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างไว้และสมาคมนักประเมินราคาอิสระไทยได้นำมาตรฐานการประเมินมูลค่าทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างของ IVSC ปฏิบัติตามมาตรฐานดังกล่าวด้วย⁴⁴

debtor who is the owner of or has an interest in the letters patent. 2010, c. 16, Sched. 2, s. 3 (24).

Notice of seizure

(3) Notice of the seizure shall forthwith be sent to the office in which the right or interest is registered, and the interest of the debtor shall be bound from the time when the notice is received there. R.S.O. 1990, c. E.24, s. 17 (3); 2010, c. 16, Sched. 2, s. 3 (25).

⁴⁴ อภิบาล อริยกุลกาญจน์ และสมาคมนักประเมินราคาอิสระไทย, “เกาะกระแสมาตรฐานสากล: มาตรฐานการประเมินค่าทรัพย์สินระหว่างประเทศ IVS 2017,” สืบค้นเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2559, ข้อมูลจาก

3.4.2 หลักการประเมินราคาทรัพย์สินในสหราชอาณาจักร

จาก RICS professional guidance, global Valuation of Intellectual property right ฉบับแก้ไขเมื่อ เดือนพฤษภาคม 2558⁴⁵ สหราชอาณาจักรได้วางหลักการประเมินราคาทรัพย์สินทางปัญญาพื้นฐานไว้ว่า วิธีการประเมินราคาทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างนั้น ควรใช้หลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ในการประเมินราคา⁴⁶

3.4.2.1 การประเมินจากราคาตลาด (Market Approach)

ประเมินราคาในทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง อย่างเช่นสิทธิบัตรโดยเทียบเคียงราคาจากทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างหรือสิทธิบัตรที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน และอาจเปรียบราคาระหว่างทรัพย์สินได้มากกว่าสองตัวขึ้นไป ทั้งนี้ ผู้ขอประเมินราคาอาจนำเสนอหลักฐานเพิ่มเติมที่แสดงให้เห็นว่าทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างที่นำมาประเมินราคานั้น เป็นทรัพย์สินที่มีลักษณะเฉพาะพิเศษและมีราคาเฉพาะของตัวเอง⁴⁷

3.4.2.2 การประเมินจากรายได้ (Income Approach)

เป็นวิธีอ้างอิงราคาจากรายได้ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตจากการใช้สิทธิบัตรดังกล่าว โดยอาจคำนวณจากกระแสเงินสดในอนาคตที่อาจคาดการณ์ได้ ณ วันที่ทำการประเมินราคาสิทธิบัตร นอกจากรายได้ที่เกิดจากสิทธิบัตรแล้ว ผู้ประเมินอาจนำการลดค่าใช้จ่าย (cost saving) หรือการหักลดหย่อนภาษี (tax deductions) มาร่วมใช้คำนวณหามูลค่าของสิทธิบัตรได้⁴⁸

3.4.2.3 การประเมินจากต้นทุน (Cost Approach)

เป็นวิธีคำนวณมูลค่าของสิทธิบัตรจากค่าใช้จ่ายที่ใช้ในขั้นตอนของการคิดค้นสิทธิบัตร ซึ่งอาจคำนวณได้จากค่าใช้จ่ายที่เป็นจำนวนจริงที่ได้ลงทุนไปเพื่อคิดค้นสิทธิบัตร

<http://www.tva.or.th/Files/Name2/CONTENT5a5c45f280525a260432e785405741791920779.pdf>.

⁴⁵ The Royal Institution of Chartered Surveyor (RICS), “RICS Valuation – Professional Standards global January 2014,” retrieved on 6 August 2016, from http://www.rics.org/Global/RICS_Valuation_Professional_Standards_global_2014_June_2015reprint_2014edition_PGguidance_2015.pdf.

⁴⁶ *Ibid.*

⁴⁷ *Ibid.*

⁴⁸ *Ibid.*

วิธีการนี้มีข้อด้อยคือไม่สามารถคำนวณราคาที่แท้จริงของสิทธิบัตร เนื่องจากไม่ได้แสดงมูลค่าที่จะได้รับจากสิทธิบัตรแต่ประการใด⁴⁹

3.4.3 การดำเนินการขายทอดตลาดสิทธิบัตร

สหราชอาณาจักรและ RICS ไม่ได้กำหนดว่าการขายทอดตลาดจะต้องดำเนินการเฉพาะในสถานที่ใดสถานที่หนึ่งเท่านั้น และสามารถทำการขายทอดตลาดผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่มีประสิทธิภาพได้อีกด้วย⁵⁰

3.5 แนวทางการบังคับคดีและประเมินราคาสหราชอาณาจักรในประเทศออสเตรเลีย

3.5.1 หลักการทั่วไปในการบังคับคดีต่อสิทธิบัตรของออสเตรเลีย

การบังคับคดีของออสเตรเลียดำเนินการโดยสำนักงานเชอร์ริฟ (Sheriff Office) ซึ่งทำหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ของศาลและเป็นตัวแทนของศาลในการบังคับคดีตามคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลในคดีแพ่งทุกประเภท ไม่ว่าจะคดีแพ่งนั้นจะมีคำพิพากษามาจากศาลมณฑลรัฐ (District Court) หรือ ศาลท้องถิ่น (Plain Court) มีอำนาจบังคับชำระหนี้ของรัฐทั้งหมดแต่เชอร์ริฟในประเทศออสเตรเลียจะไม่มีอำนาจในการบังคับคดีที่เกี่ยวข้องกับภาษีอากร เนื่องจากจะมีหน่วยงานที่ดูแลในภาษีอากรพิเศษเฉพาะแยกต่างหาก⁵¹

3.5.2 กระบวนการบังคับคดีแพ่งในออสเตรเลีย

เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา โดยปกติแล้วศาลจะออกคำสั่งบังคับให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาดำเนินการชำระหนี้ภายในระยะเวลา 28 วัน หากครบกำหนดแล้วลูกหนี้ยังไม่ดำเนินการชำระหนี้ตามคำสั่งของศาล เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาของศาลจะต้องยื่นคำร้องต่อศาลให้ออกหมายบังคับคดีเพื่อยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ (write of execution) หรือทำการอายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ (garnishee)

⁴⁹ *Ibid.*

⁵⁰ The Royal Institution of Chartered Surveyor (RICS), *supra note 45*.

⁵¹ New South Wales Government, “Enforcing writs for levy of property or property seizure orders”, Retrieved on 15 January 2016, from http://www.courts.justice.nsw.gov.au/Pages/cats/courtguide/after_court_decision/propertyseizure_sheriff.aspx.

หากเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาได้รับหมายบังคับคดีจากศาลตามที่ยื่นคำร้องแล้ว เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาจะต้องนำหมายบังคับคดีมายื่นที่สำนักงานเซอร์ฟ ขั้นตอนต่อไปเซอร์ฟจะดำเนินการยึด आयัตทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา โดยดำเนินการเสมือนว่าบังคับคดีเพื่อหนี้ของรัฐ เมื่อยึดหรืออายัตทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษามาแล้ว เซอร์ฟจะทำการจัดจำหน่ายทรัพย์สินด้วยการขายทอดตลาด⁵²

3.5.3 การขายทอดตลาดในประเทศออสเตรเลีย

การขายทอดตลาดของประเทศออสเตรเลียอาจกระทำการขายได้โดยเซอร์ฟที่มีฐานะเป็นเจ้าของหนี้ของรัฐหรือดำเนินการขายทอดตลาดโดยผู้ทอดตลาดเอกชน

หากดำเนินการขายทอดตลาดโดยผู้ทอดตลาดเอกชน ขั้นตอนดำเนินงานจะแยกเด็ดขาดออกจากการทำงานของเซอร์ฟ มีการจัดทำฐานข้อมูลทรัพย์สินลงในสารบบของผู้ทอดตลาดเอกชน ย้ายทรัพย์สินมาเก็บเพื่อรักษาความปลอดภัย และตรวจสอบทรัพย์สินที่ยึดมาด้วยว่าเป็นทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาจริง ผู้ทอดตลาดเอกชนจะดำเนินการประเมินราคาทรัพย์สินโดยใช้ราคาประเมินจากบริษัทเอกชนที่เชี่ยวชาญในการประเมินราคา⁵³

⁵² *Ibid.*

⁵³ Civil Procedure Act 2005 No 28, 106 Judgments for payment of money

(1) A judgment debt may be enforced by means of any one or more of the following:

- (a) a writ for the levy of property,
- (b) a garnishee order,
- (c) in the case of a judgment of the Supreme Court or the District Court, a charging order.

(2) Subject to the uniform rules, a writ for the levy of property is sufficient authority for the Sheriff:

(a) to seize and to sell goods of or to which the judgment debtor is or may be possessed or entitled or which the judgment debtor may, at law or in equity, assign or dispose of, and

(b) to seize money belonging to the judgment debtor, and

(c) to seize and to realise cheques, bills of exchange, promissory notes, bonds, specialties or other securities for money belonging to the judgment debtor, and

3.5.4 หลักการประเมินราคาสิทธิบัตรในประเทศออสเตรเลีย

หลักการประเมินราคาสิทธิบัตรและทรัพย์สินทางปัญญาเบื้องต้นในประเทศออสเตรเลียนั้นได้มีการวางหลักเกณฑ์พื้นฐานของการประเมินราคาสิทธิบัตรไว้ใน Realistic valuations of intellectual property Methods and techniques for valuing IP ซึ่งจัดทำแนวทางการประเมินราคาดังกล่าวโดย Australian Institute for Commercialisation แนวทางการประเมินราคาสิทธิบัตรพื้นฐานในประเทศออสเตรเลียนั้น ใช้หลักเกณฑ์การประเมินราคาสิทธิบัตรโดยวิธีประเมินราคาสิทธิบัตรจากราคาค่าใช้จ่ายในการคิดค้นประดิษฐ์สิทธิบัตร (Cost based valuation) และประเมินราคาจากราคาตลาดของสิทธิบัตรที่เป็นที่ต้องการของผู้ซื้อสิทธิบัตรในขณะนั้น (Market-based valuation) ทั้งนี้ Australian Institute for Commercialisation ไม่ได้กำหนดว่าวิธีใดเป็นวิธีการประเมินราคาสิทธิบัตรที่เหมาะสมที่สุด แต่ให้ผู้ประเมินราคาพิจารณาจากหลักการประเมินราคาจากวิธีประเมินราคาตลาด และใช้วิธีการประเมินราคาค่าใช้จ่ายมาเป็นวิธีตรวจสอบยืนยันความถูกต้อง (cross-checked) เพื่อเปรียบเทียบและหาราคาที่เหมาะสมของสิทธิบัตรที่แท้จริง⁵⁴

การประเมินราคาสิทธิบัตรและทรัพย์สินทางปัญญาประเภทต่าง ๆ ทั้งเพื่อวัตถุประสงค์ในการเปลี่ยนมือสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา การประเมินมูลค่าสิทธิบัตรและทรัพย์สินทางปัญญาในลักษณะที่เป็นสินทรัพย์อย่างหนึ่งของนิติบุคคลเพื่อประเมินมูลค่าสินทรัพย์ทั้งหมดของนิติบุคคลดังกล่าวในกรณีที่ต้องการซื้อขายกิจการหรือควบรวมกิจการ เพื่อกำหนดมูลค่าสิทธิบัตรและทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อทำสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิบัตร เพื่อประเมินมูลค่าความเสียหายจากการละเมิดสิทธิบัตร หรือกรณีผู้ทรงสิทธิบัตรตกเป็นผู้ล้มละลายและจำเป็นต้องนำสิทธิบัตร หรืออนุสิทธิบัตรออกมาขายทอดตลาดเพื่อนำเงินไปชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา กระบวนการประเมินราคาสิทธิบัตรและอนุสิทธิบัตรในประเทศออสเตรเลีย ไม่ได้มีกฎหมายกำหนดไว้อย่างชัดเจน

(d) to enter into possession of, and to sell, land of or to which the judgment debtor is seized or entitled, or which the judgment debtor may, at law or in equity, assign or dispose of, and

(e) to take and to sell choses in action or equitable interests in goods or land held by the judgment debtor..... และโปรดดูภาคผนวก ฅ Australian Civil Procedure Act 2005 No 28

⁵⁴ Australian Institute for Commercialisation, “Realistic valuations of intellectual property Methods and techniques for valuing IP,” Retrieved on 10 May 2018, from http://www.ausicom.com/filelib/Realistic_Valuations_of_IP_-_RG.pdf.

ว่าจะต้องใช้วิธีการใดในการประเมินมูลค่าสิทธิบัตรและอนุสิทธิบัตร แต่ผู้เชี่ยวชาญทางด้านสิทธิบัตรและอนุสิทธิบัตรในประเทศออสเตรเลียต่างให้การยอมรับและมีความเห็นที่ตรงกันว่า ในกระบวนการประเมินมูลค่าสิทธิบัตรหรือทรัพย์สินทางปัญญาประเภทต่าง ๆ นั้น วิธีการประเมินมูลค่าสิทธิบัตรที่ควรนำมาใช้ประเมินราคา คือ วิธีการประเมินจากราคาต้นทุน (Cost Approach) วิธีประเมินจากรายได้ (income approach) วิธีการประเมินจากราคาตลาด (Market-approach) วิธีการประเมินราคาจากค่าสิทธิ (Relief from Royalty Approach) การพิจารณาเพื่อตัดสินใจว่า จะใช้วิธีการประเมินมูลค่าสิทธิบัตรด้วยวิธีการใดนั้น จะพิจารณาจากปัจจัย 4 ประการคือ (i) ลักษณะเฉพาะของสิทธิบัตรหรือทรัพย์สินทางปัญญาที่จะประเมิน (ii) จำนวนข้อมูลของสิทธิบัตรที่มีอยู่และสามารถตรวจสอบได้ (iii) บริบทวัตถุประสงค์ของการประเมินมูลค่าคืออะไร และ (iv) และการพิจารณาตัดสินของนักวิเคราะห์หรือผู้ประเมินราคาซึ่งโดยทั่วไปแล้วจะเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านประเมินราคาสิทธิบัตรและทรัพย์สินทางปัญญา⁵⁵

ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นว่าการขายทอดตลาดในประเทศออสเตรเลียนั้น อาจดำเนินการได้โดย เซอร์ฟที่เป็นเจ้าหน้าที่ของภาครัฐ หรือดำเนินการขายทอดตลาดโดยผู้ทอดตลาดเอกชน การดำเนินการประเมินราคาเพื่อขายทอดตลาดนั้น หากดำเนินการขายทอดตลาดโดยผู้ทอดตลาดเอกชน ผู้ที่ทำการประเมินราคาทรัพย์สินจะเป็นบริษัทเอกชนที่รับประเมินราคาทรัพย์สิน และใช้หลักการประเมินราคาแบบอิงราคาตลาด แต่หากว่าทรัพย์สินนั้นไม่มีผู้เสนอราคาเพื่อซื้อทรัพย์สินผู้ทอดตลาดเอกชน จะปรับราคาทรัพย์สินลดลงจากราคาประเมินตลาดเพื่อให้ทรัพย์สินนั้นสามารถขายทอดตลาดได้

ผู้เขียนได้พบว่า Australian Personal Property Securities Act 2009 ได้มีการกำหนดว่าทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง และทรัพย์สินทางปัญญาสามารถนำมาใช้เป็นหลักประกันได้ และได้มีการระบุถึงมูลค่าของทรัพย์สินทางปัญญาที่นำมาเป็นหลักประกันว่า หากในเวลาที่เขาสัญญาหลักประกันนั้น ผู้ทำหลักประกันได้ตกลงกันถึงมูลค่าทางการตลาดของสิทธิบัตรที่จะนำมาใช้เป็นหลักประกันแล้ว หลักกฎหมายก็ให้คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายระบุมูลค่าทางการตลาดของสิทธิบัตรที่เป็นหลักประกันไว้ในสัญญาหลักประกันเพื่อแสดงมูลค่าทางการตลาดของสิทธิบัตร⁵⁶ แต่อย่างไรก็ตาม

⁵⁵ [ipstrategy.com/ ipstrategyadministrator](https://ipstrategy.com/ipstrategyadministrator), “Alternate Intellectual Property Valuation Approaches,” Retrieved on 7 May 2018, from <https://ipstrategy.com/2015/04/13/alternate-intellectual-property-valuation-approaches/>.

⁵⁶ Australian Personal Property Securities Act 2009 “131 Duty of secured party disposing of collateral to obtain market value

เพื่อให้ได้ราคาประเมินสิทธิบัตรที่นำมาเป็นหลักประกันในมูลค่าที่เหมาะสมและดีที่สุดสำคัญคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายแล้ว คู่สัญญาสามารถแสดงวิธีการประเมินมูลค่าสิทธิบัตรด้วยวิธีอื่นที่สามารถระบุมูลค่าของสิทธิบัตรภายใต้เงื่อนไขที่เกิดขึ้นตามจริง

3.6 แนวทางการบังคับคดีและประเมินราคาสิทธิบัตรในเอเชีย

ผู้เขียนได้ศึกษา ประเทศสิงคโปร์ และเขตปกครองพิเศษฮ่องกงและพบว่า ทั้งประเทศสิงคโปร์และเขตปกครองพิเศษฮ่องกงนำหลักการประเมินราคาสิทธิบัตรและการบังคับคดีต่อสิทธิบัตรจากสหราชอาณาจักรมาปรับใช้ภายในประเทศและเขตปกครองของตน ดังนั้น ผู้เขียนจึงดำเนินการศึกษาแนวทางการบังคับคดีและประเมินราคาสิทธิบัตรในประเทศสิงคโปร์ และเขตปกครองพิเศษฮ่องกง เฉพาะส่วนที่แตกต่างหรือเพิ่มเติมไปจากจากสหราชอาณาจักรเท่านั้น

3.6.1 แนวทางการขายทอดตลาดในเขตปกครองพิเศษฮ่องกง

ในฮ่องกงผู้ทรงสิทธิบัตรนอกจากจะสามารถขายสิทธิบัตรผ่านการขายทอดตลาดของหน่วยงานภาครัฐตามวิธีปกติแล้ว ยังสามารถดำเนินการขายทอดตลาดสิทธิบัตรผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์โดยการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐในฮ่องกงคือ Asia IP Exchange (AsialPEX) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่พัฒนาและอยู่ภายใต้การดูแลจัดการของหน่วยงานภาครัฐที่ชื่อว่า The Hong Kong Trade Development Council (HKTDC) ทั้งนี้ AsialPEX ทำหน้าที่เสมือนเป็นตลาดกลางทรัพย์สินทางปัญญาในภูมิภาคเอเชีย เพื่อให้ผู้ที่สนใจซื้อสิทธิบัตรและเจ้าของสิทธิบัตร ซื้อ ขาย หรือตกลงเข้าเสนอราคาเพื่อทำสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิบัตรของตน ซึ่งในปัจจุบันมีหน่วยงานภาครัฐ

A secured party who disposes of collateral under section 128 (other than by purchasing the collateral) owes a duty, to any other person with a security interest in the collateral, and to the grantor, immediately before the disposal, to exercise all reasonable care:

(a) if the collateral has a market value at the time of disposal—to obtain at least that market value; or

(b) otherwise—to obtain the best price that is reasonably obtainable at the time of disposal, having regard to the circumstances existing at that time.”. และโปรดดูภาคผนวก ญ Australian Personal Property Securities Act 2009

สถาบัน และมหาวิทยาลัยในภูมิภาคเอเชียเข้าร่วมเป็นสมาชิกและดำเนินการขายทรัพย์สินทางปัญญา ผ่านการให้บริการของ AsialPEX ซึ่งทำให้มีกลุ่มผู้สนใจในสิทธิบัตรเข้ามาเสนอราคาซื้อสิทธิบัตรเพิ่มมากขึ้นจากการที่มีตลาดกลางในการซื้อขายสิทธิบัตร

แนวทางการประเมินราคาสิทธิบัตรในการขายทอดตลาดผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ของ AsialPEX นั้นจะใช้แนวทางการประเมินมูลค่าสิทธิบัตรที่เป็นไปในแนวทางเดียวกับการประเมินมูลค่าสิทธิบัตรในสหราชอาณาจักร กล่าวคือ AsialPEX ได้ยอมรับในหลักการพื้นฐานว่าการประเมินมูลค่าสิทธิบัตรนั้นควรประเมินมูลค่าจากราคาต้นทุน (Historical Cost) ราคาตลาด (Market Approach) และการประเมินจากรายได้ ทั้งนี้ การกำหนดเกณฑ์ที่เหมาะสมและวิธีการที่จะนำมาประเมินราคาสิทธิบัตรนั้น จะขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้ประเมินราคาว่า ณ เวลาที่ทำการประเมินสิทธิบัตรผู้ประเมินสิทธิบัตรควรนำหลักการในการประเมินราคาวิธีใดที่เหมาะสมกับลักษณะเด่นของสิทธิบัตรที่ต้องการทำการประเมิน⁵⁷

3.6.2 แนวทางการขายทอดตลาดในประเทศสิงคโปร์⁵⁸

ในประเทศสิงคโปร์ หากเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาไม่ได้รับการชำระหนี้ตามคำพิพากษา จะต้องดำเนินการยื่นคำร้องขอให้ขายทอดตลาด (Request to Proceed with Auction) ต่อศาล เมื่อศาลพิจารณาและมีคำสั่งตามคำร้องแล้ว เจ้าพนักงานบังคับคดี (Sheriff /Bailiffs) จะมีหน้าที่ดำเนินการยึดและขายทอดตลาดทรัพย์สินตามคำสั่งของศาล⁵⁹ เจ้าพนักงานบังคับคดีจะส่ง

⁵⁷ The Government of the Hong Kong Special Administrative Region of the People’s Republic of China, “Valuing IP,” Retrieved on 19 June 2018, from <https://www.ip.gov.hk/en/valuingip.html>.

⁵⁸ State Courts Singapore, “Enforce Judgments or Orders by Writ of Seizure and Sale,” Retrieved on 19 June 2018, from <https://www.statecourts.gov.sg/CivilCase/Pages/EnforcementofJudgmentsorOrdersbyWritofSeizureandSale.aspx>.

⁵⁹ Supreme Court of Judicature Act (CHAPTER 322, SECTION 80) RULES OF COURT R 5 G.N. No. S 71/1996 “Definitions (O. 1, r. 4)

4.—(1) In these Rules, unless the context otherwise requires, the following expressions have the meanings hereby respectively assigned to them, namely:.....

“bailiff” includes the registrar, any clerk or other officer of the Court charged with the duties of a bailiff in the State Courts;

หมายศาล (Writ of Seizure and Sale : WSS) เพื่อแจ้งเจ้าของทรัพย์สินให้ทราบถึงการยึดและขายทรัพย์สินตามคำสั่งของศาล

เจ้าพนักงานบังคับคดีจะส่งหนังสือแจ้งรายละเอียดการขายทอดตลาดให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ลูกหนี้ตามคำพิพากษา และประกาศรายละเอียดดังกล่าวให้บุคคลทั่วไปได้ทราบถึงวันและสถานที่ที่จะดำเนินการขายทอดตลาด เจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีหน้าที่นัดผู้ทำการขายทอดตลาดตามที่เจ้าพนักงานบังคับคดีได้เลือกไว้ เพื่อนัดวันขายทอดตลาดตามหนังสือแจ้งการขายทอดตลาด ซึ่งโดยปกติ เจ้าพนักงานบังคับคดีจะระบุวันขายทอดตลาดภายใน 3 -5 สัปดาห์ จากวันที่ออกหนังสือแจ้งการขายทอดตลาด

การศึกษาแนวทางการบังคับคดี การประเมินราคาและการขายทอดตลาดในต่างประเทศ จะเห็นได้ว่าในแต่ละประเทศจะไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการที่เฉพาะเจาะจงในการประเมินสิทธิบัตรไว้เพียงแนวทางเดียว เนื่องจากต่างมีความเห็นว่าด้วยลักษณะพิเศษของสิทธิบัตรแต่ละตัวล้วนเป็นเอกลักษณ์แตกต่างกัน ตามลักษณะที่สำคัญของสิทธิบัตรที่หากเป็นสิทธิบัตรที่มีมาก่อนแล้ว ผู้ที่ขอยื่นจดทะเบียนสิทธิบัตรในภายหลังจะไม่ได้รับอนุญาตให้จดทะเบียนสิทธิบัตรที่มาทีหลังเพราะถือว่าขัดกับหลักกฎหมายสิทธิบัตร ด้วยหลักสำคัญประการนี้ จึงทำให้เป็นกรณีที่ไม่เหมาะสมอย่างยิ่งที่จะกำหนดหลักเกณฑ์ตายตัวว่าวิธีการใดเพียงวิธีการเดียวที่จะเหมาะสมกับการบังคับคดีและประเมินราคาสิทธิบัตร สำหรับการประเมินราคาสิทธิบัตรในกระบวนการบังคับคดีก่อนขายทอดตลาดในประเทศไทยนั้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า ประเทศไทยอาจเลือกวิธีกำหนดว่า วิธีการใดที่เหมาะสมจะนำมาประเมินราคาสิทธิบัตรบ้าง และวางแนวทางไว้ในกฎกระทรวงหรือประกาศของกรมบังคับคดีว่า แนวทางว่าการประเมินราคาสิทธิบัตรนั้นควรเลือกใช้วิธีประเมินราคาอย่างน้อย 2 วิธีเป็นต้นไปเพื่อนำมูลค่าที่ประเมินได้มาตรวจสอบหามูลค่าที่เหมาะสมที่สุดในการกำหนดราคาที่ต้องขายทอดตลาดที่ต่ำที่สุด ซึ่งหลักการและแนวความคิดนี้เป็นหลักการที่เทียบเคียงกับแนวทางการ

“Sheriff” includes and a bailiff of the State Courts;.....”

Sheriff to sell (O. 46, r. 22)

“22. Subject to these Rules, the Sheriff must sell all property seized by him under a writ of execution or distress.”

Sale by public auction (O. 46, r. 23)

“23. Unless the Sheriff otherwise orders, all sales must be by public auction between the hours of 9 a.m. and 5 p.m. and notice in Form 91 of the day, hour and place of any intended sale must be posted as far as practicable at the place of intended sale 7 days before the date of sale.”

ประเมินราคาสีทธิบัตรเพื่อการบังคับคดีในสหภาพยุโรปและประเทศออสเตรเลียดังที่ได้ศึกษาไว้ข้างต้น⁶⁰

⁶⁰ European Commission, *supra note* 43.

บทที่ 4

กฎหมายไทยเกี่ยวกับการบังคับคดีสิทธิบัตรและแนวทางการแก้ปัญหาในประเทศไทย

เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้ดำเนินการยึดทรัพย์สินอย่างอื่นที่นอกเหนือจากตัวเงินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาแล้ว เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องทำการประเมินราคาทรัพย์สินของลูกหนี้เพื่อนำออกขายทอดตลาด อย่างไรก็ตามในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาเกิดปัญหาลูกหนี้ตามคำพิพากษายื่นคำร้องขอเพิกถอนการขายทอดตลาดเป็นจำนวนมาก เนื่องจากการขายทอดตลาดนั้นเกิดปัญหาราคาทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่ดำเนินการขายทอดตลาดนั้นต่ำไปมากกว่าราคาหรือมูลค่าที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้คาดการณ์ไว้

สิทธิบัตรเป็นทรัพย์สินประเภทหนึ่งในอดีตประสบปัญหาการบังคับคดีที่ไม่มีประสิทธิภาพ ได้เท่ากับเจตนารมณ์และแนวคิดของกฎหมาย จากปัญหาการบังคับคดีสิทธิบัตรที่ขาดประสิทธิภาพ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่จึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อปรับปรุงแนวทางการบังคับคดีสิทธิบัตรในประเทศไทย การศึกษาในบทนี้จึงมุ่งประเด็นไปที่ความสำคัญว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ นั้นครอบคลุมแนวทางแก้ไขปัญหาในการบังคับคดีสิทธิบัตร ในภาคส่วนของการยึด การประเมินราคาสิทธิบัตร และปัญหาการขายทอดตลาดสิทธิบัตรที่เคยมีมาในอดีตได้ครบถ้วนหรือไม่ และควรมีการบัญญัติกฎกระทรวงหรือประกาศของกรมบังคับคดี หรือกรมทรัพย์สินทางปัญญาเพิ่มเติมเพื่อแก้ไขในประเด็นปัญหาใดหรือไม่

4.1 ปัญหาขาดหลักการและวิธีการบังคับคดีต่อสิทธิบัตรที่มีประสิทธิภาพ

ตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ได้ปรับปรุงหลักเกณฑ์และวิธีการยึดสิทธิในทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างเพิ่มเติมซึ่งรวมถึงหลักเกณฑ์วิธีการบังคับคดีต่อสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่ได้จดทะเบียนไว้แล้วตามมาตรา 308¹ และวิธีการบังคับคดีต่อสิทธิใน

¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 308 บัญญัติว่า “การยึดสิทธิในสิทธิบัตร สิทธิในเครื่องหมายการค้า หรือสิทธิอย่างอื่น ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือที่เกี่ยวข้องกันกับสิทธิดังกล่าว ซึ่งได้จดทะเบียนหรือขึ้นทะเบียนไว้แล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกระทำโดย

ทรัพย์สินทางปัญญาที่ยังมิได้จดทะเบียนตามมาตรา 309 ประกอบกับมาตรา 305 ซึ่งกำหนดให้ เจ้าพนักงานบังคับคดีทำการยึด สิทธิในสิทธิบัตรซึ่งได้จดทะเบียนหรือขึ้นทะเบียนไว้แล้ว สิทธิขอรับ สิทธิบัตร หรือสิทธิอย่างอื่นของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือที่เกี่ยวข้องกันกับ สิทธิดังกล่าว โดยแจ้งรายการทรัพย์สินที่ยึดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาทราบ หากไม่สามารถแจ้งลูกหนี้ ตามคำพิพากษาให้ทราบได้ ให้ปิดประกาศแจ้งรายการ สิทธิในสิทธิบัตร สิทธิขอรับสิทธิบัตร และ จำนวนหลักทรัพย์ที่ยึดไว้ในที่สามารถเห็นได้ง่าย ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักทำการงานของลูกหนี้ตามคำ พิพากษาหรือแจ้งโดยวิธีอื่นใดตามที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควร แต่ไม่ได้กำหนดมาตรฐาน หลักเกณฑ์ในการดำเนินกระบวนการบังคับคดีกับสิทธิในสิทธิบัตร และทรัพย์สินปัญญาของลูกหนี้ ตามคำพิพากษาไว้อย่างชัดเจนว่า หลักเกณฑ์ใดที่สามารถดำเนินการบังคับคดีได้ ครบถ้วน รวดเร็ว และเป็นธรรมต่อคู่ความทั้งสองฝ่าย จึงทำให้ขาดเกณฑ์ในการบังคับคดีให้มีประสิทธิภาพ เช่น ขาด เกณฑ์ประเมินราคาขายทอดตลาดทรัพย์สินทางปัญญาที่ชัดเจน ขาดกฎเกณฑ์กำหนดระเบียบการ ขายทอดตลาดสิทธิบัตรที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งผลที่เกิดจากการไม่มีหลักเกณฑ์การยึดสิทธิบัตร การ ประเมินราคาสิทธิบัตร การขายทอดตลาดสิทธิบัตรที่มีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดความล่าช้าใน กระบวนการขายทอดตลาด

กฎกระทรวง กำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. 2559 ข้อ 5 ได้กำหนดว่า ประกาศขายทอดตลาดจะต้องปรากฏรายการข้อมูลที่สำคัญ ซึ่งรวมถึงราคาเริ่มต้น ที่ใช้ในการขายทอดตลาดด้วย กฎกระทรวงข้อ 8 วางกฎเกณฑ์การกำหนดราคาเริ่มต้นและการ ประกาศขายทอดตลาด ไว้เพียงว่า ในการกำหนดราคาที่เหมาะสมขายในการทอดตลาดให้มี คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาที่เหมาะสมขาย โดยให้อธิบดีเป็นประธานกรรมการ รองอธิบดีรับผิดชอบด้านการบังคับคดีแพ่ง รองอธิบดีรับผิดชอบด้านการบังคับคดีแพ่ง รองอธิบดี รับผิดชอบด้านการบังคับคดีล้มละลาย ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการบังคับคดีแพ่ง ผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการบังคับคดีล้มละลายผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย ผู้แทนกรมที่ดิน ผู้แทนกรมธนา รักษ์ ผู้แทนสำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครอง ผู้บริโภค ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม ผู้แทนสภาทนายความ ผู้แทนสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ผู้แทนสมาคมธนาคารไทย และผู้แทนสมาคมผู้ประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทย เป็นกรรมการให้

(1) แจ้งรายการสิทธิที่ยึดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาทราบ ถ้าไม่สามารถกระทำได้ ให้ ดำเนินการตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในมาตรา 305 วรรคสอง

(2) แจ้งให้นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่จดทะเบียนตามกฎหมาย ว่า ด้วยการนั้นบันทึกการยึดไว้ในทะเบียน”

ผู้อำนวยการกองพัฒนาระบบการบังคับคดีและประเมินราคาทรัพย์สินเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการเป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ โดยให้คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมขายในการขายทอดตลาดมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมขาย ในการขายทอดตลาด และการวางหลักประกันการเข้าเสนอราคา โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา² แต่ในปัจจุบันไม่ปรากฏหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมขาย ในการขายทอดตลาด และการวางหลักประกันการเข้าเสนอราคา ที่วางหลักเกณฑ์โดยคณะกรรมการ จึงจะนำมาซึ่งปัญหาการกำหนดราคาเริ่มต้นที่สมควรขายสิทธิในสิทธิบัตร สิทธิขอรับสิทธิบัตรว่าควรมีแนวทางในการกำหนดราคาอย่างไร ที่จะเหมาะสมกับลักษณะของสิทธิบัตร

ประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมขายในการขายทอดตลาด เรื่อง หลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมขายในการขายทอดตลาด ที่ได้ประกาศราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2559 ข้อ 7 กำหนดหลักเกณฑ์การขายทอดตลาดสังหาริมทรัพย์ไว้ว่า ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นสำหรับการขายทอดตลาดแต่ละครั้งตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงสภาพของทรัพย์สินในปัจจุบัน ราคาซื้อขายในท้องตลาด รวมถึงความเหมาะสมประการอื่น ๆ ประกาศดังกล่าวไม่ได้กำหนดหรือวางแนวทาง

² กฎกระทรวง กำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. 2559 ข้อ 8 ให้มีคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมขายในการขายทอดตลาด ประกอบด้วย อธิบดีเป็นประธานกรรมการ รองอธิบดีรับผิดชอบด้านการบังคับ คดีแพ่ง รองอธิบดีรับผิดชอบด้านการบังคับคดีล้มละลาย ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการบังคับคดีแพ่ง ผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการบังคับคดีล้มละลายผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย ผู้แทนกรมที่ดิน ผู้แทนกรมธนารักษ์ ผู้แทนสำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการ คຸ້ມครองผู้บริโภค ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม ผู้แทนสภาพนายความ ผู้แทนสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ผู้แทนสมาคมธนาคารไทย และผู้แทนสมาคมผู้ประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทย เป็นกรรมการ

ให้ผู้อำนวยการกองพัฒนาระบบการบังคับคดีและประเมินราคาทรัพย์สินเป็นกรรมการและเลขานุการและให้หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการเป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมขายในการขายทอดตลาดมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมขายในการขายทอดตลาด และการวางหลักประกันการเข้าเสนอราคา โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ในการยึด วิธีการประเมินราคาที่เหมาะสมสำหรับสิทธิบัตรที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขและข้อเท็จจริงที่ต่างกัน เช่น หากเป็นสิทธิบัตรที่ต่างประเภทกัน เป็นสิทธิบัตรที่มีอายุความคุ้มครองคงเหลือแตกต่างกัน จะต้องดำเนินการในแนวทางอย่างไร จึงจะมีประสิทธิภาพ รวดเร็วและสามารถดำรงไว้ได้ซึ่งความ ยุติธรรม

จากที่ได้ยกหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการยึดสิทธิบัตร การประเมินราคาสิทธิบัตร และการขายทอดตลาดสิทธิบัตรมีอยู่ในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่ายังไม่มีเกณฑ์ที่กำหนดแนวทางให้ ดำเนินการยึดสิทธิบัตร ประเมินราคาสิทธิบัตร และขายทอดตลาดสิทธิบัตรที่ชัดเจน ซึ่งจะก่อให้เกิด ปัญหาความสับสนในการบังคับคดีว่าควรดำเนินการในแนวทางอย่างไรจึงจะมีประสิทธิภาพ และ ปัญหาของการไม่มีเกณฑ์ดังกล่าวจะก่อให้เกิดความล่าช้าในกระบวนการบังคับคดีสิทธิบัตร

เมื่อพิจารณาแนวทางการยึดสิทธิบัตรและขายทอดตลาดสิทธิบัตรในต่างประเทศที่ได้ ทำการศึกษาในบทที่ 3 ผู้เขียนจะขอยกแนวทางการปฏิบัติในการยึดสิทธิบัตรและการขาย ทอดตลาดสิทธิบัตรในต่างประเทศที่ได้ทำการศึกษาไว้เพื่อเปรียบเทียบ กับปัญหาการขาดหลักเกณฑ์ ที่มีประสิทธิภาพในประเทศไทย เพื่อวิเคราะห์หาแนวทางที่จะนำมาปรับใช้กับปัญหาการขาด หลักเกณฑ์ ดังนี้

4.1.1 ความล่าช้าในการบังคับคดีสิทธิบัตรเพราะขาดเกณฑ์ที่ชัดเจน

ความล่าช้าในการบังคับคดีสิทธิบัตรเพราะขาดเกณฑ์ที่ชัดเจนทำให้กระบวนการ บังคับคดีสิทธิบัตรไม่มีประสิทธิภาพ ส่งผลกระทบต่อสิทธิของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาที่สมควรจะได้รับการชำระหนี้เงินได้อย่างครบถ้วนและรวดเร็ว

ประเด็นแรก ปัญหาการขาดเกณฑ์ในการประเมินราคาสิทธิบัตรเพื่อหามูลค่า ทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ก่อนดำเนินการยึดทรัพย์สินเป็นประเด็นปัญหาหนึ่งที่เกิด ปัญหาความล่าช้าและอาจก่อให้เกิดปัญหาการยึดทรัพย์สินที่มีมูลค่ามากกว่ามูลหนี้ตามคำพิพากษา ใน การประเมินมูลค่าของสิทธิบัตรเพื่อกำหนดราคาเริ่มต้นที่สมควรขายสิทธิบัตรทอดตลาดมีหลายปัจจัย ที่ผู้ประเมินต้องพึงพิจารณาประกอบการประเมินมูลค่า เช่น ระดับขั้นของการพัฒนาเทคโนโลยีใน สิทธิบัตรว่าเป็นเพียงขั้นตอนพัฒนาเทคโนโลยี หรือระดับที่สามารถนำมาใช้ผลิตสินค้าหรือบริการได้ แล้ว สามารถนำไปใช้ต่อยอดในเชิงพาณิชย์ได้หรือไม่ ระยะเวลาในการคุ้มครองสิทธิบัตรดังกล่าว คงเหลือเท่าใด การประเมินมูลค่าสิทธิบัตรผู้ประเมินจะต้องคำนึงถึงระยะเวลาคุ้มครองสิทธิบัตรที่ยังมี ผลบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน สิทธิบัตรเป็นทรัพย์สินที่มีลักษณะพิเศษ โดยเฉพาะสิทธิบัตรการประดิษฐ์ ที่ มีรายละเอียดการประดิษฐ์และข้อถือสิทธิในสิทธิบัตรเกี่ยวเนื่องกับความรู้และความเชี่ยวชาญด้าน วิศวกรรมไฟฟ้าและฟิสิกส์ หรือด้านเคมี ผู้ที่ซื้อทอดตลาดหรือรับโอนสิทธิบัตรทั่วไปหากไม่มีความรู้ และความเชี่ยวชาญดังกล่าวจะไม่สามารถใช้ประโยชน์จากสิทธิบัตรการประดิษฐ์ที่ซื้อทอดตลาดไปได้

ในทันที ผู้ซื้อจะต้องใช้ความรู้และความเชี่ยวชาญในด้านที่เกี่ยวข้องกับสิทธิบัตรที่ซื้อทอดตลาดมาปรับใช้ก่อน ผู้ที่สนใจการขายทอดตลาดสิทธิบัตรจึงมักเป็นกลุ่มบุคคลหรือบริษัทที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเท่านั้น จึงทำให้ไม่มีผู้สนใจเข้าร่วมการขายทอดตลาดสิทธิบัตรมากพอที่จะเกิดการเสนอราคาเข้าแข่งขันซื้อทอดตลาดสิทธิบัตร นอกจากนี้ สิทธิบัตรเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่มีระยะเวลาคุ้มครองจำกัดตามกฎหมายสิทธิบัตรซึ่งมีระยะเวลาคุ้มครองเริ่มต้นที่ 10 ปี และสูงสุดไม่เกิน 20 ปีนับจากวันที่ยื่นคำขอจดทะเบียน ดังนั้น ระยะเวลาคุ้มครองตามกฎหมายสิทธิบัตรที่ผู้ซื้อทอดตลาดจะสามารถใช้ประโยชน์สิทธิบัตรได้ภายหลังจากการซื้อทอดตลาดจะมีระยะเวลาในการใช้ประโยชน์ได้จำกัด ความล่าช้าในกระบวนการบังคับคดีที่เป็นผลสืบเนื่องจากการไม่มีหลักเกณฑ์ยึด หลักเกณฑ์การประเมินราคาเริ่มต้นที่สมควรขายสิทธิบัตร จะส่งผลกระทบต่อการได้รับความคุ้มครองสิทธิในทางแพ่ง

วิธีการประเมินมูลค่าสิทธิบัตรเพื่อให้ได้ทราบถึงมูลค่าที่แท้จริงของสิทธิบัตรเพื่อจุดประสงค์นำไปขายทอดตลาดสิทธิบัตรในปัจจุบันมีหลักเกณฑ์การประเมินราคาทรัพย์สินทางปัญญาที่ได้รับการยอมรับและอาจนำมาใช้ประเมินราคาสิทธิบัตรได้หลากหลายวิธี ผู้เขียนมีความเห็นว่า การประเมินราคาสิทธิบัตรนั้นไม่สามารถกำหนดหลักเกณฑ์ตายตัวไว้เป็นการเฉพาะได้ว่าการกำหนดราคาขายสิทธิบัตรนั้นจะต้องใช้วิธีการประเมินราคาเพียงวิธีการใด วิธีการหนึ่งเพียงวิธีการเดียว ตามที่ได้ศึกษามาในขั้นต้นว่า ในแต่ละประเทศได้วางหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับประเมินราคาสิทธิบัตรไว้เท่านั้น เพราะต่างมีความเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่า สิทธิบัตรแต่ละตัวมีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ การนำมูลค่าทางการตลาดเพียงวิธีการเดียวเพื่อนำมาประเมินราคาสิทธิบัตรนั้น คงไม่สามารถนำมาปรับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและควรใช้วิธีการประเมินราคาตั้งแต่สองวิธีขึ้นไปในการประเมินมูลค่าสิทธิบัตรในแต่ละครั้งเพื่อนำราคาประเมินได้ในสองวิธีมาตรวจสอบยืนยันความถูกต้อง (cross-checked) ว่าราคาที่เหมาะสมอย่างแท้จริงที่ควรได้จากการประเมินราคาสิทธิบัตรนั้นควรมีมูลค่าเป็นเท่าใด ซึ่งเป็นแนวความคิดที่อ้างอิงมาจากแนวทางการประเมินราคาสิทธิบัตรในสหภาพยุโรปและประเทศออสเตรเลียดังที่ได้ศึกษาไว้ข้างต้น³

ผู้เขียนจึงขอเสนอความเห็นเห็นว่าประเทศไทยควรกำหนดแนวทางในการประเมินราคาโดยวางเกณฑ์วิธีการประเมินราคาที่เหมาะสมไว้ในกฎกระทรวงหรือประกาศกรมบังคับคดี เพื่อเป็นแนวทางในการประเมินราคาและใช้วิธีการประเมินราคาที่ตั้งเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา ผู้ทรงสิทธิบัตรและผู้ประเมินราคาต่างเห็นสมควร 2 วิธีการมาประเมินราคาเพื่อนำราคาประเมินได้มาตรวจสอบ

³ European Commission, “Final report from the Expert Group on Intellectual Property Valuation”, Retrieved on 16 March 2018, from https://ec.europa.eu/research/innovation-union/pdf/Expert_Group_Report_on_Intellectual_Property_Valuation_IP_web_2.pdf, p. 19, 33.

เพื่อหาราคาต่ำที่สมควรเสนอขายให้ได้ราคาที่ใกล้เคียงกับมูลค่าที่แท้จริง และเป็นราคาที่เหมาะสมในการเสนอขายที่สุด แนวทางในการประเมินราคาที่มีปรับใช้อยู่ในปัจจุบันทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ มีแนวทางที่ผู้เขียนได้ศึกษามาและเห็นว่านำมาปรับใช้กับกรณีปัญหาการประเมินราคาสีติบัตรได้ ซึ่งจะได้ทำการวิเคราะห์ในหัวข้อถัดไป

ประเด็นที่สอง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 300 วรรคสอง⁴ ได้กำหนดให้อำนาจเจ้าพนักงานบังคับคดียึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องรายใดที่มีราคาสูงเกินกว่าที่พอจะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาโดยแบ่งยึดหรืออายัดได้หากไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องนั้น และนำทรัพย์นั้นไปบังคับคดีเท่าที่พอจะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา พร้อมทั้งค่าฤชาธรรมเนียมและค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี

หลักเกณฑ์ดังกล่าวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่มาตรา 300 วรรคสอง ผู้เขียนเห็นว่า ขัดกับหลักเกณฑ์ในพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522

⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 300 เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้หรือศาลมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ห้ามไม่ให้เจ้าพนักงานบังคับคดียึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่นซึ่งทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องที่ได้มาจากการยึดหรืออายัดหลายรายเกินกว่าที่พอจะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา พร้อมทั้งค่าฤชาธรรมเนียมและค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องรายใดที่มีราคาสูงเกินกว่าที่พอจะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ถ้าทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องนั้นอยู่ในสภาพที่จะแบ่งยึดหรืออายัดได้โดยไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจแบ่งยึดหรือแบ่งอายัดทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องรายใดแต่เพียงบางส่วนหรือเฉพาะส่วนแห่งกรรมสิทธิ์เท่าที่พอจะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา พร้อมทั้งค่าฤชาธรรมเนียมและค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี

บุคคลผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีอาจคัดค้านคำสั่งหรือการดำเนินการตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองของเจ้าพนักงานบังคับคดี โดยยื่นคำร้องต่อศาลก่อนวันขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่น แต่ต้องไม่ช้ากว่าสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้ทราบคำสั่งหรือการดำเนินการนั้น คำสั่งของศาลให้เป็นที่สุด

มาตรา 26⁵ และ มาตรา 36 ทวิ⁶ หากพิจารณาแห่งพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 จะเห็นได้ว่า การขอรับสิทธิในสิทธิบัตรนั้นจะต้องยื่นขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรแต่ละสิทธิบัตรแยกต่างหากกันไป ในหนึ่งสิทธิบัตรจะมีการประดิษฐ์หรือการออกแบบที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวและไม่อาจแยกออกจากกันได้ และเมื่อพิจารณาหลักกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับการโอนสิทธิในสิทธิบัตรไม่พบเกณฑ์ที่สามารถจะแยกโอนข้อถือสิทธิแต่ละข้อให้แก่ผู้รับโอนบางรายได้ การโอนสิทธิบัตรจะต้องโอนสิทธิในสิทธิบัตรทะเบียนนั้นทั้งหมดไปในครั้งเดียวกันจะโอนให้แก่ผู้รับโอนหลายรายนั้นก็ย่อมได้ไม่ขัดกับหลักกฎหมายสิทธิบัตรแต่จะแบ่งแยกข้อถือสิทธิบัตรเพื่อการโอนไม่ได้ ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าสิทธิบัตรไม่อาจแบ่งแยกเพื่อยึดและบังคับคดีแบ่งได้

ผู้เขียนจึงเสนอให้กรมบังคับคดี เพิ่มเติมกฎกระทรวงความว่า “ภายใต้บทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 300 กรณีเป็นที่สงสัยว่าทรัพย์สินที่

⁵ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 มาตรา 26 ในการตรวจสอบคำขอรับสิทธิบัตร ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่าคำขอรับสิทธิบัตรใดมีการประดิษฐ์หลายอย่างที่ไม่มีความเกี่ยวพันกันจนอาจถือได้ว่าเป็นการประดิษฐ์อย่างเดียวกัน ให้แจ้งให้ผู้ขอรับสิทธิบัตรแยกคำขอสำหรับการประดิษฐ์แต่ละอย่าง

ถ้าผู้ขอรับสิทธิบัตรได้ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรสำหรับการประดิษฐ์อย่างหนึ่งอย่างใดที่ได้แยกตามวรรคหนึ่งภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันได้รับแจ้งจากพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ถือว่าได้ยื่นคำขอนั้นในวันยื่นคำขอรับสิทธิบัตรครั้งแรก

การแยกคำขอให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยกฎกระทรวง

ในกรณีที่ผู้ขอรับสิทธิบัตรไม่เห็นด้วยกับคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ขอรับสิทธิบัตรจะต้องยื่นอุทธรณ์คำสั่งต่ออธิบดีภายในระยะเวลาหนึ่งร้อยยี่สิบวัน เมื่ออธิบดีได้วินิจฉัยและมีคำสั่งแล้ว ให้คำสั่งของอธิบดีเป็นที่สุด

⁶ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 มาตรา 36 ทวิ สิทธิของผู้ทรงสิทธิบัตรตามมาตรา 36 ในการประดิษฐ์ที่ได้รับสิทธิบัตรมีขอบเขตดังระบุในข้อถือสิทธิ ในการวินิจฉัยขอบเขตของการประดิษฐ์ตามข้อถือสิทธิ ให้พิจารณาลักษณะของการประดิษฐ์ที่ระบุในรายละเอียดการประดิษฐ์และรูปเขียนประกอบด้วย

ขอบเขตของการประดิษฐ์ที่ได้รับความคุ้มครองย่อมคลุมถึงลักษณะของการประดิษฐ์ที่แม้จะมีได้ระบุในข้อถือสิทธิโดยเฉพาะเจาะจง แต่เป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์ประโยชน์ใช้สอย และทำให้เกิดผลทำนองเดียวกับลักษณะของการประดิษฐ์ที่ระบุไว้ในข้อถือสิทธิตามความเห็นของบุคคลที่มีความชำนาญในระดับสามัญในศิลปะหรือวิทยาการที่เกี่ยวข้องกับการประดิษฐ์นั้น

จะทำการยึดมั่นอยู่ในสภาพที่จะแบ่งยึดหรืออายัดได้โดยไม่ก่อให้เกิดความเสียหายได้หรือไม่ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีพิจารณาบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์ดังกล่าวและหากจำเป็นให้ถามความเห็นนายทะเบียนที่กำกับดูแลทรัพย์ดังกล่าว

สิทธิในสิทธิบัตร หรือสิทธิในเครื่องหมายการค้า หรือสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาอื่นใด ที่ไม่อาจแย่งแยกสิทธิให้แก่เจ้าของหลายรายได้ เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องยึดทรัพย์สินดังกล่าวโดยไม่แบ่งแยก”

4.1.2 การขาดหลักเกณฑ์การประเมินราคาสิทธิบัตรเพื่อการบังคับคดีทางแพ่ง จะกระทบต่อสิทธิของลูกหนี้ตามคำพิพากษา

การขาดหลักเกณฑ์การประเมินราคาสิทธิบัตรเพื่อการบังคับคดีทางแพ่งในขั้นตอนการยึดสิทธิบัตร นอกจากจะก่อให้เกิดผลเสียคือความล่าช้าแล้ว ยังจะกระทบต่อสิทธิของลูกหนี้ตามคำพิพากษา เนื่องจากการขาดหลักเกณฑ์ในการประเมินราคาที่เหมาะสมจะทำให้ไม่สามารถกำหนดราคาเริ่มต้นที่สมควรขายของสิทธิบัตรได้ และอาจก่อให้เกิดปัญหาการยึดสิทธิบัตรที่มีมูลค่าเกินกว่าที่พอจะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาพร้อมทั้งค่าฤชาธรรมเนียมในคดีและค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดีซึ่งขัดกับบทบัญญัติตามมาตรา 300 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง⁷

การกำหนดราคาประเมินทรัพย์ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาและราคาขายทรัพย์ทอดตลาดแนวทางปฏิบัติในปัจจุบันเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะเป็นผู้ยื่นเสนอรายการทรัพย์สินของ

⁷ มาตรา 300 เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้หรือศาลมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ห้ามไม่ให้เจ้าพนักงานบังคับคดียึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่นซึ่งทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องที่ได้มาจากการยึดหรืออายัดหลายรายเกินกว่าที่พอจะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาพร้อมทั้งค่าฤชาธรรมเนียมและค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องรายได้ที่มีราคาสูงเกินกว่าที่พอจะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ถ้าทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องนั้นอยู่ในสภาพที่จะแบ่งยึดหรืออายัดได้โดยไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจแบ่งยึดหรือแบ่งอายัดทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องรายได้แต่เพียงบางส่วนหรือเฉพาะส่วนแห่งกรรมสิทธิ์เท่าที่พอจะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา พร้อมทั้งค่าฤชาธรรมเนียมและค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี

บุคคลผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีอาจคัดค้านคำสั่งหรือการดำเนินการตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองของเจ้าพนักงานบังคับคดี โดยยื่นคำร้องต่อศาลก่อนวันขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่น แต่ต้องไม่ช้ากว่าสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้ทราบคำสั่งหรือการดำเนินการนั้น คำสั่งของศาลให้เป็นที่สุด

ลูกหนี้ที่อยู่ในข่ายแห่งการบังคับคดี พร้อมราคาทรัพย์สินดังกล่าวต่อเจ้าหน้าที่บังคับคดี ซึ่งการประเมินราคาสิทธิบัตรของลูกหนี้ในประเทศไทยนั้น ยังไม่มีบทบัญญัติกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์ไว้เป็นการเฉพาะ ในปัจจุบัน ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยการประเมินราคาทรัพย์สิน พ.ศ. 2557 ได้วางหลักเกณฑ์การประเมินราคาทรัพย์สิน ตามหลักวิชาไว้เพียงบทบัญญัติพื้นฐาน กล่าวคือ มีเพียงหลักเกณฑ์การประเมินราคาสำหรับ อสังหาริมทรัพย์ และสังหาริมทรัพย์ปกติ โดยให้แนวทางการประเมินตาม วิธีเปรียบเทียบราคาตลาด วิธีรายได้ วิธีต้นทุน หรือ วิธีคำนวณมูลค่าคงเหลือ แต่ไม่ได้วางหลักเกณฑ์สำหรับประเมินราคาสิทธิบัตรของลูกหนี้ตามคำพิพากษาไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาตามมาคือ การประเมินราคาสิทธิบัตรที่ไม่มีประสิทธิภาพจะก่อให้เกิดการยิดสิทธิบัตรของลูกหนี้ที่มูลค่าสูงกว่ามูลค่าที่แท้จริง เมื่อศึกษาวิธีการประเมินราคาทรัพย์สินทางปัญญาที่กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้เคยวางแนวทางไว้ ผู้เขียนได้พบว่า กรมทรัพย์สินทางปัญญาไม่ได้วางหลักเกณฑ์การประเมินราคาสิทธิบัตร เพื่อการบังคับคดีไว้เป็นการเฉพาะเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตาม กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้เคยวางแนวทางในการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อเข้าถึงแหล่งทุนไว้ เพื่อใช้ในการประเมินราคาทรัพย์สินทางปัญญาที่เจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาต้องการนำทรัพย์สินทางปัญญาของตนไปเป็นหลักประกันในการชำระหนี้ ตามพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ.2558 ซึ่งกรมทรัพย์สินทางปัญญาได้เคยได้ให้ความเห็นไว้ว่า การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาที่จะนำไปใช้เป็นหลักประกันทางธุรกิจนั้น วิธีการที่เหมาะสมในการนำมาใช้เป็นอันดับแรกคือ วิธีการประเมินจากรายได้ และใช้วิธีประเมินราคาจากราคาตลาดเป็นวิธีรอง⁸

4.1.2.1 หลักเกณฑ์พิจารณาการประเมินราคาทรัพย์สินขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก

องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (The World Intellectual Property Organization : WIPO) ได้เคยวางแนวทางหลักเกณฑ์การประเมินราคาสิทธิบัตรที่เหมาะสมไว้ว่า วิธีประเมินราคาที่สามารถนำมาใช้ประเมินราคาสิทธิบัตรเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงกรณีประเมินมูลค่าสิทธิบัตรเพื่อการซื้อขายสิทธิบัตรนั้น มีอยู่ 3 วิธี ได้แก่ วิธีการประเมินจากราคาต้นทุน (Cost-approach) วิธีการประเมินจากราคาตลาด (Market-approach) และ การประเมินจากรายได้ (Income-approach) วิธีการประเมินจากราคาตลาด เป็นวิธีการคำนวณมูลค่าที่เป็นที่ยอมรับในสังคมเศรษฐกิจ เพราะเป็นมูลค่าที่เชื่อถือได้และมีเสถียรภาพมากที่สุดสำหรับสินทรัพย์ทุกประเภท แสดงให้เห็นราคาของผู้ซื้อยินดีจ่ายเงินสำหรับทรัพย์สินที่นำมาขายทอดตลาด ดังนั้น วิธีการประเมินจาก

⁸ กรมทรัพย์สินทางปัญญา, “รายงานประจำปี 2558, การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อเข้าถึงแหล่งทุน,” สืบค้นเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2559, จาก http://www.ipthailand.go.th/images/Anual/AR_DIP_2015_Final.pdf.

ราคาตลาดโดยอ้างอิงราคาขายทอดตลาดสิทธิบัตรกับราคาสิทธิบัตรที่มีอยู่ในตลาดจะเป็นวิธีที่เหมาะสมในการประเมินราคาที่สุด แต่การประเมินราคาด้วยจากราคาตลาด จะมีข้อบกพร่องคือ ไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะสามารถรวบรวมข้อมูลราคาประเมินของสิทธิบัตรที่มีการซื้อขายกันมาก่อน และสิทธิบัตรแต่ละสิทธิบัตร มีข้อถือสิทธิที่แตกต่างกัน ดังนั้น แม้ว่าวิธีการประเมินราคาสิทธิบัตรจากราคาตลาด จะเป็นวิธีการที่เหมาะสมที่สุด แต่ปัจจัยสำคัญสองประการในการดำเนินการประเมินราคา ทำให้การประเมินราคาจากราคาตลาดไม่เป็นที่นิยมในการประเมินราคาสิทธิบัตร⁹

4.1.2.2 หลักเกณฑ์พิจารณาการประเมินราคาสิทธิบัตรในสหรัฐอเมริกา

วิธีการประเมินราคาที่ใช้ปัจจุบันในสหรัฐอเมริกาที่ได้รับการยอมรับเพื่อใช้ในการประเมินมูลค่าสิทธิบัตร คือ การประเมินมูลค่าสิทธิบัตรโดยใช้ข้อมูลพื้นฐานทางด้านเศรษฐศาสตร์ และการเงิน เพื่อนำมาวิเคราะห์ว่า สิทธิบัตรที่นำมาประเมินราคาดังกล่าวจะสามารถก่อให้เกิดรายได้ในอนาคตเท่าไร วิธีคำนวณมูลค่าปัจจุบันของรายได้ที่เป็นกระแสเงินสดจากสิทธิบัตร เช่น การอนุญาตให้ใช้สิทธิในสิทธิบัตร (Licensing) และ ค่าธรรมเนียมมูลค่าแบบคิดลดกระแสเงินสด ในมูลค่าสิทธิบัตรโดยพิจารณาจากความสามารถในการสร้างกระแสเงินสดในอนาคตจากการใช้สิทธิบัตร การประเมินมูลค่าสิทธิบัตรโดยวิธี Residual Valuation Method เป็นวิธีคำนวณมูลค่าสิทธิบัตรที่จะแสดงให้เห็นถึง “ราคาเงา” (shadow prices) ของสิทธิบัตรที่จะขายหรือนำมาทอดตลาด วิธีการประเมินราคาสิทธิบัตรแบบ Residual Valuation Method ในกรณีผู้ทรงสิทธิบัตรเป็นนิติบุคคลจะคำนวณมูลค่าของสิทธิบัตรจากมูลค่าตามตลาดของตัวผู้ทรงสิทธิบัตร ไม่ว่าจะเป็มูลค่ารวมของหุ้นรายตัว มูลค่ารวมรายอุตสาหกรรม หรือมูลค่ารวมของทั้งตลาดหลักทรัพย์ (Market Capitalization) หักออกด้วยมูลค่าของทรัพย์สินที่มีรูปร่างทั้งหมดของบริษัท และหักออกด้วยมูลค่าของทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง หรือมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาอื่น ๆ ที่ไม่ใช่สิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร เช่น

⁹ The World Intellectual Property Organization : WIPO, “Patent Valuation at IP Bewertungs AG (IPB),” Retrieved on 11 May 2016, from http://www.wipo.int/sme/en/documents/patent_valuation_fulltext.html.
Gordon Smith and The World Intellectual Property Organization, “Assessment and Valuation of Inventions and Research Results for their Use and Commercialization,” Retrieved on 11 May 2016, from http://www.wipo.int/edocs/mdocs/innovation/en/wipo_inv_mty_02/wipo_inv_mty_02_4.pdf.

เครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์ ความลับทางการค้า จะได้มูลค่าที่เหลือเป็นมูลค่าของสิทธิบัตรที่ต้องการประเมินราคา¹⁰

4.1.2.3 หลักเกณฑ์พิจารณาการประเมินราคาสหสิทธิบัตรในประเทศฝรั่งเศส

แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในการประเมินราคาสหสิทธิบัตรในประเทศฝรั่งเศสและในสหภาพยุโรป คือวิธีพิจารณาประเมินจากราคาตลาด วิธีอ้างอิงราคาจากรายได้ วิธีคำนวณมูลค่าของสิทธิบัตรจากค่าใช้จ่ายที่ใช้ในขั้นตอนของการวิจัย พัฒนาและประดิษฐ์สิทธิบัตร¹¹ ผู้เขียนได้พบว่า คณะกรรมาธิการยุโรป (European Commission) ได้เคยทำการศึกษาประเด็นการประเมินมูลค่าสิทธิบัตรในสหภาพยุโรป และได้ให้ความเห็นในการประเมินราคาสหสิทธิบัตรและทรัพย์สินทางปัญญาประเภทต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจนประการหนึ่งว่า “สิทธิบัตร และทรัพย์สินทางปัญญาเป็นทรัพย์สินที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว แม้ว่าจะเป็นสิทธิบัตรในประเภทเดียวกัน แต่สิทธิบัตรแต่ละตัวก็มีความแตกต่างกันจนไม่สามารถนำราคาประเมินของสิทธิบัตรตัวหนึ่งไปเปรียบเทียบกับหามูลค่าของสิทธิบัตรอีกตัวหนึ่งได้ นอกจากนี้ การใช้วิธีประเมินมูลค่าสิทธิบัตรโดยวิธีพื้นฐาน เช่น การประเมินมูลค่าโดยวิธีการประเมินจากรายได้ (Income Approach) วิธีการประเมินจากราคาตลาด (Market Approach) หรือ วิธีการประเมินจากราคาต้นทุน (Cost Approach) หากเลือกใช้วิธีการใด วิธีการเดียวในการประเมินมูลค่าสิทธิบัตร ราคาผลลัพธ์ที่ประเมินราคาสหสิทธิบัตรนั้น จะไม่ใช่ราคาประเมินสิทธิบัตรที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพที่สุด การประเมินราคาสหสิทธิบัตรเพื่อให้ทั้งผู้ทรงสิทธิบัตรและผู้ซื้อสิทธิบัตรได้รับโยชน์สูงสุดและได้ราคาประเมินสิทธิบัตรที่ถูกต้องตรงกับความเป็นที่จริงที่สุดนั้น ในการประเมินสิทธิบัตรแต่ละตัวผู้ประเมินราคาสหสิทธิบัตรจะต้องเลือกใช้วิธีการประเมินสิทธิบัตรตั้งแต่ 2 วิธีการขึ้นไปเพื่อนำราคาประเมินที่ได้จากการประเมินราคาแต่ละวิธีมาตรวจสอบยืนยันความถูกต้อง (cross-checked) เพื่อเปรียบเทียบและหาราคาที่เหมาะสมของสิทธิบัตรที่แท้จริง¹²

¹⁰ William J. Murphy, John L. Orcutt, Paul C. Remus, Patent Valuation, New Jersey, Canada: John Wiley & Sons, Inc., 2012, p.208-209.

¹¹ Martin A. Bader and Frauke Ruether, “Still A Long Way To Value-Based Patent Valuation : The Patent Valuation Practices of Europe’s Top 500”, les Nouvelles, 121 - 124 (June 2009,) Retrieved on 11 May 2016, from http://www.wipo.int/edocs/mdocs/sme/en/wipo_insme_smes_ge_10/wipo_insme_smes_ge_10_ref_theme06_01.pdf.

¹² European Commission, *supra* note 3.

4.1.2.4 หลักเกณฑ์พิจารณาการประเมินราคาสิทธิบัตรในสหราชอาณาจักร

ในสหราชอาณาจักร มีหลักเกณฑ์การประเมินราคาในคู่มือการประเมินราคาของ the Royal Institution of Chartered Surveyor (RICS)¹³ ที่ปรับใช้อยู่ปัจจุบันในสหราชอาณาจักร และประเทศในเครือจักรภพ โดยกำหนดให้ใช้วิธีประเมินราคาจากวิธีการประเมินจากรายได้ วิธีการประเมินจากราคาตลาด หรือ วิธีการประเมินจากราคาค่าต้นทุน

เพื่อขจัดปัญหาการไม่รู้ราคาเริ่มต้นสิทธิบัตรของลูกหนี้ และเกิดปัญหาการยึดสิทธิบัตรที่มีมูลค่าเกินกว่ามูลค่าหนี้ ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าควรกำหนดหลักเกณฑ์ เป็นประกาศ เรื่องหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นของสิทธิบัตรและกำหนดวิธีการประเมินราคาสิทธิบัตรเพื่อการบังคับคดีแพ่งไว้ให้เป็นการชัดเจนเพื่อป้องกันปัญหาการไม่รู้ราคาของสิทธิบัตรและยึดสิทธิบัตรของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีมูลค่าเกินกว่ามูลค่าหนี้ที่แท้จริง โดยนำแนวทางการประเมินราคาสิทธิบัตรในต่างประเทศที่ได้ศึกษาในข้างต้น มาปรับเป็นเกณฑ์ที่เหมาะสม ใช้กำหนดแนวทางในการประเมินราคาสิทธิบัตรในประเทศไทย ซึ่งนอกจากหลักเกณฑ์ในการประเมินราคาสิทธิบัตรในต่างประเทศข้างต้นแล้ว ผู้เขียนมีความเห็นว่า แนวทางการประเมินราคาสิทธิบัตรเพื่อกำหนดราคาที่เหมาะสมเริ่มต้นขายสิทธิบัตรนั้นควรนำหลักเกณฑ์ในประเทศที่มีบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน และมีบริบทใกล้เคียงกับเกณฑ์การกำหนดราคาสิทธิบัตร ที่ควรนำมาปรับใช้นั้น มีดังนี้

4.1.2.5 หลักเกณฑ์พิจารณาการประเมินราคาทรัพย์สินของกรมบังคับคดี

ในเรื่องของราคาขายทรัพย์สินทอดตลาดและราคาประเมินของกรมบังคับคดี ซึ่งฝ่ายประเมินราคาทรัพย์สินของกรมบังคับคดีเป็นผู้ดำเนินการประเมินราคา โดยใช้ราคาประเมินอ้างอิงจากราคาทรัพย์สินจากการถัวเฉลี่ยของราคาทรัพย์สินของกรมธนารักษ์ และราคาประเมินตลาด มักมีความเห็นแย้งว่า ราคาที่ประเมินได้นั้นโดยเฉลี่ยแล้วจะเป็นราคาบังคับขายที่สูงเกินกว่าราคาของทรัพย์สินที่ขายได้จริง แม้ว่าราคาที่ประเมินได้นั้นจะเป็นราคาประเมินที่มีความใกล้เคียงกับราคาตลาดแล้ว กรมบังคับคดีจึงได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การกำหนดราคาบังคับขายทอดตลาดทรัพย์สิน” ในปี พ.ศ. 2555 เพื่อศึกษาแนวทางเรื่องการกำหนดราคาเริ่มต้นที่สมควรขาย ผลสรุปการศึกษาวิจัยดังกล่าว มีหลักการการกำหนดราคาทรัพย์สินที่นำมาขายทอดตลาดจะต้องเป็นราคาที่ปรับลดลงจากมูลค่าของทรัพย์สินประเภทนั้นในท้องตลาด เป็นหลักการกำหนดราคา ด้วยวิธีคุณค่าของสินค้า

¹³ The Royal Institution of Chartered Surveyor (RICS), “RICS Valuation – Professional Standards global January 2014,” Retrieved on 6 August 2016, from http://www.rics.org/Global/RICS_Valuation_Professional_Standards_global_2014_June_2015reprint_2014edition_PGguidance_2015.pdf.

เนื่องจากคุณค่าของทรัพย์สินจะมีลักษณะด้อยค่า (distressed property) อันเนื่องจากระยะเวลาคุณภาพ ลักษณะทางกายภาพ ความซับซ้อนของกระบวนการ และค่านิยมต่าง ๆ¹⁴

กรมบังคับคดีจึงได้พัฒนากระบวนการประเมินราคาทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาใหม่ให้เป็นไปตามหลักวิชาชี้พิจารณาประเมินมูลค่าทรัพย์สินของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งกระทรวงยุติธรรมได้ประกาศใช้ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการประเมินราคาทรัพย์สิน ประกาศในราชกิจจานุเบกษาวันที่ 23 พฤษภาคม 2557¹⁵ วางหลักเกณฑ์พิจารณาการประเมินราคาทรัพย์สินอื่นนอกจากที่ดินให้ประเมินราคาตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

1) วิธีเปรียบเทียบราคาตลาด

“วิธีเปรียบเทียบราคาตลาด” คือวิธีการที่กำหนดมูลค่าทรัพย์สินโดยพิจารณาและวิเคราะห์ราคาซื้อขายที่เกิดขึ้นจริงของตลาดที่มีลักษณะการใช้ประโยชน์ทรัพย์สินที่เหมือนหรือใกล้เคียงกับทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่เจ้าพนักงานบังคับคดีทำการประเมิน

¹⁴ สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม, บทสรุปการศึกษาวิจัยประจำปี 2555, พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท บพิตรการพิมพ์ จำกัด, 2556).

¹⁵ ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการประเมินราคาทรัพย์สิน ประกาศในราชกิจจานุเบกษาวันที่ 23 พฤษภาคม 2557 ข้อ 24 การประเมินราคาทรัพย์สินอื่นนอกจากที่ดินให้ประเมินราคาตามหลักเกณฑ์เหล่านี้คือ

(1) วิธีเปรียบเทียบมูลค่าตลาดโดยอาจเปรียบเทียบกับสภาพทรัพย์สินที่คล้ายกันหรือปัจจัยที่ส่งผลต่อราคาทรัพย์สิน ทั้งสภาพแวดล้อมคุณลักษณะทางกายภาพ ประโยชน์ใช้สอย การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ในอนาคต คุณลักษณะทางกฎหมาย เช่นภาระผูกพัน การรอนสิทธิ ข้อกำหนดการใช้อาคาร ข้อกำหนดด้านรายได้และรายจ่าย

(2) วิธีต้นทุนโดยการนำการวิเคราะห์ต้นทุนด้วยวิธีการเปรียบเทียบต่อตารางเมตร คำนวณจากราคาประเมินค่าก่อสร้างมาตรฐานหักด้วยค่าเสื่อมราคา

(3) วิธีรายได้โดยการหามูลค่าสิ่งปลูกสร้างที่ก่อให้เกิดรายได้ พิจารณาอัตราส่วนผลตอบแทนตลาดหรือที่คาดหวัง เปรียบเทียบกับผลตอบแทนเป็นรายปี เพื่อกำหนดมูลค่าเช่น รายได้จากประกอบการ รายได้ที่แท้จริงจากการประกอบการ รายได้จากดำเนินการสุทธิ เป็นต้น

(4) วิธีเปรียบเทียบมูลค่าที่เหลืออยู่ โดยการหามูลราคาของทรัพย์สินที่ไม่มีลักษณะใกล้เคียงในการเปรียบเทียบราคามูลค่าตลาดอาคารสร้างค้าง อาคารอยู่ระหว่างก่อสร้างโดยคำนึงถึงปัจจัยในการประเมินทั้งคุณลักษณะทางกายภาพ ทางกฎหมายทางการตลาดและการเงิน

โดยต้องพิจารณาวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่สำคัญต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อมูลค่าทรัพย์สินระหว่าง ข้อมูลตลาดกับทรัพย์สินที่ประเมินด้วย

2) วิธีต้นทุน

“วิธีต้นทุน” คือ วิธีการประเมินราคาทรัพย์สินซึ่งกำหนดมูลค่าโดยการ พิจารณาต้นทุนในปัจจุบันที่เกิดจากการจัดซื้อจัดหาทรัพย์สินทดแทนที่มีอรรถประโยชน์เหมือนกัน หรือใกล้เคียงกับทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่เจ้าพนักงานบังคับคดีทำการประเมิน ประกอบด้วยมูลค่าตลาดของที่ดินรวมกับต้นทุนค่าก่อสร้างทดแทนใหม่ของอาคารหรือสิ่งก่อสร้าง ที่คล้ายคลึงกับทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่เจ้าพนักงานบังคับคดีทำการประเมิน หักค่าเสื่อม ราคาของอาคารและสิ่งปลูกสร้างซึ่งเป็นผลจากปัจจัยต่างๆที่มีผลกระทบต่อมูลค่าทรัพย์สินของลูกหนี้ ตามคำพิพากษาที่เจ้าพนักงานบังคับคดีทำการประเมิน

3) วิธีรายได้

“วิธีรายได้” คือ วิธีการประเมินราคาทรัพย์สินซึ่งกำหนดโดยวิเคราะห์ จากราคาข้อมูลค่าเช่าตลาดทรัพย์สินที่มีลักษณะหรือการใช้ประโยชน์ของทรัพย์สินที่เหมือนหรือ ใกล้เคียงกับทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่เจ้าพนักงานบังคับคดีทำการประเมิน โดยจะต้อง วิเคราะห์ประกอบกับการประมาณการรายได้ ค่าใช้จ่าย อัตราผลตอบแทนการลงทุน (Capitalization Rate) อัตราคิดลด (Discounted Rate) และรายการอื่นที่เกี่ยวข้อง

4) วิธีคำนวณมูลค่าคงเหลือ

“วิธีคำนวณมูลค่าคงเหลือ” หมายถึง วิธีการประเมินทรัพย์สินของลูกหนี้ ตามคำพิพากษาที่เจ้าพนักงานบังคับคดีทำการประเมินใช้วิธีที่ประยุกต์ใช้เทคนิคทั้ง 3 วิธีดังกล่าว ข้างต้นไว้ด้วยกัน คือ วิธีเปรียบเทียบราคาตลาด วิธีต้นทุน วิธีรายได้ โดยประมาณการรายได้และ รายจ่ายเปรียบเทียบประมาณรายได้และรายจ่ายของทรัพย์สินที่ประเมินกับราคาตลาดใช้วิธีต้นทุนใน การประมาณการก่อสร้าง และใช้วิธีรายได้ในการประมาณกระแสเงินสด

เมื่อพิจารณากระบวนการประเมินราคาทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำ พินิจฉัยใหม่ของกรมบังคับคดีข้างต้นจะพบว่าเป็นวิธีการที่สามารถนำมาปรับใช้ได้ดีกับการประเมิน ราคาทรัพย์สินประเภทสิ่งปลูกสร้างของลูกหนี้ตามคำพิพากษา แต่สำหรับทรัพย์สินประเภท สหกรณ์ทรัพย์ที่ไม่มีรูปร่างนั้นในปัจจุบันมีเพียงหลักเกณฑ์ตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการ ประเมินราคาทรัพย์สิน พ.ศ. 2557 ข้อ 27 กำหนดว่า การประเมินราคาทรัพย์สินบางประเภท หากมีความ จำเป็นต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ชำนาญการพิเศษ หรือผู้มีความรู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบและประเมิน ราคาทรัพย์สิน ให้อธิบดีสั่งให้ดำเนินการได้ กระบวนการประเมินราคาทรัพย์สินทางปัญญาของลูกหนี้จึง ยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนและมีมาตรฐานที่จะสามารถนำไปบังคับใช้เป็นไปในทางเดียวกัน

4.1.2.6 หลักเกณฑ์พิจารณาการประเมินราคาทรัพย์สินของกรมทรัพย์สินทาง

ปัญญา

ตามที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้นว่า กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้เคยให้ความเห็นไว้ว่า การประเมินราคาทรัพย์สินทางปัญญาที่เป็นหลักประกันในการชำระหนี้ ตามพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ.2558 วิธีการที่เหมาะสมในการนำมาใช้เป็นอันดับแรกคือ วิธีการประเมินจากรายได้ และใช้วิธีประเมินราคาจากราคาตลาดเป็นวิธีรอง¹⁶

ผู้เขียนจึงได้วิจัยการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาโดยวิธีการประเมินจากรายได้ และวิธีประเมินราคาจากราคาตลาดเป็นหลัก รวมทั้งศึกษาวิธีประเมินจากราคาต้นทุนเพิ่มเติม ซึ่งปรากฏรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) วิธีการประเมินจากรายได้ (Income Approach)

วิธีการนี้จะเป็นการประเมินมูลค่าจากรายได้เพื่อแสดงให้เห็นศักยภาพของทรัพย์สินทางปัญญาที่นำมาประเมินว่า ในช่วงตลอดอายุที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายนั้น สิทธิบัตรที่นำมาประเมินราคานั้นจะก่อให้เกิดรายได้หรือประโยชน์สุทธิมีมูลค่าเท่าใด มีมูลค่ามากกว่าค่าใช้จ่ายหรือคุ้มค่าราคาขายหรือไม่ ซึ่งเมื่อประเมินราคาสิทธิบัตรดังกล่าวได้แล้ว จะทำให้ผู้ประเมินทราบราคาของสิทธิบัตรที่ถูกต้องแม่นยำ เพื่อนำไปกำหนดราคาสิทธิบัตรได้

วิธีการประเมินจากรายได้จะสามารถแบ่งแนวทางการประเมินได้อีก 2 แนวทางคือ (1) วิธีตีค่าเป็นเงินลงทุนโดยตรง (2) วิธีคิดมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสด

ทั้งนี้ วิธีที่เป็นที่นิยมและได้รับความน่าเชื่อถือสำหรับการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาประเภทสิทธิบัตรคือวิธีการประเมินมูลค่าจากรายได้โดยคิดมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสด เนื่องจากรายได้ที่เกิดขึ้นจากการใช้สิทธิบัตรนั้น จะไม่ใช่รายได้ที่เป็นจำนวนสม่ำเสมอเท่ากันไปตลอด อีกครั้งระยะเวลาการคุ้มครองสิทธิบัตรนั้นมีระยะเวลาคุ้มครองสูงสุดอยู่ที่ 20 ปีการคำนวณมูลค่าสิทธิบัตรจึงไม่เหมาะสมที่จะใช้การประเมินรายได้แบบตีค่าเงินลงทุนโดยตรง

2) วิธีการประเมินจากราคาตลาด (Market Approach)

วิธีการประเมินมูลค่าจากราคาตลาด ต้องอาศัยการเปรียบเทียบราคาสิทธิบัตรที่จะนำมาประเมินกับราคาสิทธิบัตรประเภทเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน หรือสิทธิบัตรที่อาศัยเทคโนโลยีลักษณะเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน

การประเมินราคาในแนวทางนี้มักเกิดปัญหาว่า ไม่สามารถหาราคากลางของสิทธิบัตรที่มีลักษณะใกล้เคียงกันเพื่อนำมาเปรียบเทียบราคาได้ เพราะสิทธิบัตรแต่ละตัวนั้นจะมีรายละเอียดการประดิษฐ์ และข้อถือสิทธิที่แตกต่างกัน รวมทั้งในการใช้สิทธิบัตรเพื่อผลิตสินค้าออก

¹⁶ กรมทรัพย์สินทางปัญญา, *อ้างแล้ว* เชิงอรรถที่ 8.

จำหน่ายในท้องตลาด หรือการใช้เทคโนโลยีของสิทธิบัตรเพื่อให้บริการนั้น สิทธิบัตรบางตัวอาจมีการใช้ร่วมกันกับทรัพย์สินทางปัญญาประเภทอื่น เช่น เครื่องหมายการค้า หรือความลับทางการค้า ซึ่งการใช้สิทธิบัตรร่วมกับทรัพย์สินทางปัญญาประเภทอื่น ๆ จะมีผลทำให้มูลค่าของสิทธิบัตรที่มีตราสินค้ามีมูลค่าราคาตลาดที่สูงกว่าสิทธิบัตรตัวอื่นในท้องตลาด

อย่างไรก็ตาม วิธีการประเมินมูลค่าจากราคาตลาดอาจใช้วิธีการคำนวณโดยใช้ตัวเลขข้อมูลจากบัญชีงบดุลของบริษัทมหาชนได้¹⁷ โดยเริ่มจากการหามูลค่าตามบัญชี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ขั้นตอนแรก คำนวณค่าสุทธิของทรัพย์สินที่มีรูปร่าง (net tangible assets)

$$N \text{ (net tangible assets: มูลค่าสุทธิของทรัพย์สินที่มีรูปร่าง)} = A \text{ (total assets: สินทรัพย์รวม)} - L \text{ (total liabilities: หนี้สินรวม)} - I \text{ (any intangibles assets: ทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง)}$$

ขั้นตอนที่สอง คำนวณค่าสุทธิของทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง ที่ไม่สามารถจำแนกแยกแยะมูลค่าแต่ละประเภท (unidentifiable intangible assets) เช่น ค่ากูดวิลล์ (goodwill) อาจประเมินได้ว่ามีมูลค่าร้อยละ 10 ของมูลค่าตลาดทั้งหมด หรือใช้สมการ

$$U \text{ (unidentifiable intangible assets)} = 0.1 * C \text{ (market capitalization: มูลค่าตลาดของบริษัทมหาชน)}$$

(1) หามูลค่าตลาดของบริษัทมหาชน (market capitalization)

$$C \text{ (market capitalization: มูลค่าตลาดของบริษัทมหาชน)} = N \text{ (net tangible assets: มูลค่าสุทธิของทรัพย์สินที่มีรูปร่าง)} + U \text{ (unidentifiable intangible assets)} + IP \text{ assets}$$

(2) คำนวณมูลค่าสิทธิบัตร หรือทรัพย์สินทางปัญญาโดยใช้สมการ

¹⁷ ปรีดา ยังสุขสถาพร, ทรัพย์สินทางปัญญานำรู้และวิธีการประเมินมูลค่า = Intellectual Property And Valuation Techniques, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท แอ๊ปป์้า พรินต์ติ้งกรุ๊ป จำกัด, 2551) น. 68-7 ดูเพิ่มเติมใน กรมทรัพย์สินทางปัญญา, คู่มือ การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, 2551) น.3 - 14.

มูลค่าสิทธิบัตร หรือทรัพย์สินทางปัญญา (IP assets)	=	C (market capitalization: มูลค่าตลาดของ บริษัทมหาชน) – (N (net tangible assets: มูลค่าสุทธิของทรัพย์สินที่มีรูปร่าง) + U (unidentifiable intangible assets))
	=	0.9 C (market capitalization: มูลค่าตลาด ของบริษัทมหาชน) – N (net tangible assets: มูลค่าสุทธิของทรัพย์สินที่มีรูปร่าง)

มูลค่าของสิทธิบัตรที่ประเมินตามวิธีการประเมินมูลค่าจากราคาตลาด โดยใช้ตัวเลขข้อมูลจากบัญชีงบดุลของบริษัทมหาชน จะสามารถคำนวณได้ค่าคงเหลือของบริษัทมหาชน (residual value) ซึ่งจะทำให้ทราบมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาหรือสิทธิบัตรของบริษัทมหาชน ซึ่งจะทำให้ทราบศักยภาพที่แท้จริงของสิทธิบัตรที่นำมาประเมินได้

ตัวอย่างการประเมินมูลค่าสิทธิบัตรของบริษัท FORD Motor ใน ประเทศสหรัฐอเมริกา ในปี พ.ศ. 2543

บริษัท FORD Motor มีสิทธิบัตรที่จดทะเบียนในประเทศสหรัฐอเมริกา มากกว่า 5,300 สิทธิบัตร เมื่อคำนวณมูลค่าตามบัญชีบริษัทแล้วพบว่า

C (market capitalization)	=	48,400 ล้านดอลลาร์สหรัฐ
A (total assets: สินทรัพย์รวม)	=	276,230 ล้านดอลลาร์สหรัฐ
L (total liabilities: หนี้สินรวม)	=	248,700 ล้านดอลลาร์สหรัฐ
I (any intangibles assets: ทรัพย์สินที่ ไม่มีรูปร่าง)	=	0 (ไม่ปรากฏ)

มูลค่าสิทธิบัตร หรือทรัพย์สินทางปัญญาของบริษัท FORD Motor จึงสามารถคำนวณได้ ดังนี้

มูลค่าสิทธิบัตร หรือทรัพย์สินทางปัญญา (IP assets)	=	0.9 * 48,400 – (276,230 + 248,700)
	=	43,560 – 27,530
	=	16,030 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

3) วิธีการประเมินจากราคาต้นทุน (Cost Approach)

วิธีการประเมินจากราคาต้นทุน เป็นการพิจารณาคำนวณมูลค่าของสิทธิบัตรจากค่าใช้จ่ายที่ใช้ในขั้นตอนของการวิจัย พัฒนาและประดิษฐ์สิทธิบัตร ซึ่งอาจคำนวณได้จากค่าใช้จ่ายที่เป็นจำนวนจริงที่ได้ลงทุนไปเพื่อคิดค้นสิทธิบัตร (funds invested : F) รวมกับค่าเสียโอกาสจากเงินที่ได้ลงทุนไปตามระยะเวลาที่ได้ใช้จ่ายไป (time cost of money : T) โดยคำนวณบนฐานอัตราดอกเบี้ยในระยะเวลาสั้น ๆ ผลของการคำนวณมูลค่าของสิทธิบัตรในแนวทางนี้จะได้ผลลัพธ์เป็นราคาต้นทุนหรือมูลค่าของค่าใช้จ่ายในอดีต (historical cost method : H)

การคำนวณมูลค่าสิทธิบัตรในระยะเวลาของการทำการวิจัยสิทธิบัตรมีสมการและตัวอย่างแนวทางการคำนวณ¹⁸ ดังนี้

$$H \text{ (historical cost method)} = F \text{ (funds invested)} + T \text{ (time cost of money)}$$

ตัวอย่าง บริษัท ก ได้ลงทุนเงินสำหรับโครงการคิดค้นสิทธิบัตร A เป็นจำนวนเงิน 1,000,000 บาท ต่อปี ซึ่งโครงการดังกล่าวมีระยะเวลาดำเนินโครงการ 2 ปี บริษัท ก อาจประเมินได้ว่าสิทธิบัตรที่ตนได้คิดค้นขึ้นมานั้นมีมูลค่าอย่างน้อยที่สุดคือเท่ากับเงินที่ลงทุนไปจำนวน 2,000,000 บาท แต่ทั้งนี้ มูลค่าการลงทุนดังกล่าวยังไม่ได้รวมค่าเสียโอกาสสำหรับรายได้ที่อาจเกิดขึ้นได้จากเงิน 2,000,000 บาท ที่นำมาลงทุนวิจัยแทนการฝากไว้กับธนาคารเพื่อรับดอกเบี้ยเงินฝาก (สมมุติดอกเบี้ยเงินฝากพิเศษ ร้อยละ 4 ต่อปี) ในช่วงระยะเวลาดำเนินโครงการ 2 ปี การประเมินราคาสิทธิบัตรของบริษัท ก จะสามารถนำมาคำนวณมูลค่าโดยใช้วิธีการประเมินจากราคาต้นทุนกล่าวคือ

$$\begin{aligned} H &= 2,000,000 + [(1,000,000 * 0.04) + (2,000,000 * 0.04)] \\ &= 2,000,000 + 40,000 + 80,000 \\ &= 2,120,000 \end{aligned}$$

วิธีการคำนวณโดยวิธีการประเมินจากราคาต้นทุน เป็นวิธีที่สะดวก รวดเร็วแต่ข้อเสียที่เด่นชัดคือราคาต้นทุนที่แสดงออกมานั้น ไม่ได้สะท้อนมูลค่าที่แท้จริงของสิทธิบัตรที่นำมาประเมิน การประเมินมูลค่าสิทธิบัตรจากราคาทุนจึงไม่นิยม

¹⁸ เฝิงอ๋าง, น. 72-73.

ในขั้นตอนการประเมินราคาสิทธิบัตรนั้น เพื่อให้การประเมินมูลค่ามีประสิทธิภาพและได้ผลลัพธ์เป็นราคาสิทธิบัตรที่เป็นราคาใกล้เคียงกับราคาสิทธิบัตรที่แท้จริง ผู้ประเมินควรประเมินราคาสิทธิบัตรโดยเลือกใช้วิธีการประเมินราคาสองวิธีขึ้นไป และนำราคาสิทธิบัตรที่ประเมินได้จากสองวิธี มาเปรียบเทียบกับกันเพื่อตรวจสอบว่ามีมูลค่าที่แตกต่างกันเพียงใด และควรเลือกใช้วิธีการใดในการกำหนดราคาขายสิทธิบัตร ทั้งนี้ ในขั้นตอนสรุปว่าสิทธิบัตรที่นำมาประเมินราคานั้นควรสรุปว่าต้องเลือกใช้วิธีการประเมินราคาแบบใด ผู้ขอให้ประเมินราคาสิทธิบัตรหรือเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา และผู้ทรงสิทธิบัตรหรือเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาจะเข้าร่วมทำการตกลงกันในชั้นบังคับคดีว่า ทั้งสองฝ่ายจะตกลงเลือกใช้วิธีประเมินราคาและราคาขายที่ประเมินได้จากวิธีการใด

4.1.2.7 แนวทางการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาของสมาคมผู้ประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทยร่วมกับสมาคมนักประเมินราคาอิสระไทย

ธนาคารแห่งประเทศไทยในฐานะหน่วยงานที่ต้องดูแลและกำกับควบคุมผู้รับหลักประกันหรือบรรดาสถาบันทางการเงินทั้งหลายได้ออกประกาศให้สถาบันทางการเงินต่าง ๆ ใช้หลักเกณฑ์และวิธีในการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาตามประกาศที่ 6/ 2559 ของสมาคมผู้ประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทยร่วมกับสมาคมนักประเมินราคาอิสระ เรื่อง แนวทางและหลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อใช้กำกับดูแลการประเมินมูลราคาทรัพย์สินทางปัญญาที่จะนำมาจดทะเบียนเป็นหลักประกันทางธุรกิจ ซึ่งประกาศดังกล่าวได้ระบุถึงแนวทางและหลักเกณฑ์การประเมินมูลราคาทรัพย์สินทางปัญญาที่เหมาะสม โดยวางหลักเกณฑ์ไว้ว่าการประเมินราคาทรัพย์สินทางปัญญานั้นจำเป็นต้องยึดแนวปฏิบัติการประเมินราคาตามมาตรฐานสากลหรือแนวปฏิบัติที่สมาคมผู้ประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทยร่วมกับสมาคมและประเมินราคาอิสระไทยหรือสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ประกาศใช้เป็นเกณฑ์ขั้นต่ำ เมื่อผู้รับหลักประกันหรือสถาบันทางการเงินรับทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักประกันทางธุรกิจแล้ว จะต้องมีการประเมินราคาทรัพย์สินทางปัญญาทุก ๆ สามปีเพื่อให้ทราบถึงราคาของทรัพย์สินทางปัญญาที่เป็นหลักประกันที่แท้จริง ทั้งนี้ แนวทางและหลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาของสมาคมผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทยและสมาคมนักประเมินราคาอิสระไทยจะใช้วิธีคิดรายได้จากกระแสเงินสดสุทธิและทอนเป็นมูลราคาปัจจุบันด้วยแนวทางใช้วิธีประเมินจากรายได้ (income approach) วิธีคิดรายได้จากกระแสเงินสดสุทธิดังกล่าวจะสามารถแบ่งออกได้เป็นวิธีคิดสองแนวทางคือ

1) วิธีคิดจากอัตราทุนจะประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาจากรายได้

เป็นวิธีประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาเชิงเปรียบเทียบโดยนำรายได้และค่าใช้จ่ายของทรัพย์สินทางปัญญาที่ประเมินหารรายได้สุทธิ (NOI: Net Operating Income) ด้วยอัตราผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับจากทรัพย์สินทางปัญญา (Capitalization Rate) วิธีคิดจาก

อัตราทุนจะพิจารณาความสัมพันธ์ของอัตราผลตอบแทนรวมซึ่งจะรวมถึงการพิจารณาความเสี่ยงทั้งหมดและรายได้สุทธิต่อปี

2) วิธีคิดลดกระแสเงินสด

วิธีคิดลดกระแสเงินสดเป็นวิธีที่นิยมนำมาประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา เป็นวิธีที่คำนวณกระแสรายได้สุทธิในอนาคตแล้วทอนเป็นมูลค่าปัจจุบันด้วยอัตราคิดลดที่เหมาะสม โดยปกติแล้วระยะเวลาในการคำนวณอัตราคิดลดจะสั้นกว่าระยะเวลาที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากทรัพย์สินทางปัญญาที่นำมาประเมินมูลค่าหรือระยะเวลาที่กฎหมายได้คุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญานั้น

4.2 การกำหนดคุณสมบัติ หน้าที่รับผิดชอบของผู้ที่มีหน้าที่ประเมินราคาสิทธิบัตรและขาย

ทอดตลาดสิทธิบัตร

สิทธิบัตรเป็นทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว การขายทอดตลาดสิทธิบัตรหรือการประเมินราคาสิทธิบัตร จะต้องดำเนินการโดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านหรือองค์กรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ในกระบวนการประเมินราคาสิทธิบัตรเพื่อบังคับคดีแพ่ง การยึดสิทธิบัตรเพื่อบังคับคดีแพ่ง หรือการขายทอดตลาดสิทธิบัตร กรมบังคับคดีควรกำหนดคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญที่จะทำหน้าที่ในการประเมินราคาสิทธิบัตร เกณฑ์รับรอง และหน้าที่รับผิดชอบ ในการประเมินราคาสิทธิบัตรและขายทอดตลาดสิทธิบัตรด้วย เพื่อเป็นการกำกับกระบวนการบังคับคดีแพ่งต่อสิทธิบัตรให้มีมาตรฐานที่เหมาะสม และป้องกันปัญหาการประเมินราคาสิทธิบัตรที่พลาด หรือป้องกันปัญหาการบังคับคดีแพ่งที่ไม่มีประสิทธิภาพ

การประเมินราคาทรัพย์สินทั่วไปในจุดประสงค์เพื่อการยึดและการขายทอดตลาด ฝ่ายประเมินราคาทรัพย์สินของกรมบังคับคดีซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการกำหนดราคาขายทรัพย์สินทอดตลาด และราคาประเมินของกรมบังคับคดี จะเป็นผู้ที่มีหน้าที่หลักในการประเมินราคา และใช้หลักการในการประเมินราคาตามระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยการประเมินราคาทรัพย์สิน พ.ศ. 2557 ซึ่งได้วางหลักเกณฑ์การประเมินราคาทรัพย์สินไว้เพียงบทบัญญัติพื้นฐาน สำหรับอสังหาริมทรัพย์ และสังหาริมทรัพย์ปกติ โดยให้แนวทางการประเมินตาม วิธีเปรียบเทียบราคาตลาด วิธีรายได้ วิธีต้นทุน หรือ วิธีคำนวณมูลค่าคงเหลือ แต่ไม่ได้วางหลักเกณฑ์สำหรับประเมินราคาสิทธิบัตรของลูกหนี้ตามคำพิพากษาไว้เป็นการเฉพาะ นอกจากนี้ ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการประเมินราคาทรัพย์สิน พ.ศ. 2557 ข้อ 27 กำหนดว่า “การประเมินราคาทรัพย์สินบางประเภท หากมีความจำเป็นต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญ

ผู้ชำนาญการพิเศษ หรือผู้มีความรู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบและประเมินราคาทรัพย์สิน ให้อธิบดีสั่งให้ดำเนินการได้” หลักเกณฑ์การประเมินราคาที่มีอยู่ในปัจจุบันจึงเป็นเพียงเกณฑ์ทั่วไป

กฎกระทรวง กำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. 2559 ข้อ 8 วางกฎเกณฑ์การกำหนดราคาเริ่มต้นและการประกาศขายทอดตลาด ไว้เพียงว่า ในการกำหนดราคาที่เหมาะสมขายในการทอดตลาดให้มีคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาที่เหมาะสมขาย โดยให้คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมขายในการขายทอดตลาดมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมขาย ในการขายทอดตลาด และการวางหลักประกันการเข้าเสนอราคา โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา¹⁹ แต่ในปัจจุบันไม่ปรากฏหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมขาย ในการขายทอดตลาด และการวางหลักประกันการเข้าเสนอราคาที่วางหลักเกณฑ์โดยคณะกรรมการดังกล่าว

ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า ประการแรก กรมบังคับคดีในฐานะเป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่ในการประเมินราคา ควรออกกฎกระทรวงแต่งตั้งหน่วยงานภายในที่มีหน้าที่เฉพาะในการประเมินราคาทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างมีความเชี่ยวชาญในการประเมินราคาทรัพย์สินทางปัญญาเป็นการเฉพาะ แยกออกมาเป็นส่วนงานภายในที่มีความเชี่ยวชาญพิเศษด้านการประเมินราคาและกำกับดูแลการประเมินราคาทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อให้การประเมินราคาทรัพย์สินทางปัญญาแต่ละประเภทรวมถึง สิทธิบัตร มีแนวทางและหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน และจะทำให้การประเมินราคาสินทรัพย์นั้น มีแนวทาง

¹⁹ กฎกระทรวง กำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. 2559 ข้อ 8 ให้มีคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมขายในการขายทอดตลาด ประกอบด้วย อธิบดีเป็นประธานกรรมการ รองอธิบดีรับผิดชอบด้านการบังคับคดีแพ่ง รองอธิบดีรับผิดชอบด้านการบังคับคดีล้มละลาย ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการบังคับคดีแพ่ง ผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการบังคับคดีล้มละลายผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย ผู้แทนกรมที่ดิน ผู้แทนกรมธนารักษ์ ผู้แทนสำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม ผู้แทนสภานายความ ผู้แทนสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ผู้แทนสมาคมธนาคารไทย และผู้แทนสมาคมผู้ประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทย เป็นกรรมการ

ให้ผู้ชำนาญการกองพัฒนาระบบการบังคับคดีและประเมินราคาทรัพย์สินเป็นกรรมการและเลขานุการและให้หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการเป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมขายในการขายทอดตลาดมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมขายในการขายทอดตลาด และการวางหลักประกันการเข้าเสนอราคา โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ปฏิบัติที่ชัดเจนว่า จะต้องใช้วิธีการใดในการประเมินราคาและจะมีส่วนงานราชการที่กำกับดูแลเรื่องนี้เป็นการเฉพาะ จะได้ไม่เกิดปัญหาไม่สามารถบังคับคดีสิทธิบัตรได้ เพราะเหตุไม่รู้แนวทางที่ชัดเจน หรือไม่มีเจ้าพนักงานที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในเรื่องนี้เป็นการเฉพาะ กรณีที่กฎกระทรวงที่มีอยู่ในปัจจุบัน²⁰ กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่สมควรขายในการขายทอดตลาดที่จะกำกับดูแลการประเมินราคาสิทธิบัตรผู้เขียน เห็นว่าการใช้กลไกในการดูแลและกำกับรูปแบบของการประเมินราคาที่จัดตั้งเป็นคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒินั้นอาจเกิดปัญหาความไม่สะดวกในการพิจารณาและขาดความรวดเร็วในการดำเนินงาน กรมบังคับคดีจึงควรใช้อำนาจวางหลักเกณฑ์ เป็นกฎกระทรวงแต่งตั้งให้มีองค์กรที่มีความเชี่ยวชาญในการประเมินราคาสิทธิบัตร และกำกับดูแลงานที่เกี่ยวข้องกับกรณีการประเมินราคา และการขายทอดตลาดสิทธิบัตร ในปัจจุบัน กรมบังคับคดียังไม่มีหน่วยงานภายในหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดี การจัดตั้งองค์กรที่ความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษจะทำให้การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับ การยึดสิทธิบัตร การประเมินราคาสิทธิบัตร และการขายทอดตลาดสิทธิบัตรมีประสิทธิภาพและสามารถยึดสิทธิบัตรเพื่อนำมาขายทอดตลาดได้จริง

ประการที่สอง ตามที่ผู้เขียนได้ศึกษาและพบว่าในสหรัฐอเมริกาเมืองคริกภายนอกของกรมบังคับคดี ได้รับการยอมรับให้ประเมินราคาทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างซึ่งรวมถึงสิทธิบัตร เพื่อนำราคาประเมินดังกล่าวมาใช้ ซึ่งผู้ที่ต้องการประเมินจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการประเมินราคาดังกล่าวตาม

²⁰ กฎกระทรวง กำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. 2559 ข้อ 8 ให้มีคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่สมควรขายในการขายทอดตลาด ประกอบด้วย อธิบดีเป็นประธานกรรมการ รองอธิบดีรับผิดชอบด้านการบังคับคดีแพ่ง รองอธิบดีรับผิดชอบด้านการบังคับคดีล้มละลาย ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการบังคับคดีแพ่ง ผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการบังคับคดีล้มละลายผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย ผู้แทนกรมที่ดิน ผู้แทนกรมธนารักษ์ ผู้แทนสำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม ผู้แทนสภานายความ ผู้แทนสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ผู้แทนสมาคมธนาคารไทย และผู้แทนสมาคมผู้ประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทย เป็นกรรมการ

ให้ผู้อำนวยการกองพัฒนาระบบการบังคับคดีและประเมินราคาทรัพย์สินเป็นกรรมการและเลขานุการและให้หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการเป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่สมควรขายในการขายทอดตลาดมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่สมควรขายในการขายทอดตลาด และการวางหลักประกันการเข้าเสนอราคา โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

อัตราที่ผู้ประเมินราคาได้แจ้งอัตราค่าใช้จ่ายเป็นแต่ละกรณี ซึ่งกรณีนี้จะช่วยให้ได้ราคาทรัพย์สินที่ทำการประเมินรวมทั้งสิทธิบัตร มีราคาประเมินที่ใกล้เคียงกับราคาที่เป็นจริงของสิทธิบัตร เนื่องจากได้รับการประเมินราคาจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญจริงในเรื่องการประเมินราคาสิทธิบัตร ผู้ประเมินราคาที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายให้ประเมินราคาทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง (intangible asset) ในสหรัฐอเมริกาที่อยู่ 3 หน่วยงาน ได้แก่

1. สมาคมผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งสหรัฐอเมริกา (The American Institute of Certified Public Accountants : AICPA)
2. สมาคมนักประเมินราคาทรัพย์สินแห่งสหรัฐอเมริกา (The American Society of Appraisers : ASA)
3. สมาคมนักประเมินราคารับอนุญาตแห่งสหรัฐอเมริกา (The National Association of Certified Valuation Analysts : NACVA)²¹

ซึ่งจะเห็นได้ว่าในสหรัฐอเมริกา ได้มีการยอมรับให้หน่วยงานภายนอกกรมบังคับคดีเข้ามามีบทบาทในการประเมินราคาสิทธิบัตรเพื่อการบังคับคดี ซึ่งจะช่วยให้กระบวนการประเมินราคาสิทธิบัตร และการขายทอดตลาดสิทธิบัตร ทำได้รวดเร็ว มีราคาประเมินที่ถูกต้องใกล้เคียงกับราคาที่เป็นจริง และสามารถจัดการให้การบังคับคดีต่อสิทธิบัตรสามารถกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เขียนจึงขอเสนอให้ กรมบังคับคดีออกหลักเกณฑ์ เป็นกฎกระทรวง กำหนดให้หน่วยงานที่กรมบังคับคดีได้พิจารณาแล้วว่ามีผู้เชี่ยวชาญจริงในเรื่องของการประเมินราคาสิทธิบัตร สามารถดำเนินการประเมินราคาสิทธิบัตรที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีสิทธิบัตร โดยให้ผู้ที่ต้องการให้ทำการประเมินราคาสิทธิบัตรจากหน่วยงานภายนอกซึ่งกรณีนี้จะเป็นผู้ที่มีส่วนได้เสียในการบังคับคดี สามารถยื่นคำร้องต่อศาลขอให้มีการประเมินราคาสิทธิบัตรจากหน่วยงานภายนอก เพื่อให้การประเมินราคานั้นได้ราคาที่ใกล้เคียงราคาที่เป็นจริงที่สุดและจะสามารถดำเนินการกระบวนการบังคับคดีสิทธิบัตรได้รวดเร็วยิ่งขึ้น เพราะไม่ต้องประสบปัญหาการประเมินราคาสิทธิบัตรที่มีข้อยุ่งยากในการประเมินราคาและอาจเสี่ยงกับการที่ไม่สามารถกำหนดราคาประเมินที่ใกล้เคียงกับราคาที่เป็นจริงได้

ตามที่ได้กล่าวไว้ในหัวข้อ 4.1.2.7 จากการที่พระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจพ.ศ. 2558 กำหนดให้ทรัพย์สินทางปัญญาสามารถจดทะเบียนเป็นหลักประกันทางธุรกิจได้นั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยในฐานะหน่วยงานที่ต้องดูแลและกำกับควบคุมผู้รับหลักประกันหรือบรรดาสถาบัน

²¹ Glenn Perdue, "Patent Valuation Standards in The United States Applying Existing Standards and Terminology to A Developing Field of Practice," *les Nouvelles*, 130, 131 (June 2013), Retrieved on 11 May 2016, from https://www.lesi.org/docs/default-source/ljune2013/8_perdue-1r.pdf?sfvrsn=2.

ทางการเงินทั้งหลาย ได้ออกประกาศให้สถาบันทางการเงินต่าง ๆ ใช้หลักเกณฑ์และวิธีในการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาตามประกาศที่ 6/ 2559 ของสมาคมผู้ประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทย ร่วมกับสมาคมนักประเมินราคาอิสระ เรื่อง แนวทางและหลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา²² เพื่อใช้กำกับดูแลการประเมินมูลราคาทรัพย์สินทางปัญญาที่จะนำมาจดทะเบียนเป็น หลักประกันทางธุรกิจเป็นการเฉพาะ โดยมีหลักเกณฑ์ว่า ผู้ประเมินราคาทรัพย์สินเป็นวิชาชีพที่มี มาตรฐานควบคุมโดยสมาคมวิชาชีพ กล่าวคือ ผู้ประเมินราคาทรัพย์สินจะต้องเข้าร่วมเป็นสมาชิกและ ผ่านการทดสอบเพื่อขึ้นทะเบียนรับรองมาตรฐานจากสมาคมผู้ประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทย และสมาคมนักประเมินราคาอิสระไทย

ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า กรมบังคับคดีควรวางแนวทางในการกำกับดูแลองค์กรพิเศษที่มีความ เชี่ยวชาญด้านการประเมินราคาหรือหน่วยงานภายนอกที่จะเข้ามามีบทบาทในการประเมิน ราคาสิทธิบัตร โดยกำหนดเป็นกฎกระทรวงหรือประกาศของกรมบังคับคดีให้องค์กรภายนอกที่จะเข้ามา ทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินราคาในกรณีเฉพาะรายคดีนั้นจะต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ที่ประกาศโดยกรม บังคับคดี ที่ได้วางคุณสมบัติของผู้เข้ามาทำหน้าที่ประเมินจะต้องเป็นผู้มีวิชาชีพหรือความเชี่ยวชาญ พิเศษที่เกี่ยวข้องกับการประเมินราคาทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างหรือเป็นผู้ที่มีความรู้และเชี่ยวชาญใน สิทธิบัตร และผู้จะเข้ามาเป็นผู้ประเมินราคาเฉพาะรายคดีนั้น จะต้องเป็นผู้ที่เคยได้ผ่านการทดสอบ เพื่อขึ้นทะเบียนรับรองมาตรฐานจากสมาคมผู้ประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทย และสมาคมนัก ประเมินราคาอิสระไทย กฎกระทรวงหรือประกาศของกรมบังคับคดีที่จะบังคับใช้นั้น จะต้องกำหนด หลักเกณฑ์ไว้อย่างชัดเจนว่า ผู้ที่จะเข้ามาเป็นผู้ประเมินราคาเฉพาะรายคดีนั้น นอกจาก ได้ผ่านการ ทดสอบเพื่อขึ้นทะเบียนรับรองมาตรฐานจากสมาคมผู้ประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทย และ สมาคมนักประเมินราคาอิสระไทย จะต้องเป็นผู้ที่เข้าใจในลักษณะของสิทธิบัตรที่จะทำการประเมิน ราคา และต้องกำหนดให้ผู้ประเมินราคาแสดงวิธีการประเมินราคา ที่ให้ได้มาซึ่งราคาเริ่มต้นของ สิทธิบัตรที่ทำการประเมินราคา และกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ประเมินไว้อย่างชัดเจนว่า ผู้ ประเมินราคาจะต้องดำเนินการประเมินราคาด้วยความระมัดระวังตามที่ผู้มีวิชาชีพดังกล่าวพึงมี และ ผู้ประเมินราคาจะต้องทำการรับรองราคาที่ประเมินว่าเป็นราคาที่ได้ใช้วิธีการประเมินราคาที่เหมาะสม ประกอบกับข้อเท็จจริงของสิทธิบัตรที่ทำการประเมินและผู้ทำการประเมินราคาจะต้องรับผิดชอบใช้ ค่าเสียหายหากภายหลังพบว่า ได้ประเมินราคาสิทธิบัตรโดยพลาดอย่างร้ายแรงจนกระทั่งก่อให้เกิด

²² สมาคมผู้ประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทยและสมาคมนักประเมินราคาอิสระไทย, “แนวทางและหลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา,” สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2559, จาก https://www.ipthailand.go.th/images/intellectual_property_01_07_59.pdf.

ปัญหาการยึดทรัพย์ที่เกินกว่ามูลค่าของมูลหนี้ หรือราคาประเมินสิทธิบัตรนั้นต่ำหรือสูงเกินกว่ามูลค่าที่แท้จริงจนกระทั่งก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดี

4.3 หน้าที่ในการดำรงไว้ซึ่งสิทธิในสิทธิบัตรระหว่างกระบวนการบังคับคดีสิทธิบัตร

4.3.1 ประเด็นภาระหน้าที่ ในการชำระค่าธรรมเนียมสิทธิบัตรที่ได้รับจดทะเบียนสิทธิบัตร

ผู้ทรงสิทธิบัตรจะต้องชำระค่าธรรมเนียมรายปีแก่สิทธิบัตรของตนตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง²³ ซึ่งภาระหน้าที่ของผู้ทรงสิทธิบัตรที่จะต้องชำระค่าธรรมเนียมรายปีนั้น จะมีรายละเอียดแตกต่างกันในแต่ละประเภทของสิทธิบัตร ดังนี้

สิทธิบัตรการประดิษฐ์มีระยะเวลาคุ้มครองทั้งสิ้น 20 ปี ผู้ทรงสิทธิบัตรการประดิษฐ์จะมีหน้าที่ในการชำระค่าธรรมเนียมรายปีตั้งแต่ปีที่ 5 และต้องชำระค่าธรรมเนียมรายปีสำหรับในแต่ละปีตลอดอายุความคุ้มครองสิทธิบัตรที่ผู้ทรงสิทธิบัตรยังประสงค์จะถือครองสิทธิบัตรจนกระทั่งครบรอบอายุความคุ้มครองสูงสุด 20 ปี หรือชำระทั้งหมดในคราวเดียว

²³ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522

มาตรา 43 ผู้ทรงสิทธิบัตรต้องเสียค่าธรรมเนียมรายปีตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เริ่มแต่ปีที่ห้าของอายุสิทธิบัตร และต้องชำระภายในหกสิบวันนับแต่วันเริ่มต้นระยะเวลาของปีที่ห้านั้น และของทุก ๆ ปีต่อไป

ถ้าสิทธิบัตรออกภายหลังวันเริ่มต้นระยะเวลาของปีที่ห้าแห่งอายุของสิทธิบัตร การชำระค่าธรรมเนียมรายปีสำหรับปีที่ห้าถึงปีที่ออกสิทธิบัตร ให้ชำระภายในหกสิบวันนับแต่วันออกสิทธิบัตร

ถ้าผู้ทรงสิทธิบัตรไม่ชำระค่าธรรมเนียมรายปีภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ต้องเสียค่าธรรมเนียมเพิ่มร้อยละสามสิบของเงินค่าธรรมเนียมรายปี โดยต้องชำระค่าธรรมเนียมรายปีพร้อมทั้งค่าธรรมเนียมเพิ่มภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันสิ้นกำหนดเวลาชำระค่าธรรมเนียมรายปีตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง

เมื่อครบกำหนดเวลาตามวรรคสามแล้ว ถ้าผู้ทรงสิทธิบัตรยังไม่ชำระค่าธรรมเนียมรายปี และค่าธรรมเนียมเพิ่ม ให้อธิบดีทำรายงานต่อคณะกรรมการเพื่อสั่งเพิกถอนสิทธิบัตรนั้น

ในกรณีที่ผู้ทรงสิทธิบัตรร้องขอต่อคณะกรรมการภายในกำหนดหกสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่งเพิกถอนสิทธิบัตรว่ามีเหตุจำเป็นไม่อาจชำระค่าธรรมเนียมรายปีและค่าธรรมเนียมเพิ่มภายในกำหนดเวลาตามวรรคสามได้ คณะกรรมการอาจขยายกำหนดเวลาหรือเพิกถอนคำสั่งเพิกถอนสิทธิบัตรนั้นตามที่เห็นสมควรก็ได้

สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์จะมีอายุความคุ้มครองสูงสุด 10 ปี ผู้ทรงสิทธิบัตรการประดิษฐ์ จะต้องชำระค่าธรรมเนียมรายปี ตั้งแต่ปีที่ 5 นับจากวันยื่นคำขอรับสิทธิบัตรแต่ต้องชำระค่าธรรมเนียมรายปีในทุก ๆ ปี จนกระทั่งครบอายุความคุ้มครองในปีที่ 10 หรือจะชำระค่าธรรมเนียมรายปีตั้งแต่ปีที่ 5 ถึง 10 ทั้งหมดในคราวเดียวกันก็ได้

ผู้ทรงอนุสิทธิบัตรจะต้องชำระค่าธรรมเนียมรายปีสำหรับความคุ้มครองในปีที่ 5 และ 6 หรือจะชำระค่าธรรมเนียมรายปีทั้งสองปีในคราวเดียวกันก็ได้

นอกจากนี้ หากผู้ทรงอนุสิทธิบัตรประสงค์จะต่ออายุความคุ้มครองสิทธิบัตรในปีที่ 7 และ 9 ผู้ทรงสิทธิบัตรจะต้องชำระค่าธรรมเนียมการต่ออายุสิทธิบัตร 2 ครั้ง เนื่องจากเมื่อได้รับจดทะเบียนอนุสิทธิบัตรแล้ว อนุสิทธิบัตรจะได้รับความคุ้มครองเริ่มต้นที่ 6 ปี และสามารถต่ออายุได้ 2 ครั้ง ครั้งละ 2 ปี²⁴

ทั้งนี้ หากผู้ทรงสิทธิบัตรไม่ได้ชำระค่าธรรมเนียมรายปี สิทธิบัตรการจะถูกเพิกถอนสิทธิในสิทธิบัตร

จึงเกิดประเด็นที่ต้องพิจารณาหลักเกณฑ์ว่าในระหว่างการยึดสิทธิบัตร และรอการขายทอดตลาดสิทธิบัตรนั้น หากลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีฐานะเป็นผู้ทรงสิทธิบัตร ชำระค่าธรรมเนียมรายปีไว้เป็นรายปี ไม่ได้ชำระค่าธรรมเนียมรายปีไว้ทั้งหมดในคราวเดียว หากครบกำหนดชำระค่าธรรมเนียมรายปีในระหว่างรอกระบวนการขายทอดตลาด หรือครบกำหนดต่ออายุอนุสิทธิบัตรในระหว่างรอการขายทอดตลาด ภาระหน้าที่การชำระค่าธรรมเนียมรายปีดังกล่าวจะตกเป็นภาระหน้าที่ของฝ่ายใด และหากไม่ได้ดำเนินการชำระค่าธรรมเนียมรายปีภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว ผลของการที่ไม่ได้ชำระค่าธรรมเนียมรายปี หรือค่าธรรมเนียมต่ออายุอนุสิทธิบัตรจะทำให้สิทธิในสิทธิบัตร หรืออนุสิทธิบัตรถูกเพิกถอนเพราะเหตุที่ไม่ได้ชำระค่าธรรมเนียมดังกล่าวหรือไม่

ผู้เขียนเห็นว่า ประเด็นภาระหน้าที่ในการชำระค่าธรรมเนียมสิทธิบัตรที่ได้รับจดทะเบียนสิทธิบัตร และกระบวนการเพื่อการดำรงไว้ซึ่งสิทธิในสิทธิบัตรที่ได้รับจดทะเบียนแล้วในระหว่างรอกระบวนการขายทอดตลาดนั้น จะต้องแยกพิจารณา ดังนี้

1. แนวทางปฏิบัติเพื่อดำรงไว้ซึ่งสิทธิในสิทธิบัตร ที่เกี่ยวข้องกับภาระหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดี เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา และผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรหรือกรมทรัพย์สินทางปัญญา

ผู้เขียนมีความเห็นว่า กระบวนการขายทอดตลาดสิทธิบัตรนั้น อาจใช้ระยะเวลายาวนานพอสมควรเนื่องจากการประเมินราคาเพื่อกำหนดราคาเริ่มต้นที่สมควรขาย และกระบวนการขายทอดตลาดนั้นอาจใช้ระยะเวลานานเนื่องจากไม่มีผู้เข้าเสนอราคาเพื่อซื้อทอดตลาดสิทธิบัตรตั้งแต่การประกาศขายทอดตลาดในครั้งแรก หากกำหนดระยะเวลาในการชำระค่าธรรมเนียม

²⁴ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 มาตรา 65 สัตต

รายปีและค่าธรรมเนียมการต่ออายุอนุสิทธิบัตรที่ยังไม่ได้ชำระต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญาถึงกำหนดชำระแล้ว แต่สิทธิบัตรยังไม่มีผู้ซื้อทอดตลาดย่อมทำให้สิทธิบัตรนั้นเสี่ยงต่อการถูกเพิกถอนสิทธิในสิทธิบัตร

จากการศึกษาแนวทางการยึดและขายทอดตลาดสิทธิบัตรในประเทศฝรั่งเศส ผู้เขียนพบว่า กระบวนการยึดสิทธิบัตรในประเทศฝรั่งเศส ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งฉบับใหม่ของประเทศฝรั่งเศสมีแนวทางปฏิบัติที่กำหนดว่า เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีจะดำเนินการยึดสิทธิบัตร เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้อง ดำเนินการตามแนวทางปฏิบัติที่จำเป็นคือ (1) ส่งคำบังคับไปยังลูกหนี้ก่อนที่จะมีการยึดสิทธิบัตร และ (2) เจ้าพนักงานบังคับคดี จะอาศัยอำนาจตามรัฐบัญญัติ²⁵ ดำเนินการส่งหมายแจ้งไปถึงการยึดสิทธิบัตรไปยัง ณ สำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาแห่งชาติ (Institut National de la Propriété Industrielle) เพื่อให้ทราบถึงการยึดสิทธิบัตรดังกล่าว ทั้งนี้ สำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาแห่งชาติจะบันทึกการยึดสิทธิบัตรดังกล่าวไว้ และจะไม่อนุญาตให้มีการโอนสิทธิในสิทธิบัตรในระหว่างการดำเนินการขายทอดตลาด²⁶ ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่มาตรา 308 (2)²⁷ ก็ได้วางหลักเกณฑ์เดียวกันไว้แล้วจึงไม่มีประเด็นที่จะต้องแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนนี้

พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 มาตรา 43²⁸ ได้วางหลักเกณฑ์หน้าที่ของผู้ทรงสิทธิบัตรในการชำระค่าธรรมเนียมรายปีไว้สำคัญประการหนึ่งคือในกรณีผู้ทรงสิทธิบัตรไม่ได้

²⁵ Dalloz Action, DROIT ET PRATIQUE DES VOIES D'EXÉCUTION, (Paris: DALLOZ, 2002) Section 3, 4871 – 4884.

²⁶ ธนกร วรปรัชญากุล, “การยึดและการบังคับคดีสิทธิบัตรในประเทศฝรั่งเศส”, วารสารศาลยุติธรรมปริทัศน์, ปีที่ 2 ฉบับที่ 4, น. 2 – 6 (2551).

²⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 308 บัญญัติว่า “การยึดสิทธิในสิทธิบัตร สิทธิในเครื่องหมายการค้า หรือสิทธิอย่างอื่น ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือที่เกี่ยวข้องกันกับสิทธิดังกล่าว ซึ่งได้จดทะเบียนหรือขึ้นทะเบียนไว้แล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกระทำโดย

(1) แจ้งรายการสิทธิที่ยึดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาทราบ ถ้าไม่สามารถกระทำได้ ให้ดำเนินการตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในมาตรา 305 วรรคสอง

(2) แจ้งให้นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่จดทะเบียนตามกฎหมายว่า ด้วยการนั้นบันทึกการยึดไว้ในทะเบียน”

²⁸ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522

ชำระค่าธรรมเนียมรายปีไว้ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ผู้ทรงสิทธิบัตรสามารถชำระค่าธรรมเนียมรายปีพร้อมทั้งค่าธรรมเนียมเพิ่มภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันสิ้นกำหนดเวลาชำระค่าธรรมเนียมรายปีโดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมเพิ่มร้อยละสามสิบของเงินค่าธรรมเนียมรายปี เมื่อครบกำหนดเวลาภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันสิ้นกำหนดเวลาชำระค่าธรรมเนียมรายปี ถ้าผู้ทรงสิทธิบัตรยังไม่ชำระค่าธรรมเนียมรายปีและค่าธรรมเนียมเพิ่ม ให้อธิบดีทำรายงานต่อคณะกรรมการเพื่อสั่งเพิกถอนสิทธิบัตรนั้นได้ แต่พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 มาตรา 43 วรรคท้ายได้บัญญัติเปิดช่องทางให้ผู้ทรงสิทธิบัตรมีสิทธิร้องขอต่อคณะกรรมการภายในกำหนดหกสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่งเพิกถอนสิทธิบัตรว่ามีเหตุจำเป็นไม่อาจชำระค่าธรรมเนียมรายปีและค่าธรรมเนียมเพิ่มภายในกำหนดเวลาหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันสิ้นกำหนดเวลาชำระค่าธรรมเนียมรายปี และคณะกรรมการมีอำนาจที่จะมีคำสั่งให้ขยายกำหนดเวลาในการชำระค่าธรรมเนียมรายปี หรือเพิกถอนคำสั่งเพิกถอนสิทธิบัตรนั้นตามที่เห็นสมควรก็ได้

ในช่วงระยะเวลาตามคำสั่งยังไม่ครบกำหนด เจ้าหนี้ยังคงรอให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาปฏิบัติตามคำสั่ง หากกำหนดระยะเวลาชำระค่าธรรมเนียมรายปีสิทธิบัตร หรือกำหนดชำระค่าธรรมเนียมต่ออายุสิทธิบัตรครบกำหนดในช่วงที่คำสั่งยังไม่ครบกำหนด เจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีสิทธิในการยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 273 วรรคสี่²⁹ เพื่อศาลให้มีคำสั่งเพื่อกำหนดวิธีการคุ้มครองประโยชน์ของตน

มาตรา 43 ผู้ทรงสิทธิบัตรต้องเสียค่าธรรมเนียมรายปีตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เริ่มแต่ปีที่ห้าของอายุสิทธิบัตร และต้องชำระภายในหกสิบวันนับแต่วันเริ่มต้นระยะเวลาของปีที่ทำนั้น และของทุก ๆ ปีต่อไป.....

เมื่อครบกำหนดเวลาตามวรรคสามแล้ว ถ้าผู้ทรงสิทธิบัตรยังไม่ชำระค่าธรรมเนียมรายปีและค่าธรรมเนียมเพิ่ม ให้อธิบดีทำรายงานต่อคณะกรรมการเพื่อสั่งเพิกถอนสิทธิบัตรนั้น

ในกรณีที่ผู้ทรงสิทธิบัตรร้องขอต่อคณะกรรมการภายในกำหนดหกสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่งเพิกถอนสิทธิบัตรว่ามีเหตุจำเป็นไม่อาจชำระค่าธรรมเนียมรายปีและค่าธรรมเนียมเพิ่มภายในกำหนดเวลาตามวรรคสามได้ คณะกรรมการอาจขยายกำหนดเวลาหรือเพิกถอนคำสั่งเพิกถอนสิทธิบัตรนั้นตามที่เห็นสมควรก็ได้

²⁹ มาตรา 273 ถ้าในคำสั่งได้กำหนดให้ใช้เงิน หรือให้ส่งทรัพย์สิน หรือให้กระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างใด ๆ ให้ศาลระบุไว้ในคำสั่งนั้นโดยชัดแจ้ง ซึ่งระยะเวลาและเงื่อนไขอื่น ๆ อันจะต้องใช้เงิน ส่งทรัพย์สิน กระทำการ หรืองดเว้นกระทำการใด ๆ นั้น แต่ถ้าเป็นคดีมีโนสาร ศาลไม่จำเป็นต้องให้เวลาแก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาเกินกว่าสิบห้าวันในอันที่จะปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น

เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาอาจแสดงเอกสารสำเนา หรือข้อเท็จจริงต่อศาลประกอบการยื่นคำขอฝ่ายเดียวเพื่อแสดงให้ศาลเห็นว่า หากไม่ดำเนินการอย่างไรใด อย่างหนึ่ง สิทธิบัตรของลูกหนี้ตามคำพิพากษาจะถูกเพิกถอนสิทธิบัตรและทำให้เจ้าหน้าที่ไม่ได้รับการชำระหนี้ตามคำพิพากษา

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 273 วรรคห้า³⁰ หากเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษายื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 273 วรรคสี่แล้ว กรณีที่ศาลมีคำสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษายื่นคำขอไว้ คำสั่งของศาลยังคงมีผลต่อไปเท่าที่จำเป็นเพื่อปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล

ผู้เขียนจึงเห็นว่า หากกำหนดระยะเวลาชำระค่าธรรมเนียมรายปีสิทธิบัตร หรือ กำหนดค่าธรรมเนียมต่ออายุอนุสิทธิบัตรครบกำหนดในช่วงที่คำบังคับยังไม่ครบกำหนด เจ้าหน้าที่

ในคดีที่มีเหตุตามมาตรา 272 วรรคสอง ให้ศาลให้เวลาแก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาในอันที่จะปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน

ระยะเวลาตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เริ่มนับแต่วันที่ถือว่าลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้ทราบคำบังคับแล้ว เว้นแต่ศาลจะได้กำหนดไว้โดยชัดแจ้งในเวลาที่ยื่นคำบังคับหรือในภายหลังว่าให้นับแต่วันใดวันหนึ่งตามที่ศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

ในระหว่างที่ระยะเวลาตามคำบังคับยังไม่ครบกำหนดหรือการปฏิบัติตามวิธีการหรือเงื่อนไขในคำบังคับยังไม่เสร็จสิ้น เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาอาจยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลให้มีคำสั่งกำหนดวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของตนก็ได้

ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดตามวรรคสี่แล้ว คำสั่งนั้นยังคงมีผลต่อไปเท่าที่จำเป็นเพื่อปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล แต่ถ้าเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษามีได้ขอบังคับคดีภายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันสิ้นระยะเวลาที่กำหนดไว้ในคำบังคับเพื่อให้ปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง ให้ถือว่าคำสั่งนั้นเป็นอันยกเลิกเมื่อสิ้นระยะเวลาเช่นนั้น
มาตรา 272 ถ้าศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งอย่างใดซึ่งต้องมีการบังคับคดีแก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาก็ให้ศาลออกคำบังคับทันทีที่ได้อ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น และให้ถือว่าลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้ทราบคำบังคับแล้วในวันนั้น

ในคดีที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาขาดนัดยื่นคำให้การหรือขาดนัดพิจารณา และลูกหนี้ตามคำพิพากษา ทนายความ หรือผู้รับมอบฉันทะจากบุคคลใดบุคคลหนึ่งดังกล่าวไว้มาฟังคำพิพากษาหรือคำสั่ง มิได้อยู่ในศาลในเวลาที่ยื่นคำบังคับ ให้บังคับตามมาตรา 199 ทวิ หรือมาตรา 207 แล้วแต่กรณี

³⁰ เพิ่งอ้าง.

ตามคำพิพากษาจะต้องยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาล ให้มีคำสั่งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการชำระค่าธรรมเนียมรายปีต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญา และกำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีหักค่าธรรมเนียมรายปีที่ชำระไว้แล้วออกจากกองเงินค่าขายทอดตลาดสิทธิบัตรก่อนจะชำระหนี้เงินให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 284³¹ กำหนดอำนาจเจ้าพนักงานบังคับคดีที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการบังคับคดีไว้ว่า “ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจดำเนินการไปตามความจำเป็นและสมควรแห่งพฤติการณ์เพื่อดำเนินการบังคับคดีจนได้ ในกรณีที่มีผู้ขัดขวางหรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีผู้ขัดขวาง เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจช่วยเหลือได้ ในการนี้ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจจับกุมและควบคุมตัวผู้ขัดขวางได้เท่าที่จำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดี” บทบัญญัตินี้ได้วางเกณฑ์ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจดำเนินการไปตามความจำเป็นและสมควรและแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจช่วยเหลือได้ในกรณีที่มีความจำเป็น ผู้เขียนเห็นว่า กรมบังคับคดีควรนำหลักเกณฑ์จากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 284 เพื่อวางหลักเกณฑ์เพิ่มเติมไว้ในกฎกระทรวงว่า “ในการดำเนินการบังคับคดี หากมีความจำเป็นที่เจ้าพนักงานบังคับคดีจำเป็นต้องดำเนินการใด ๆ เพื่อดำรงไว้ซึ่งสิทธิในสิทธิบัตร สิทธิในเครื่องหมายการค้า หรือสิทธิอย่างอื่น ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือที่เกี่ยวข้องกันกับสิทธิดังกล่าว ซึ่งได้จดทะเบียนหรือขึ้นทะเบียนไว้แล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจดำเนินการไปตามความจำเป็นและสมควรแห่งพฤติการณ์เพื่อดำรงไว้ซึ่งสิทธิดังกล่าว ทั้งนี้ เจ้าพนักงานบังคับคดีอาจแจ้งให้นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่จดทะเบียนตามกฎหมายว่า ช่วยเหลือได้”

ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า แนวทางแรก ในการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการไม่มีเกณฑ์กำหนดหน้าที่ในการดำรงไว้ซึ่งสิทธิในสิทธิบัตรระหว่างรอการขายทอดตลาดคือ กำหนดเกณฑ์ให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาสายสามารถยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลให้มีคำสั่งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการชำระค่าธรรมเนียมรายปีต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญา และกำหนดให้เจ้าพนักงาน

³¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 284 ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจดำเนินการไปตามความจำเป็นและสมควรแห่งพฤติการณ์เพื่อดำเนินการบังคับคดีจนได้ ในกรณีที่มีผู้ขัดขวางหรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีผู้ขัดขวาง เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจช่วยเหลือได้ ในการนี้ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจจับกุมและควบคุมตัวผู้ขัดขวางได้เท่าที่จำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดี

บังคับคดีหักค่าธรรมเนียมรายปีที่ชำระไว้แล้วออกจากกองเงินค่าขายทอดตลาดสิทธิบัตรก่อนจะชำระหนี้เงินให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาตามสิทธิภายใต้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 273 วรรคสี่ หรือ กรมบังคับคดีควรนำหลักเกณฑ์จากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 284 มาวางหลักเกณฑ์เพิ่มเติมไว้ในกฎกระทรวงให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจดำเนินการไปตามความจำเป็นและสมควรเพื่อดำรงไว้ซึ่งสิทธิดังกล่าว ทั้งนี้ เจ้าพนักงานบังคับคดีอาจแจ้งให้นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่จดทะเบียนตามกฎหมายว่าช่วยเหลือได้

นอกจากนี้ อาจกำหนดทางเลือกให้เจ้าพนักงานบังคับคดี มีหน้าที่แจ้งต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญาให้ทราบถึงสถานะของการซื้อขายทอดตลาดของสิทธิบัตรของลูกหนี้ ตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 มาตรา 43 วรรคท้าย เพื่อประโยชน์ในการป้องกันการโอนสิทธิบัตรไปยังบุคคลภายนอกและเพื่อแจ้งให้ทราบถึงเงื่อนไขของการดำรงไว้ซึ่งสิทธิในสิทธิบัตรที่อาจมีเงื่อนไขในการขอขยายเวลาชำระค่าธรรมเนียมรายปีและกำหนดเป็นหลักเกณฑ์หรือระเบียบไว้เป็นเงื่อนไขในการขายทอดตลาดสิทธิบัตรว่า ภาระหน้าที่ในการชำระค่าธรรมเนียมสิทธิบัตรที่ยังคงค้างชำระนั้น ถือเป็นภาระค่าใช้จ่ายของลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือผู้ทรงสิทธิบัตรเดิม และกำหนดให้วางหลักเกณฑ์ว่าเจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องหักเงินค่าขายทอดตลาดสิทธิบัตรไว้สำหรับภาระค่าใช้จ่ายเพื่อชำระค่าธรรมเนียมรายปีพร้อมค่าธรรมเนียมเพิ่มจากการที่ชำระค่าธรรมเนียมล่าช้า ก่อนที่จะนำเงินค่าขายทอดตลาดสิทธิบัตรไปชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา

แนวทางที่สอง กรณีที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาเข้าร่วมการขายทอดตลาดในฐานะบุคคลผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 287³² ประกอบ

³² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 287 บุคคลผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดี ได้แก่

(1) เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ลูกหนี้ตามคำพิพากษา และในกรณีที่มีการอายัดสิทธิเรียกร้อง ให้รวมถึงลูกหนี้แห่งสิทธิเรียกร้อง ผู้ทรงสิทธิเรียกร้อง หรือผู้รับโอนสิทธิเรียกร้องนั้นด้วย

(2) บุคคลผู้มีทรัพย์สินหรือได้จดทะเบียนสิทธิของตนเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ถูกบังคับคดี

(3) บุคคลซึ่งได้ยื่นคำร้องขอตามมาตรา 323 มาตรา 324 มาตรา 326 และมาตรา 329 เกี่ยวกับทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องที่ถูกบังคับคดี

(4) บุคคลผู้เป็นเจ้าของรวมหรือบุคคลผู้มีปริมสิทธิ สิทธิยัดห่วง หรือสิทธิอื่นตามมาตรา 322 เกี่ยวกับทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องที่ถูกบังคับคดี

(5) บุคคลอื่นใดซึ่งต้องเสียหายเพราะเหตุแห่งการดำเนินการบังคับคดีนั้น

มาตรา 331³³ เพื่อเข้าสู่ราคาในการขายทอดตลาดเองหรือหาบุคคลอื่นเข้าสู่ราคาเพื่อให้ได้ราคาขายทอดตลาดตามที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาต้องการ ผู้เขียนเห็นว่าเพื่อความเที่ยงธรรม หลักกฎหมายจะต้องมีบทบัญญัติให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาสมากรเข้าทำสัญญากับเจ้าพนักงานงานบังคับคดีในการซื้อสิทธิบัตรทอดตลาดภายใต้เงื่อนไขที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่อยู่ในฐานะผู้ซื้อทอดตลาดสิทธิบัตรได้มีสิทธิในการกำหนดข้อตกลงการซื้อสิทธิบัตรทอดตลาด โดยมีสิทธิขอชำระค่าธรรมเนียมรายปี ค่าธรรมเนียมเพิ่มจากการชำระค่าธรรมเนียมล่าช้า และค่าธรรมเนียมการต่ออายุสิทธิบัตรเพิ่มเติม นอกเหนือจากราคาขายทอดตลาดสิทธิบัตร เพื่อวัตถุประสงค์ให้ราคาขายทอดตลาดสิทธิบัตรนั้นสามารถนำไปชำระหนี้ตามคำพิพากษาได้ครบถ้วนมูลหนี้ตามคำพิพากษา และไม่ต้องนำสิทธิบัตรหรือทรัพย์สินอื่น ๆ ของลูกหนี้ตามคำพิพากษามาขายทอดตลาดเพื่อชำระหนี้ตามคำพิพากษาเพิ่มเติม ซึ่งแนวความคิดดังกล่าว ผู้เขียนได้ศึกษามาจากแนวทางในการขายทอดตลาดสิทธิบัตรออนไลน์ผ่านหน่วยงานภาคเอกชนในสหรัฐอเมริกา โดย ICAP Patent Brokerage (ชื่อเดิมคือ Ocean Tomo) ซึ่งเป็นตัวแทนจัดการขายทอดตลาดสิทธิบัตรที่ได้รับความเชื่อถือในสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้ ขั้นตอนการเข้าร่วมซื้อและขายทอดตลาดสิทธิบัตรผ่านระบบขายทอดตลาดออนไลน์ของ ICAP Patent Brokerage นั้นจะมีหลักเกณฑ์ที่สำคัญ ประการหนึ่งคือ การขายทอดตลาดสิทธิบัตรโดย ICAP Patent

³³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 331 ภายใต้บังคับมาตรา 332 และมาตรา 336 เมื่อได้ยึดทรัพย์สินหรืออัยตสิทธิเรียกร้องทั้งหมดหรือบางส่วนของลูกหนี้ตามคำพิพากษา หรือได้มีการส่งมอบทรัพย์สินตามสิทธิเรียกร้องที่ถูกอายัดแก่เจ้าพนักงานบังคับคดีแล้ว ถ้าไม่มีเหตุสมควรงดการบังคับคดีไว้ก่อน ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องนั้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และกฎกระทรวงว่าด้วยการนั้นหรือตามที่ศาลมีคำสั่งกำหนด หรือขายโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ก่อนการขายทอดตลาดทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องตามวรรคหนึ่ง เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องแจ้งกำหนดวัน เวลา และสถานที่ซึ่งจะทำการขายทอดตลาดให้บรรดาผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีซึ่งปรากฏตามทะเบียนหรือประการอื่นได้ทราบด้วย โดยจะทำการขายทอดตลาดในวันหยุดงานหรือในเวลาใด ๆ นอกเวลาทำการปกติก็ได้ ทั้งนี้ กำหนดวันและเวลาขายดังกล่าวจะต้องไม่น้อยกว่าหกสิบวันนับแต่วันยึด อายัด หรือส่งมอบทรัพย์สินนั้น

เพื่อให้การขายทอดตลาดเป็นไปด้วยความเที่ยงธรรม บุคคลผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีมีสิทธิเต็มที่ในการเข้าสู่ราคาเองหรือหาบุคคลอื่นเข้าสู่ราคาเพื่อให้ได้ราคาตามที่ตนต้องการ และเมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีเคาะไม้ขายให้แก่ผู้เสนอราคาสูงสุดแล้ว ห้ามมิให้บุคคลผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีทั้งหลายหยิบยกเรื่องราคาที่ได้จากการขายทอดตลาดมีจำนวนต่ำเกินสมควรมาเป็นเหตุขอให้มีการเพิกถอนการขายทอดตลาดนั้นอีก

Brokerage จะมีเงื่อนไขที่กำหนดไว้ใน Bidder Agreement ซึ่งเงื่อนไขสำคัญอย่างหนึ่งของการขายทอดตลาดโดย ICAP Patent Brokerage คือ ภาระหน้าที่ในการจดทะเบียนโอนเปลี่ยนแปลงเจ้าของสิทธิบัตร การชำระค่าธรรมเนียมต่ออายุ การชำระค่าธรรมเนียมรายปี จะตกเป็นภาระหน้าที่ของผู้ซื้อสิทธิบัตร ตามที่ได้ทำสัญญาและกำหนดข้อตกลงเข้าร่วมการขายทอดตลาดสิทธิบัตรก่อนเริ่มการขายทอดตลาด³⁴

หากเป็นภาระการชำระค่าธรรมเนียมรายปีที่ยังไม่เกิดขึ้นในระหว่างการขายทอดตลาดสิทธิบัตร เช่น ลูกหนี้ตามคำพิพากษา หรือผู้ทรงสิทธิบัตรรายเดิมได้ชำระค่าธรรมเนียมรายปีสำหรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์ในปีที่ห้าจนกระทั่งถึงปีปัจจุบันแล้ว หรืออนุสิทธิบัตรที่ยึดมานั้นชำระค่าธรรมเนียมรายปีในปีที่ห้าและหกและชำระค่าธรรมเนียมการต่ออายุอนุสิทธิบัตรในครั้งแรกแล้ว กำหนดระยะเวลาในการชำระค่าธรรมเนียมในครั้งถัดไปจะเป็นกำหนดระยะเวลาในการชำระค่าธรรมเนียมการต่ออายุอนุสิทธิบัตรครั้งที่สอง ซึ่งจะเป็นช่วงระยะเวลาของการคุ้มครองอนุสิทธิบัตรระหว่างปีที่แปดถึงเก้า ซึ่งหากกระบวนการยึดสิทธิบัตรและขายทอดตลาดสิทธิบัตรเกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาคุ้มครองที่ไม่มีกำหนดระยะเวลาให้ชำระค่าธรรมเนียมแล้วนั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่ภาระหน้าที่ในการชำระค่าธรรมเนียมรายปีและค่าธรรมเนียมการต่ออายุอนุสิทธิบัตร ที่จะเกิดขึ้นในภายหน้านั้นย่อมเป็นหน้าที่ของผู้ซื้อสิทธิบัตรได้ เนื่องจาก ภาระหน้าที่ดังกล่าวมิได้เกิดขึ้นก่อนหรือในระหว่างกระบวนการขายทอดตลาดสิทธิบัตร

4.3.2 หน้าที่ความรับผิดชอบต่อคำสั่งให้ดำเนินการจากผู้ตรวจสอบสิทธิบัตร ในระหว่างกระบวนการบังคับคดี

ในช่วงระยะเวลาระหว่างรอการขายทอดตลาดนั้น หากคำขอสิทธิบัตรได้รับคำสั่งจากผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามคำสั่ง ยกตัวอย่างเช่น คำสั่งให้นำส่งเอกสารประกอบการพิจารณาขอรับสิทธิบัตร หรือ คำสั่งให้แก้ไขรายละเอียดการประดิษฐ์ แก้ไขข้อถ้อยคำสำหรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์ หรือแก้ไขรูปเขียนสำหรับภาพแสดงการออกแบบผลิตภัณฑ์ ซึ่งคำสั่งดังกล่าวจากผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรจะมีกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจนเพื่อให้ผู้ขอรับสิทธิบัตรดำเนินการตอบกลับและหากไม่ดำเนินการตามคำสั่งของผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรคำขอรับสิทธิบัตรดังกล่าวจะถูกจำหน่ายออกสารบบของคำขอรับสิทธิบัตรในประเทศไทย

ประเด็นที่จะต้องวิเคราะห์ในกรณีนี้คือหากกำหนดระยะเวลาที่ต้องดำเนินการตอบกลับคำสั่งของผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรมีกำหนดระยะเวลาที่จะสิ้นสุดลงในระหว่างกระบวนการยึด

³⁴ ICAP Patent Brokerage, “Bidding Procedure & Conditions of Sale,” Retrieved on 22 December 2017, from <https://icappatentbrokerage.com/bidding-procedures-conditions-sale-0>.

และรอการขายทอดตลาดสิทธิบัตร หรืออยู่ในระหว่างดำเนินการโอนสิทธิในการขอรับสิทธิบัตรมาเป็นของผู้ซื้อทอดตลาด หน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินการตอบกลับคำสั่งของผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรนั้น จะอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของผู้ใด ในประเด็นแนวทางดำเนินการสำหรับปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในกรณีนี้ ผู้เขียนไม่พบหลักเกณฑ์หรือแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในระหว่างการศึกษาและค้นคว้าหาข้อมูล และไม่พบกรณีตัวอย่างสำหรับในประเด็นการดำเนินการที่เหมาะสมสำหรับการตอบกลับของคำสั่งผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรต่อคำขอรับสิทธิบัตรที่อยู่ในระหว่างกระบวนการบังคับคดีและขายทอดตลาด แต่อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนได้ลองตั้งคำถามว่ากรณีหากเกิดปัญหาขาดหลักเกณฑ์หรือแนวทางปฏิบัติที่จะสามารถนำมาปรับใช้กับกรณีขาดแนวทางกำหนดหน้าที่ของผู้มีหน้าที่ดำเนินการเพื่อบังคับคดีอยู่เพื่อรอการออกสิทธิบัตรแล้ว จะมีแนวทางปฏิบัติใดที่สามารถนำมาปรับใช้ได้ ผู้เขียนจึงขอเสนอแนวทางปฏิบัติโดยเทียบเคียงกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่และพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522

แนวทางแรก ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 309³⁵ กำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดียึดสิทธิในเครื่องหมายการค้าซึ่งยังมีได้จดทะเบียน ลิขสิทธิ์ สิทธิขอรับสิทธิบัตร สิทธิในชื่อทางการค้าหรือยี่ห้อ หรือสิทธิอย่างอื่นของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือที่เกี่ยวข้องกันกับสิทธิดังกล่าว ให้กระทำโดยแจ้งรายการสิทธิที่ยึดให้ ลูกหนี้ตามคำพิพากษาทราบเท่านั้น ไม่ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องแจ้งให้นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่จดทะเบียน (ซึ่งในกรณีนี้คือผู้ตรวจสอบสิทธิบัตร) พระราชบัญญัติสิทธิบัตรได้ให้อำนาจแก่อธิบดีตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 มาตรา 27 กำหนดหลักเกณฑ์ว่า ในระหว่างการตรวจสอบคำขอรับสิทธิบัตร ผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรมีอำนาจในการเรียกให้ผู้ขอรับสิทธิบัตรมาให้ถ้อยคำชี้แจง หรือให้ส่งเอกสาร หรือสิ่งใดเพิ่มเติมก็ได้ ซึ่งรวมถึงผลการตรวจสอบการประดิษฐ์หรือรายละเอียดการประดิษฐ์ที่ได้เคยขอรับสิทธิบัตรนั้นไว้แล้วนอกราชอาณาจักร หรือให้ส่งเอกสารพร้อมด้วยคำแปลเป็นภาษาไทย โดยผู้ขอรับสิทธิบัตรต้องดำเนินการตามคำสั่งของผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรภายในระยะเวลาเก้าสิบวันนับจากวันที่ได้รับหนังสือคำสั่งจากผู้ตรวจสอบสิทธิบัตร หากผู้ขอรับสิทธิบัตรไม่ดำเนินการภายในระยะเวลาดังกล่าวที่กฎหมายกำหนด ให้

³⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 309 “การยึดสิทธิในเครื่องหมายการค้าซึ่งยังมีได้จดทะเบียน ลิขสิทธิ์ สิทธิขอรับสิทธิบัตร สิทธิในชื่อทางการค้าหรือยี่ห้อ หรือสิทธิอย่างอื่นของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือที่เกี่ยวข้องกันกับสิทธิดังกล่าว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกระทำโดยแจ้งรายการสิทธิที่ยึดให้ ลูกหนี้ตามคำพิพากษาทราบ ถ้าไม่สามารถกระทำได้ ให้ดำเนินการตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในมาตรา 305 วรรคสอง”

ถือว่าผู้ขอรับสิทธิบัตรประสงค์จะละทิ้งคำขอรับสิทธิบัตร เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นอธิบดีอาจขยายกำหนดเวลาดังกล่าวให้ตามที่เห็นสมควร³⁶

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 309 ไม่ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีแจ้งให้นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่จดทะเบียนทราบถึงการยึด สิทธิในเครื่องหมายการค้าซึ่งยังมีได้จดทะเบียน ลิขสิทธิ์ สิทธิขอรับสิทธิบัตร สิทธิในชื่อทางการค้าหรือยี่ห้อ หรือสิทธิอย่างอื่นของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน หรือที่เกี่ยวข้องกันกับสิทธิดังกล่าว ให้กระทำโดยแจ้งรายการสิทธิที่ยึดให้ ลูกหนี้ตามคำพิพากษาทราบเท่านั้น ประเด็นนี้ผู้เขียนเห็นว่า จำเป็นต้องแก้ไขโดยกำหนดเป็นกฎกระทรวงให้เจ้าพนักงานบังคับคดีแจ้งให้นายทะเบียนหรือผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรทราบเพื่อป้องกันการโอนสิทธิขอรับสิทธิบัตรจากลูกหนี้ตามคำพิพากษาไปเป็นของบุคคลอื่น

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 284³⁷ กำหนดอำนาจเจ้าพนักงานบังคับคดีที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการบังคับคดีไว้ว่า “ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจดำเนินการไปตามความจำเป็นและสมควรแห่งพฤติการณ์เพื่อดำเนินการ

³⁶ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 มาตรา 27 ในการตรวจสอบคำขอรับสิทธิบัตร พนักงานเจ้าหน้าที่จะเรียกผู้ขอรับสิทธิบัตรมาให้ถ้อยคำชี้แจง หรือให้ส่งเอกสาร หรือสิ่งใดเพิ่มเติมก็ได้

ในกรณีที่ผู้ขอรับสิทธิบัตรได้ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรไว้แล้วนอกราชอาณาจักร ให้ผู้ขอรับสิทธิบัตรส่งผลการตรวจสอบการประดิษฐ์หรือรายละเอียดการประดิษฐ์ที่ขอรับสิทธิบัตรนั้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยกฎกระทรวง

ในกรณีที่จะต้องส่งเอกสารเป็นภาษาต่างประเทศ ให้ผู้ขอรับสิทธิบัตรส่งเอกสารพร้อมด้วยคำแปลเป็นภาษาไทย

ถ้าผู้ขอรับสิทธิบัตรไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง หรือไม่ส่งเอกสารตามวรรคสองภายในกำหนดเวลาเก้าสิบวันให้ถือว่าละทิ้งคำขอรับสิทธิบัตร เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นอธิบดีอาจขยายกำหนดเวลาดังกล่าวให้ตามที่เห็นสมควร

³⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 284 ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจดำเนินการไปตามความจำเป็นและสมควรแห่งพฤติการณ์เพื่อดำเนินการบังคับคดีจนได้ ในกรณีที่มีผู้ขัดขวางหรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีผู้ขัดขวาง เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจช่วยเหลือได้ ในการนี้ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจจับกุมและควบคุมตัวผู้ขัดขวางได้เท่าที่จำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดี

บังคับคดีจนได้ ในกรณีที่มีผู้ขัดขวางหรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีผู้ขัดขวาง เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจช่วยเหลือได้ ในการนี้ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจจับกุมและควบคุมตัวผู้ขัดขวางได้เท่าที่จำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดี”

พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 มาตรา 27 วรรคท้าย ได้เปิดช่องให้อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญามีอำนาจในการพิจารณาเหตุจำเป็นที่เกิดขึ้นกับกรณีของผู้ขอรับสิทธิบัตรไม่อาจดำเนินการตอบกลับคำสั่งของผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรได้ภายในระยะเวลาเก้าสิบวันนับจากวันที่ได้รับหนังสือคำสั่งให้ดำเนินการอย่างไรก็ตามที่ผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรเห็นสมควร ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า ควรมีกฎกระทรวงที่อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 มาตรา 27 วรรคท้าย กำหนดว่าหากในระหว่างที่คำขอรับสิทธิบัตรอยู่ระหว่างการบังคับคดีแพ่งหรือรอการขายทอดตลาดสิทธิบัตรอยู่ และกำหนดระยะเวลาในการตอบกลับคำสั่งของผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรจะสิ้นสุดลงหรือสิ้นสุดลงไปในช่วงเวลาที่สิทธิบัตรยังอยู่ในกระบวนการบังคับคดีแพ่งหรือยังขายทอดตลาดไม่เสร็จสิ้น ลูกหนี้ตามคำพิพากษาในฐานะเป็นผู้ขอรับสิทธิบัตรเดิมหรือผู้ที่ซื้อทอดตลาดได้มีสิทธิที่จะยื่นหนังสือชี้แจงต่ออธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อชี้แจงถึงเหตุจำเป็นที่ไม่อาจดำเนินการตอบกลับคำสั่งของผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรได้ โดยแสดงข้อเท็จจริงและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการบังคับคดีสิทธิบัตร การยึดสิทธิบัตร และการขายทอดตลาดสิทธิบัตร เพื่อขอให้อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญาพิจารณาข้อเท็จจริงประกอบหลักฐานการชี้แจง และให้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของอธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญาว่า มีเหตุสมควรที่จะขยายระยะเวลาในการดำเนินการตอบกลับคำสั่งของผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรหรือไม่ ซึ่งหากอธิบดีพิจารณาและมีคำสั่งอนุญาตให้ขยายระยะเวลาในการดำเนินการตอบกลับคำสั่งผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรจะมีผลทำให้ สิทธิในการขอรับสิทธิบัตรยังคงดำรงอยู่ และจะเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีแพ่งสิทธิบัตรและการขายทอดตลาดสิทธิบัตรที่มีประสิทธิภาพ

แนวทางที่สอง

เมื่อระยะเวลาที่กำหนดไว้เพื่อให้ปฏิบัติตามคำบังคับคดีครบกำหนดแล้วและเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาขอให้บังคับคดี ซึ่งศาลได้กำหนดวิธีการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่มาตรา 276 (1)³⁸ เจ้าพนักงานบังคับคดีเข้ามามีอำนาจใน

³⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 276 เมื่อเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาขอให้บังคับคดี ถ้าศาลเห็นว่าลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้ทราบหรือถือว่าได้ทราบคำบังคับแล้ว ทั้งระยะเวลาที่กำหนดไว้เพื่อให้ปฏิบัติตามคำบังคับนั้นได้ล่วงพ้นไปแล้ว และคำขอได้ระบุ

การดำเนินการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 278 วรรคหนึ่ง มาตรา 274 และ มาตรา 279

มาตรา 287 วรรคหนึ่ง เมื่อศาลได้ออกหมายบังคับคดีตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีแล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจในฐานะเป็นเจ้าพนักงานศาลในการดำเนินการบังคับคดีให้เป็นไปตามที่ศาลได้กำหนดไว้ในหมายบังคับคดีและตามบทบัญญัติในลักษณะ 2 แห่งภาคนี้ ทั้งนี้ จะเรียกให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาช่วยเหลือก็ได้ คำสั่งของเจ้าพนักงานบังคับคดีในการดำเนินการบังคับคดีต้องกล่าวหรือแสดงเหตุผลไว้ด้วย

มาตรา 274 ถ้าคู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายแพ้คดีหรือบุคคลที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ชำระหนี้ (ลูกหนี้ตามคำพิพากษา) มิได้ปฏิบัติตามคำบังคับที่ออกตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทั้งหมดหรือบางส่วน คู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายชนะคดีหรือบุคคลที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ได้รับชำระหนี้ (เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา) ชอบที่จะร้องขอให้มีการบังคับคดีโดยวิธียึดทรัพย์สิน आयัดสิทธิเรียกร้อง หรือบังคับคดีโดยวิธีอื่นตามบทบัญญัติแห่งภาคนี้ภายในสิบปีนับแต่วันที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่ง และถ้าเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้ร้องขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดียึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องใดไว้หรือได้ดำเนินการบังคับคดีโดยวิธีอื่นไว้บางส่วนแล้วภายในระยะเวลาดังกล่าว ก็ให้ดำเนินการบังคับคดีแก่ทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้อง หรือบังคับคดีโดยวิธีอื่นนั้นต่อไปจนแล้วเสร็จได้

ถ้าคำพิพากษาหรือคำสั่งกำหนดให้ชำระหนี้เป็นงวด เป็นรายเดือน หรือเป็นรายปี หรือกำหนดให้ชำระหนี้เป็นอย่างใดในอนาคต ให้นับระยะเวลาสิบปีตามวรรคหนึ่งตั้งแต่วันที่หนี้ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นอาจบังคับให้ชำระได้

ถ้าสิทธิเรียกร้องตามคำพิพากษาหรือคำสั่งเป็นการให้ชำระเงิน ส่งคืนหรือส่งมอบทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง บุคคลซึ่งได้รับโอนหรือรับช่วงสิทธิตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นมียอำนาจบังคับคดีตามความในหมวด 2 การบังคับคดีในกรณีที่เป็นหนี้เงิน หรือหมวด 3 การบังคับคดีในกรณีที่ทำให้ส่งคืนหรือส่งมอบทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง แล้วแต่กรณี โดยการร้องขอต่อศาลเพื่อเข้าสวมสิทธิเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาต่อไป

ข้อความไว้ครบถ้วน ให้ศาลกำหนดวิธีการบังคับคดีตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้และตามมาตรา 213 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังต่อไปนี้

(1) ถ้าการบังคับคดีต้องทำโดยทางเจ้าพนักงานบังคับคดี ให้ศาลออกหมายบังคับคดีตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีและแจ้งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบเพื่อดำเนินการต่อไปตามที่กำหนดไว้ในหมายนั้น

มาตรา 279 ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีรักษาไว้โดยปลอดภัยซึ่งเงิน ทรัพย์สิน และเอกสารที่ได้มาตามอำนาจหน้าที่ของตน รวมทั้งให้มีอำนาจขัดขวางมิให้บุคคลใดสอดเข้าเกี่ยวข้องกับ โดยมีขอบด้วยกฎหมายกับเงินหรือทรัพย์สินหรือเอกสารเช่นว่านั้น ตลอดจนมีอำนาจติดตามและเอาคืนซึ่งเงินหรือทรัพย์สินหรือเอกสารดังกล่าวจากบุคคลผู้ไม่มีสิทธิจะยึดถือเอาไว้

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง เมื่อมีความจำเป็น เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจช่วยเหลือได้ ในกรณีเช่นนี้ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจจับกุมและควบคุมตัวผู้สอดเข้าเกี่ยวข้องกับหรือผู้ไม่มีสิทธิจะยึดถือตามวรรคหนึ่งได้เท่าที่จำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดี

ผู้เขียนมีความเห็นว่า แนวทางแก้ไขการดำรงไว้ซึ่งสิทธิในการขอรับสิทธิบัตร หากกำหนดระยะเวลาในการตอบกลับคำสั่งของผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรจะสิ้นสุดลงไป ในระยะเวลาที่สิทธิบัตรยังอยู่ในกระบวนการบังคับคดีแพ่งหรือยังขายทอดตลาดไม่เสร็จสิ้นนั้น เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดี ในการที่จะใช้อำนาจดำเนินการตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ภายใต้บทบัญญัติแห่งมาตรา 276 (1), มาตรา 278 วรรคหนึ่ง, มาตรา 274 และ มาตรา 279 เพื่อดำรงไว้ซึ่งสถานะคงอยู่ของคำขอรับสิทธิบัตรและสิทธิในการขอรับสิทธิบัตรที่ดำเนินการยึดมาโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี นอกจากนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่า กรมบังคับคดีอาจเพิ่มเติมกฎกระทรวงหรือคำสั่งกรมบังคับคดีเพื่อกำหนดแนวทางที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจนและป้องกันความสับสนว่า การดำรงไว้ซึ่งสถานะคงอยู่ของคำขอรับสิทธิบัตร และสิทธิในการขอรับสิทธิบัตรนั้นเป็นอำนาจหน้าที่ที่เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจให้กระทำได้เพื่อผลลัพธ์คือสามารถบังคับคดีได้ตามหมายบังคับคดี ร่างกฎกระทรวง **“กรณีที่ต้องกระทำการใด ๆ ตอบกลับคำสั่งของนายทะเบียนหรือผู้ตรวจสอบสิทธิบัตร เพื่อให้คงไว้ซึ่งสิทธิในการขอรับสิทธิบัตร หรือสิทธิอย่างอื่นของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือที่เกี่ยวข้องกับสิทธิดังกล่าว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกระทำโดยวิธีการที่เห็นสมควรและเท่าที่จำเป็น”**

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

จากการที่ศึกษาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ ผู้เขียนพบว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ได้แก้ปัญหาของการกำหนดประเภทของทรัพย์สินที่สามารถบังคับคดีโดยกำหนดเพิ่มประเภททรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างที่อาจบังคับคดีได้ ซึ่งเคยเป็นประเด็นปัญหาขาดความชัดเจนในประเภทของทรัพย์สินที่อาจบังคับคดีได้ที่เคยเกิดขึ้นมาในอดีตได้ครบประเด็นปัญหาแล้ว แต่อย่างไรก็ตามผู้เขียนพบว่า เมื่อพิจารณากฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. 2559 ประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมในการขายทอดตลาด เรื่องหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมในการขายทอดตลาด ที่ได้ประกาศราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2559 และระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการประเมินราคาทรัพย์สิน พ.ศ. 2557 ผู้เขียนพบว่ายังขาดหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมในกระบวนการยึดสิทธิบัตร การประเมินราคาสหสิทธิบัตร และการขายทอดตลาดสิทธิบัตรที่มีประสิทธิภาพ

กฎกระทรวง กำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. 2559 ข้อ 6 ได้กำหนดว่า ประกาศขายทอดตลาดจะต้องปรากฏรายการข้อมูลที่สำคัญ ซึ่งรวมถึงราคาเริ่มต้นที่ใช้ในการขายทอดตลาดด้วย¹⁸⁷ และกฎกระทรวงข้อ 8 วางกฎเกณฑ์การกำหนดราคาเริ่มต้นและ

¹⁸⁷ กฎกระทรวง กำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. 2559 ข้อ 6 ประกาศขายทอดตลาดมีรายการ ดังต่อไปนี้

- (1) ชื่อศาลและหมายเลขคดีแดง
- (2) ชื่อคู่ความ
- (3) สถานที่ขายทอดตลาด
- (4) วันและเวลาในการขายทอดตลาด
- (5) รายละเอียดของทรัพย์สินที่จะขายและภาระติดพัน
- (6) แผนที่แสดงบริเวณที่ตั้งทรัพย์สิน
- (7) ราคาเริ่มต้นที่ใช้ในการขายทอดตลาด

การประกาศขายทอดตลาด ไว้เพียงว่า ในการกำหนดราคาที่เหมาะสมขายในการทอดตลาดให้มี คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาที่เหมาะสมขาย โดยให้คณะกรรมการกำหนด หลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมขายในการขายทอดตลาดมีอำนาจกำหนด หลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมขาย ในการขายทอดตลาด และการวาง หลักประกันการเข้าเสนอราคา โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา¹⁸⁸ แต่ในปัจจุบันไม่ปรากฏ

(8) เงื่อนไขและข้อสัญญา ซึ่งอย่างน้อยต้องระบุรายละเอียดที่ผู้เสนอราคาสูงสุดต้องตกลงผูกพันกับการเสนอราคาดังกล่าว และเงื่อนไขอื่นใดที่กำหนดในระเบียบ ประกาศ หรือข้อบังคับ เกี่ยวกับการขายทอดตลาดของกรมบังคับคดีและกระทรวงยุติธรรม

หากมีรายการดังต่อไปนี้ ก็ให้ระบุไว้ในประกาศขายทอดตลาดด้วย

- (1) ราคาประเมินของสำนักประเมินราคาทรัพย์สิน กรมธนารักษ์
- (2) ราคาประเมินของผู้เชี่ยวชาญการประเมินราคา
- (3) ราคาประเมินของเจ้าพนักงานบังคับคดี
- (4) ราคาประเมินของเจ้าพนักงานประเมินราคาทรัพย์สิน กรมบังคับคดี
- (5) ราคาที่กำหนดโดยคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สิน

¹⁸⁸ กฎกระทรวง กำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ.

2559

ข้อ 8 ให้มีคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมขายในการขายทอดตลาด ประกอบด้วย อธิบดีเป็นประธานกรรมการ รองอธิบดีรับผิดชอบด้านการ บังคับ คดีแพ่ง รองอธิบดีรับผิดชอบด้านการบังคับคดีล้มละลาย ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการบังคับคดี แพ่ง ผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการบังคับคดีล้มละลายผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย ผู้แทน กรมที่ดิน ผู้แทนกรมธนารักษ์ ผู้แทนสำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ผู้แทนสำนักงาน คณะกรรมการ คຸ້ມครองผู้บริโภคน ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม ผู้แทนสภานายความ ผู้แทนสภา หอการค้าแห่งประเทศไทย ผู้แทนสมาคมธนาคารไทย และผู้แทนสมาคมผู้ประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทย เป็นกรรมการ

ให้ผู้อำนวยการกองพัฒนาระบบการบังคับคดีและประเมินราคาทรัพย์สินเป็นกรรมการและ เลขานุการและให้หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการเป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมขายในการ ขายทอดตลาดมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมขายในการ ขายทอดตลาด และการวางหลักประกันการเข้าเสนอราคา โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

หลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่สมควรขาย ในการขายทอดตลาด และการวางหลักประกันการเข้าเสนอราคาที่วางหลักเกณฑ์โดยคณะกรรมการดังกล่าว

ในการศึกษาผู้เขียนพบว่าในอดีตที่ผ่านมา การประเมินราคาทรัพย์สินโดยฝ่ายประเมินราคาทรัพย์สินของกรมบังคับคดีซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการกำหนดราคาขายทรัพย์สินทอดตลาดและราคาประเมินของกรมบังคับคดี จะใช้ราคาประเมินอ้างอิงจากราคาทรัพย์สินจากการถัวเฉลี่ยของราคาทรัพย์สินของกรมธนารักษ์ และราคาประเมินตลาด ซึ่งมักมีความเห็นแย้งว่า ราคาที่ประเมินได้นั้นโดยเฉลี่ยแล้วจะเป็นราคาบังคับขายที่สูงเกินกว่าราคาของทรัพย์สินที่ขายได้จริง กรมบังคับคดีจึงได้เคยทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การกำหนดราคาบังคับขายทอดตลาดทรัพย์สิน” ในปี พ.ศ. 2555 เพื่อศึกษาแนวทางเรื่องการกำหนดราคาเริ่มต้นที่สมควรขาย ผลสรุปการศึกษาวิจัยดังกล่าว มีหลักการเพื่อกำหนดราคาทรัพย์สินที่นำมาขายทอดตลาดนั้น จะต้องเป็นราคาที่ได้ปรับลดลงจากมูลค่าของทรัพย์สินประเภทนั้นในท้องตลาด เป็นหลักการกำหนดราคา ด้วยวิธีคุณค่าของสินค้า เนื่องจากคุณค่าของทรัพย์สินจะมีลักษณะด้อยค่า (distressed property) อันเนื่องจากระยะเวลา คุณภาพ ลักษณะทางกายภาพ ความซับซ้อนของกระบวนการ และค่านิยมต่างๆ¹⁸⁹ ซึ่งป็นที่มาของหลักเกณฑ์พิจารณาการประเมินราคาทรัพย์สินอื่นนอกจากที่ดิน ดังที่ปรากฏในระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการประเมินราคาทรัพย์สิน ประกาศในราชกิจจานุเบกษาวันที่ 23 พฤษภาคม 2557¹⁹⁰

¹⁸⁹ สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม, บทสรุปการศึกษาวิจัยประจำปี 2555, พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท บพิการพิมพ์ จำกัด, 2556).

¹⁹⁰ ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการประเมินราคาทรัพย์สิน ประกาศในราชกิจจานุเบกษาวันที่ 23 พฤษภาคม 2557 ข้อ 24 การประเมินราคาทรัพย์สินอื่นนอกจากที่ดินให้ประเมินราคาตามหลักเกณฑ์เหล่านี้คือ

(1) วิธีเปรียบเทียบมูลค่าตลาดโดยอาจเปรียบเทียบกับสภาพทรัพย์สินที่คล้ายกันหรือปัจจัยที่ส่งผลต่อราคาทรัพย์สิน ทั้งสภาพแวดล้อมคุณลักษณะทางกายภาพ ประโยชน์ใช้สอย การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ในอนาคต คุณลักษณะทางกฎหมาย เช่นภาระผูกพัน การรอนสิทธิ ข้อกำหนดการใช้อาคาร ข้อกำหนดด้านรายได้และรายจ่าย

(2) วิธีต้นทุนโดยการนำการวิเคราะห์ต้นทุนด้วยวิธีการเปรียบเทียบต่อตารางเมตร คำนวณจากราคาประเมินค่าก่อสร้างมาตรฐานหักด้วยค่าเสื่อมราคา

(3) วิธีรายได้โดยการหามูลค่าสิ่งปลูกสร้างที่ก่อให้เกิดรายได้ พิจารณาอัตราส่วนผลตอบแทนตลาดหรือที่คาดหวัง เปรียบเทียบกับผลตอบแทนเป็นรายปี เพื่อกำหนดมูลค่าเช่น รายได้จาก การประกอบกิจการ รายได้ที่แท้จริงจากการประกอบกิจการ รายได้จากการดำเนินการสุทธิ เป็นต้น

ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยการประเมินราคาทรัพย์สิน พ.ศ. 2557 ได้วางหลักเกณฑ์ การประเมินราคาทรัพย์สินไว้เพียงบทบัญญัติพื้นฐาน กล่าวคือ มีเพียงหลักเกณฑ์การประเมินราคา สำหรับอสังหาริมทรัพย์ และสังหาริมทรัพย์ปกติ โดยให้แนวทางการประเมินตาม วิธีเปรียบเทียบราคา ตลาด วิธีรายได้ วิธีต้นทุน หรือ วิธีคำนวณมูลค่าคงเหลือ แต่ไม่ได้วางหลักเกณฑ์สำหรับประเมินราคา สิทธิบัตรของลูกหนี้ตามคำพิพากษาไว้เป็นการเฉพาะ¹⁹¹ นอกจากนี้ ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่า ด้วยการประเมินราคาทรัพย์สิน พ.ศ. 2557 ข้อ 27 กำหนดว่า “การประเมินราคาทรัพย์สินบางประเภท หากมีความจำเป็นต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ชำนาญการพิเศษ หรือผู้มีความรู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบและ ประเมินราคาทรัพย์สิน ให้อธิบดีสั่งให้ดำเนินการได้” จึงถือวาระเบียบกระทรวงยุติธรรมได้กำหนด หลักเกณฑ์ไว้เป็นเพียงเกณฑ์ทั่วไป ไม่มีแนวทางการประเมินราคาสิทธิบัตรที่ชัดเจน จึงมีผลทำให้ขาด หลักเกณฑ์ที่ชัดเจนและมีมาตรฐานที่จะสามารถนำไปบังคับใช้กระบวนการประเมินราคาสิทธิบัตรของ ลูกหนี้ตามคำพิพากษาเป็นไปในทางเดียวกัน

ประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสม ขายในการขายทอดตลาด เรื่อง หลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมขายในการ ขายทอดตลาด ที่ได้ประกาศราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2559 ข้อ 7 กำหนด หลักเกณฑ์การขายทอดตลาดสังหาริมทรัพย์ไว้ว่า ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นสำหรับ การขายทอดตลาดแต่ละครั้งตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงสภาพของทรัพย์สินในปัจจุบัน ราคาซื้อ ขายในท้องตลาด รวมถึงความเหมาะสมประการอื่น ๆ ประกาศดังกล่าวไม่ได้กำหนดหรือวางแนวทาง ในการยึด วิธีการประเมินราคาที่เหมาะสมสำหรับสิทธิบัตรที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขและข้อเท็จจริงที่ต่างกัน เช่น หากเป็นสิทธิบัตรที่ต่างประเภทกัน เป็นสิทธิบัตรที่มีอายุความคุ้มครองคงเหลือแตกต่างกัน จะต้องดำเนินการในแนวทางอย่างไร จึงจะมีประสิทธิภาพ รวดเร็วและสามารถดำรงไว้ได้ซึ่งความ ยุติธรรม

ผู้เขียนพบว่าได้เคยมีผู้ศึกษาและจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การประเมินมูลค่าทรัพย์สิน สิทธิบัตรทางปัญญาเพื่อวัตถุประสงค์ทางภาษีเงินได้ เพื่อศึกษาหาแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการประเมินราคา ทรัพย์สินทางปัญญาประเภทต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงสิทธิบัตรด้วย ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าวผู้ศึกษา

(4) วิธีเปรียบเทียบมูลค่าที่เหลืออยู่ โดยการหามูลค่าของทรัพย์สินที่ไม่มีลักษณะใกล้เคียงใน การเปรียบเทียบราคามูลค่าตลาดอาคารสร้างค้าง อาคารอยู่ระหว่างก่อสร้างโดยคำนึงถึงปัจจัยในการ ประเมินทั้งคุณลักษณะทางกายภาพ ทางกฎหมายทางการตลาดและการเงิน

¹⁹¹ ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการประเมินราคาทรัพย์สิน ประกาศในราชกิจจานุเบกษาวันที่ 23 พฤษภาคม 2557 ข้อ 24.

ได้ศึกษาเปรียบเทียบวิธีการประเมินราคาทรัพย์สินทางปัญญาและสิทธิบัตรจากสหรัฐอเมริกา และได้เสนอแนวทางการประเมินมูลค่าสิทธิบัตรเพื่อนำมูลค่าที่ประเมินได้ไปตรวจสอบการเสียภาษีจากการจำหน่ายจ่ายโอนสิทธิบัตรและสิทธิอื่นเนื่องจากสิทธิบัตรแก่หน่วยงานจัดเก็บภาษี¹⁹² ด้วยวิธีการคิดจากต้นทุน วิธีคิดจากการพิจารณาจากรายได้ และแนวทางการประเมินมูลค่าสิทธิบัตรด้วยวิธีเฉพาะ (other specialization method) ที่เรียกว่า Technology Factor Method : TFM ซึ่งวิธี Technology Factor Method : TFM เป็นวิธีการประเมินมูลค่าสิทธิบัตรที่พัฒนามาจากวิธีการพิจารณาจากรายได้¹⁹³ ซึ่งเมื่อผู้เขียนได้ศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับดังกล่าว ผู้เขียนมีความเห็นว่าวัตถุประสงค์ของการประเมินราคาสิทธิบัตรเพื่อวัตถุประสงค์ทางภาษีนั้น จะนำไปใช้ในจุดประสงค์ที่แตกต่างกับการประเมินราคาสิทธิบัตรเพื่อกำหนดมูลค่าทรัพย์สินเพื่อการยึด และขายทอดตลาด เพราะการประเมินราคาสิทธิบัตรเพื่อวัตถุประสงค์ทางภาษีนั้นจะได้ราคาที่ไม่ใกล้เคียงราคาจริงในมูลค่าสิทธิบัตรในขณะนั้นและไม่ได้ทอนด้วยค่าเสื่อม หรือปรับลดราคามูลค่าของสิทธิบัตรลงเหมือนในกรณีการประเมินราคาเพื่อการยึด และขายทอดตลาด แม้ว่าวิธีการประเมินราคาจะสามารถนำหลักเกณฑ์พื้นฐานของการประเมินราคาสิทธิบัตรเพื่อวัตถุประสงค์ทางภาษีนินได้ มาปรับใช้เพื่อหาราคาสิทธิบัตรที่เป็นเป้าหมายในการประเมินได้ แต่ผู้เขียนมีความเห็นว่า จะต้องกำหนดแนวทางการประเมินราคาสิทธิบัตรที่มีวัตถุประสงค์ชัดเจนเพื่อการบังคับคดีแพ่ง เพื่อขจัดปัญหาการขาดหลักเกณฑ์ การยึดสิทธิบัตร การประเมินราคาและการขายทอดตลาดที่มีประสิทธิภาพ และสามารถวางแนวทางเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์สำหรับการยึดสิทธิบัตร การประเมินราคาสิทธิบัตร และการขายทอดตลาดสิทธิบัตรเพื่อวัตถุประสงค์การบังคับคดีแพ่งให้เป็นเกณฑ์เฉพาะที่มีประสิทธิภาพและสามารถใช้ได้จริงต่อไป

ดังที่ได้ศึกษาในข้างต้นว่า กรมบังคับคดีในฐานะหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบด้านการประเมินราคาและบังคับคดีสิทธิบัตร ยังไม่มีหลักเกณฑ์เฉพาะในการยึด การประเมินราคา และการขายทอดตลาดสิทธิบัตร อีกทั้งกรมบังคับคดียังไม่มีหน่วยงานภายในหรือองค์กรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านการบังคับคดีสิทธิบัตร กำกับและดูแล ถึงแม้ว่าในขณะนี้จะยังไม่มีกรณีตัวอย่างที่เกิดจากปัญหาการขาดเกณฑ์บังคับคดีแพ่งสิทธิบัตร ปัญหาการประเมินราคาสิทธิบัตรเพื่อดำเนินการยึดสิทธิบัตรของลูกหนี้ ปัญหาการขายทอดตลาดสิทธิบัตร และปัญหาการขาดเกณฑ์กำหนดภาระหน้าที่ในการดำรงไว้ซึ่งสิทธิในสิทธิบัตรและการรักษาไว้ซึ่งสถานะคงอยู่ของสิทธิในการขอรับสิทธิบัตร แต่ผู้เขียนมีความเห็นว่า การขาดหลักเกณฑ์ดังกล่าวในประเทศไทย จะก่อให้เกิดปัญหาความล่าช้าในการ

¹⁹² ศรตม์ ดิษฐปาน, “การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อวัตถุประสงค์ทางภาษีเงินได้,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555) น.67.

¹⁹³ เพ็งอ้าง, น.68 – 71.

บังคับคดีสิทธิบัตรเพราะขาดเกณฑ์ที่ชัดเจนทำให้กระบวนการบังคับคดีสิทธิบัตรไม่มีประสิทธิภาพ ส่งผลกระทบต่อสิทธิของเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาที่สมควรจะได้รับการชำระหนี้เงินได้อย่างครบถ้วน และรวดเร็ว และย่อมส่งผลเสียต่อลูกหนี้ตามคำพิพากษา ทั้งในกรณีที่การขาดเกณฑ์ดังกล่าวจะทำให้การประเมินราคาสิทธิบัตรของตนที่ถูกยึดนั้น มีราคาเริ่มต้นที่สมควรขายทอดตลาดต่ำกว่ามูลค่าที่แท้จริงและอาจเกิดปัญหาการยึดสิทธิบัตรที่มีมูลค่าสูงกว่ามูลหนี้เพราะเหตุไม่มีเกณฑ์ในการยึดสิทธิบัตรที่มีประสิทธิภาพ ผู้เขียนจึงขอเสนอให้กำหนดแนวทางแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องโดยใช้หลักเกณฑ์ที่มีอยู่ในปัจจุบันทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อเป็นข้อเสนอแนะในหัวข้อต่อไป

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการที่ได้พิจารณาปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการขาดหลักเกณฑ์ในการยึดสิทธิบัตร การประเมินราคาสิทธิบัตร การขายทอดตลาดที่มีประสิทธิภาพ และปัญหาไม่มีหลักเกณฑ์กำหนดภาระหน้าที่ของการดำรงไว้ซึ่งสิทธิในสิทธิบัตรระหว่างกระบวนการบังคับคดีนั้น เมื่อได้ยกหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการยึดสิทธิบัตร การประเมินราคาสิทธิบัตร และการขายทอดตลาดสิทธิบัตรมีอยู่ในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่ายังไม่มีเกณฑ์ที่กำหนดแนวทางให้ดำเนินการยึดสิทธิบัตร ประเมินราคาสิทธิบัตร และขายทอดตลาดสิทธิบัตรที่ชัดเจน ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาความสับสนในการบังคับคดีว่าควรดำเนินการในแนวทางอย่างไรจึงจะมีประสิทธิภาพ และปัญหาของการไม่มีเกณฑ์ดังกล่าวจะก่อให้เกิดความล่าช้าในกระบวนการบังคับคดีสิทธิบัตร

ผู้เขียนจึงเห็นว่า ควรกำหนดวิธีประเมินราคากำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมในการขายทอดตลาด และการวางหลักประกันการเข้าเสนอราคา โดยวางหลักเกณฑ์เป็นประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมในการขายทอดตลาด เรื่อง หลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมในการขายทอดตลาด และการวางหลักประกันการเข้าเสนอราคา ผู้เขียนจึงขอเสนอแนะให้เพิ่มหลักเกณฑ์และแนวทางใน อนุบัญญัติ เป็นแต่ละประเด็นดังนี้

1. ประเด็นขาดเกณฑ์ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ

1.1 กฎกระทรวงที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน

กฎกระทรวง กำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. 2559 ข้อ 8 “ให้มีคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมในการขายทอดตลาด ประกอบด้วย อธิบดีเป็นประธานกรรมการ รองอธิบดีรับผิดชอบด้านการบังคับคดีแพ่ง รองอธิบดีรับผิดชอบด้านการบังคับคดีล้มละลาย ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการบังคับคดีแพ่ง ผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการบังคับคดีล้มละลายผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย ผู้แทนกรม

ที่ดิน ผู้แทนกรมธนารักษ์ ผู้แทนสำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม ผู้แทนสภาทนายความ ผู้แทนสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ผู้แทนสมาคมธนาคารไทย และผู้แทนสมาคมผู้ประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทย เป็นกรรมการ

ให้ผู้อำนวยการกองพัฒนาระบบการบังคับคดีและประเมินราคาทรัพย์สินเป็นกรรมการและเลขานุการและให้หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการเป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสม
ขายในการขายทอดตลาดมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสม
ในการขายทอดตลาด และการวางหลักประกันการเข้าเสนอราคา โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

1.2 ข้อเสนอแนะของผู้เขียน

ในส่วนของกฎกระทรวง กำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. 2559 ข้อ 8 ผู้เขียนเห็นว่า ควรกำหนดให้ชัดเจนว่ากรณีเป็นการกำหนดราคาเริ่มต้นที่สมควรขายทอดตลาดสิทธิบัตรนั้น ให้คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์เป็นการเฉพาะขึ้นมาแยกต่างหากจากหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นทรัพย์สินทั่วไป

บทบัญญัติของกฎกระทรวง กำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. 2559 ข้อ 8 ควรเพิ่มเติมของการกำหนดราคาสิทธิบัตรไว้เพิ่มเติม หรือ กำหนดหลักเกณฑ์เป็นกฎกระทรวงข้อใหม่ ดังนี้

“ร่างกฎกระทรวง กำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. 2559

ให้คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมในการขายทอดตลาด และการวางหลักประกันการเข้าเสนอราคา **ในการขายทอดตลาด และการวางหลักประกันการเข้าเสนอราคา สิทธิในสิทธิบัตร สิทธิในการขอรับสิทธิบัตร หรือสิทธิอย่างอื่น ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือที่เกี่ยวข้องเนื่องกันกับสิทธิดังกล่าว ซึ่งไม่ว่าได้จดทะเบียนหรือขึ้นทะเบียนไว้แล้วหรือไม่** โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

1.3 ประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมในการขายทอดตลาดที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน

ประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมในการขายทอดตลาด เรื่อง หลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมในการขายทอดตลาด ทอดตลาด ที่ได้ประกาศราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2559

ข้อ 3 “ในการกำหนดราคาเริ่มต้นในการขายทอดตลาด

ในกรณีที่ไม่มีราคาของคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สิน ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีพิจารณาราคาประเมินของคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สิน

ในกรณีที่ไม่มีราคาของคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สิน แต่มีราคาประเมินของเจ้าพนักงานประเมินราคาทรัพย์สิน กรมบังคับคดี และราคาประเมินของเจ้าพนักงานบังคับคดี ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีพิจารณาจากราคาประเมินของเจ้าพนักงานประเมินราคาทรัพย์สิน กรมบังคับคดี

ในกรณีที่ไม่มีราคาของคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สินและราคาประเมินของเจ้าพนักงานประเมินราคาทรัพย์สิน กรมบังคับคดี ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีพิจารณาจากราคาประเมินของเจ้าพนักงานบังคับคดี”

ประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมในการขายทอดตลาด เรื่อง หลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมในการขายทอดตลาด ที่ได้ประกาศราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2559 ข้อ 4 “เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องกำหนดราคาเริ่มต้นสำหรับการขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์ในแต่ละครั้ง ดังนี้

1 สำหรับการขายทอดตลาดครั้งที่หนึ่งเจ้าพนักงานบังคับคดีอาจกำหนดราคาเริ่มต้นตามราคาประเมินดังที่กำหนดไว้ในข้อสาม แห่งประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมในการขายทอดตลาด ซึ่งอาจเป็นราคาของคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สินหรือราคาประเมินของเจ้าพนักงานประเมินราคาทรัพย์สินแห่งกรมบังคับคดีหรือราคาประเมินของเจ้าพนักงานบังคับคดีเองโดยให้ปิดตัวเลขที่เป็นเศษขึ้นเป็นเรือนหมื่น

2 หากการขายทอดตลาดครั้งแรกไม่มีผู้เข้าสู้ราคาจนเป็นเหตุให้เจ้าพนักงานบังคับคดีงดการขายทอดตลาด การขายทอดตลาดในครั้งที่สองให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นเป็นจำนวนร้อยละ 90 จากราคาของคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สินหรือราคาประเมินของเจ้าพนักงานประเมินราคาทรัพย์สินแห่งกรมบังคับคดีหรือราคาประเมินของเจ้าพนักงานบังคับคดีและโดยตัดตัวเลขที่เป็นเศษขึ้นเป็นเรือนหมื่น

3 หากการขายทอดตลาดครั้งที่สองเจ้าพนักงานบังคับคดีได้งดการขายทอดตลาดไว้เนื่องจากไม่มีผู้เข้าสู้ราคา เจ้าพนักงานบังคับคดีอาจดำเนินการขายทอดตลาดครั้งที่สามและอาจกำหนดราคาเริ่มต้นเป็นจำนวนร้อยละ 80 ของราคาประเมินตามที่กำหนดไว้ในข้อสามแห่งประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมในการขายทอดตลาดซึ่งอาจเป็นร้อยละ 80 ของราคา ที่กำหนดโดยคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สินหรือราคาประเมินของเจ้าพนักงานประเมินราคาทรัพย์สินหรือราคาประเมินของเจ้าพนักงานบังคับคดี

4 หากการขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวนั้นต้องดำเนินการขายทอดตลาดจนกระทั่งถึงครั้งที่สี่และถัดจากครั้งที่สี่เป็นต้นไปเพราะเหตุไม่มีผู้เข้าสู้ราคา การขาย

ทอดตลาดครั้งที่สี่เป็นต้นไปเจ้าพนักงานบังคับคดีจะกำหนดราคาเริ่มต้นที่สมควรขายในการขายทอดตลาดเป็นราคาร้อยละ 70 ของราคาประเมินตามข้อ 3”

ประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมขายในการขายทอดตลาด เรื่อง หลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมขายในการขายทอดตลาด ทอดตลาด ที่ได้ประกาศราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2559

ข้อ 7 การขายทอดตลาดสังหาริมทรัพย์ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นสำหรับการขายทอดตลาดแต่ละครั้งตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงสภาพของทรัพย์สินในปัจจุบัน ราคาซื้อขายในท้องตลาด รวมถึงความเหมาะสมประการอื่น ๆ ประกอบด้วย ในกรณีที่สังหาริมทรัพย์นั้น มีราคาประเมินในข้อ 3 ตั้งแต่ห้าแสนบาทขึ้นไปให้ผู้อำนวยการกอง หรือผู้อำนวยการสำนักงานพิจารณาเห็นชอบก่อนทำการขายทอดตลาดแต่ละครั้ง

1.4 ข้อเสนอแนะของผู้เขียน

ผู้เขียนเห็นว่าประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมขายในการขายทอดตลาด เรื่อง หลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมขายในการขายทอดตลาด ที่ได้ประกาศราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2559 ข้อ 4 เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ทั่วไป ซึ่งไม่จำเป็นต้องแก้ไขในประเด็นใดเพิ่มเติม

สำหรับ ข้อ 3 แห่งประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมขายในการขายทอดตลาด เรื่อง หลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมขายในการขายทอดตลาด ที่ได้ประกาศราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2559 ผู้เขียนเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมและถือเป็นการกำหนดราคาขายทอดตลาดที่เที่ยงธรรม ควรเปิดโอกาสให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษา มีสิทธิที่จะเสนอราคาเริ่มต้นในการขายทอดตลาด และ กำหนดหลักเกณฑ์เพื่อกำกับดูแลความเรียบร้อยไว้ว่า หากลูกหนี้ประสงค์จะเสนอราคาเริ่มต้นในการขายทอดตลาด ลูกหนี้ตามคำพิพากษาต้องแสดงเอกสารที่แสดงให้เห็นวิธีการประเมินราคา และ ที่มาของราคาที่กำหนดเริ่มต้น รวมทั้ง หากเจ้าพนักงานบังคับคดียอมรับราคาประเมินดังกล่าวเพื่อใช้ในการขายทอดตลาด ลูกหนี้ตามคำพิพากษาจะถูกห้ามคัดค้านการขายทอดตลาดสิทธิบัตรดังกล่าวด้วยเหตุราคาขายต่ำกว่าราคาที่เหมาะสม ผู้เขียนมีความเห็นในกำหนดหลักเกณฑ์ ในประกาศ ดังนี้

ข้อ 3 “ในการกำหนดราคาเริ่มต้นในการขายทอดตลาด

ในกรณีที่ไม่มีราคาของคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีพิจารณาราคาประเมินของคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์

ในกรณีที่ไม่มีราคาของคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สิน แต่มีราคาประเมินของเจ้าพนักงานประเมินราคาทรัพย์สิน กรมบังคับคดี และราคาประเมินของเจ้าพนักงานบังคับคดี ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีพิจารณาจากราคาประเมินของเจ้าพนักงานประเมินราคาทรัพย์สิน กรมบังคับคดี

ทั้งนี้ ผู้มีส่วนได้เสียมีสิทธิที่จะเสนอราคาเริ่มต้นในการขายทอดตลาดสิทธิในสิทธิบัตร หรือสิทธิในการขอรับสิทธิบัตรของตน โดยแสดงเอกสารที่เผยให้เห็นวิธีการประเมินราคา และที่มาของราคาที่กำหนดเริ่มต้น ทั้งนี้ หากเจ้าพนักงานบังคับคดียอมรับราคาประเมินดังกล่าวเพื่อใช้ในการขายทอดตลาด ผู้มีส่วนได้เสียที่เสนอราคาประเมินดังกล่าวจะถูกห้ามคัดค้านการขายทอดตลาดสิทธิบัตรดังกล่าวด้วยเหตุราคาขายต่ำเกินกว่าราคาที่ควรจะเป็น”

ผู้เขียนมีความเห็นว่า ผู้มีส่วนได้เสียจะเป็นผู้ที่ทราบข้อมูลเชิงลึกที่เกี่ยวข้องกับสิทธิบัตรที่จะทำการประเมิน ซึ่งการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียสามารถนำเสนอราคาเริ่มต้นของสิทธิบัตรได้นั้น จะทำให้สามารถกำหนดราคาเริ่มต้นที่สมควรขายได้ถูกต้องใกล้เคียงกับราคาที่แท้จริงมากที่สุด ซึ่งจะทำให้การขายทอดตลาดนั้นสามารถกำหนดราคาเริ่มต้นได้ชัดเจนมากขึ้น และสามารถบังคับคดีสิทธิบัตรได้มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง เพราะสามารถกำหนดราคาที่เหมาะสมและขายทอดตลาดสิทธิบัตรได้จริง

กรณีประกาศข้อ 7 ผู้เขียนมีความเห็นว่า ประกาศข้อ 7 เดิมไม่ได้วางกฎเกณฑ์สำคัญไว้ เป็นข้อกำหนดที่ขาดประสิทธิภาพเนื่องจากไม่สามารถกำกับหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมได้ว่าเจ้าพนักงานบังคับคดี ควรมีมาตรฐานในการกำหนดราคาเริ่มต้นสำหรับการขายทอดตลาดอย่างไร ผู้เขียนจึงขอเสนอเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ในข้อ 7 ดังนี้

ร่างประกาศข้อ 7 การขายทอดตลาดสังหาริมทรัพย์ให้เจ้าพนักงานบังคับคดี กำหนดราคาเริ่มต้นสำหรับการขายทอดตลาดแต่ละครั้งตามที่เห็นสมควร **และให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการประเมินราคาทรัพย์สิน** ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงสภาพของทรัพย์สินในปัจจุบัน ราคาซื้อขายในท้องตลาด รวมถึงความเหมาะสมประการอื่น ๆ ประกอบด้วย ในกรณีที่สังหาริมทรัพย์นั้น มีราคาประเมินในข้อ 3 ตั้งแต่ห้าแสนบาทขึ้นไปให้ผู้อำนวยการกอง หรือผู้อำนวยการสำนักงานพิจารณาเห็นชอบก่อนทำการขายทอดตลาดแต่ละครั้ง

1.5 ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการประเมินราคาทรัพย์สิน ประกาศในราช

กิจจานุเบกษาวันที่ 23 พฤษภาคม 2557 ข้อ 24 ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน

ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการประเมินราคาทรัพย์สิน ประกาศในราชกิจจานุเบกษาวันที่ 23 พฤษภาคม 2557 ข้อ 24 “การประเมินราคาทรัพย์สินอื่นนอกจากที่ดินให้ประเมินราคาตามหลักเกณฑ์เหล่านี้คือ

(1) วิธีเปรียบเทียบมูลค่างานโดยอาจเปรียบเทียบกับสภาพทรัพย์สินที่คล้ายกัน หรือปัจจัยที่ส่งผลต่อราคาทรัพย์สิน ทั้งสภาพแวดล้อมคุณลักษณะทางกายภาพ ประโยชน์ใช้สอย การ

ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ในอนาคต คุณลักษณะทางกฎหมาย เช่นภาระผูกพัน การรอนสิทธิ ข้อกำหนดการใช้อาคาร ข้อกำหนดด้านรายได้และรายจ่าย

(2) วิธีต้นทุนโดยการนำการวิเคราะห์ต้นทุนด้วยวิธีการเปรียบเทียบต่อตารางเมตรคำนวณจากราคาประเมินค่าก่อสร้างมาตรฐานหักด้วยค่าเสื่อมราคา

(3) วิธีรายได้โดยการหามูลค่าสิ่งปลูกสร้างที่ก่อให้เกิดรายได้ พิจารณาอัตราส่วนผลตอบแทนตลาดหรือที่คาดหวัง เปรียบเทียบกับผลตอบแทนเป็นรายปี เพื่อกำหนดมูลค่าเช่น รายได้จากประกอบการ รายได้ที่แท้จริงจากการประกอบการ รายได้จากการดำเนินการสุทธิ เป็นต้น

(4) วิธีเปรียบเทียบมูลค่าที่เหลืออยู่ โดยการหามูลราคาของทรัพย์สินที่ไม่มีลักษณะใกล้เคียงในการเปรียบเทียบราคามูลค่าตลาดอาคารสร้างค้าง อาคารอยู่ระหว่างก่อสร้างโดยคำนึงถึงปัจจัยในการประเมินทั้งคุณลักษณะทางกายภาพ ทางกฎหมายทางการตลาดและการเงิน”

1.6 ข้อเสนอแนะของผู้เขียน

ผู้เขียนเห็นว่าแนวหลักกฎหมายเดิมไม่ได้พูดถึงกรณีแนวทางการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาโดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิบัตรจึงเป็นการสมควรที่จะนำแนวทางและหลักเกณฑ์ที่ได้ศึกษามาในข้างต้น มาวางหลักเกณฑ์ที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ ผู้เขียนมีความเห็นว่า แนวทางที่เหมาะสมเพื่อนำมาปรับใช้คือ

(1) แนวทางและหลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาของสมาคมผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทยและสมาคมนักประเมินราคาอิสระไทยที่ใช้วิธีคิดรายได้จากกระแสเงินสดสุทธิและทอนเป็นมูลราคาปัจจุบันด้วยแนวทางใช้วิธีประเมินจากรายได้ (income approach) ตามที่พระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 ออกประกาศให้สถาบันทางการเงินต่าง ๆ ใช้หลักเกณฑ์และวิธีการดังกล่าวในการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาตามประกาศที่ 6/ 2559 ที่นำมาจดทะเบียนเป็นหลักประกันทางธุรกิจตามพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558

(2) แนวทางการประเมินมูลค่าสิทธิบัตรโดยวิธี Residual Valuation Method เป็นวิธีคำนวณมูลค่าสิทธิบัตรที่จะแสดงให้เห็นถึง “ราคาเงา” (shadow prices) ของสิทธิบัตรที่จะขายหรือนำมาทอดตลาด ราคาเงาของสิทธิบัตรจะเป็นราคาของสิทธิบัตรที่ถูกคำนวณขึ้นเพื่อให้สะท้อนถึงค่าเสียโอกาสที่แท้จริงของสิทธิบัตร วิธีการประเมินราคาสิทธิบัตรแบบ Residual Valuation Method นิยมใช้ในกรณีผู้ทรงสิทธิบัตรเป็นนิติบุคคลจะคำนวณมูลค่าของสิทธิบัตรจากมูลค่าตามตลาดของตัวผู้ทรงสิทธิบัตร ไม่ว่าจะเป็นมูลค่ารวมของหุ้นรายตัว มูลค่ารวมรายอุตสาหกรรม หรือมูลค่ารวมของทั้งตลาดหลักทรัพย์ (Market Capitalization) หักออกด้วยมูลค่าของทรัพย์สินที่มีรูปร่างทั้งหมดของบริษัท และหักออกด้วยมูลค่าของทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง หรือมูลค่า

ทรัพย์สินทางปัญญาอื่น ๆ ที่ไม่ใช่สิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร เช่น เครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์ ความลับทางการค้า จะได้มูลค่าที่เหลือเป็นมูลค่าของสิทธิบัตรที่ต้องการประเมินราคา¹⁹⁴

(3) หลักการการกำหนดราคาทรัพย์สินที่นำมาขายทอดตลาดจะต้องเป็นราคาที่ได้ปรับลดลงจากมูลค่าของทรัพย์สินประเภทนั้นในท้องตลาด เป็นหลักการกำหนดราคา ด้วยวิธีคุณค่าของสินค้าของทรัพย์สินจะมีลักษณะด้อยค่า (distressed property) อันเนื่องจากระยะเวลา คุณภาพ ลักษณะทางกายภาพ ความซับซ้อนของกระบวนการ และค่านิยมต่างๆ ตามหลักเกณฑ์พิจารณาการประเมินราคาทรัพย์สินทั่วไปของกรมบังคับคดี และได้เคยวางหลักเกณฑ์ดังกล่าวไว้ในระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการประเมินราคาทรัพย์สิน ประกาศในราชกิจจานุเบกษาวันที่ 23 พฤษภาคม 2557¹⁹⁵ ที่วางหลักเกณฑ์พิจารณาการประเมินราคาทรัพย์สินอื่นนอกจากที่ดินให้ประเมินราคาตามหลักเกณฑ์ “วิธีคำนวณมูลค่าคงเหลือ” หมายถึง วิธีการประเมินทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา

¹⁹⁴ Malcolm T. Ty Meeks and Charles A. Eldering, PhD, “Patent Valuation : Aren’t We Forgetting Something? Making the Case for Claims Analysis in Patent Valuation by Proposing a Patent Valuation Method and Patent-Specific Discount Rate Using the CAPM”, *Northwestern Journal of Technology and Intellectual Property* Vol. 9, No. 3, p. 201 -203 (2010).

¹⁹⁵ ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการประเมินราคาทรัพย์สิน ประกาศในราชกิจจานุเบกษาวันที่ 23 พฤษภาคม 2557 ข้อ 24 การประเมินราคาทรัพย์สินอื่นนอกจากที่ดินให้ประเมินราคาตามหลักเกณฑ์เหล่านี้คือ

(1) วิธีเปรียบเทียบมูลค่าตลาดโดยอาจเปรียบเทียบกับสภาพทรัพย์สินที่คล้ายกันหรือปัจจัยที่ส่งผลต่อราคาทรัพย์สิน ทั้งสภาพแวดล้อมคุณลักษณะทางกายภาพ ประโยชน์ใช้สอย การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ในอนาคต คุณลักษณะทางกฎหมาย เช่นภาระผูกพัน การรอนสิทธิ ข้อกำหนดการใช้อาคาร ข้อกำหนดด้านรายได้และรายจ่าย

(2) วิธีต้นทุนโดยการนำการวิเคราะห์ต้นทุนด้วยวิธีการเปรียบเทียบต่อตารางเมตร คำนวณจากราคาประเมินค่าก่อสร้างมาตรฐานหักด้วยค่าเสื่อมราคา

(3) วิธีรายได้โดยการหามูลค่าสิ่งปลูกสร้างที่ก่อให้เกิดรายได้ พิจารณาอัตราส่วนผลตอบแทนตลาดหรือที่คาดหวัง เปรียบเทียบกับผลตอบแทนเป็นรายปี เพื่อกำหนดมูลค่าเช่น รายได้จากประกอบการ รายได้ที่แท้จริงจากการประกอบการ รายได้จากการดำเนินการสุทธิ เป็นต้น

(4) วิธีเปรียบเทียบมูลค่าที่เหลืออยู่ โดยการหามูลราคาของทรัพย์สินที่ไม่มีลักษณะใกล้เคียงในการเปรียบเทียบราคามูลค่าตลาดอาคารสร้างค้าง อาคารอยู่ระหว่างก่อสร้างโดยค่านิ่งถึงปัจจัยในการประเมินทั้งคุณลักษณะทางกายภาพ ทางกฎหมายทางการตลาดและการเงิน

ที่เจ้าพนักงานบังคับคดีทำการประเมินใช้วิธีที่ประยุกต์ใช้เทคนิคทั้ง 3 วิธีคือ วิธีเปรียบเทียบราคาตลาด วิธีต้นทุน วิธีรายได้ โดยประมาณการรายได้และรายจ่ายเปรียบเทียบประมาณรายได้และรายจ่ายของทรัพย์สินที่ประเมินกับราคาตลาดใช้วิธีต้นทุนในการประมาณการก่อสร้าง และใช้วิธีรายได้ในการประมาณกระแสเงินสด

ด้วยเหตุนี้ ร่างระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการประเมินราคาทรัพย์สิน ที่ควรเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การประเมินราคาที่เหมาะสม ที่ผู้เขียนต้องการเสนอให้เพิ่มเติมจึงมีดังนี้ “การประเมินราคาสีทธิในสิทธิบัตร สิทธิในการขอรับสิทธิบัตรให้ประเมินราคาตามหลักเกณฑ์เหล่านี้คือ

(1) ใช้วิธีคิดรายได้จากกระแสเงินสดสุทธิและทอนเป็นมูลราคาปัจจุบันด้วยแนวทางใช้วิธีประเมินจากรายได้ (income approach)

(2) ประเมินมูลค่าสิทธิบัตรโดยวิธี Residual Valuation Method เป็นวิธีคำนวณมูลค่าสิทธิบัตรเพื่อแสดงให้เห็นถึง “ราคาเงา” (shadow prices) โดยคำนวณมูลค่ารวมรายอุตสาหกรรม หรือมูลค่ารวมของทั้งตลาดหลักทรัพย์ (Market Capitalization) หักออกด้วยมูลค่าของทรัพย์สินที่มีรูปร่างทั้งหมดของบริษัท และหักออกด้วยมูลค่าของทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง หรือมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาอื่น ๆ ที่ไม่ใช่สิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร เช่น เครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์ ความลับทางการค้า จะได้มูลค่าที่เหลือเป็นมูลค่าของสิทธิบัตรที่ต้องการประเมินราคา

(3) วิธีคำนวณมูลค่าคงเหลือ” หมายถึง วิธีการประเมินทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่เจ้าพนักงานบังคับคดีทำการประเมินใช้วิธีที่ประยุกต์ใช้เทคนิคทั้ง 3 วิธีคือ วิธีเปรียบเทียบราคาตลาด วิธีต้นทุน วิธีรายได้ โดยประมาณการรายได้และรายจ่ายเปรียบเทียบประมาณรายได้และรายจ่ายของทรัพย์สินที่ประเมินกับราคาตลาดใช้วิธีต้นทุนในการประมาณการก่อสร้าง และใช้วิธีรายได้ในการประมาณกระแสเงินสด

1.7 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 300 วรรคสอง

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 300 วรรคสอง¹⁹⁶ ได้กำหนดให้อำนาจเจ้าพนักงานบังคับคดียึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องรายใดที่มี

¹⁹⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 300 เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้หรือศาลมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ห้ามไม่ให้เจ้าพนักงานบังคับคดียึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่นซึ่งทรัพย์สิน

ราคาสูงเกินกว่าที่พอจะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาโดยแบ่งยึดหรืออายัดได้หากไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องนั้น และนำทรัพย์สินนั้นไปบังคับคดีเท่าที่พอจะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา พร้อมทั้งค่าฤชาธรรมเนียมและค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี

ผู้เขียนเห็นว่า หลักเกณฑ์การแบ่งยึดดังกล่าวไม่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ในพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 มาตรา 26¹⁹⁷ และ มาตรา 36 ทวิ¹⁹⁸ เพราะว่าหากพิจารณา

หรือสิทธิเรียกร้องที่ได้มาจากการยึดหรืออายัดหลายรายเกินกว่าที่พอจะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา พร้อมทั้งค่าฤชาธรรมเนียมและค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องรายใดที่มีราคาสูงเกินกว่าที่พอจะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ถ้าทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องนั้นอยู่ในสภาพที่จะแบ่งยึดหรืออายัดได้โดยไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจแบ่งยึดหรือแบ่งอายัดทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องรายใดแต่เพียงบางส่วนหรือเฉพาะส่วนแห่งกรรมสิทธิ์เท่าที่พอจะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา พร้อมทั้งค่าฤชาธรรมเนียมและค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี

บุคคลผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีอาจคัดค้านคำสั่งหรือการดำเนินการตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองของเจ้าพนักงานบังคับคดี โดยยื่นคำร้องต่อศาลก่อนวันขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่น แต่ต้องไม่ช้ากว่าสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้ทราบคำสั่งหรือการดำเนินการนั้น คำสั่งของศาลให้เป็นที่สุด

¹⁹⁷ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 มาตรา 26 ในการตรวจสอบคำขอรับสิทธิบัตร ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่าคำขอรับสิทธิบัตรใดมีการประดิษฐ์หลายอย่างที่ไม่มีความเกี่ยวพันกันจนอาจถือได้ว่าเป็นการประดิษฐ์อย่างเดียวกัน ให้แจ้งให้ผู้ขอรับสิทธิบัตรแยกคำขอสำหรับการประดิษฐ์แต่ละอย่าง

ถ้าผู้ขอรับสิทธิบัตรได้ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรสำหรับการประดิษฐ์อย่างหนึ่งอย่างใดที่ได้แยกตามวรรคหนึ่งภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ถือได้ว่ายื่นคำขอนั้นในวันยื่นคำขอรับสิทธิบัตรครั้งแรก

การแยกคำขอให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยกฎกระทรวง

ในกรณีที่ผู้ขอรับสิทธิบัตรไม่เห็นด้วยกับคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ขอรับสิทธิบัตรจะต้องยื่นอุทธรณ์คำสั่งต่ออธิบดีภายในระยะเวลาหนึ่งร้อยยี่สิบวัน เมื่ออธิบดีได้วินิจฉัยและมีคำสั่งแล้ว ให้คำสั่งของอธิบดีเป็นที่สุด

¹⁹⁸ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 มาตรา 36 ทวิ สิทธิของผู้ทรงสิทธิบัตรตามมาตรา 36 ในการประดิษฐ์ที่ได้รับสิทธิบัตรมีขอบเขตดังระบุในข้อถือสิทธิ ในการวินิจฉัยขอบเขตของการประดิษฐ์ตามข้อถือสิทธิ ให้พิจารณาลักษณะของการประดิษฐ์ที่ระบุในรายละเอียดการประดิษฐ์และรูปเขียนประกอบด้วย

พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 จะเห็นได้ว่า จุดมุ่งหมายของการขอรับสิทธิบัตรนั้น หนึ่งคำขอสิทธิบัตรจะได้รับความคุ้มครองต่อหนึ่งการประดิษฐ์หรือการออกแบบ ไม่สามารถขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรหลายสิทธิบัตรในหนึ่งคำขอได้ การโอนสิทธิในสิทธิบัตรจะแยกโอนข้อถือสิทธิแต่ละข้อให้แก่ผู้รับโอนบางรายไม่ได้ขัดกับเจตนารมณ์ในการคุ้มครองสิทธิบัตร เพราะในหนึ่งสิทธิบัตรจะมีการประดิษฐ์หรือการออกแบบที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวและไม่อาจแยกส่วนออกจากกันได้ การโอนสิทธิบัตรจะต้องโอนสิทธิในสิทธิบัตรทะเบียนนั้นทั้งหมดไปในครั้งเดียวกันจะโอนให้แก่ผู้รับโอนหลายรายนั้นก็ย่อมได้ การมีผู้ทรงสิทธิบัตรหลายรายในหนึ่งสิทธิบัตรไม่ขัดกับหลักกฎหมายสิทธิบัตรแต่จะแบ่งแยกข้อถือสิทธิบัตรเพื่อการโอนให้แก่ผู้รับโอนแต่ละรายไม่ได้

1.8 ข้อเสนอแนะของผู้เขียน

ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า สิทธิบัตรไม่อาจแบ่งแยกเพื่อยึดและบังคับคดีแพ่งได้ ผู้เขียนจึงขอเสนอให้กรมบังคับคดี เพิ่มเติมกฎกระทรวง ความว่า

ร่างกฎกระทรวง “ภายใต้บทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 300 กรณีเป็นที่สงสัยว่าทรัพย์สินที่จะทำการยึดนั้นอยู่ในสภาพที่จะแบ่งยึดหรืออายัดได้โดยไม่ก่อให้เกิดความเสียหายได้หรือไม่ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีพิจารณาบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินดังกล่าวและหากจำเป็นให้ถามความเห็นนายทะเบียนที่กำกับดูแลทรัพย์สินดังกล่าว

สิทธิในสิทธิบัตร หรือสิทธิในเครื่องหมายการค้า หรือสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาอื่นใด ที่ไม่อาจแย่งแยกสิทธิให้แก่เจ้าของหลายรายได้ เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องยึดทรัพย์สินดังกล่าวโดยไม่แบ่งแยก”

2. ประเด็นการขาดเกณฑ์กำหนดคุณสมบัติของผู้ประเมินราคา หน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญในกระบวนการบังคับคดีแพ่งสิทธิบัตร

2.1 หลักเกณฑ์

โดยปกติแล้วเจ้าหน้าที่บังคับคดีจะเป็นผู้ดำเนินการประเมินราคาทรัพย์สินที่ยึดมาเพื่อขายทอดตลาด แต่เนื่องจากสิทธิบัตรเป็นทรัพย์สินที่มีความยุ่งยากในการประเมินราคาสิทธิบัตรเนื่องจากสิทธิบัตรเป็นทรัพย์สินที่ไม่มีเกณฑ์เฉพาะในการประเมินราคาสิทธิบัตร และไม่สามารถ

ขอบเขตของการประดิษฐ์ที่ได้รับความคุ้มครองย่อมคลุมถึงลักษณะของการประดิษฐ์ที่แม้จะมีได้ระบุในข้อถือสิทธิโดยเฉพาะเจาะจง แต่เป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์ประโยชน์ใช้สอย และทำให้เกิดผลทำนองเดียวกับลักษณะของการประดิษฐ์ที่ระบุไว้ในข้อถือสิทธิตามความเห็นของบุคคลที่มีความชำนาญในระดับสามัญในศิลปะหรือวิทยาการที่เกี่ยวข้องกับการประดิษฐ์นั้น

กำหนดเป็นตายตัวเฉพาะได้ว่า สิทธิบัตรประเภทใด ควรใช้วิธีการประเมินราคาสิทธิบัตรในรูปแบบใด การประเมินราคาสิทธิบัตรราคาสิทธิบัตรจึงสมควรที่จะใช้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความเชี่ยวชาญด้านการประเมินราคาและมีความเข้าใจในสิทธิบัตรควบคู่ไปด้วย

ประเด็นที่สองคือขาดหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญในกระบวนการบังคับคดีแพ่ง สิทธิบัตร กรมบังคับคดีเป็นหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญในการบังคับคดีแพ่ง และขายทอดตลาดคดีแพ่ง แต่เนื่องจากสิทธิบัตรไม่ใช่ทรัพย์สินที่ผู้คนสนใจจะเข้ามาซื้อทอดตลาดเหมือนที่ดิน อาคาร หรือทรัพย์สินที่มีรูปร่างตามปกติ ผู้เขียนมีความเห็นว่าการที่แยกหรือจัดตั้งหน่วยงานที่ดำเนินการทั้งประเมินราคาและขายทอดตลาดสิทธิบัตรเป็นการเฉพาะจะทำให้การขายทอดตลาดสิทธิบัตรมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.2 ข้อเสนอแนะของผู้เขียน

ผู้เขียนมีความเห็นว่า กรมบังคับคดีซึ่งในปกติโดยหลักแล้วเป็นหน่วยงานที่เป็นเจ้าภาพหลักในการประเมินราคาสิทธิบัตรที่จะดำเนินการยึด และขายทอดตลาดสิทธิบัตร ควรวางหลักเกณฑ์ในการกำหนดกรรมการที่มีอำนาจในการประเมินราคาสิทธิบัตรเป็นการเฉพาะรายการกรรมการกำหนดราคาขายเริ่มต้นที่จะแต่งตั้งโดยกรมบังคับคดีนั้นจะเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านสิทธิบัตรซึ่งอาจจะเป็นสมาคม หรือภาคเอกชนที่มีความเชี่ยวชาญเป็นการเฉพาะในด้านสิทธิบัตรและการประเมินราคาทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง ทั้งนี้ องค์กรเอกชนที่ทำหน้าที่ประเมินราคาหรือขายทอดตลาดจะถือเป็นตัวแทนต้องเจ้าพนักงานบังคับคดี ผู้เขียนได้พบว่าในสหรัฐอเมริกา โดยปกติผู้ที่มีหน้าที่ดำเนินการการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลคือ “เชอร์ริฟ” (Sheriff) ซึ่งมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานบังคับคดีศาลจะดำเนินการบังคับเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ที่ออกขายทอดตลาด และเชอร์ริฟอาจยื่นขอต่อศาลเพื่อแต่งตั้งผู้แทนของเชอร์ริฟ (Deputy sheriffs) เพื่อดำเนินการบังคับเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ที่ออกขายทอดตลาด เชอร์ริฟและผู้แทนของเชอร์ริฟจะต้องดำเนินการบังคับคดีต่อทรัพย์สินของลูกหนี้ ร่วมกับ United States Marshals Service ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายในสหรัฐอเมริกาและรวมถึงการบังคับคดีด้วย¹⁹⁹ นอกจากนี้ ในสหรัฐอเมริกาได้มีการยอมรับให้หน่วยงานภายนอกกรมบังคับคดีเข้ามามีบทบาทในการประเมินราคาสิทธิบัตรเพื่อการบังคับคดี ซึ่งผู้ประเมินราคาที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายให้ประเมินราคาทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง (intangible asset) มีอยู่ 3 หน่วยงาน ได้แก่

¹⁹⁹ ผู้รับการอบรมหลักสูตรการพัฒนานักกฎหมายภาครัฐระดับกลางของกรมบังคับคดี, เรื่อง “โครงการพัฒนาการบังคับคดีแพ่ง กรณีศึกษาเฉพาะการขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 309 ทวิ”, ในการอบรมการอบรมหลักสูตรการพัฒนานักกฎหมายภาครัฐระดับกลาง, จัดโดยกรมบังคับคดี กรุงเทพมหานคร, 2550 : น. 56 – 60.

1. สมาคมผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งสหรัฐอเมริกา (The American Institute of Certified Public Accountants : AICPA)
2. สมาคมนักประเมินราคาทรัพย์สินแห่งสหรัฐอเมริกา (The American Society of Appraisers : ASA)
3. สมาคมนักประเมินราคารับอนุญาตแห่งสหรัฐอเมริกา (The National Association of Certified Valuation Analysts : NACVA)²⁰⁰

ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า กรมบังคับคดีในฐานะเป็นองค์กรภาครัฐหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการยึด ประเมินราคา และขายทอดตลาดสิทธิบัตร จึงควรจัดตั้งหน่วยงานภายในของกรมบังคับคดีที่มีความเชี่ยวชาญพิเศษในเรื่องการยึดสิทธิบัตร การประเมินราคา สิทธิบัตร และการขายทอดตลาดสิทธิบัตรเพื่อดูแลและกำกับกับการยึด ประเมินราคา และขายทอดตลาดสิทธิบัตรที่อาจเกิดขึ้นในภายหน้าเป็นการเฉพาะ เพราะตามที่พระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 ได้วางหลักกฎหมายให้สามารถนำเอาสิทธิบัตรมาจดทะเบียนเป็นหลักประกันทางธุรกิจได้ ดังนั้น จึงมีแนวโน้มที่จะเกิดกรณีบังคับคดีหลักประกันตามพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 แม้ว่า แนวทางการบังคับหลักประกันจะสามารถบังคับหลักประกันได้ภายใต้บทบัญญัติของพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 แต่หากกรณีมีข้อโต้แย้งและนำคดีขึ้นสู่ศาล กระบวนการในการบังคับคดีย่อมเข้าสู่กระบวนการบังคับคดีแพ่ง

หลักเกณฑ์ที่มีอยู่ในปัจจุบัน

กฎกระทรวง กำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. 2559 ข้อ 8 ให้มีคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่สมควรขายในการขายทอดตลาด ประกอบด้วย อธิบดีเป็นประธานกรรมการ รองอธิบดีรับผิดชอบด้านการบังคับคดีแพ่ง รองอธิบดีรับผิดชอบด้านการบังคับคดีล้มละลาย ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการบังคับคดีแพ่ง ผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการบังคับคดีล้มละลายผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย ผู้แทนกรมที่ดิน ผู้แทนกรมธนารักษ์ ผู้แทนสำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม ผู้แทนสภาทนายความ ผู้แทนสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ผู้แทนสมาคมธนาคารไทย และผู้แทนสมาคมผู้ประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทย เป็นกรรมการ

²⁰⁰ Glenn Perdue, “Patent Valuation Standards in The United States Applying Existing Standards and Terminology to A Developing Field of Practice,” *les Nouvelles*, 130, 131 (June 2013), Retrieved on 11 May 2016, from https://www.lesi.org/docs/default-source/ljune2013/8_perdue-1r.pdf?sfvrsn=2.

ให้ผู้อำนวยการกองพัฒนาระบบการบังคับคดีและประเมินราคาทรัพย์สินเป็นกรรมการและเลขานุการและให้หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการเป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมควรขายในการขายทอดตลาดมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมควรขายในการขายทอดตลาด และการวางหลักประกันการเข้าเสนอราคา โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการประเมินราคาทรัพย์สิน พ.ศ. 2557 ข้อ 27 กำหนดว่า “การประเมินราคาทรัพย์สินบางประเภท หากมีความจำเป็นต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ชำนาญการพิเศษ หรือผู้มีความรู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบและประเมินราคาทรัพย์สิน ให้อธิบดีสั่งให้ดำเนินการได้”

ข้อเสนอแนะ

ตามที่คุณเขียนได้เสนอ ร่างกฎกระทรวง กำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. 2559 ข้อ 8 เพื่อให้กฎกระทรวงมีความชัดเจนว่ากรณีเป็นการกำหนดราคาเริ่มต้นที่เหมาะสมควรขายทอดตลาดสิทธิบัตรนั้น ให้คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์เป็นการเฉพาะขึ้นมาแยกต่างหากจากหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นทรัพย์สินทั่วไป ในหัวข้อที่ 1.2 ของบทนี้แล้วนั้น ผู้เขียนเสนอว่าให้เพิ่มความต่อในร่างร่างกฎกระทรวงดังกล่าวเพิ่มเติม ความว่า

“ร่างกฎกระทรวง กำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. 2559

ให้คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมควรขายทอดตลาด และการวางหลักประกันการเข้าเสนอราคา สิทธิในสิทธิบัตร สิทธิในการขอรับสิทธิบัตร หรือสิทธิอย่างอื่น ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือที่เกี่ยวข้องเนื่องกันกับสิทธิดังกล่าว ซึ่งไม่ว่าได้จดทะเบียนหรือขึ้นทะเบียนไว้แล้วหรือไม่ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

เพื่อให้การกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมควรขายในการขายทอดตลาด และการวางหลักประกันการเข้าเสนอราคา สิทธิในสิทธิบัตร สิทธิในการขอรับสิทธิบัตร หรือสิทธิอย่างอื่น ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือที่เกี่ยวข้องเนื่องกันกับสิทธิดังกล่าว ซึ่งไม่ว่าได้จดทะเบียนหรือขึ้นทะเบียนไว้แล้วหรือไม่ สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้อธิบดีกรมบังคับคดี หรือผู้มีอำนาจกระทำการแทนอธิบดีตามที่ได้รับมอบหมาย มีอำนาจและหน้าที่ในการแต่งตั้งหน่วยงานหรือองค์กรใด ๆ ทั้งที่มีฐานะเป็นภาครัฐหรือเอกชน ซึ่งมีความเชี่ยวชาญพิเศษในการประเมินราคาทรัพย์สินทางปัญญาเป็นการเฉพาะ เพื่อให้ทำหน้าที่เฉพาะในการประเมินราคาทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง

ทั้งนี้หากกรณีเป็นหน่วยงานหรือองค์กรภาคเอกชน ผู้ที่เข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินราคา สิทธิในสิทธิบัตร สิทธิในการขอรับสิทธิบัตร หรือสิทธิอย่างอื่น ของลูกหนี้ตามคำ

พิพาทที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือที่เกี่ยวข้องกับสิทธิดังกล่าว ผู้ประเมินราคาทรัพย์สิน จะต้องผ่านการทดสอบวิชาชีพเพื่อขึ้นทะเบียนรับรองมาตรฐานจากสมาคมผู้ประเมินค่าทรัพย์สิน แห่งประเทศไทย หรือ สมาคมนักประเมินราคาอิสระไทย ในการกำหนดราคาเริ่มต้นที่สมควรขาย ผู้ประเมินราคาทรัพย์สินจะต้องแสดงวิธีการประเมินราคา ที่ให้ได้มาซึ่งราคาเริ่มต้นของสิทธิใน สิทธิบัตรที่ทำการประเมินราคา รับรองกำหนดราคาทำการประเมิน และต้องดำเนินการประเมิน ราคาด้วยความระมัดระวังตามที่ผู้มีวิชาชีพดังกล่าวพึงมี หากในภายหลังผู้มีส่วนได้เสียในคดีแพ่ง สามารถพิสูจน์ได้ว่า ราคาประเมินทรัพย์สินดังกล่าวได้กระทำลงด้วยความประมาทเลินเล่อของผู้ ประเมินราคาจนกระทั่งผู้มีส่วนได้เสียได้รับความเสียหาย ผู้ประเมินราคาต้องรับผิดชอบใช้ ค่าเสียหายตามที่พิสูจน์ได้ว่าเกิดขึ้นจริง”

3. ขาดหลักเกณฑ์กำหนดไว้ให้ชัดเจนว่าภาระหน้าที่ในการชำระค่าธรรมเนียม ราชการในการดำรงไว้ซึ่งสิทธิในสิทธิบัตรที่เกิดขึ้นในระหว่างการบังคับคดี สิทธิบัตรเป็นภาระหน้าที่ของฝ่ายใดที่จะต้องดำเนินการเพื่อรักษาสหสิทธิใน สิทธิบัตร

3.1 ประเด็นภาระหน้าที่ ในการชำระค่าธรรมเนียมสิทธิบัตรที่ได้รับจดทะเบียน สิทธิบัตร

หลักเกณฑ์ที่มีอยู่ในปัจจุบัน

ตามที่ผู้เขียนได้อธิบายภาระหน้าที่ของผู้ทรงสิทธิบัตรที่จะต้องชำระ ค่าธรรมเนียมรายปีแก่สิทธิบัตรของตนตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง²⁰¹ ไว้ในหัวข้อ 4.3.1 ของ

²⁰¹ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522

มาตรา 43 ผู้ทรงสิทธิบัตรต้องเสียค่าธรรมเนียมรายปีตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เริ่ม แต่ปีที่ห้าของอายุสิทธิบัตร และต้องชำระภายในหกสิบวันนับแต่วันเริ่มต้นระยะเวลาของปีที่ห้า นั้น และของทุก ๆ ปีต่อไป

ถ้าสิทธิบัตรออกภายหลังวันเริ่มต้นระยะเวลาของปีที่ห้าแห่งอายุของสิทธิบัตร การชำระ ค่าธรรมเนียมรายปีสำหรับปีที่ห้าถึงปีที่ออกสิทธิบัตร ให้ชำระภายในหกสิบวันนับแต่วันออกสิทธิบัตร

ถ้าผู้ทรงสิทธิบัตรไม่ชำระค่าธรรมเนียมรายปีภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่งหรือวรรค สอง ต้องเสียค่าธรรมเนียมเพิ่มร้อยละสามสิบของเงินค่าธรรมเนียมรายปี โดยต้องชำระค่าธรรมเนียม รายปีพร้อมทั้งค่าธรรมเนียมเพิ่มภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันสิ้นสุดกำหนดเวลาชำระค่าธรรมเนียม รายปีตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง

เมื่อครบกำหนดเวลาตามวรรคสามแล้ว ถ้าผู้ทรงสิทธิบัตรยังไม่ชำระค่าธรรมเนียมรายปี และค่าธรรมเนียมเพิ่ม ให้อธิบดีทำรายงานต่อคณะกรรมการเพื่อสั่งเพิกถอนสิทธิบัตรนั้น

วิทยานิพนธ์นี้แล้วว่า การชำระค่าธรรมเนียมรายปีของสิทธิบัตรนั้น อาจชำระเป็นรายปีในแต่ละปี หรือจะชำระทั้งหมดในคราวเดียวครั้งเดียวทั้งหมดก็ย่อมได้ ผลของการที่ไม่ได้ชำระค่าธรรมเนียมรายปี หรือค่าธรรมเนียมต่ออายุอนุสิทธิบัตรจะทำให้สิทธิในสิทธิบัตร หรืออนุสิทธิบัตรถูกเพิกถอนเพราะเหตุที่ไม่ได้ชำระค่าธรรมเนียม ผู้เขียนเห็นว่า ประเด็นภาระหน้าที่ในการชำระค่าธรรมเนียมสิทธิบัตรที่ได้รับจดทะเบียนสิทธิบัตร และกระบวนการเพื่อการดำรงไว้ซึ่งสิทธิในสิทธิบัตรที่ได้รับจดทะเบียนแล้ว ในระหว่างรอกระบวนการขายทอดตลาดนั้น จะต้องแยกพิจารณา ดังนี้

1. แนวทางปฏิบัติเพื่อดำรงไว้ซึ่งสิทธิในสิทธิบัตร ที่เกี่ยวข้องกับภาระหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดี เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา และผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรหรือกรมทรัพย์สินทางปัญญา ผู้เขียนได้ศึกษาแนวทางการยึดและขายทอดตลาดสิทธิบัตรในประเทศฝรั่งเศส และพบว่า หลักเกณฑ์สำคัญในประเทศฝรั่งเศส คือ เจ้าพนักงานบังคับคดีจะอาศัยอำนาจตามรัฐบัญญัติ²⁰² ส่งหมายแจ้งถึงการยึดสิทธิบัตรไปยัง ณ สำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาแห่งชาติ (Institut National de la Propriété Industrielle) เพื่อให้ทราบถึงการยึดสิทธิบัตรดังกล่าว ทั้งนี้ สำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาแห่งชาติจะบันทึกการยึดสิทธิบัตรดังกล่าวไว้ และจะไม่อนุญาตให้มีการโอนสิทธิในสิทธิบัตรในระหว่างการดำเนินการขายทอดตลาด ทั้งนี้ผู้เขียนเห็นว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่มาตรา 308 (2)²⁰³ ก็ได้วางหลักเกณฑ์ไว้แบบเดียวกันแล้วจึงไม่มีประเด็นที่จะต้องแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนนี้

ในกรณีที่ผู้ทรงสิทธิบัตรร้องขอต่อคณะกรรมการภายในกำหนดหกสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่งเพิกถอนสิทธิบัตรว่ามีเหตุจำเป็นไม่อาจชำระค่าธรรมเนียมรายปีและค่าธรรมเนียมเพิ่มภายในกำหนดเวลาตามวรรคสามได้ คณะกรรมการอาจขยายกำหนดเวลาหรือเพิกถอนคำสั่งเพิกถอนสิทธิบัตรนั้นตามที่เห็นสมควรก็ได้

²⁰² Dalloz Action, DROIT ET PRATIQUE DES VOIES D'EXÉCUTION, (Paris: DALLOZ, 2002) Section 3, 4871 – 4884.

²⁰³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 30) พ.ศ. 2560 มาตรา 308 บัญญัติว่า “การยึดสิทธิในสิทธิบัตร สิทธิในเครื่องหมายการค้า หรือสิทธิอย่างอื่น ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือที่เกี่ยวข้องกันกับสิทธิดังกล่าว ซึ่งได้จดทะเบียนหรือขึ้นทะเบียนไว้แล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกระทำโดย

(1) แจ้งรายการสิทธิที่ยึดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาทราบ ถ้าไม่สามารถกระทำได้ ให้ดำเนินการตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในมาตรา 305 วรรคสอง

พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 มาตรา 43²⁰⁴ ได้กำหนดหน้าที่ให้ผู้ทรงสิทธิบัตรต้องชำระค่าธรรมเนียมรายปีภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด และกรณีที่ผู้ทรงสิทธิบัตรไม่ได้ชำระค่าธรรมเนียมรายปีตามที่กำหนด พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 มาตรา 43 วรรคท้ายได้บัญญัติเปิดช่องทางให้ผู้ทรงสิทธิบัตรมีสิทธิร้องขอต่อคณะกรรมการภายในกำหนดหกสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่งเพิกถอนสิทธิบัตรว่ามีเหตุจำเป็นไม่อาจชำระค่าธรรมเนียมรายปีและค่าธรรมเนียมเพิ่มภายในกำหนดเวลาหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันสิ้นกำหนดเวลาชำระค่าธรรมเนียมรายปี และคณะกรรมการมีอำนาจที่จะมีคำสั่งให้ขยายกำหนดเวลาในการชำระค่าธรรมเนียมรายปี หรือเพิกถอนคำสั่งเพิกถอนสิทธิบัตรนั้นตามที่เห็นสมควรก็ได้

ในช่วงระยะเวลาตามคำบังคับยังไม่ครบกำหนด เจ้าหนี้ยังคงรอให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาปฏิบัติตามคำบังคับ หากกำหนดระยะเวลาชำระค่าธรรมเนียมรายปีสิทธิบัตร หรือกำหนดชำระค่าธรรมเนียมต่ออายุอนุสิทธิบัตรครบกำหนดในช่วงที่คำบังคับยังไม่ครบกำหนด เจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีสิทธิในการยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 273 วรรคสี่²⁰⁵ เพื่อศาลให้มีคำสั่งเพื่อกำหนดวิธีการคุ้มครองประโยชน์ของตน

(2) แจ้งให้นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่จดทะเบียนตามกฎหมายว่า ด้วยการนั้นบันทึกการยึดไว้ในทะเบียน”

²⁰⁴ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522

มาตรา 43 ผู้ทรงสิทธิบัตรต้องเสียค่าธรรมเนียมรายปีตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เริ่มแต่ปีที่ห้าของอายุสิทธิบัตร และต้องชำระภายในหกสิบวันนับแต่วันเริ่มต้นระยะเวลาของปีที่ห้านั้น และของทุก ๆ ปีต่อไป.....

เมื่อครบกำหนดเวลาตามวรรคสามแล้ว ถ้าผู้ทรงสิทธิบัตรยังไม่ชำระค่าธรรมเนียมรายปีและค่าธรรมเนียมเพิ่ม ให้อธิบดีทำรายงานต่อคณะกรรมการเพื่อสั่งเพิกถอนสิทธิบัตรนั้น

ในกรณีที่ผู้ทรงสิทธิบัตรร้องขอต่อคณะกรรมการภายในกำหนดหกสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่งเพิกถอนสิทธิบัตรว่ามีเหตุจำเป็นไม่อาจชำระค่าธรรมเนียมรายปีและค่าธรรมเนียมเพิ่มภายในกำหนดเวลาตามวรรคสามได้ คณะกรรมการอาจขยายกำหนดเวลาหรือเพิกถอนคำสั่งเพิกถอนสิทธิบัตรนั้นตามที่เห็นสมควรก็ได้

²⁰⁵ มาตรา 273 ถ้าในคำบังคับได้กำหนดให้ใช้เงิน หรือให้ส่งทรัพย์สิน หรือให้กระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างใด ๆ ให้ศาลระบุไว้ในคำบังคับนั้นโดยชัดแจ้ง ซึ่งระยะเวลาและเงื่อนไขอื่น ๆ อันจะต้องใช้เงิน ส่งทรัพย์สิน กระทำการ หรืองดเว้นกระทำการใด ๆ นั้น แต่ถ้าเป็นคดีมีโนสารี่ศาลไม่จำเป็นต้องให้เวลาแก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาเกินกว่าสิบห้าวันในอันที่จะปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น

เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาอาจแสดงเอกสารสำเนา หรือข้อเท็จจริงต่อศาลประกอบการยื่นคำขอฝ่ายเดียวเพื่อแสดงให้ศาลเห็นว่า หากไม่ดำเนินการอย่างไรใด อย่างหนึ่ง สิทธิบัตรของลูกหนี้ตามคำพิพากษาจะถูกเพิกถอนสิทธิบัตรและทำให้เจ้าหน้าที่ไม่ได้รับการชำระหนี้ตามคำพิพากษา

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 273 วรรคห้า²⁰⁶ หากเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษายื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 273 วรรคสี่แล้ว กรณีที่ศาลมีคำสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษายื่นคำขอไว้ คำสั่งของศาลยังคงมีผลต่อไปเท่าที่จำเป็นเพื่อปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล

ผู้เขียนจึงเห็นว่า หากกำหนดระยะเวลาชำระค่าธรรมเนียมรายปีสิทธิบัตร หรือ กำหนดค่าธรรมเนียมต่ออายุอนุสิทธิบัตรครบกำหนดในช่วงที่ค้ำบังคับยังไม่ครบกำหนด เจ้าหน้าที่

ในคดีที่มีเหตุตามมาตรา 272 วรรคสอง ให้ศาลให้เวลาแก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาในอันที่จะปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน

ระยะเวลาตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เริ่มนับแต่วันที่ถือว่าลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้ทราบคำสั่งแล้ว เว้นแต่ศาลจะได้กำหนดไว้โดยชัดแจ้งในเวลาที่ยื่นคำขอหรือในภายหลังว่าให้นับแต่วันใดวันหนึ่งตามที่ศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

ในระหว่างที่ระยะเวลาตามคำสั่งยังไม่ครบกำหนดหรือการปฏิบัติตามวิธีการหรือเงื่อนไขในคำสั่งยังไม่เสร็จสิ้น เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาอาจยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลให้มีคำสั่งกำหนดวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของตนก็ได้

ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดตามวรรคสี่แล้ว คำสั่งนั้นยังคงมีผลต่อไปเท่าที่จำเป็นเพื่อปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล แต่ถ้าเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษามีได้ขอบังคับคดีภายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันสิ้นระยะเวลาที่กำหนดไว้ในคำสั่งเพื่อให้ปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง ให้ถือว่าคำสั่งนั้นเป็นอันยกเลิกเมื่อสิ้นระยะเวลาเช่นนั้น

มาตรา 272 ถ้าศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งอย่างใดซึ่งต้องมีการบังคับคดีแก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาก็ให้ศาลออกคำสั่งทันทีที่ได้อ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น และให้ถือว่าลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้ทราบคำสั่งแล้วในวันนั้น

ในคดีที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาขาดนัดยื่นคำให้การหรือขาดนัดพิจารณา และลูกหนี้ตามคำพิพากษา ทนายความ หรือผู้รับมอบฉันทะจากบุคคลใดบุคคลหนึ่งดังกล่าวไว้มาฟังคำพิพากษาหรือคำสั่ง มิได้อยู่ในศาลในเวลาที่ยื่นคำขอ ให้บังคับตามมาตรา 199 ทวิ หรือมาตรา 207 แล้วแต่กรณี

ตามคำพิพากษาจะต้องยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาล ให้มีคำสั่งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการชำระค่าธรรมเนียมรายปีต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญา และกำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีหักค่าธรรมเนียมรายปีที่ชำระไว้แล้วออกจากกองเงินค่าขายทอดตลาดสิทธิบัตรก่อนจะชำระหนี้เงินให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา

หากเป็นกรณี**คำบังคับครบกำหนดแล้ว** และลูกหนี้ไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษา และเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลขอให้ศาลบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 275²⁰⁷ และต่อมาศาลได้ออกหมายบังคับคดีตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 278 วรรคหนึ่ง²⁰⁸ อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดีย่อมเกิดขึ้นตั้งแต่วันที่ได้ออกหมายบังคับคดี เจ้าพนักงานบังคับคดีจะมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานของศาลมีอำนาจในการดำเนินการบังคับคดี

²⁰⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 275 ถ้าเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะขอให้มีการบังคับคดี ให้ยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลให้บังคับคดีโดยระบุให้ชัดเจนซึ่ง

- (1) หนี้ที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษายังมิได้ปฏิบัติตามคำบังคับ
- (2) วิธีการที่ขอให้ศาลบังคับคดีนั้น

ในระหว่างที่ศาลยังมิได้กำหนดวิธีการบังคับคดีตามที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีคำขอตามวรรคหนึ่ง ถ้ามีเหตุจำเป็น เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลให้มีคำสั่งกำหนดวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของตนไว้ก่อนก็ได้ และถ้าศาลเห็นสมควร จะมีคำสั่งอนุญาตโดยไม่ต้องไต่สวนก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ ลูกหนี้ตามคำพิพากษาอาจยื่นคำขอโดยพลันให้ศาลยกเลิกคำสั่งอนุญาตดังกล่าวได้ คำขอเช่นว่านี้อาจทำเป็นคำขอฝ่ายเดียวโดยได้รับอนุญาตจากศาล และถ้าศาลเห็นสมควรจะมีคำสั่งยกเลิกคำสั่งอนุญาตนั้นโดยไม่ต้องไต่สวนก็ได้ คำสั่งของศาลตามวรรคนี้ให้เป็นที่สุด

ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งคุ้มครองประโยชน์ของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาดตามวรรคสองแล้ว คำสั่งนั้นยังคงมีผลต่อไปเท่าที่จำเป็นเพื่อปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล

²⁰⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 287 วรรคหนึ่ง เมื่อศาลได้ออกหมายบังคับคดีตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีแล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจในฐานะเป็นเจ้าพนักงานศาลในการดำเนินการบังคับคดีให้เป็นไปตามที่ศาลได้กำหนดไว้ในหมายบังคับคดีและตามบทบัญญัติในลักษณะ 2 แห่งภาคนี้ ทั้งนี้ จะเรียกให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาช่วยเหลือก็ได้ คำสั่งของเจ้าพนักงานบังคับคดีในการดำเนินการบังคับคดีต้องกล่าวหรือแสดงผลไว้ด้วย

ผู้เขียนจึงเห็นว่า หากกำหนดระยะเวลาชำระค่าธรรมเนียมรายปีสิทธิบัตร หรือ กำหนดชำระค่าธรรมเนียมต่ออายุอนุสิทธิบัตรครบกำหนดในช่วงที่ออกหมายบังคับคดี เจ้าพนักงานบังคับคดีจะมีอำนาจในการดำเนินการบังคับคดีแล้วและเมื่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 284²⁰⁹ กำหนดอำนาจเจ้าพนักงานบังคับคดีที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการบังคับคดี ให้สามารถดำเนินการใด ๆ ตามความจำเป็นและสมควรแห่งพฤติการณ์เพื่อดำเนินการบังคับคดีจนได้ ในกรณีที่มีผู้ขัดขวางหรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีผู้ขัดขวาง เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจช่วยเหลือได้ ผู้เขียนเห็นว่า กรมบังคับคดีควรนำหลักเกณฑ์จากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 273 275 278 และ 284 เพื่อวางหลักเกณฑ์เพิ่มเติมไว้ในกฎกระทรวง

ข้อเสนอแนะ

ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า แนวทางแรก ในการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการไม่มีเกณฑ์กำหนดหน้าที่ในการดำรงไว้ซึ่งสิทธิในสิทธิบัตรระหว่างรอการขายทอดตลาดที่ชัดเจน กรมบังคับคดี ควรเพิ่มเติมกฎกระทรวง หรือคำสั่งกรมบังคับคดี กำหนดเกณฑ์ให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษายื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลให้มีคำสั่งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการชำระค่าธรรมเนียมรายปีต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญา และกำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีหักค่าธรรมเนียมรายปีที่ชำระไว้แล้ว ออกจากกองเงินค่าขายทอดตลาดสิทธิบัตรก่อนจะชำระหนี้เงินให้แก่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาศาลฎีกาตามสิทธิภายใต้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 273 275 และ 278

นอกจากนี้ ผู้เขียนเห็นว่า กรมบังคับคดีควรนำหลักเกณฑ์จากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 284 เพื่อวางหลักเกณฑ์เพิ่มเติมไว้ในร่างกฎกระทรวงว่า “ในการดำเนินการบังคับคดี หากมีความจำเป็นที่เจ้าพนักงานบังคับคดีจำเป็นต้องดำเนินการใด ๆ เพื่อดำรงไว้ซึ่งสิทธิในสิทธิบัตร สิทธิในเครื่องหมายการค้า หรือสิทธิอย่างอื่น ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือที่เกี่ยวข้องกันกับสิทธิดังกล่าว ซึ่งได้จดทะเบียนหรือขึ้นทะเบียนไว้แล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจดำเนินการไปตามความจำเป็นและสมควร

²⁰⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 284 ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจดำเนินการไปตามความจำเป็นและสมควรแห่งพฤติการณ์เพื่อดำเนินการบังคับคดีจนได้ ในกรณีที่มีผู้ขัดขวางหรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีผู้ขัดขวาง เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจช่วยเหลือได้ ในการนี้ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจจับกุมและควบคุมตัวผู้ขัดขวางได้เท่าที่จำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดี

แห่งพฤติการณ์เพื่อดำรงไว้ซึ่งสิทธิดังกล่าว ทั้งนี้ เจ้าพนักงานบังคับคดีอาจแจ้งให้นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่จดทะเบียนตามกฎหมายว่า ช่วยเหลือได้”

แนวทางที่สอง กรณีที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาเข้าร่วมการขายทอดตลาดในฐานะบุคคลผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 287²¹⁰ ประกอบมาตรา 331²¹¹ เพื่อเข้าสู่ราคาในการขายทอดตลาดเองหรือหาบุคคลอื่นเข้าสู่ราคาเพื่อให้ได้ราคาขาย

²¹⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 287 บุคคลผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดี ได้แก่

(1) เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ลูกหนี้ตามคำพิพากษา และในกรณีที่มีการอายัดสิทธิเรียกร้อง ให้รวมถึงลูกหนี้แห่งสิทธิเรียกร้อง ผู้ทรงสิทธิเรียกร้อง หรือผู้รับโอนสิทธิเรียกร้องนั้นด้วย

(2) บุคคลผู้มีทรัพย์สินหรือได้จดทะเบียนสิทธิของตนเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ถูกบังคับคดี

(3) บุคคลซึ่งได้ยื่นคำร้องขอตามมาตรา 323 มาตรา 324 มาตรา 326 และมาตรา 329 เกี่ยวกับทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องที่ถูกบังคับคดี

(4) บุคคลผู้เป็นเจ้าของรวมหรือบุคคลผู้มีบุริมสิทธิ สิทธิยัดห่วง หรือสิทธิอื่นตามมาตรา 322 เกี่ยวกับทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องที่ถูกบังคับคดี

(5) บุคคลอื่นใดซึ่งต้องเสียหายเพราะเหตุแห่งการดำเนินการบังคับคดีนั้น

²¹¹ มาตรา 331 ภายใต้บังคับมาตรา 332 และมาตรา 336 เมื่อได้ยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องทั้งหมดหรือบางส่วนของลูกหนี้ตามคำพิพากษา หรือได้มีการส่งมอบทรัพย์สินตามสิทธิเรียกร้องที่ถูกอายัดแก่เจ้าพนักงานบังคับคดีแล้ว ถ้าไม่มีเหตุสมควรงดการบังคับคดีไว้ก่อน ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องนั้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และกฎกระทรวงว่าด้วยการนั้นหรือตามที่ศาลมีคำสั่งกำหนด หรือขายโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ก่อนการขายทอดตลาดทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องตามวรรคหนึ่ง เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องแจ้งกำหนดวัน เวลา และสถานที่ซึ่งจะทำการขายทอดตลาดให้บรรดาผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีซึ่งปรากฏตามทะเบียนหรือประการอื่นได้ทราบด้วย โดยจะทำการขายทอดตลาดในวันหยุดงานหรือในเวลาใด ๆ นอกเวลาทำการปกติก็ได้ ทั้งนี้ กำหนดวันและเวลาขายดังกล่าวจะต้องไม่น้อยกว่าหกสิบวันนับแต่วันยึด อายัด หรือส่งมอบทรัพย์สินนั้น

เพื่อให้การขายทอดตลาดเป็นไปด้วยความเที่ยงธรรม บุคคลผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีมีสิทธิเต็มที่ในการเข้าสู่ราคาเองหรือหาบุคคลอื่นเข้าสู่ราคาเพื่อให้ได้ราคาตามที่ตนต้องการ และเมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีเคาะไม้ขายให้แก่ผู้เสนอราคาสูงสุดแล้ว ห้ามมิให้บุคคลผู้มีส่วนได้เสียในการ

ทอดตลาดตามที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาต้องการ ผู้เขียนเห็นว่า ควรวางหลักกฎหมายให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาสสามารถเข้าทำสัญญากับเจ้าพนักงานงานบังคับคดีในการซื้อสิทธิบัตรทอดตลาดภายใต้เงื่อนไขที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษามีสิทธิขอชำระค่าธรรมเนียมรายปี ค่าธรรมเนียมเพิ่มจากการชำระค่าธรรมเนียมล่าช้า และค่าธรรมเนียมการต่ออายุสิทธิบัตรเพิ่มเติมนอกเหนือจากราคาขายทอดตลาดสิทธิบัตร เพื่อวัตถุประสงค์ให้ราคาขายทอดตลาดสิทธิบัตรนั้น สามารถนำไปชำระหนี้ตามคำพิพากษาได้ครบถ้วนมูลหนี้ตามคำพิพากษา และไม่ต้องนำสิทธิบัตรหรือทรัพย์สินอื่น ๆ ของลูกหนี้ตามคำพิพากษามาขายทอดตลาดเพื่อชำระหนี้ตามคำพิพากษาเพิ่มเติม ซึ่งแนวความคิดดังกล่าว ผู้เขียนได้ศึกษามาจากแนวทางในการขายทอดตลาดสิทธิบัตรออนไลน์ผ่านหน่วยงานภาคเอกชนในสหรัฐอเมริกา โดย ICAP Patent Brokerage (ชื่อเดิมคือ Ocean Tomo) ซึ่งเป็นตัวแทนจัดการขายทอดตลาดสิทธิบัตรที่ได้รับความนิยมเชื่อถือในสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้ ขั้นตอนการเข้าร่วมซื้อและขายทอดตลาดสิทธิบัตรผ่านระบบขายทอดตลาดออนไลน์ของ ICAP Patent Brokerage นั้นจะมีหลักเกณฑ์ที่สำคัญ ประการหนึ่งคือ การขายทอดตลาดสิทธิบัตรโดย ICAP Patent Brokerage จะมีเงื่อนไขที่กำหนดไว้ใน Bidder Agreement ซึ่งเงื่อนไขสำคัญอย่างหนึ่งของการขายทอดตลาดโดย ICAP Patent Brokerage คือ ภาระหน้าที่ในการจดทะเบียนโอนเปลี่ยนแปลงเจ้าของสิทธิบัตร การชำระค่าธรรมเนียมต่ออายุ การชำระค่าธรรมเนียมรายปี จะตกเป็นภาระหน้าที่ของผู้ซื้อสิทธิบัตรตามที่ได้ทำสัญญาและกำหนดข้อตกลงเข้าร่วมการขายทอดตลาดสิทธิบัตรก่อนเริ่มการขายทอดตลาด²¹²

สำหรับการชำระค่าธรรมเนียมรายปีที่ยังไม่เกิดขึ้นในระหว่างการขายทอดตลาดสิทธิบัตร หากกระบวนการยึดสิทธิบัตรและขายทอดตลาดสิทธิบัตรเกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาคุ้มครองที่ไม่มีกำหนดระยะเวลาให้ชำระค่าธรรมเนียมแล้วนั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่า ภาระหน้าที่ในการชำระค่าธรรมเนียมรายปีและค่าธรรมเนียมการต่ออายุอนุสิทธิบัตร ที่จะเกิดขึ้นในภายหลังการทอดนั้นย่อมเป็นหน้าที่ของผู้ซื้อสิทธิบัตรได้ เนื่องจาก ภาระหน้าที่ดังกล่าวมิได้เกิดขึ้นก่อนหรือในระหว่างกระบวนการขายทอดตลาดสิทธิบัตรจึงไม่มีประเด็นต้องพิจารณา

บังคับคดีทั้งหลายหยิบยกเรื่องราคาที่ได้จากการขายทอดตลาดมีจำนวนต่ำเกินสมควรมาเป็นเหตุขอให้มีการเพิกถอนการขายทอดตลาดนั้นอีก

²¹² ICAP Patent Brokerage, “Bidding Procedure & Conditions of Sale,” Retrieved on 22 December 2017 from <https://icappatentbrokerage.com/bidding-procedures-conditions-sale-0>.

4. ขาดหลักเกณฑ์กำหนดผู้ที่มีหน้าที่ในการดำเนินการตามคำสั่งของผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างการยึด และขายทอดตลาดสิทธิบัตร ใช้ชัดเจนว่าเป็นภาระหน้าที่ของฝ่ายใดที่จะต้องเข้ามาดำเนินการตามคำสั่งของผู้ตรวจสอบสิทธิบัตร

ประเด็นที่จะต้องวิเคราะห์

หากผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรมีคำสั่งให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามคำสั่ง และกำหนดระยะเวลาที่ต้องดำเนินการตอบกลับคำสั่งของผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรจะสิ้นสุดลงในระหว่างกระบวนการยึดและรอการขายทอดตลาดสิทธิบัตร ภาระหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินการตอบกลับคำสั่งของผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรนั้น จะอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของผู้ใด

ข้อเสนอแนะ

ผู้เขียนเห็นว่าควรนำแนวทางปฏิบัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่และพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 มาเทียบเคียง

แนวทางแรก ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 309²¹³ กำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดียึดสิทธิในเครื่องหมายการค้าซึ่งยังมิได้จดทะเบียน ลิขสิทธิ์ สิทธิขอรับสิทธิบัตร สิทธิในชื่อทางการค้าหรือยี่ห้อ หรือสิทธิอย่างอื่นของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือที่เกี่ยวข้องกันกับสิทธิดังกล่าว ให้กระทำโดยแจ้งรายการสิทธิที่ยึดให้ ลูกหนี้ตามคำพิพากษาทราบเท่านั้น

พระราชบัญญัติสิทธิบัตรได้ให้อำนาจแก่อธิบดีตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 มาตรา 27 กำหนดหลักเกณฑ์ว่า ในระหว่างการตรวจสอบคำขอรับสิทธิบัตร ผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรมีอำนาจในการเรียกให้ผู้ขอรับสิทธิบัตรมาให้ถ้อยคำชี้แจง หรือให้ส่งเอกสาร หรือสิ่งใดเพิ่มเติมก็ได้ ซึ่งรวมถึงผลการตรวจสอบการประดิษฐ์หรือรายละเอียดการประดิษฐ์ที่ได้เคยขอรับสิทธิบัตรนั้นไว้แล้วนอกราชอาณาจักร หรือให้ส่งเอกสารพร้อมด้วยคำแปลเป็นภาษาไทย โดยผู้ขอรับสิทธิบัตรต้องดำเนินการตามคำสั่งของผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรภายในระยะเวลาเก้าสิบวันนับจากวันที่ได้รับหนังสือคำสั่งจากผู้ตรวจสอบสิทธิบัตร หากผู้ขอรับสิทธิบัตรไม่ดำเนินการภายในระยะเวลา

²¹³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 309 “การยึดสิทธิในเครื่องหมายการค้าซึ่งยังมิได้จดทะเบียน ลิขสิทธิ์ สิทธิขอรับสิทธิบัตร สิทธิในชื่อทางการค้าหรือยี่ห้อ หรือสิทธิอย่างอื่นของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือที่เกี่ยวข้องกันกับสิทธิดังกล่าว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกระทำโดยแจ้งรายการสิทธิที่ยึดให้ ลูกหนี้ตามคำพิพากษาทราบ ถ้าไม่สามารถกระทำได้ ให้ดำเนินการตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในมาตรา 305 วรรคสอง”

ดังกล่าวที่กฎหมายกำหนด ให้ถือว่าผู้ขอรับสิทธิบัตรประสงค์จะละทิ้งคำขอรับสิทธิบัตร เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นอธิบดีอาจขยายกำหนดเวลาดังกล่าวให้ตามที่เห็นสมควร²¹⁴

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 309 ไม่ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีแจ้งให้นายทะเบียนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่จดทะเบียนทราบถึงการยึด สิทธิในเครื่องหมายการค้าซึ่งยังมิได้จดทะเบียน ลิขสิทธิ์ สิทธิขอรับสิทธิบัตร สิทธิในชื่อทางการค้าหรือยี่ห้อ หรือสิทธิอย่างอื่นของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือที่เกี่ยวข้องเนื่องกันกับสิทธิดังกล่าว ให้แจ้งรายการสิทธิที่ยึดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาทราบเท่านั้น ประเด็นนี้ผู้เขียนเห็นว่า จำเป็นต้องแก้ไขโดยกำหนดเป็นกฎกระทรวงให้เจ้าพนักงานบังคับคดีแจ้งให้นายทะเบียนหรือผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรทราบเพื่อป้องกันการโอนสิทธิขอรับสิทธิบัตรจากลูกหนี้ตามคำพิพากษาไปเป็นของบุคคลอื่น

ร่างกฎกระทรวง “หากเจ้าพนักงานบังคับคดียึด สิทธิในเครื่องหมายการค้าซึ่งยังมิได้จดทะเบียน ลิขสิทธิ์ สิทธิขอรับสิทธิบัตร สิทธิในชื่อทางการค้าหรือยี่ห้อ หรือสิทธิอย่างอื่นของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือที่เกี่ยวข้องเนื่องกันกับสิทธิดังกล่าว ให้แจ้งรายการสิทธิที่ยึดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาและแจ้งให้นายทะเบียนหรือผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรทราบเพื่อป้องกันการโอนสิทธิขอรับสิทธิบัตรจากลูกหนี้ตามคำพิพากษาไปเป็นของบุคคลอื่น”

พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 มาตรา 27 วรรคท้าย ได้เปิดช่องให้อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญามีอำนาจในการพิจารณาเหตุจำเป็นที่เกิดขึ้นกับกรณีและผู้ขอรับสิทธิบัตรไม่อาจดำเนินการตอบกลับคำสั่งของผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรได้ภายในระยะเวลาเก้าสิบวันนับจากวันที่ได้รับ

²¹⁴ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522

มาตรา 27 ในการตรวจสอบคำขอรับสิทธิบัตร พนักงานเจ้าหน้าที่จะเรียกผู้ขอรับสิทธิบัตรมาให้ถ้อยคำชี้แจง หรือให้ส่งเอกสาร หรือสิ่งใดเพิ่มเติมก็ได้

ในกรณีที่ผู้ขอรับสิทธิบัตรได้ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรไว้แล้วนอกราชอาณาจักร ให้ผู้ขอรับสิทธิบัตรส่งผลการตรวจสอบการประดิษฐ์หรือรายละเอียดการประดิษฐ์ที่ขอรับสิทธิบัตรนั้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยกฎกระทรวง

ในกรณีที่จะต้องส่งเอกสารเป็นภาษาต่างประเทศ ให้ผู้ขอรับสิทธิบัตรส่งเอกสารพร้อมด้วยคำแปลเป็นภาษาไทย

ถ้าผู้ขอรับสิทธิบัตรไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง หรือไม่ส่งเอกสารตามวรรคสองภายในกำหนดเวลาเก้าสิบวันให้ถือว่าละทิ้งคำขอรับสิทธิบัตร เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นอธิบดีอาจขยายกำหนดเวลาดังกล่าวให้ตามที่เห็นสมควร

หนังสือคำสั่งให้ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรเห็นสมควร ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า ควรมีกฎกระทรวงที่อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 มาตรา 27 วรรคท้าย กำหนดว่า “หากในระหว่างที่คำขอรับสิทธิบัตรอยู่ระหว่างการบังคับคดีแพ่งหรือรอการขายทอดตลาดสิทธิบัตรอยู่ และกำหนดระยะเวลาในการตอบกลับคำสั่งของผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรจะสิ้นสุดลงหรือสิ้นสุดลงไปในระยะเวลาที่สิทธิบัตรยังอยู่ในกระบวนการบังคับคดีแพ่งหรือยังขายทอดตลาดไม่เสร็จสิ้น ลูกหนี้ตามคำพิพากษาในฐานะเป็นผู้ขอรับสิทธิบัตรเดิมหรือผู้ที่ซื้อทอดตลาดได้มีสิทธิที่จะยื่นหนังสือชี้แจงต่ออธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อชี้แจงถึงเหตุจำเป็นที่ไม่อาจดำเนินการตอบกลับคำสั่งของผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรได้ โดยแสดงข้อเท็จจริงและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการบังคับคดีสิทธิบัตร การยึดสิทธิบัตร และการขายทอดตลาดสิทธิบัตร เพื่อให้ขอให้อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญาพิจารณาข้อเท็จจริงประกอบหลักฐานการชี้แจง และให้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของอธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญาว่า มีเหตุสมควรที่จะขยายระยะเวลาในการดำเนินการตอบกลับคำสั่งของผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรหรือไม่” ซึ่งหากอธิบดีพิจารณาและมีคำสั่งอนุญาตให้ขยายระยะเวลาในการดำเนินการตอบกลับคำสั่งผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรจะมีผลทำให้ สิทธิในการขอรับสิทธิบัตรยังคงดำรงอยู่และจะเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีแพ่งสิทธิบัตรและการขายทอดตลาดสิทธิบัตรที่มีประสิทธิภาพ

แนวทางที่สอง

เมื่อระยะเวลาที่กำหนดไว้เพื่อให้ปฏิบัติตามคำบังคับได้ครบกำหนดแล้วและเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาขอให้บังคับคดี ซึ่งศาลได้กำหนดวิธีการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่มาตรา 276 (1)²¹⁵ เจ้าพนักงานบังคับคดีเข้ามามีอำนาจใน

²¹⁵ มาตรา 276 เมื่อเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาขอให้บังคับคดี ถ้าศาลเห็นว่าลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้ทราบหรือถือว่าได้ทราบคำบังคับแล้ว ทั้งระยะเวลาที่กำหนดไว้เพื่อให้ปฏิบัติตามคำบังคับนั้นได้ล่วงพ้นไปแล้ว และคำขอได้ระบุข้อความไว้ครบถ้วน ให้ศาลกำหนดวิธีการบังคับคดีตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้และตามมาตรา 213 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ดังต่อไปนี้

(1) ถ้าการบังคับคดีต้องทำโดยทางเจ้าพนักงานบังคับคดี ให้ศาลออกหมายบังคับคดีตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีและแจ้งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบเพื่อดำเนินการต่อไปตามที่กำหนดไว้ในหมายนั้น

การดำเนินการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 278 วรรคหนึ่ง²¹⁶ มาตรา 274²¹⁷ และ มาตรา 279²¹⁸

²¹⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ มาตรา 287 วรรคหนึ่ง เมื่อศาลได้ออกหมายบังคับคดีตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีแล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจในฐานะเป็นเจ้าพนักงานศาลในการดำเนินการบังคับคดีให้เป็นไปตามที่ศาลได้กำหนดไว้ในหมายบังคับคดีและตามบทบัญญัติในลักษณะ 2 แห่งภาคนี้ ทั้งนี้ จะเรียกให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาช่วยเหลือก็ได้ คำสั่งของเจ้าพนักงานบังคับคดีในการดำเนินการบังคับคดีต้องกล่าวหรือแสดงเหตุผลไว้ด้วย

²¹⁷ มาตรา 274 ถ้าคู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายแพ้คดีหรือบุคคลที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ชำระหนี้ (ลูกหนี้ตามคำพิพากษา) มิได้ปฏิบัติตามคำบังคับที่ออกตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทั้งหมดหรือบางส่วน คู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายชนะคดีหรือบุคคลที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ได้รับชำระหนี้ (เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา) ชอบที่จะร้องขอให้มีการบังคับคดีโดยวิธียึดทรัพย์สิน อายัดสิทธิเรียกร้อง หรือบังคับคดีโดยวิธีอื่นตามบทบัญญัติแห่งภาคนี้ภายในสิบปีนับแต่วันที่ มีคำพิพากษาหรือคำสั่ง และถ้าเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้ร้องขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดียึดทรัพย์สิน หรืออายัดสิทธิเรียกร้องใดไว้หรือได้ดำเนินการบังคับคดีโดยวิธีอื่นไว้บางส่วนแล้วภายในระยะเวลา ดังกล่าว ก็ให้ดำเนินการบังคับคดีแก่ทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้อง หรือบังคับคดีโดยวิธีอื่นนั้นต่อไปจนแล้วเสร็จได้

ถ้าคำพิพากษาหรือคำสั่งกำหนดให้ชำระหนี้เป็นงวด เป็นรายเดือน หรือเป็นรายปี หรือกำหนดให้ชำระหนี้ในอนาคต ให้นับระยะเวลาสิบปีตามวรรคหนึ่งตั้งแต่วันที่หนี้ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นอาจบังคับให้ชำระได้

ถ้าสิทธิเรียกร้องตามคำพิพากษาหรือคำสั่งเป็นการให้ชำระเงิน ส่งคืนหรือส่งมอบทรัพย์ เฉพาะสิ่ง บุคคลซึ่งได้รับโอนหรือรับช่วงสิทธิตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น มีอำนาจบังคับคดีตามความ ในหมวด 2 การบังคับคดีในกรณีที่เป็นหนี้เงิน หรือหมวด 3 การบังคับคดีในกรณีให้ส่งคืนหรือส่งมอบทรัพย์เฉพาะสิ่ง แล้วแต่กรณี โดยการร้องขอต่อศาลเพื่อเข้าสวมสิทธิเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาต่อไป

²¹⁸ มาตรา 279 ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีรักษาไว้โดยปลอดภัยซึ่งเงิน ทรัพย์สิน และ เอกสารที่ได้มาตามอำนาจหน้าที่ของตน รวมทั้งให้มีอำนาจขัดขวางมิให้บุคคลใดสอดเข้าเกี่ยวข้องโดยมิชอบด้วยกฎหมายกับเงินหรือทรัพย์สินหรือเอกสารเช่นว่านั้น ตลอดจนมีอำนาจติดตามและเอาคืน ซึ่งเงินหรือทรัพย์สินหรือเอกสารดังกล่าวจากบุคคลผู้ไม่มีสิทธิจะยึดถือเอาไว้

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง เมื่อมีความจำเป็น เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจช่วยเหลือได้ ในกรณีเช่นนี้ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจ

ผู้เขียนมีความเห็นว่า แนวทางแก้ไขการดำรงไว้ซึ่งสิทธิในการขอรับสิทธิบัตร หากกำหนดระยะเวลาในการตอบกลับคำสั่งของผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรจะสิ้นสุดลงไปในระยะเวลาที่สิทธิบัตรยังอยู่ในกระบวนการบังคับคดีแพ่งหรือยังขายทอดตลาดไม่เสร็จสิ้นนั้น เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดี ในการที่จะใช้อำนาจดำเนินการตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคการบังคับคดีใหม่ภายใต้บทบัญญัติแห่งมาตรา 276 (1), มาตรา 278 วรรคหนึ่ง, มาตรา 274 และ มาตรา 279 เพื่อดำรงไว้ซึ่งสถานะคงอยู่ของคำขอรับสิทธิบัตรและสิทธิในการขอรับสิทธิบัตรที่ดำเนินการยึดมาโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี นอกจากนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่า กรมบังคับคดีอาจเพิ่มเติมกฎกระทรวงหรือคำสั่งกรมบังคับคดีเพื่อกำหนดแนวทางที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจนและป้องกันความสับสนว่า การดำรงไว้ซึ่งสถานะคงอยู่ของคำขอรับสิทธิบัตร และสิทธิในการขอรับสิทธิบัตรนั้นเป็นอำนาจหน้าที่ที่เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจให้กระทำเพื่อผลลัพธ์คือสามารถบังคับคดีได้ตามหมายบังคับคดี ร่างกฎกระทรวง **“กรณีที่ต้องดำเนินการใด ๆ ตอบกลับคำสั่งของนายทะเบียนหรือผู้ตรวจสอบสิทธิบัตร เพื่อให้คงไว้ซึ่งสิทธิในการขอรับสิทธิบัตร หรือสิทธิอย่างอื่นของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือที่เกี่ยวข้องเนื่องกับสิทธิดังกล่าว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกระทำโดยวิธีการที่เห็นสมควรและเท่าที่จำเป็น”**

จับกุมและควบคุมตัวผู้สอดเข้าเกี่ยวข้องหรือผู้ไม่มีสิทธิจะยึดถือตามวรรคหนึ่งได้เท่าที่จำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดี

บรรณานุกรม

หนังสือและบทความในหนังสือ

- กรมทรัพย์สินทางปัญญา. คู่มือการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, 2551.
- กิตติศักดิ์ ปกติ และ สมเกียรติ วรปัญญาอนันต์. แนวทางพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมทางแพ่งและพาณิชย์ให้คุ้มค่า, กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2555.
- คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หลักการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property Valuation). กรุงเทพมหานคร: คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.
- คณิต ฒ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558.
- จักรกฤษณ์ ควรพจน์. กฎหมายสิทธิบัตร : แนวความคิดและบทวิเคราะห์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : นิติธรรม, 2556.
- จักรพงษ์ เล็กสกุลไชย. คำอธิบายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 1 ถึงภาค 3. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2549.
- ประจักษ์ พุทธิสมบัติ. คำบรรยายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาคบังคับคดี. กรุงเทพมหานคร: บริษัท มีสมบัติ จำกัด, 2550.
- ประทีป อ่าววิจิตรกุล. ป.ว.พ.ภาค 4 การบังคับคดี ฉบับ Concise ตอน 2. กรุงเทพมหานคร: ร้านสวัสดิการหนังสือกฎหมายปณรัชช, 2553.
- ปรีดา ยังสุขสถาพร. ทรัพย์สินทางปัญญานำรู้และวิธีการประเมินมูลค่า = Intellectual Property And Valuation Techniques. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2551.
- วรรณชัย บุญบำรุง. หลักและทฤษฎีวิธีพิจารณาความแพ่ง เล่ม 1, กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2556.
- วิศิษฐ์ วิศิษฐ์สรอรรถ และคณะ. การพัฒนาระบบเพื่อ การบังคับชำระหนี้จากทรัพย์สินของลูกหนี้ โครงการตามแผนพัฒนากฎหมายประจำปี 2548, 2549.
- สมยศ เชื้อไทย. ความรู้กฎหมายทั่วไป, คำอธิบายวิชากฎหมายแพ่ง : หลักทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2555.

สมศักดิ์ เอี่ยมพลับใหญ่. การบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง. กรุงเทพมหานคร : นิติธรรม, 2561.

สุนัย มโนมัยอุดม. ระบบกฎหมายอังกฤษ. กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559.

สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม. บทสรุปการศึกษาวិจัยประจำปี 2555. พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพมหานคร : บริษัท บพิธการพิมพ์ จำกัด, 2556.

สำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ (องค์การมหาชน) และ คมนันทงชัย ฉายไพโรจน์. การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาประเภทซอฟต์แวร์ในมิติเศรษฐศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพมหานคร : สำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2557.

เอื้อน ชุนแก้ว. การบังคับคดีแพ่ง (Civil Execution). พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : บริษัท กรุงเทพมหานคร พับลิชชิ่ง จำกัด, 2560.

วิทยานิพนธ์

กนกวรรณ จานเจือ. “ปัญหาความล่าช้าในการบังคับคดีแพ่งหลังการยึดทรัพย์เพื่อขายทอดตลาด.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556.

สุนิดา บุรินทร์กุล. “ปัญหาในการยึดสังหาริมทรัพย์ของลูกหนี้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556.

สุรศักดิ์ เหลืองอร่ามกุล. “การบังคับคดีหุ้นสามัญ.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.

ศรตม์ ดิษฐปาน. “การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อวัตถุประสงค์ทางภาษีเงินได้.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555.

รัตนาเจียร วิศิษฐ์สกุล. “การตีราคามูลค่าสิทธิบัตร = Patent Valuation.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาการบัญชีบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.

บทความ

ธนกร วรปรัชญากุล. “การยึดและการบังคับคดีสิทธิบัตรในประเทศฝรั่งเศส.” วารสารศาลยุติธรรมปริทัศน์. ปีที่ 2. (2551) : 2-6.

วรรณวิภา พัวศิริ. “พระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 กับการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา.” วารสารกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ, (มกราคม 2560).

เอกสารอื่น ๆ

กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. 2559
 ประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมในการขายทอดตลาด เรื่อง หลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมขายในการขายทอดตลาด ประกาศ ณ วันที่ 17 มีนาคม 2559
 ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการประเมินราคาทรัพย์สิน พ.ศ. 2557
 พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 30) พ.ศ. 2560

เอกสารอิเล็กทรอนิกส์

กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม. “การบังคับคดีแพ่งตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 30) พ.ศ. 2560.” <http://www.led.go.th/selfhelp/pdf/pvp-aranya-1.pdf>, 12 มิถุนายน 2561.

กรมทรัพย์สินทางปัญญา. “ร่างแนวทางและหลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา.” https://www.ipthailand.go.th/index.php?option=com_docman&task=doc_download&gid=1559&Itemid=500, 25 สิงหาคม 2558.

เฉลิมชัย ก๊กเกียรติกุล (สำนักงาน กสทช.). “วิธีการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา.” <http://chalermchai-nbtc.blogspot.com/2013/06/intangible-asset-present-value-future.html>, 29 มีนาคม 2558.

ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย. “สินเชื่อผู้ประกอบการ SMEs ไทย.” http://www.smebank.co.th/th/credit_detail.php?nid=45&cid=1, 29 มีนาคม 2558.

สำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ (องค์การมหาชน). “ประชาพิจารณ์ การประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาด้านซอฟต์แวร์.” <http://bls.buu.ac.th/~s56103/07Nov30/IP%20Project%20-%20FocusGroup-Edited.pdf>, 25 สิงหาคม 2558.

อภิบาล อริยกุลกาญจน์ และสมาคมนักประเมินราคาอิสระไทย. “เกาะกระแสมาตรฐานสากล:

มาตรฐานการประเมินค่าทรัพย์สินระหว่างประเทศ IVS 2017.”

<http://www.tva.or.th/Files/Name2/CONTENT5a5c45f280525a260432e785405741791920779.pdf>, 6 มิถุนายน 2559.

BOOKS

Dalloz Action. DROIT ET PRATIQUE DES VOIES D'EXÉCUTION. Paris: DALLOZ, 2002.

Federico Munari and Raffaele Oriani. The Economic Valuation of Patents. UK : Edward Elgar Publishing Limited, 2011.

Gordon V. Smith and Russell L. Parr. Valuation of Intellectual Property and Intangible Assets. Canada : John Wiley & Sons, Inc, 2000.

Theory, Empirics and Public Policy Implications Edited by Thierry Madies, Dominique Guellec and Jean-Claude Prager. Patent Markets in the Global Knowledge Economy. Cambridge : Cambridge University Press, 2014.

William J. Murphy. John L. Orcutt, Paul C. Remus. Patent Valuation. New Jersey Canada: John Wiley & Sons, Inc., 2012.

ARTICLES

David J. Cook. “ Post- Judgment Remedies in Reaching Patents, Copyright and Trademark in the Enforcement of A Money Judgment.” Northwestern Journal of Technology and Intellectual Property Vol. 9, No. 3 (2010) : 128, 162.

Malcolm T. Ty Meeks and Charles A. Eldering, PhD. “ Patent Valuation : Aren't We Forgetting Something? Making the Cases for Claims Analysis in Patent Valuation by Proposing a Patent Valuation Method and Patent-Specific Discount Rate Using the CAPM.” Northwestern Journal of Technology and Intellectual Property Vol. 9, No. 3, (2010) : 201 -203.

ELECTRONIC MEDIAS

- Australian Institute for Commercialisation. “Realistic valuations of intellectual property Methods and techniques for valuing IP.” http://www.ausicom.com/filelib/Realistic_Valuations_of_IP_-_RG.pdf, 10 May 2018.
- Dubois & Fontaine Huissiers de Justice Associés. “Saisie et vente forcée de droits incorporels.” <http://www.dubois-huissier-93.com/ventes-aux-encheres/saisie-vente-forcee-droits-incorporels>, 22 December 2017.
- European Commission. “Final report from the Expert Group on Intellectual Property Valuation.” https://ec.europa.eu/research/innovation-union/pdf/Expert_Group_Report_on_Intellectual_Property_Valuation_IP_web_2.pdf, 16 March 2018.
- Glenn Perdue. “Patent Valuation Standards in The United States Applying Existing Standards and Terminology to A Developing Field of Practice.” *les Nouvelles*, 130, 131 (June 2013.), https://www.lesi.org/docs/default-source/ljune2013/8_perdue-1r.pdf?sfvrsn=2, 11 May 2016.
- Gordon Smith and the World Intellectual Property Organization. “Assessment and Valuation of Inventions and Research Results for their Use and Commercialization.” http://www.wipo.int/edocs/mdocs/innovation/en/wipo_inv_mty_02/wipo_inv_mty_02_4.pdf, 11 May 2016.
- Ian Cockburn (World Intellectual Property Organization : WIPO). “Assessing the Value of a Patent: Things to Bear in Mind.” http://www.wipo.int/sme/en/documents/valuing_patents_fulltext.html, 25 August 2015.
- Martin A. Bader and Frauke Ruether. “Still A Long Way To Value-Based Patent Valuation : The Patent Valuation Practices of Europe’s Top 500”, *les Nouvelles*, 121 - 124 (June 2009.) http://www.wipo.int/edocs/mdocs/sme/en/wipo_insme_smes_ge_10/wipo_insme_smes_ge_10_ref_theme06_01.pdf, 11 May 2016.

OCEAN TOMO Intellectual Capital Equity. “Bankruptcy & Restructuring Valuation Services.” http://www.oceantomo.com/pdf/OceanTomo_ValuationBankruptcy_Brochure_Web.pdf, 19 June 2018.

Paul Flignor and David Orozco. “Intangible Asset & Intellectual Property Valuation: A Multidisciplinary Perspective.” http://www.wipo.int/sme/en/documents/ip_valuation_fulltext.html#agri, 11 May 2016.

Robert Pitkethly. “THE VALUATION OF PATENTS :A review of patent valuation methods with consideration of option based methods and the potential for further research.” <http://users.ox.ac.uk/~mast0140/EJWP0599.pdf>, 25 August 2015.

The World Intellectual Property Organization : WIPO. “Patent Valuation at IP Bewertungs AG (IPB).” http://www.wipo.int/sme/en/documents/patent_valuation_fulltext.html, 11 May 2017.

USA.gov. “Government Auctions and Sales.” <https://www.usa.gov/auctions-and-sales>, 10 December 2017.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
บัญชีอัตราค่าธรรมเนียม

๑. ค่าขอรับสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร	ฉบับละ	๑,๐๐๐	บาท
๒. ค่าขอรับสิทธิบัตรสำหรับแบบผลิตภัณฑ์อย่างเดียวกัน และยื่นขอในคราวเดียวกันตั้งแต่ ๑๐ คำขอขึ้นไป		๑๐,๐๐๐	บาท
๓. การประกาศโฆษณาคำขอรับสิทธิบัตร		๕๐๐	บาท
๔. ค่าขอให้ตรวจสอบการประดิษฐ์	ฉบับละ	๕๐๐	บาท
๕. ค่าคัดค้านการขอรับสิทธิบัตร	ฉบับละ	๑,๐๐๐	บาท
๖. สิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร	ฉบับละ	๑,๐๐๐	บาท
๗. ค่าธรรมเนียมรายปีสำหรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์			
ปีที่ ๕		๒,๐๐๐	บาท
ปีที่ ๖		๔,๐๐๐	บาท
ปีที่ ๗		๖,๐๐๐	บาท
ปีที่ ๘		๘,๐๐๐	บาท
ปีที่ ๙		๑๐,๐๐๐	บาท
ปีที่ ๑๐		๑๒,๐๐๐	บาท
ปีที่ ๑๑		๑๔,๐๐๐	บาท
ปีที่ ๑๒		๑๖,๐๐๐	บาท
ปีที่ ๑๓		๑๘,๐๐๐	บาท
ปีที่ ๑๔		๒๐,๐๐๐	บาท
ปีที่ ๑๕		๓๐,๐๐๐	บาท
ปีที่ ๑๖		๔๐,๐๐๐	บาท
ปีที่ ๑๗		๕๐,๐๐๐	บาท
ปีที่ ๑๘		๖๐,๐๐๐	บาท
ปีที่ ๑๙		๗๐,๐๐๐	บาท
ปีที่ ๒๐		๘๐,๐๐๐	บาท
หรือชำระทั้งหมดในคราวเดียว		๔๐๐,๐๐๐	บาท
๘. ค่าธรรมเนียมรายปีสำหรับสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์			
ปีที่ ๕		๑,๐๐๐	บาท
ปีที่ ๖		๒,๐๐๐	บาท
ปีที่ ๗		๓,๐๐๐	บาท
ปีที่ ๘		๔,๐๐๐	บาท
ปีที่ ๙		๕,๐๐๐	บาท
ปีที่ ๑๐		๖,๐๐๐	บาท

หรือชำระทั้งหมดในคราวเดียว	๒๐,๐๐๐	บาท	
๙. ค่าธรรมเนียมรายปีสำหรับอนุสิทธิบัตร			
ปีที่ ๕	๒,๐๐๐	บาท	
ปีที่ ๖	๔,๐๐๐	บาท	
หรือชำระทั้งหมดในคราวเดียว	๖,๐๐๐	บาท	
๑๐. ค่าธรรมเนียมการต่ออายุอนุสิทธิบัตร			
ปีที่ ๑	๑๔,๐๐๐	บาท	
ปีที่ ๒	๒๒,๐๐๐	บาท	
๑๑. ค่าของจดทะเบียนสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิ			
ตามสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร	ฉบับละ	๕๐๐	บาท
๑๒. ค่าของจดทะเบียนรับโอนสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร	ฉบับละ	๕๐๐	บาท
๑๓. ค่าขอเปลี่ยนแปลงคำขอรับสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร	ฉบับละ	๕๐๐	บาท
๑๔. ใบอนุญาตให้ใช้สิทธิตามสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร	ฉบับละ	๑,๐๐๐	บาท
๑๕. ใบแทนสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรหรือใบแทนใบ			
อนุญาตให้ใช้สิทธิ	ฉบับละ	๑๐๐	บาท
๑๖. ค่าอุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยของอธิบดี	ฉบับละ	๑,๐๐๐	บาท
๑๗. การคัดสำเนาเอกสาร	หน้าละ	๑๐	บาท
๑๘. การรับรองสำเนาเอกสาร			
เอกสารเกิน ๑๐ หน้า	ฉบับละ	๑๐๐	บาท
เอกสารไม่เกิน ๑๐ หน้า	ฉบับละ	๑๐	บาท
๑๙. ค่าขออื่น ๆ	ฉบับละ	๑๐๐	บาท

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เพื่อส่งเสริมให้มีการค้นคว้า วิจัย และประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์หรือกรรมวิธีใดขึ้นใหม่และการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์และเป็นการก้าวหน้าทางเทคนิค ในเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และพาณิชย์กรรมในประเทศ และเพื่อให้ผู้ประดิษฐ์และผู้ออกแบบผลิตภัณฑ์ได้รับการคุ้มครองการประดิษฐ์ หรือการออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยห้ามมิให้บุคคลอื่นลอกหรือเลียนการประดิษฐ์ หรือการออกแบบผลิตภัณฑ์นี้โดยมิให้ค่าตอบแทน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติฉบับนี้ขึ้น

ภาคผนวก ข
กฎกระทรวงกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. 2559

กฎกระทรวง

กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด

พ.ศ. ๒๕๕๙

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง (๒) แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พุทธศักราช ๒๔๗๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓ ประกอบกับมาตรา ๓๐๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎกระทรวงนี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ข้อ ๒ ประกาศของอธิบดีที่ออกตามกฎกระทรวงนี้ เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

ข้อ ๓ ให้ยกเลิก

(๑) กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. ๒๕๕๔

(๒) กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด (ฉบับที่ ๒)

พ.ศ. ๒๕๕๕

(๓) กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด (ฉบับที่ ๓)

พ.ศ. ๒๕๕๗

ข้อ ๔ ในกฎกระทรวงนี้

“ผู้มีส่วนได้เสีย” หมายความว่า เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ลูกหนี้ตามคำพิพากษา เจ้าของทรัพย์ ผู้รับจำนำ ผู้รับจำนอง ผู้ร้องขอเฉลี่ยทรัพย์ ผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับทรัพย์ตามที่ปรากฏทางทะเบียน หรือผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีแก่ทรัพย์ที่ขายทอดตลาด

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมบังคับคดี

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

หมวด ๑

ประกาศขายทอดตลาด

ข้อ ๕ เมื่อมีคำสั่งอนุญาตให้ขายทอดตลาดแล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจัดทำประกาศขายทอดตลาดตามแบบที่อธิบดีกำหนด

ประกาศขายทอดตลาดอาจทำเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ด้วยก็ได้

ข้อ ๖ ประกาศขายทอดตลาดมีรายการ ดังต่อไปนี้

(๑) ชื่อศาลและหมายเลขคดีแดง

(๒) ชื่อคู่ความ

(๓) สถานที่ขายทอดตลาด

(๔) วันและเวลาในการขายทอดตลาด

(๕) รายละเอียดของทรัพย์สินที่จะขายและภาระติดพัน

(๖) แผนที่แสดงบริเวณที่ตั้งทรัพย์สิน

(๗) ราคาเริ่มต้นที่ใช้ในการขายทอดตลาด

(๘) เงื่อนไขและข้อสัญญา ซึ่งอย่างน้อยต้องระบุรายละเอียดที่ผู้เสนอราคาสูงสุดต้องตกลงผูกพันกับการเสนอราคาดังกล่าว และเงื่อนไขอื่นใดที่กำหนดในระเบียบ ประกาศ หรือข้อบังคับเกี่ยวกับการขายทอดตลาดของกรมบังคับคดีและกระทรวงยุติธรรม

หากมีรายการดังต่อไปนี้ ก็ให้ระบุไว้ในประกาศขายทอดตลาดด้วย

(๑) ราคาประเมินของสำนักประเมินราคาทรัพย์สิน กรมธนารักษ์

(๒) ราคาประเมินของผู้เชี่ยวชาญการประเมินราคา

(๓) ราคาประเมินของเจ้าพนักงานบังคับคดี

(๔) ราคาประเมินของเจ้าพนักงานประเมินราคาทรัพย์สิน กรมบังคับคดี

(๕) ราคาที่กำหนดโดยคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สิน

ข้อ ๗ ในการประกาศขายทอดตลาด หากเจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควรกำหนดรายการเพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้ในข้อ ๖ ก็ให้ดำเนินการได้แต่ต้องได้รับความเห็นชอบจากอธิบดี

หมวด ๒

การกำหนดราคาเริ่มต้นและการประกาศขายทอดตลาด

ข้อ ๘ ให้มีคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่สมควรขายในการขายทอดตลาด ประกอบด้วย อธิบดีเป็นประธานกรรมการ รองอธิบดีรับผิดชอบด้านการบังคับคดีแพ่ง รองอธิบดีรับผิดชอบด้านการบังคับคดีล้มละลาย ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการบังคับคดีแพ่ง ผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการบังคับคดีล้มละลาย ผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย ผู้แทนกรมที่ดิน

ผู้แทนกรมธนารักษ์ ผู้แทนสำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม ผู้แทนสภาพนายความ ผู้แทนสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ผู้แทนสมาคมธนาคารไทย และผู้แทนสมาคมผู้ประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทย เป็นกรรมการ

ให้ผู้อำนวยการกองพัฒนาระบบการบังคับคดีและประเมินราคาทรัพย์สินเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการเป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมขาย ในการขายทอดตลาดมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมขาย ในการขายทอดตลาด และการวางหลักประกันการเข้าเสนอราคา โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ข้อ ๙ ในการประกาศขายทอดตลาด ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) ส่งประกาศขายทอดตลาดให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีแก่ทรัพย์สินที่ขายทอดตลาด ทราบก่อนวันขายทอดตลาดไม่น้อยกว่าห้าวัน

(๒) ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีโฆษณาประกาศขายทอดตลาดในเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่แพร่หลาย หรือเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปก่อนวันขายทอดตลาดไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน

(๓) ในกรณีที่เห็นสมควร เจ้าพนักงานบังคับคดีอาจให้โฆษณาประกาศขายทอดตลาด ในหนังสือพิมพ์รายวันที่แพร่หลายก่อนวันขายทอดตลาดไม่น้อยกว่าห้าวันด้วยก็ได้

(๔) ปิดประกาศขายทอดตลาดก่อนวันขายทอดตลาดไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ณ สถานที่ขายทอดตลาดและสถานที่ราชการสำคัญตามที่อธิบดีประกาศกำหนด

ข้อ ๑๐ ก่อนการขายทอดตลาด ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีตรวจสอบว่าผู้มีส่วนได้เสียทุกรายได้ทราบถึงการประกาศขายทอดตลาดนั้นแล้วหรือไม่ แล้วให้บันทึกการตรวจสอบนั้นไว้ เพื่อให้สามารถตรวจสอบได้ ในกรณีที่เมื่ออาจตรวจสอบผู้มีส่วนได้เสียรายใด ให้บันทึกเหตุแห่งการไม่อาจตรวจสอบได้ไว้ด้วย

หมวด ๓

คณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สิน

ข้อ ๑๑ ให้มีคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สิน

(๑) ในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย อธิบดีหรือข้าราชการกรมบังคับคดี ผู้ได้รับมอบหมายเป็นประธานกรรมการ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการบังคับคดีและผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการบังคับคดีล้มละลายผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย ผู้แทนกรมที่ดิน ผู้แทนกรมธนารักษ์ ผู้แทนสภาพนายความ ผู้แทนสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ผู้แทนสมาคมธนาคารไทย และผู้แทนสมาคมผู้ประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทย เป็นกรรมการ

ให้ผู้อำนวยการกองพัฒนาระบบการบังคับคดีและประเมินราคาทรัพย์สินเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้หัวหน้ากลุ่มงานประเมินราคาทรัพย์สินเป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

(๒) ในเขตจังหวัดอื่น ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานบังคับคดีจังหวัด หรือข้าราชการกรมบังคับคดีผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายเป็นประธานกรรมการ ผู้แทนสำนักงานที่ดินจังหวัด ผู้แทนสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ ผู้แทนสภาพนายความจังหวัด ผู้แทนชมรมธนาคารจังหวัด ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมจังหวัด และผู้แทนหอการค้าจังหวัด เป็นกรรมการ

ให้เจ้าหน้าที่สำนักงานบังคับคดีจังหวัดผู้ซึ่งประธานกรรมการมอบหมายเป็นกรรมการและเลขานุการ และเป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ข้อ ๑๒ คณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สินมีอำนาจกำหนดราคาทรัพย์สินในกรณี ดังต่อไปนี้

(๑) กรณีที่ราคาประเมินของเจ้าพนักงานบังคับคดีในขณะยึดทรัพย์หรือราคาประเมินของเจ้าพนักงานประเมินราคาทรัพย์สินมีราคาตั้งแต่ห้าสิบล้านบาทขึ้นไป

(๒) กรณีที่ไม่มีผู้เสนอราคาในการขายทอดตลาดหรือมีเหตุสมควรเกี่ยวกับสภาพทรัพย์สิน และผู้ได้รับมอบหมายจากอธิบดีให้ดูแลการขายทอดตลาด ผู้อำนวยการสำนักงาน หรือหัวหน้าสำนักงาน แล้วแต่กรณี พิจารณาเห็นสมควรเสนอเรื่องให้คณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สินพิจารณา กำหนดราคาทรัพย์สินใหม่

(๓) กรณีที่มีการโต้แย้งหรือมีคำคัดค้านจากผู้มีส่วนได้เสียในราคาประเมินของเจ้าพนักงานบังคับคดีซึ่งไม่สามารถหาข้อยุติได้ และผู้อำนวยการสำนักงาน หรือหัวหน้าสำนักงาน แล้วแต่กรณี พิจารณาเห็นสมควรเสนอเรื่องให้คณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สินพิจารณา กำหนดราคาทรัพย์สินใหม่

ข้อ ๑๓ ให้กรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมขายในการขายทอดตลาดและกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สินได้รับคำตอบแทนตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

หมวด ๔

การเสนอราคา

ข้อ ๑๔ ผู้เข้าเสนอราคาต้องแสดงความจำนงเข้าเสนอราคา โดยยื่นหลักฐานต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีก่อนหรือในวันขายทอดตลาด ดังต่อไปนี้

(๑) สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน สำเนาหนังสือเดินทาง หรือเอกสารหรือหลักฐานอื่นใดที่มีกฎหมายรับรองซึ่งต้องมีรูปถ่ายและสามารถแสดงตนได้

(๒) สำเนาหนังสือรับรองนิติบุคคลในกรณีที่เป็นนิติบุคคล

(๓) หนังสือมอบอำนาจในกรณีที่เข้าเสนอราคาแทนบุคคลอื่น

ข้อ ๑๕ เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องกำหนดให้ผู้เข้าเสนอราคาวางหลักประกันก่อนเข้าเสนอราคา โดยพิจารณาจากราคาประเมินทรัพย์สินซึ่งจะต้องนำไปกำหนดเป็นราคาเริ่มต้นในการขายทอดตลาด ตามประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมขายในการขายทอดตลาด

ในคดีที่เจ้าพนักงานบังคับคดีประกาศขายทอดตลาดใหม่ เนื่องจากผู้เสนอราคาสูงสุดไม่ชำระราคา ส่วนที่เหลือ และบุคคลดังกล่าวประสงค์จะเข้าเสนอราคาในการขายทอดตลาดครั้งใหม่ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดให้บุคคลนั้นวางหลักประกันพิเศษตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีประกาศกำหนด

หลักประกันตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ให้คืนแก่ผู้เสนอราคาเมื่อสิ้นสุดการขายทอดตลาด และผู้เสนอราคานั้นไม่มีข้อผูกพันใด ๆ กับการเสนอราคาหรือการขายทอดตลาดนั้น แต่ถ้ามีการเคาะไม้ขาย ให้แก่ผู้เสนอราคาสูงสุด ให้ถือเอาหลักประกันนั้นเป็นมัดจำตามสัญญาและเป็นการชำระราคาบางส่วนของผู้นั้น

ข้อ ๑๖ ในกรณีที่ผู้เข้าเสนอราคาไม่ปฏิบัติตามข้อ ๑๔ หรือข้อ ๑๕ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีสั่งไม่อนุญาตให้ผู้นั้นเสนอราคาในการขายทอดตลาดนั้น

หมวด ๕

การขายทอดตลาด

ข้อ ๑๗ เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมการขายทอดตลาดให้เป็นไป ด้วยความถูกต้องและเป็นธรรม และต้องป้องกันมิให้มีการสมยอมในการเสนอราคาหรือกระทำการใด ที่ทำให้เสียความยุติธรรมทั้งในการดำเนินการของเจ้าพนักงานบังคับคดีและในการขายทอดตลาด

หากเจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นว่า ผู้เข้าเสนอราคาหรือบุคคลที่อยู่ในห้องขายทอดตลาดรายใด มีพฤติการณ์ที่อาจทำให้การขายทอดตลาดไม่เป็นไปตามที่กำหนดในวรรคหนึ่ง หรือรบกวนการขายทอดตลาด หรือการดำเนินการของเจ้าพนักงานบังคับคดี ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นออกนอกห้อง ขายทอดตลาดและปฏิเสธการเสนอราคาของผู้นั้น

ข้อ ๑๘ ในการขายทอดตลาด เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องแจ้งให้ผู้เข้าเสนอราคาทราบถึง วาระการขายทอดตลาดและรายละเอียดของทรัพย์สินที่จะขายทอดตลาด ตำแหน่งที่ตั้งหรือที่อยู่ และภาระติดพันของทรัพย์สินนั้น รวมถึงชื่อศาล หมายเลขคดีแดง ชื่อคู่ความ และรายชื่อผู้มีส่วนได้เสีย ในการบังคับคดีแก่ทรัพย์สินที่ขายทอดตลาด แล้วจึงให้ผู้เข้าเสนอราคาเสนอราคาด้วยวาจา หรือด้วยการยกป้าย หรือโดยวิธีอื่นที่อธิบดีประกาศกำหนด

ข้อ ๑๙ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีเริ่มการขายทอดตลาดจากราคาเริ่มต้นที่แจ้งในประกาศ ขายทอดตลาด ทั้งนี้ เจ้าพนักงานบังคับคดีอาจกำหนดอัตราการเพิ่มของการเสนอราคาแต่ละครั้งด้วยก็ได้

ข้อ ๒๐ เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีเคาะไม้ขายให้แก่ผู้เสนอราคาสูงสุดแล้ว ให้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) กรณีสังหาริมทรัพย์ เมื่อชำระราคาครบถ้วนแล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีส่งมอบทรัพย์สิน ที่ขายให้แก่ผู้เสนอราคาสูงสุด แต่หากทรัพย์สินที่ขายมีราคาสูงมากหรือมีเหตุผลพิเศษประการอื่น เจ้าพนักงานบังคับคดีอาจอนุญาตให้เลื่อนการชำระราคาส่วนที่เหลือภายในเวลาไม่เกินสิบห้าวันนับแต่ วันขายก็ได้

(๒) กรณีอสังหาริมทรัพย์ อสังหาริมทรัพย์มีทะเบียน หุ่น หรือสิทธิการเช่า ให้ผู้ซื้อทำสัญญาซื้อขายตามแบบพิมพ์ของกรมบังคับคดี และเมื่อชำระราคาครบถ้วนแล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีแจ้งเป็นหนังสือให้นายทะเบียนจดทะเบียนโอนทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้เสนอราคาสูงสุด ทั้งนี้ เจ้าพนักงานบังคับคดีอาจอนุญาตให้เลื่อนการชำระราคาส่วนที่เหลือได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีประกาศกำหนด แต่ไม่เกินสามเดือนนับแต่วันที่ต้องชำระราคาส่วนที่เหลือ

ข้อ ๒๑ ในกรณีที่ผู้เสนอราคาสูงสุดไม่ชำระราคาส่วนที่เหลือตามข้อ ๒๐ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีคำสั่งให้ริบมัดจำและให้นำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาดใหม่

ในการขายทอดตลาดครั้งใหม่ หากราคาสูงสุดซึ่งรวมค่าใช้จ่ายในการขายทอดตลาดครั้งใหม่ มีจำนวนต่ำกว่าราคาสูงสุดที่ผู้เสนอราคาสูงสุดเดิมเสนอไว้ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีแจ้งให้ผู้เสนอราคาสูงสุดเดิมชำระราคาส่วนต่างที่ขาดอยู่ภายในเวลาที่เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนด หากไม่ชำระให้แจ้งผู้มีส่วนได้เสียเพื่อดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

ข้อ ๒๒ เจ้าพนักงานบังคับคดีอาจจัดให้มีการขายทอดตลาดโดยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามที่อธิบดีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรี

ข้อ ๒๓ ในกรณีที่อธิบดีพิจารณาว่าหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาดตามที่กำหนดในกฎกระทรวงนี้ อาจไม่เหมาะสมหรือสอดคล้องกับสถานการณ์ พื้นที่ หรือลักษณะของทรัพย์สินในการขายทอดตลาดครั้งใด ให้อธิบดีกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรี ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการได้ ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับกฎกระทรวงนี้

ข้อ ๒๔ บรรดาประกาศหรือระเบียบที่ออกตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. ๒๕๕๔ ซึ่งยังคงใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ ให้ใช้บังคับต่อไปเพียงเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับกฎกระทรวงนี้ จนกว่าจะมีประกาศหรือระเบียบตามกฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ

ประกาศขายทอดตลาดซึ่งเจ้าพนักงานบังคับคดีได้ประกาศตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. ๒๕๕๔ ก่อนวันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับและการขายทอดตลาดยังไม่สิ้นสุด ให้ยังคงมีผลใช้บังคับต่อไป

ให้ไว้ ณ วันที่ ๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙

พลเอก ไพบูลย์ คุ้มฉายา

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. ๒๕๕๔ กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด บางประการที่ยังเป็นอุปสรรคต่อการขายทอดตลาด เช่น การกำหนดราคาเริ่มต้นซึ่งเป็นราคาที่สมควรขาย องค์ประกอบของคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่สมควรขาย ในการขายทอดตลาดและคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์ การวางหลักประกันก่อนเข้าเสนอราคา ประกอบกับ สมควรปรับลดขั้นตอนการปฏิบัติราชการที่ไม่จำเป็น เพื่อให้การขายทอดตลาดของเจ้าพนักงานบังคับคดี เป็นไปด้วยความรวดเร็ว เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

ภาคผนวก ค

**ประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสม
ขายในการขายทอดตลาด เรื่อง หลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสม
ขายในการขายทอดตลาด**

ประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้น
และราคาที่เหมาะสมในการขายทอดตลาด

เรื่อง หลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมในการขายทอดตลาด

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมในการขายทอดตลาดให้มีความเหมาะสม อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๘ แห่งกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. ๒๕๕๙ คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมในการขายทอดตลาด จึงประกาศหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมในการขายทอดตลาด เรื่อง หลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมในการขายทอดตลาด ลงวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๘

ข้อ ๒ การขายทอดตลาดแต่ละครั้ง ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีถือว่าราคาเริ่มต้นเป็นราคาที่เหมาะสมได้ตามมาตรา ๓๐๙ ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

ข้อ ๓ ในการกำหนดราคาเริ่มต้นในการขายทอดตลาด

ในกรณีที่มีราคาของคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สิน ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีพิจารณาจากราคาประเมินของคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สิน

ในกรณีที่ไม่มีราคาของคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สิน แต่มีราคาประเมินของเจ้าพนักงานประเมินราคาทรัพย์สิน กรมบังคับคดี และราคาประเมินของเจ้าพนักงานบังคับคดี ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีพิจารณาจากราคาประเมินของเจ้าพนักงานประเมินราคาทรัพย์สิน กรมบังคับคดี

ในกรณีที่ไม่มีราคาของคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สินและราคาประเมินของเจ้าพนักงานประเมินราคาทรัพย์สิน กรมบังคับคดี ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีพิจารณาจากราคาประเมินของเจ้าพนักงานบังคับคดี

ข้อ ๔ การขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์โดยปลอดการจำนอง หรือปลอดภาระผูกพันในทางจำนอง ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นสำหรับการขายทอดตลาดแต่ละครั้ง ดังนี้

(๑) ในการขายทอดตลาดครั้งที่หนึ่ง ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นตามราคาประเมินในข้อ ๓ โดยปิดตัวเลขที่เป็นเศษขึ้นเป็นเรือนหมื่น

(๒) ในการขายทอดตลาดครั้งที่สอง หากการขายทอดตลาดครั้งที่หนึ่ง เจ้าพนักงานบังคับคดีได้งดการขายทอดตลาดไว้เนื่องจากไม่มีผู้เข้าสู้ราคา ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นเป็นจำนวนร้อยละเก้าสิบของราคาประเมินในข้อ ๓ โดยปิดตัวเลขที่เป็นเศษขึ้นเป็นเรือนหมื่น

(๓) ในการขายทอดตลาดครั้งที่สาม หากการขายทอดตลาดครั้งที่สอง เจ้าพนักงานบังคับคดี ได้งดการขายทอดตลาดไว้เนื่องจากไม่มีผู้เข้าสุราคารา ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นเป็นจำนวนร้อยละแปดสิบของราคาประเมินในข้อ ๓ โดยปิดตัวเลขที่เป็นเศษขึ้นเป็นเรื่อนหมื่น

(๔) ในการขายทอดตลาดครั้งที่สี่เป็นต้นไป หากการขายทอดตลาดครั้งที่สาม เจ้าพนักงานบังคับคดี ได้งดการขายทอดตลาดไว้เนื่องจากไม่มีผู้เข้าสุราคารา ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นเป็นจำนวนร้อยละเจ็ดสิบของราคาประเมินในข้อ ๓ โดยปิดตัวเลขที่เป็นเศษขึ้นเป็นเรื่อนหมื่น

ข้อ ๕ การขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์โดยการจำนองติดไป ให้เจ้าพนักงานบังคับคดี คำนวณร้อยละตามหลักเกณฑ์ในข้อ ๔ โดยไม่ต้องปิดเศษขึ้นเป็นเรื่อนหมื่น หักด้วยยอดหนี้จำนอง ที่เป็นปัจจุบันตามที่ผู้รับจำนองแจ้งมา คงเหลือเท่าใดให้ปิดเศษขึ้นเป็นเรื่อนหมื่น

หากยอดหนี้จำนองดังกล่าวเกินกว่าราคาที่ได้คำนวณไว้ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้น ตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงค่าใช้จ่ายและค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดีด้วย รวมถึงความเหมาะสม ประการอื่นประกอบด้วย

ข้อ ๖ ในกรณีที่ราคาประเมินตามข้อ ๓ ต่ำกว่าหนึ่งแสนบาทถ้วน เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดี คำนวณราคาตามแต่กรณีแล้ว ให้ปิดตัวเลขที่เป็นเศษขึ้นเป็นเรื่อนพัน

ข้อ ๗ การขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้น สำหรับการขายทอดตลาดแต่ละครั้งตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงสภาพของทรัพย์สินในปัจจุบัน ราคาซื้อขายในท้องตลาด รวมถึงความเหมาะสมประการอื่น ๆ ประกอบด้วย ในกรณีที่สังหาริมทรัพย์นั้นมีราคาประเมินในข้อ ๓ ตั้งแต่ห้าแสนบาทขึ้นไป ให้ผู้อำนวยการกอง หรือผู้อำนวยการสำนักงาน พิจารณาเห็นชอบก่อนทำการขายทอดตลาดแต่ละครั้ง

ข้อ ๘ ในกรณีที่เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องดำเนินการขายทอดตลาดใหม่หลังจากที่เคยเคาะไม้ ขายทอดตลาดไปแล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นสำหรับการขายทอดตลาดดังนี้

(๑) ในการขายทอดตลาดครั้งที่หนึ่ง ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนดราคาเริ่มต้นโดยใช้ราคา ที่เคาะไม้ขายทอดตลาดครั้งก่อน

(๒) ในการขายทอดตลาดครั้งที่สอง หากการขายทอดตลาดครั้งที่หนึ่ง ได้งดการขายทอดตลาดไว้ เนื่องจากไม่มีผู้เข้าสุราคารา ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีกลับไปใช้ราคาเริ่มต้นเดียวกันกับราคาในครั้งที่ได้เคาะไม้ ในการขายทอดตลาดครั้งก่อน (ราคาเริ่มต้นร้อยละในครั้งที่มีการเคาะไม้)

(๓) ในการขายทอดตลาดในครั้งต่อไป ให้กำหนดราคาเริ่มต้นตามความในข้อ ๔ (๑) ถึง (๔) แล้วแต่กรณี มาบังคับใช้โดยอนุโลม

ทั้งนี้ หากราคาเริ่มต้นต่ำกว่าหนึ่งแสนบาท ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีปิดตัวเลขที่เป็นเศษขึ้นเป็นเรือนพัน
ในกรณีที่เป็นการให้เจ้าพนักงานบังคับคดีนำความในข้อ ๗ มาใช้บังคับ
ข้อ ๙ ประกาศนี้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๙

รีนวดี สุวรรณมงคล

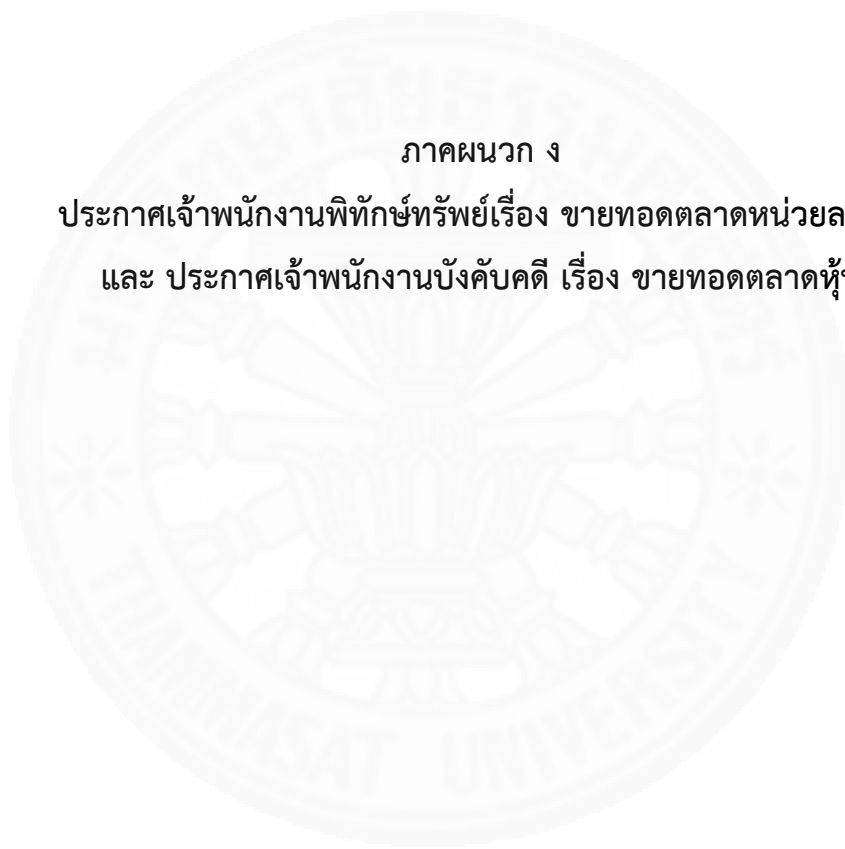
อธิบดีกรมบังคับคดี

ประธานคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้น
และราคาที่เหมาะสมในการขายทอดตลาด

ภาคผนวก ง

ประกาศเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เรื่อง ขายทอดตลาดหน่วยลงทุน
และ ประกาศเจ้าพนักงานบังคับคดี เรื่อง ขายทอดตลาดหุ้น

ประกาศเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์
กรมบังคับคดี
เรื่อง ขายทอดตลาดหน่วยลงทุน

ศาลล้มละลายกลาง

คดีหมายเลขแดงที่ ล.๖๘๒๗/๒๕๕๔

ธนาคารยู โอ บี จำกัด (มหาชน)

โจทก์

ระหว่าง

บริษัท แสงสถิตยไฮเทคสแควร์ จำกัด ที่ ๑, นายกฤษณ์หรือสถิตชัย สิริพงษ์สกุล ที่ ๒,
นายสถิตพงษ์ สิริพงษ์สกุล ที่ ๓

จำเลย

เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะขายทอดตลาดหน่วยลงทุนของจำเลยที่ ๓ ในคดีนี้รวม ๔ นัด

นัดที่ ๑ ในวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๑

นัดที่ ๒ ในวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๑

นัดที่ ๓ ในวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๑

นัดที่ ๔ ในวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๑

ณ อาคารอสังหาริมทรัพย์ กรมบังคับคดี เลขที่ ๑๘๙/๑ ถนนบางขุนนนท์ แขวงบางขุนนนท์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร เวลา ๙.๐๐ นาฬิกา หากในการขายแต่ละนัดไม่มีการขาย หรือขายไม่ได้หรือขายได้ไม่ครบทุกรายการ จะทำการขายนัดต่อไปตามกำหนดนัดดังกล่าว

ผู้มีส่วนได้เสียทุกคนต้องไปดูแลการขายทอดตลาดตามกำหนดนัดทุกครั้ง และมีสิทธิเข้าสู้ราคา หรือหาบุคคลอื่นเข้าสู้ราคาเพื่อให้ได้ราคาตามที่ต้องการ หากไม่ไปดูแลการขายถือว่าไม่ตั้งใจในการเข้าสู้ราคา ทั้งถือว่าบุคคลนั้นทราบกำหนดนัดและสถานที่ขายในนัดต่อไปแล้วด้วย

กรณีทรัพย์ที่ยึดมิได้นำไปเก็บรักษาไว้ ณ สถานที่ของกรมบังคับคดีในวันขายทอดตลาด เจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีหน้าที่ต้องขนย้ายทรัพย์ที่จะขายไปส่งมอบให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ หรือนำเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไปทำการขาย ตามวันเวลาและสถานที่ที่กำหนดไว้ในประกาศขาย หากไม่นำทรัพย์มาส่งมอบหรือไม่นำเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไปทำการขาย แล้วแต่กรณี จะถือว่า เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเพิกเฉยไม่ดำเนินการบังคับคดีภายในเวลาที่กำหนด เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ จะรายงานศาลขอให้มีคำสั่งถอนการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

หน่วยลงทุนที่จะขาย

หน่วยลงทุนกองทุนเปิดทีซีเอ็มหุ้นทุน มีชื่อ นายสถิตพงษ์ สิริพงษ์สกุล จำเลยที่ ๓ เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ จำนวน ๑๐,๐๐๐ หน่วย โดยมีบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน ทีสโก้ จำกัด เป็นผู้จัดการกองทุน หน่วยลงทุนที่จะขาย เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะทำการขายโดยตลอดภาระจำนำ

ราคาเริ่มต้น เป็นไปตามประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมซึ่งใช้ในการขายทอดตลาดที่ใช้บังคับอยู่ โดยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะกำหนดราคาเริ่มต้นสำหรับการขายทอดตลาดแต่ละครั้ง ตามที่เห็นสมควร โดยคำนึงถึงสภาพทรัพย์สินในปัจจุบัน ราคาซื้อขายในท้องตลาด รวมถึงความเหมาะสมประการอื่นประกอบด้วย ทั้งนี้ ในกรณีมีเศษจะมีการปิดเศษตามประกาศดังกล่าว

ราคาประเมินของสำนักประเมินราคาทรัพย์สิน กรมธนารักษ์ จำนวน...ไม่มี...บาท

ราคาประเมินของผู้เชี่ยวชาญการประเมินราคา จำนวน...ไม่มี...บาท

ราคาประเมินของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ จำนวน ๓๐,๙๕๑.-บาท (สามหมื่นเก้าร้อยห้าสิบบาทถ้วน)

ราคาประเมินของเจ้าพนักงานประเมินราคาทรัพย์สิน กรมบังคับคดี จำนวน...ไม่มี...บาท

ราคาที่กำหนดโดยคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สิน จำนวน...ไม่มี...บาท

เงื่อนไขการเข้าเสนอราคา

ผู้ประสงค์จะเข้าเสนอราคาต้องวางหลักประกันการเข้าเสนอราคาต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เป็นจำนวน ๒,๐๐๐.-บาท เว้นแต่ผู้เข้าเสนอราคานั้นเป็นผู้มีสิทธิขอหักส่วนได้ใช้แทนหรือคู่สมรสที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้กันส่วนแล้ว

การวางหลักประกันให้วางเป็นเงินสด หรือแคชเชียร์เช็ค สั่งจ่าย กรมบังคับคดี เป็นผู้รับเงิน หรือใช้วิธีทำรายการผ่านระบบ EDC (Electronic Data Capture)

ผู้ที่ซื้อไม่ได้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะคืนหลักประกันให้ทันทีหลังการขายในวันนั้น

ในกรณีผู้ประสงค์จะเข้าสู่ราคาเคยเป็นผู้เสนอราคาสูงสุดและไม่ชำระราคาส่วนที่เหลือในคดีนี้ จะต้องวางหลักประกันพิเศษต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก่อนเข้าเสนอราคาเป็นจำนวนห้าเท่าของจำนวนหลักประกันข้างต้น

ข้อสัญญา

ผู้ซื้อได้ต้องชำระราคาทันทีที่ซื้อทรัพย์สินได้ โดยให้ถือว่าหลักประกันการเข้าเสนอราคา (หากมี) เป็นส่วนหนึ่งของการชำระราคา

การวางเงินมัดจำและชำระเงินส่วนที่เหลือต้องวางชำระเป็นเงินสด ถ้าเป็นเช็คต้องเป็นแคชเชียร์เช็ค หรือเช็คของส่วนราชการ องค์การ หรือรัฐวิสาหกิจ ซึ่งระบุ กรมบังคับคดี เป็นผู้รับเงิน

คำเตือนผู้ซื้อ

ก่อนเข้าเสนอราคา ผู้ซื้อมีหน้าที่ตรวจสอบรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่จะซื้อ และถือว่าผู้ซื้อได้ทราบถึงสภาพทรัพย์สินนั้นโดยละเอียดครบถ้วนแล้ว

ผู้รับมอบอำนาจในการเข้าเสนอราคา ต้องส่งใบมอบอำนาจต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก่อนเข้าเสนอราคา มิฉะนั้นจะถือว่าเป็นการเข้าเสนอราคาในนามตนเองซึ่งจะเปลี่ยนชื่อในภายหลังมิได้ และหากผู้เข้าเสนอราคาเป็นนิติบุคคล ให้ส่งหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท และหนังสือมอบอำนาจของกรรมการ หรือผู้จัดการของนิติบุคคลผู้มีอำนาจ ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก่อนเข้าเสนอราคาด้วย

ทรัพย์สินที่ต้องการผ่อน ให้ผู้ซื้อได้ผ่อนและขนย้ายไปหรือติดต่อกับเจ้าของสถานที่เอง

ขอทราบรายละเอียดได้ที่กองบังคับคดีล้มละลาย ๒ กรมบังคับคดี เลขที่ ๑๘๙/๑ ถนนบางขุนนนท์ แขวงบางขุนนนท์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐ โทร. (๐๒) ๘๘๗๕๐๘๘ โทรสาร (๐๒) ๘๘๗๕๐๒๐ ในวันและเวลาราชการ หรือดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ www.led.go.th

ประกาศ ณ วันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๖๑

นางสาวปนัดดา สินธุวิสุทธิ์
เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์
กรมบังคับคดี

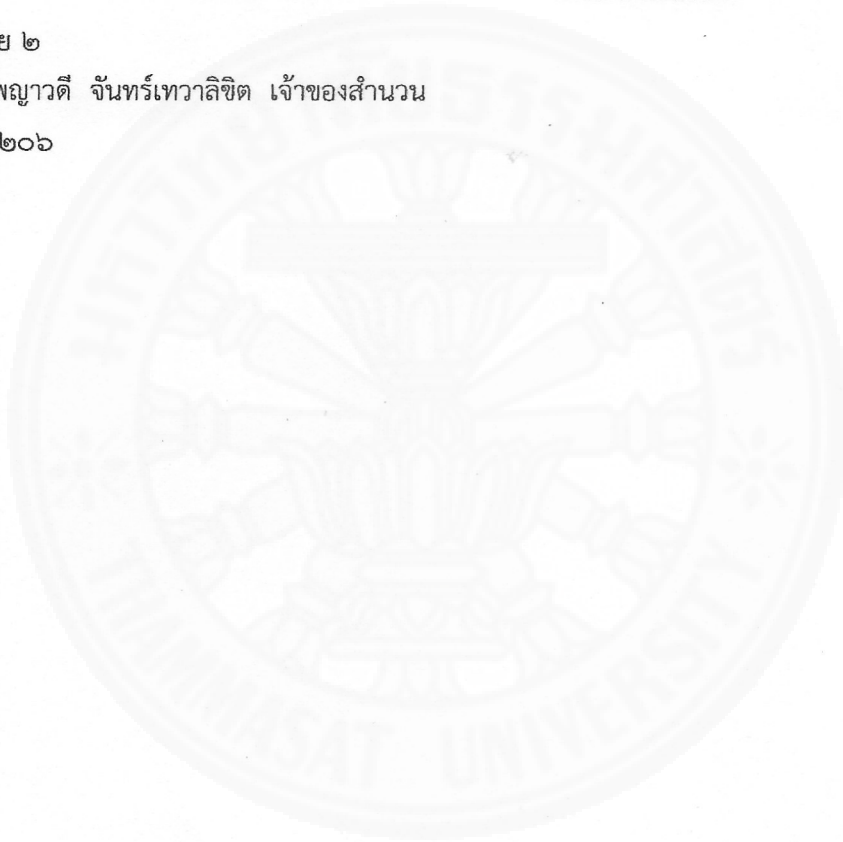
กองบังคับคดีล้มละลาย ๒

โปรดติดต่อ นางสาวพญาวดี จันทร์เทวลิขิต เจ้าของสำนวน

หน้าบัญชี ๕๔๒๐๑๔๒๐๖

ปารีชาต พิมพ์/ทาน

M๒๔L๒ - ๒

แบบที่ ๕.๙

Lot นนทบุรี ๑๐ ชุด ๑
ลำดับที่ 180

ประกาศเจ้าพนักงานบังคับคดี
สำนักงานบังคับคดีจังหวัดนนทบุรี
เรื่อง ขายทอดตลาดหุ้น

ศาลจังหวัดนนทบุรี

คดีหมายเลขแดงที่ พ.๒๖๘๖/๒๕๕๘

นายอรุพงษ์ เหลืองขมิ้น ที่ ๑, นายประพนธ์ กัณทศรี ที่ ๒,
นายโกศล ประสงค์ศิลป์ ที่ ๓, นางทองพัน เอี่ยมยี่สุน ที่ ๔,
นายสำรวจ เหลืองขมิ้น ที่ ๕

โจทก์

ระหว่าง

นางอุษา คลังนุช

จำเลย

เจ้าพนักงานบังคับคดีจะขายทอดตลาดหุ้นของนายสมหมาย คลังนุช ในฐานะสินสมรสของจำเลย ในคดีนี้
รวม ๔ นิต

นิตที่ ๑	ในวันที่ ๑๔	มิถุนายน	๒๕๖๑
นิตที่ ๒	ในวันที่ ๕	กรกฎาคม	๒๕๖๑
นิตที่ ๓	ในวันที่ ๒๖	กรกฎาคม	๒๕๖๑
นิตที่ ๔	ในวันที่ ๑๖	สิงหาคม	๒๕๖๑

นิตที่ ๑ - ๔ ณ สำนักงานบังคับคดีจังหวัดนนทบุรี เลขที่ ๑๔๖ ถนนเลี้ยวเมืองนนทบุรี
ตำบลท่าทราย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี เวลา ๙.๓๐ นาฬิกา หากในการขายแต่ละนิตไม่มีการขาย
หรือขายไม่ได้หรือขายได้ไม่ครบทุกรายการ จะทำการขายนิตต่อไปตามกำหนดนิตดังกล่าว

ผู้มีส่วนได้เสียทุกคนต้องไปดูแลการขายทอดตลาดตามกำหนดนิตทุกครั้ง และมีสิทธิเข้าสู้ราคา
หรือหาบุคคลอื่นเข้าสู้ราคาเพื่อให้ได้ราคาตามที่ต้องการ หากไม่ไปดูแลการขายถือว่าไม่ตั้งใจในการเข้าสู้ราคา
ทั้งถือว่าบุคคลนั้นทราบกำหนดนิตและสถานที่ขายในนิตต่อไปแล้วด้วย

กรณีทรัพย์สินที่ยึดมิได้นำไปเก็บรักษาไว้ ณ สถานที่ของกรมบังคับคดีในวันขายทอดตลาด
เจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีหน้าที่ต้องขนย้ายทรัพย์สินที่จะขายไปส่งมอบให้เจ้าพนักงานบังคับคดี
หรือนำเจ้าพนักงานบังคับคดีไปทำการขาย ตามวันเวลาและสถานที่ที่กำหนดไว้ในประกาศขาย
หากไม่นำทรัพย์สินมาส่งมอบหรือไม่มานำเจ้าพนักงานบังคับคดีไปทำการขาย แล้วแต่กรณี จะถือว่า
เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเพิกเฉยไม่ดำเนินการบังคับคดีภายในเวลาที่กำหนด เจ้าพนักงานบังคับคดี
จะรายงานศาลขอให้มีการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

หุ้นที่จะขาย

ประเภทหุ้น หุ้นสามัญ นิติบุคคลผู้ออกหุ้น บริษัท ไทยเอเชียเชียนฟู้ดส์ จำกัด ชื่อผู้ถือหุ้น นายสมหมาย คลังนุช
เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ ในฐานะสินสมรสของนางอุษา คลังนุช จำเลย มูลค่าหุ้นละ ๒๕ บาท หมายเลขหุ้นตั้งแต่
๒๔๐๐๐๑ - ๒๕๐๐๐๐ จำนวน ๑๐๐๐๐ หน่วย วันที่ออกใบหุ้น ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๗

หุ้นที่จะขาย เจ้าพนักงานบังคับคดีจะทำการขายโดยไม่มีภาระผูกพันทางจำนำ

ราคาเริ่มต้น เป็นไปตามประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่สมควรขายในการขายทอดตลาดที่ใช้บังคับอยู่ โดยเจ้าพนักงานบังคับคดีจะกำหนดราคาเริ่มต้นสำหรับการขายทอดตลาดแต่ละครั้งตามที่เห็นสมควร โดยคำนึงถึงสภาพทรัพย์สินในปัจจุบัน ราคาซื้อขายในท้องตลาด รวมถึงความเหมาะสมประการอื่นประกอบด้วย ทั้งนี้ ในกรณีมีเศษจะมีการปิดเศษตามประกาศดังกล่าว

ราคาประเมินของสำนักประเมินราคาทรัพย์สิน กรมธนารักษ์ จำนวน ไม่มี บาท

ราคาประเมินของผู้เชี่ยวชาญการประเมินราคา จำนวน ไม่มี บาท

ราคาประเมินของเจ้าพนักงานบังคับคดี จำนวน ๒๕๐,๐๐๐.๐๐ บาท (สองแสนห้าหมื่นบาทถ้วน)

ราคาประเมินของเจ้าพนักงานประเมินราคาทรัพย์สิน กรมบังคับคดี จำนวน ไม่มี บาท

ราคาที่กำหนดโดยคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สิน จำนวน ไม่มี บาท

เงื่อนไขการเข้าเสนอราคา

ผู้ประสงค์จะเข้าเสนอราคาต้องวางหลักประกันการเข้าเสนอราคาต่อเจ้าพนักงานบังคับคดี เป็นจำนวน ๒๕,๐๐๐.๐๐ บาท (สองหมื่นห้าพันบาทถ้วน) เว้นแต่ผู้เข้าเสนอราคานั้นเป็นผู้มีสิทธิขอหักส่วนได้ใช้แทน หรือคู่สมรสที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้กันส่วนแล้ว

การวางหลักประกันให้วางเป็นเงินสด หรือแคชเชียร์เช็ค สั่งจ่าย สำนักงานบังคับคดีจังหวัดนนทบุรี เป็นผู้รับเงิน หรือใช้วิธีทำรายการผ่านระบบ EDC (Electronic Data Capture)

ผู้ที่ซื้อไม่ได้ เจ้าพนักงานบังคับคดีจะคืนหลักประกันให้ทันทีหลังการขายในวันนั้น

ในกรณีผู้ประสงค์จะเข้าสู่ราคาเคยเป็นผู้เสนอราคาสูงสุดและไม่ชำระราคาส่วนที่เหลือในคดีนี้ จะต้องวางหลักประกันพิเศษต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีก่อนเข้าเสนอราคาเป็นจำนวนห้าเท่าของจำนวนหลักประกันข้างต้น

ข้อสัญญา

ผู้ซื้อได้ต้องชำระราคาทันทีที่ซื้อทรัพย์สินได้ โดยให้ถือว่าหลักประกันการเข้าเสนอราคา (หากมี) เป็นส่วนหนึ่งของการชำระราคา

การวางเงินมัดจำและชำระเงินส่วนที่เหลือต้องวางชำระเป็นเงินสด ถ้าเป็นเช็คต้องเป็นแคชเชียร์เช็ค หรือเช็คของส่วนราชการ องค์การ หรือรัฐวิสาหกิจ ซึ่งระบุ สำนักงานบังคับคดีจังหวัดนนทบุรี เป็นผู้รับเงิน

คำเตือนผู้ซื้อ

ก่อนเข้าเสนอราคา ผู้ซื้อมีหน้าที่ตรวจสอบรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่จะซื้อ และถือว่าผู้ซื้อได้ทราบถึงสภาพทรัพย์สินนั้นโดยละเอียดครบถ้วนแล้ว

ผู้รับมอบอำนาจในการเข้าเสนอราคา ต้องส่งใบมอบอำนาจต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีก่อนเข้าเสนอราคา มิฉะนั้นจะถือว่าเป็นการเข้าเสนอราคาในนามตนเองซึ่งจะเปลี่ยนชื่อในภายหลังมิได้ และหากผู้เข้าเสนอราคาเป็นนิติบุคคล ให้ส่งหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท และหนังสือมอบอำนาจของกรรมการ หรือผู้จัดการของนิติบุคคลผู้มีอำนาจ ต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีก่อนเข้าเสนอราคาด้วย

ทรัพย์สินที่ต้องการผ่อน ให้ผู้ซื้อได้ผ่อนและขนย้ายไปหรือติดต่อกับเจ้าของสถานที่เอง

ขอทราบรายละเอียดได้ที่สำนักงานบังคับคดีจังหวัดนนทบุรี เลขที่ ๑๔๖ ถนนเลี้ยวเมืองนนทบุรี ตำบลท่าทราย
อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐ โทร. (๐๒) ๕๒๖๗๙๙๙, ๕๒๖๙๐๐๐ โทรสาร (๐๒) ๕๒๖๙๙๕๐
ในวันและเวลาราชการ หรือดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ www.led.go.th

ประกาศ ณ วันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๑

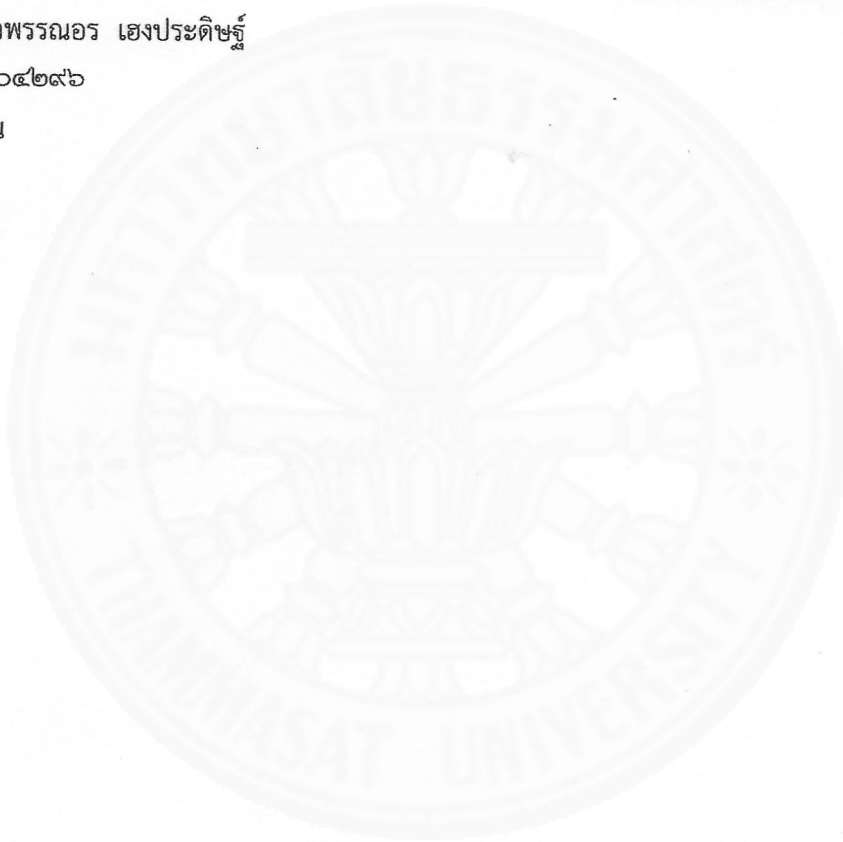
นายชัยวิทย์ อรรถานนท์
เจ้าพนักงานบังคับคดี
สำนักงานบังคับคดีจังหวัดนนทบุรี

โปรดติดต่อ นางสาวพรรณอร เสงประดิษฐ์

หน้าบัญชี ๕๙๑๐๐๐๔๒๙๖

พุทธชาติ พิมพ์/ทาน

M&NO - ๔๖

ภาคผนวก จ**U.S. Code § 6331 - Levy and distraint****The Internal Revenue Code/ U.S. Code § 6331 - Levy and distraint****(a) Authority of Secretary**

If any person liable to pay any tax neglects or refuses to pay the same within 10 days after notice and demand, it shall be lawful for the Secretary to collect such tax (and such further sum as shall be sufficient to cover the expenses of the levy) by levy upon all property and rights to property (except such property as is exempt under section 6334) belonging to such person or on which there is a lien provided in this chapter for the payment of such tax. Levy may be made upon the accrued salary or wages of any officer, employee, or elected official, of the United States, the District of Columbia, or any agency or instrumentality of the United States or the District of Columbia, by serving a notice of levy on the employer (as defined in section 3401(d)) of such officer, employee, or elected official. If the Secretary makes a finding that the collection of such tax is in jeopardy, notice and demand for immediate payment of such tax may be made by the Secretary and, upon failure or refusal to pay such tax, collection thereof by levy shall be lawful without regard to the 10-day period provided in this section.

(b) Seizure and sale of property

The term “levy” as used in this title includes the power of distraint and seizure by any means. Except as otherwise provided in subsection (e), a levy shall extend only to property possessed and obligations existing at the time thereof. In any case in which the Secretary may levy upon property or rights to property, he may seize and sell such property or rights to property (whether real or personal, tangible or intangible).

(c) Successive seizures

Whenever any property or right to property upon which levy has been made by virtue of subsection (a) is not sufficient to satisfy the claim of the United States for which levy is made, the Secretary may, thereafter, and as often as may be necessary, proceed to levy in like manner upon any other property liable to levy of the person

against whom such claim exists, until the amount due from him, together with all expenses, is fully paid.

(d) Requirement of notice before levy

(1) In general

Levy may be made under subsection (a) upon the salary or wages or other property of any person with respect to any unpaid tax only after the Secretary has notified such person in writing of his intention to make such levy.

(2) 30-day requirement The notice required under paragraph (1) shall be—

- (A) given in person,
- (B) left at the dwelling or usual place of business of such person, or
- (C) sent by certified or registered mail to such persons's last known address, no less than 30 days before the day of the levy.

(3) Jeopardy

Paragraph (1) shall not apply to a levy if the Secretary has made a finding under the last sentence of subsection (a) that the collection of tax is in jeopardy.

(4) Information included with notice The notice required under paragraph (1) shall include a brief statement which sets forth in simple and nontechnical terms—

- (A) the provisions of this title relating to levy and sale of property,
- (B) the procedures applicable to the levy and sale of property under this title,
- (C) the administrative appeals available to the taxpayer with respect to such levy and sale and the procedures relating to such appeals,
- (D) the alternatives available to taxpayers which could prevent levy on the property (including installment agreements under section 6159),
- (E) the provisions of this title relating to redemption of property and release of liens on property,
- (F) the procedures applicable to the redemption of property and the release of a lien on property under this title, and
- (G) the provisions of section 7345 relating to the certification of seriously delinquent tax debts and the denial, revocation, or limitation of passports of individuals with such debts pursuant to section 32101 of the FAST Act.

(e) Continuing levy on salary and wages

The effect of a levy on salary or wages payable to or received by a taxpayer shall be continuous from the date such levy is first made until such levy is released under section 6343.

(f) Uneconomical levy

No levy may be made on any property if the amount of the expenses which the Secretary estimates (at the time of levy) would be incurred by the Secretary with respect to the levy and sale of such property exceeds the fair market value of such property at the time of levy.

(g) Levy on appearance date of summons

(1) In general

No levy may be made on the property of any person on any day on which such person (or officer or employee of such person) is required to appear in response to a summons issued by the Secretary for the purpose of collecting any underpayment of tax.

(2) No application in case of jeopardy

This subsection shall not apply if the Secretary finds that the collection of tax is in jeopardy.

(h) Continuing levy on certain payments

(1) In general

If the Secretary approves a levy under this subsection, the effect of such levy on specified payments to or received by a taxpayer shall be continuous from the date such levy is first made until such levy is released. Notwithstanding section 6334, such continuous levy shall attach to up to 15 percent of any specified payment due to the taxpayer.

(2) Specified payment For the purposes of paragraph (1), the term “specified payment” means—

(A) any Federal payment other than a payment for which eligibility is based on the income or assets (or both) of a payee,

(B) any payment described in paragraph (4), (7), (9), or (11) of section 6334(a), and

(C) any annuity or pension payment under the Railroad Retirement Act or benefit under the Railroad Unemployment Insurance Act.

(3) Increase in levy for certain payments

Paragraph (1) shall be applied by substituting “100 percent” for “15 percent” in the case of any specified payment due to a vendor of property, goods, or services sold or leased to the Federal Government and by substituting “100 percent” for “15 percent” in the case of any specified payment due to a Medicare provider or supplier under title XVIII of the Social Security Act.

(i) No levy during pendency of proceedings for refund of divisible tax

(1) In general No levy may be made under subsection (a) on the property or rights to property of any person with respect to any unpaid divisible tax during the pendency of any proceeding brought by such person in a proper Federal trial court for the recovery of any portion of such divisible tax which was paid by such person if—

(A) the decision in such proceeding would be res judicata with respect to such unpaid tax; or

(B) such person would be collaterally estopped from contesting such unpaid tax by reason of such proceeding.

(2) Divisible tax For purposes of paragraph (1), the term “divisible tax” means—

(A) any tax imposed by subtitle C; and

(B) the penalty imposed by section 6672 with respect to any such tax.

(3) Exceptions

(A) Certain unpaid taxes This subsection shall not apply with respect to any unpaid tax if—

(i) the taxpayer files a written notice with the Secretary which waives the restriction imposed by this subsection on levy with respect to such tax; or

(ii) the Secretary finds that the collection of such tax is in jeopardy.

(B) Certain levies This subsection shall not apply to—

(i) any levy to carry out an offset under section 6402; and

(ii) any levy which was first made before the date that the applicable proceeding under this subsection commenced.

(4) Limitation on collection activity; authority to enjoin collection

(A) Limitation on collection No proceeding in court for the collection of any unpaid tax to which paragraph (1) applies shall be begun by the Secretary during the pendency of a proceeding under such paragraph. This subparagraph shall not apply to—

- (i) any counterclaim in a proceeding under such paragraph; or
- (ii) any proceeding relating to a proceeding under such paragraph.

(B) Authority to enjoin

Notwithstanding section 7421(a), a levy or collection proceeding prohibited by this subsection may be enjoined (during the period such prohibition is in force) by the court in which the proceeding under paragraph (1) is brought.

(5) Suspension of statute of limitations on collection

The period of limitations under section 6502 shall be suspended for the period during which the Secretary is prohibited under this subsection from making a levy.

(6) Pendency of proceeding

For purposes of this subsection, a proceeding is pending beginning on the date such proceeding commences and ending on the date that a final order or judgment from which an appeal may be taken is entered in such proceeding.

(j) No levy before investigation of status of property

(1) In general

For purposes of applying the provisions of this subchapter, no levy may be made on any property or right to property which is to be sold under section 6335 until a thorough investigation of the status of such property has been completed.

(2) Elements in investigation For purposes of paragraph (1), an investigation of the status of any property shall include—

- (A) a verification of the taxpayer's liability;
- (B) the completion of an analysis under subsection (f);

(C) the determination that the equity in such property is sufficient to yield net proceeds from the sale of such property to apply to such liability; and

(D) a thorough consideration of alternative collection methods.

(k) No levy while certain offers pending or installment agreement pending or in effect

(1) Offer-in-compromise pending No levy may be made under subsection (a) on the property or rights to property of any person with respect to any unpaid tax—

(A) during the period that an offer-in-compromise by such person under section 7122 of such unpaid tax is pending with the Secretary; and

(B) if such offer is rejected by the Secretary, during the 30 days thereafter (and, if an appeal of such rejection is filed within such 30 days, during the period that such appeal is pending).

For purposes of subparagraph (A), an offer is pending beginning on the date the Secretary accepts such offer for processing.

(2) Installment agreements No levy may be made under subsection (a) on the property or rights to property of any person with respect to any unpaid tax—

(A) during the period that an offer by such person for an installment agreement under section 6159 for payment of such unpaid tax is pending with the Secretary;

(B) if such offer is rejected by the Secretary, during the 30 days thereafter (and, if an appeal of such rejection is filed within such 30 days, during the period that such appeal is pending);

(C) during the period that such an installment agreement for payment of such unpaid tax is in effect; and

(D) if such agreement is terminated by the Secretary, during the 30 days thereafter (and, if an appeal of such termination is filed within such 30 days, during the period that such appeal is pending).

(3) Certain rules to apply Rules similar to the rules of—

(A) paragraphs (3) and (4) of subsection (i), and

(B) except in the case of paragraph (2)(C), paragraph (5) of subsection (i), shall apply for purposes of this subsection.

(l) Cross references

- (1) For provisions relating to jeopardy, see subchapter A of chapter 70.
- (2) For proceedings applicable to sale of seized property see section 6335.
- (3) For release and notice of release of levy, see section 6343.

ภาคผนวก ฉ**U.S. Code § 6335 - Sale of seized property****The Internal Revenue Code / 26 U.S. Code § 6335 - Sale of seized property****(a) Notice of seizure**

As soon as practicable after seizure of property, notice in writing shall be given by the Secretary to the owner of the property (or, in the case of personal property, the possessor thereof), or shall be left at his usual place of abode or business if he has such within the internal revenue district where the seizure is made. If the owner cannot be readily located, or has no dwelling or place of business within such district, the notice may be mailed to his last known address. Such notice shall specify the sum demanded and shall contain, in the case of personal property, an account of the property seized and, in the case of real property, a description with reasonable certainty of the property seized.

(b) Notice of sale

The Secretary shall as soon as practicable after the seizure of the property give notice to the owner, in the manner prescribed in subsection (a), and shall cause a notification to be published in some newspaper published or generally circulated within the county wherein such seizure is made, or if there be no newspaper published or generally circulated in such county, shall post such notice at the post office nearest the place where the seizure is made, and in not less than two other public places. Such notice shall specify the property to be sold, and the time, place, manner, and conditions of the sale thereof. Whenever levy is made without regard to the 10-day period provided in section 6331(a), public notice of sale of the property seized shall not be made within such 10-day period unless section 6336 (relating to sale of perishable goods) is applicable.

(c) Sale of indivisible property

If any property liable to levy is not divisible, so as to enable the Secretary by sale of a part thereof to raise the whole amount of the tax and expenses, the whole of such property shall be sold.

(d) Time and place of sale

The time of sale shall not be less than 10 days nor more than 40 days from the time of giving public notice under subsection (b). The place of sale shall be within the county in which the property is seized, except by special order of the Secretary.

(e) Manner and conditions of sale

(1) In general

(A) Determinations relating to minimum price Before the sale of property seized by levy, the Secretary shall determine—

(i) a minimum price below which such property shall not be sold (taking into account the expense of making the levy and conducting the sale), and

(ii) whether, on the basis of criteria prescribed by the Secretary, the purchase of such property by the United States at such minimum price would be in the best interest of the United States.

(B) Sale to highest bidder at or above minimum price

If, at the sale, one or more persons offer to purchase such property for not less than the amount of the minimum price, the property shall be declared sold to the highest bidder.

(C) Property deemed sold to United States at minimum price in certain cases

If no person offers the amount of the minimum price for such property at the sale and the Secretary has determined that the purchase of such property by the United States would be in the best interest of the United States, the property shall be declared to be sold to the United States at such minimum price.

(D) Release to owner in other cases

If, at the sale, the property is not declared sold under subparagraph (B) or (C), the property shall be released to the owner thereof and the expense of the

levy and sale shall be added to the amount of tax for the collection of which the levy was made. Any property released under this subparagraph shall remain subject to any lien imposed by subchapter C.

(2) Additional rules applicable to sale The Secretary shall by regulations prescribe the manner and other conditions of the sale of property seized by levy. If one or more alternative methods or conditions are permitted by regulations, the Secretary shall select the alternatives applicable to the sale. Such regulations shall provide:

(A) That the sale shall not be conducted in any manner other than—

- (i) by public auction, or
- (ii) by public sale under sealed bids.

(B) In the case of the seizure of several items of property, whether such items shall be offered separately, in groups, or in the aggregate; and whether such property shall be offered both separately (or in groups) and in the aggregate, and sold under whichever method produces the highest aggregate amount.

(C) Whether the announcement of the minimum price determined by the Secretary may be delayed until the receipt of the highest bid.

(D) Whether payment in full shall be required at the time of acceptance of a bid, or whether a part of such payment may be deferred for such period (not to exceed 1 month) as may be determined by the Secretary to be appropriate.

(E) The extent to which methods (including advertising) in addition to those prescribed in subsection (b) may be used in giving notice of the sale.

(F) Under what circumstances the Secretary may adjourn the sale from time to time (but such adjournments shall not be for a period to exceed in all 1 month).

(3) Payment of amount bid

If payment in full is required at the time of acceptance of a bid and is not then and there paid, the Secretary shall forthwith proceed to again sell the property in the manner provided in this subsection. If the conditions of the sale permit part of the payment to be deferred, and if such part is not paid within the

prescribed period, suit may be instituted against the purchaser for the purchase price or such part thereof as has not been paid, together with interest at the rate of 6 percent per annum from the date of the sale; or, in the discretion of the Secretary, the sale may be declared by the Secretary to be null and void for failure to make full payment of the purchase price and the property may again be advertised and sold as provided in subsections (b) and (c) and this subsection. In the event of such readvertisement and sale any new purchaser shall receive such property or rights to property, free and clear of any claim or right of the former defaulting purchaser, of any nature whatsoever, and the amount paid upon the bid price by such defaulting purchaser shall be forfeited.

(4) Cross reference

For provision providing for civil damages for violation of paragraph (1)(A)(i), see section 7433.

(f) Right to request sale of seized property within 60 days

The owner of any property seized by levy may request that the Secretary sell such property within 60 days after such request (or within such longer period as may be specified by the owner). The Secretary shall comply with such request unless the Secretary determines (and notifies the owner within such period) that such compliance would not be in the best interests of the United States.

(g) Stay of sale of seized property pending Tax Court decision

For restrictions on sale of seized property pending Tax Court decision, see section 6863(b)(3).

ภาคผนวก ช

ตัวอย่าง Notice of Public Auction Sale โดย the Department of the
Treasury Internal Revenue Service

The Department of the Treasury Internal Revenue Service

195

[FAQ](#) | [Search](#) | [IRS Auction Home](#) | [Treasury Home Page](#) | [Previous Page](#)

Notice of Public Auction Sale

Under the authority in Internal Revenue Code section 6331, the property described below has been seized for nonpayment of internal revenue taxes due from Taxpayer. The property will be sold at public auction as provided by Internal Revenue Code section 6335 and related regulations.

Date: 7/22/2016
Time: 11:00 AM

UPDATE - SALE ADJOURNED, NEW SALE DATE ANNOUNCED

Sale Location: *IRS, 110 City Parkway, Conference Room 122/123, 1st Floor, Las Vegas, NV, 89108*

Title Offered: Only the right, title and interest of the Taxpayer in and to the property will be offered for sale. If requested, the Internal Revenue Service will furnish information about possible encumbrances, which may be useful in determining the value of the interest being sold.

Description of Property: US PATENT NO. 6,937,819; OPTICAL VIEWING SYSTEM AND ADAPTOR
US PATENT NO. 6,449,419; OPTICAL VIEWING SYSTEM AND CLAMPING DEVICE
Additional information can be found at the U.S Patent and Trademark Office on patft.uspto.gov

Inventory Note: ITEMS WILL BE SOLD SEPARATELY

Encumbrances Note: IRS LIENS ONLY

Minimum Bid: \$626,281.19

Bid Note: Mail-In Bids Accepted and must be received no later than July 20, 2016.

The Terms of Payment: Deferred payment as follows: 20% of the winning bid is due immediately upon declaring property sold, balance due on August 20, 2016.

Form of Payment: All payments must be by cash, a certified, cashier's, or treasurer's check drawn on any bank or trust company incorporated under the laws of the United States or under the laws of any State, Territory, or possession of the United States, or by a United States postal, bank, or express money order. Make check or money order payable to the United States Treasury.

For additional information about the property and proposed sale, please contact the following office:

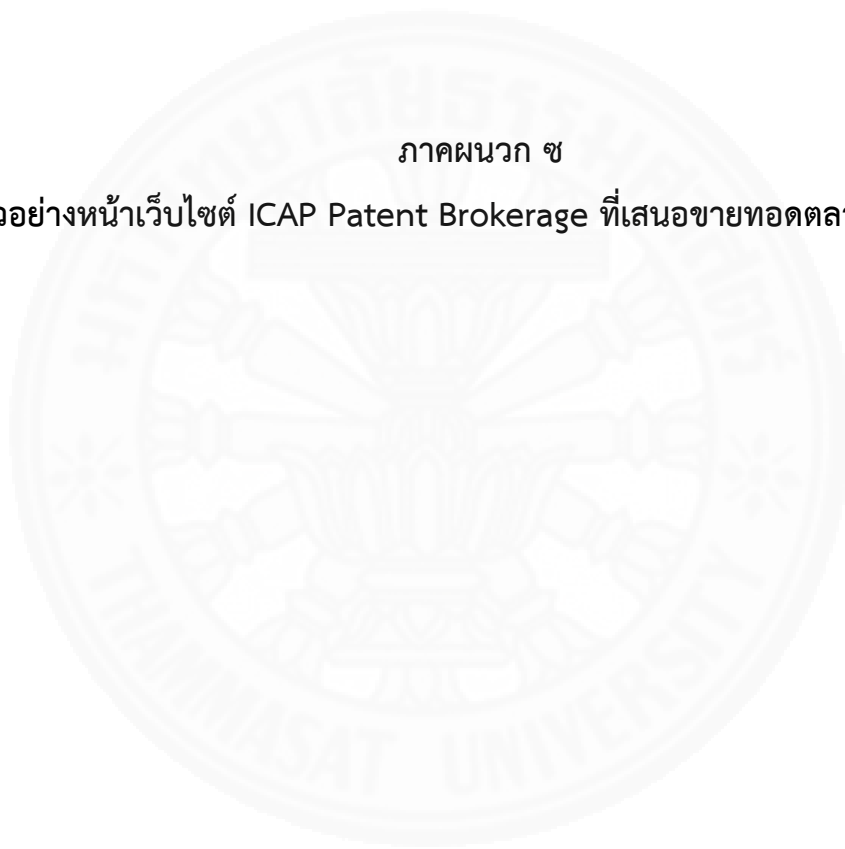
Name: Hallie Lipscomb
Title: Property Appraisal and Liquidation Specialist
Bureau: Internal Revenue Service
Address: 4330 Watt Ave
Sacramento, CA, 95821
Phone: (916) 974-5260
Email: Hallie.lipscomb@irs.gov

Updated: 7/22/2016

[FAQ](#) | [Search](#) | [IRS Auction Home](#) | [Treasury Home Page](#) | [Previous Page](#)

ภาคผนวก ซ

ตัวอย่างหน้าเว็บไซต์ ICAP Patent Brokerage ที่เสนอขายทอดตลาดสิทธิบัตร

Fall 2016 Auction Catalog

ICAP Patent Brokerage auctioned portfolios from the Fall 2016 Auction Catalog on October 20, 2016.

The catalog featured a diverse set of technologies related to alternate/virtual reality, wireless audio, as well as a selection of domain names.

Other domain names can be found on the [Domains & Brands listing](#) (domains-brands).

Some portfolios are still available. Interested parties should [email Michelle Tyler](mailto:michelle@icapip.com) (mailto:michelle@icapip.com) michelle@icapip.com (mailto:michelle@icapip.com) for information on any of the lots below.

Sort results by selecting the column header.

Lot ID <small>(/node? order=field_lotid_value&sort=desc)</small>	IP Description <small>(/node? order=title&sort=asc)</small>	Sector <small>(/node? order=title_1&sort=asc)</small>	Seller	Initial Bidding Guidance* <small>(/node? order=field_expected_value_value&sort=asc)</small>	Status <small>(/node? order=field_sold_value&sort=asc)</small>
Lot 001	Mobile Payments & Authentication <small>(/Fall-2016/Dorso_Alao)</small>	Electronic Payments & Secure Information Transfer	Gregory Dorso and Rachad Alao	Low 6 Figures	AVAILABLE FOR PURCHASE
Lot 003	Platform/Domain Name: singleevents.com (+58 More) <small>(/fall-2016/domain-name-singleeventscom-and-58-more-0)</small>	Domain Name	N/A	High 5 Figures	AVAILABLE FOR PRE-AUCTION SALE <small>(mailto:jesse@icapip.com? subject=singleevents.com Domain Name)</small>
Lot 004	Remote Game Access <small>(/Fall-2016/Elbo)</small>	Gaming Consoles	Elbo, Inc.	Low to Mid 6 Figures	AVAILABLE FOR PURCHASE
Lot 006	Fax-to-Fax Routing & Scan-to-Email Secure Tracking, Confirmation & Archiving <small>(/Fall-2016/Hochman)</small>	MFP's; Networked Scanners	Gary Hochman	Low 6 Figures	AVAILABLE FOR PURCHASE
Lot 007	Integrated Image & Video Compositing <small>(/Fall-2016/digital-imaging)</small>	Digital Imaging	John G. Posa	Low-to-Mid 6 Figures	SOLD
Lot 008	Ranking Social Objects that Relate to a Discussion Subject <small>(/Fall-2016/Megathread)</small>	Social Media; Semantic Analytics; AI	Megathread, Ltd.	Low 6 Figures	AVAILABLE FOR PURCHASE
Lot 009	Hybrid Nuclear & Geothermal Power Generation <small>(/hybrid-nuclear-geothermal-power-generation)</small>	Energy	Garry Hine	High 6 Figures	AVAILABLE FOR PURCHASE
Lot 010	Shopper Behavior <small>(/Fall-2016/VideoMining)</small>	Face-Recognition; Biometrics; Retail	VideoMining Corporation	Low-to-Mid 6 Figures	AVAILABLE FOR PURCHASE

* Initial Bidding Guidance is provided for diligence purposes only to indicate the vicinity of the expected minimum clearing price at the time the lot is posted here. ICAP Patent Brokerage offers this range to help buyers manage their diligence resources. Once posted, the Initial Bidding Guidance will not be altered in response to pre-auction diligence activity perceived by ICAP Patent Brokerage. ICAP Patent Brokerage makes no guarantee that the winning bid for a given lot will fall within the range of the Initial Bidding Guidance. Prospective bidders can contact Michelle Tyler at (312) 327-4438 or via email at michelle@icapip.com (mailto:michelle@icapip.com) to receive registration materials and details regarding the sealed bid auction.

INTEGRATED IMAGE & VIDEO COMPOSITING

John Posa

Initial Bidding Guidance: Low-to-Mid 6 Figures

With a 2014 priority date, the disclosed portfolio describes an apparatus and methods to simultaneously use multiple smartphone cameras for added functionality, including:

Abstract (US 9,350,924)

Digital imagery is composed or composited within a smartphone or other portable electronic device to merge foreground and background subject matter acquired simultaneously with different cameras or acquired at different times with the same camera. A processor stores the digital imagery along with information derived or used by an operation to differentiate the foreground subject matter from the background scene, which may be a digital matting operation, and/or may involve finding an edge or an outline of the foreground subject matter. The foreground subject matter and the background scene may be stored as different graphical layers in the memory. A user control such as a touchscreen may enable a user to select and resize or reposition the foreground subject matter on a background scene of a separately acquired image. The digital imagery may constitute a still image or a sequence of images representative of motion video.

Earliest Priority Date: 08-25-2014

Representative Claim: US 9,350,924 – Claim #1

A portable electronic device, comprising: a user control; a camera operative to acquire a digital image in response to the user control, the digital image including foreground subject matter and a background scene; a memory for storing the digital image; and a processor within the portable electronic device, the processor being operative to perform the following functions: a) receive the digital image acquired by the camera, and b) perform an operation on the digital image to differentiate the foreground subject matter from the background scene, thereby enabling the foreground subject matter to be resized or repositioned separately from the background scene.

Contact:

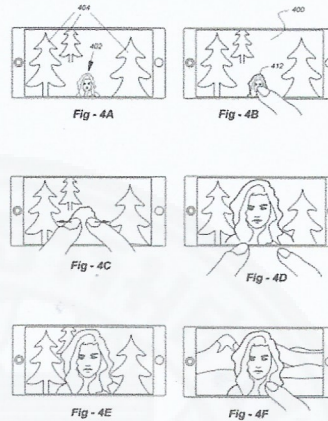
For more information on the assets available for sale in this portfolio, contact Michelle Tyler.

Michelle Tyler

Vice President - Transactions

Michelle@icapip.com

(312) 327-4438

TECHNOLOGY

DIGITAL IMAGING

NOVELTY
ENABLES FUSION OF FOREGROUND AND BACKGROUND SUBJECT MATTER FROM DIFFERENT SOURCES

IMPORTANCE
IMPORTANT PORTFOLIO FOR SMARTPHONE MANUFACTURERS AND OTHER PORTABLE ELECTRONIC DEVICES, AS WELL AS SOFTWARE AND APP DEVELOPERS INVOLVED IN PHOTO/VIDEO COMPOSITING

NUMBER OF ASSETS
2

PATENTS (1)
US 9,350,924

APPLICATIONS (1)
US 15/162071

HYBRID NUCLEAR & GEOTHERMAL POWER GENERATION

Garry Hine

Initial Bidding Guidance: High 6 Figures

With a 2011 priority date, the disclosed portfolio describes a hybrid nuclear and geothermal power generation system. The invention provides for power generation using geothermal power generation technology with a nuclear reactor placed underground to supplement heat in the hot dry rock (HDR) zone, in a region where fluid for geothermal power generation is heated by passage through the rock.

The invention provides for a geothermal system having at least one injection shaft extending a depth to enable injection of fluid to a HDR zone (e.g., 4400-5000m), for heating by passage through the HDR region (e.g., reaching around 450-500°C and 5000-6000 psi) and ejected from one or more extraction shafts, typically as high pressure vapour steam (e.g., 2500-3300 psi) for driving turbines of a power plant. Importantly, the nuclear reactor is positioned to heat the rock in the HDR zone (e.g., a 3000 to 4000m deep shaft), supplementing the heat in the rock used for heating fluid for the geothermal power generation process.

The advantages of this novel technology are manifold, but primarily address problems associated with the prior art, including:

- Safety – Heating rock deep underground using the reactive components of the nuclear plant, the core may run at higher temperatures and the consequences of meltdown are not as dire as those based on the surface. The technology also addresses safety concerns that may arise due to terrorism.
- Thermal efficiency – Thermal efficiency of geothermal plants is typically low, ~10-23% because geothermal fluids are at a low temperature compared with steam from boilers. This method increases the HDR zone temperature, in turn, increasing the geothermal fluid temperature and plant efficiency.
- Waste Disposal – once the nuclear fuel is depleted (or in the case of an emergency), the bore housing the reactor core can simply be filled/sealed, containing any radioactive contamination from waste debris with in the HDR, which is itself radioactive.
- Life span – nuclear heating of rock in the HDR zone compensates for thermal depletion due to the heat exchange (rock to fluid) in the geothermal power generation process, thereby extending the overall plant lifecycle and maximising profitability of an otherwise costly infrastructure project. Further, once a reactor is depleted and its bore sealed, a new bore can be drilled and a new reactor placed within the HDR zone to further extend the life cycle of the hybrid plant.

Earliest Priority Date: 7-15-2011

Representative Claim: US 14/145,652 – Claim #1

A system for power generation the system including: a geothermal system including a power plant, at least one injection shaft extending a predetermined depth to enable injection of fluid to a hot dry rock (HDR) zone and at least one extraction shaft extending a predetermined depth to enable extraction of fluid from the HDR zone to be used by the power plant to generate power; and a nuclear system including a nuclear plant and at least one reactor, the reactor being positioned remote from the nuclear plant, wherein the at least one reactor is positioned within a region of the HDR zone between the injection and extraction shafts to heat rock in the region of the HDR zone.

Contact:

For more information on the assets available for sale in this portfolio, contact Michelle Tyler.

Michelle Tyler

Vice President – Transactions

Michelle@icapip.com

(312) 327-4438

TECHNOLOGY

ENERGY

NOVELTY

IMPROVED THERMAL EFFICIENCY, PROLONGING A PLANT'S OPERATING LIFE

IMPORTANCE

IMPORTANT PORTFOLIO FOR COMPANIES INVOLVED IN GENERATING ELECTRIC POWER

NUMBER OF ASSETS

10

PATENTS (3)

US 9,303,629
AU 201 2286516
EP 2732159

APPLICATIONS (7)

US 15/049,432
AU 201 1902916
CA 2840122*
CN 201 2800339043*
IN 863/DELNP/2014
RU 201 4101101*
PCT/AU2012/000850

*Application has been allowed

ภาคผนวก ฅ**Civil Procedure Act 2005 No 28 ของประเทศออสเตรเลีย****Civil Procedure Act 2005 No 28****106 Judgments for payment of money**

(cf Act No 9 1973, section 109; Act No 8 1901, sections 4 and 5)

(1) A judgment debt may be enforced by means of any one or more of the following:

- (a) a writ for the levy of property,
- (b) a garnishee order,
- (c) in the case of a judgment of the Supreme Court or the District Court, a charging order.

(2) Subject to the uniform rules, a writ for the levy of property is sufficient authority for the Sheriff:

- (a) to seize and to sell goods of or to which the judgment debtor is or may be possessed or entitled or which the judgment debtor may, at law or in equity, assign or dispose of, and
- (b) to seize money belonging to the judgment debtor, and
- (c) to seize and to realise cheques, bills of exchange, promissory notes, bonds, specialties or other securities for money belonging to the judgment debtor, and
- (d) to enter into possession of, and to sell, land of or to which the judgment debtor is seized or entitled, or which the judgment debtor may, at law or in equity, assign or dispose of, and
- (e) to take and to sell choses in action or equitable interests in goods or land held by the judgment debtor.

(3) The power conferred on the Sheriff by subsection (2) (a) may not be exercised in relation to any property referred to in section 116 (2) of the Bankruptcy Act 1966 of the Commonwealth. For that purpose, a reference in section 116 (2) of that Act to

the property of the bankrupt is taken to be a reference to the goods of the judgment debtor.

(4) For the purposes of subsection (2) (d), the Sheriff is taken to have entered into possession of land when notice of the proposed sale of the land is published in accordance with the uniform rules.

(4A) The power conferred on the Sheriff by subsection (2) (a) may not be exercised if, in the opinion of the Sheriff, the cost of the seizure, storage or sale of the goods would likely exceed the sale price of the goods.

(5) The power conferred on the Sheriff by subsection (2) (d) may not be exercised in relation to land if the amount outstanding under the judgment is less than the jurisdictional limit of the Local Court when sitting in its Small Claims Division.

(6) A garnishee order or charging order addressed to the Crown binds the Crown as garnishee or chargee, as the case requires.

109 Effect of writ of execution on goods

(cf Act No 1 1923, section 29)

(1) A writ of execution against goods binds the property in the goods as from the time the writ is delivered to the Sheriff.

(2) Despite subsection (1), a writ of execution does not affect the title to goods acquired by a person in good faith and for valuable consideration unless, when the person acquires title, he or she has notice that such a writ has been delivered to the Sheriff and remains unexecuted.

110 How goods subject to conditional bill of sale to be dealt with

(cf Act No 8 1901, section 16)

(1) If goods the subject of a writ for the levy of property (being goods in the possession of the judgment debtor) are the subject of a conditional bill of sale, the

Sheriff may sell the judgment debtor's interest in the goods without taking possession of them.

(2) On receiving written notice of the purchase of the judgment debtor's interest, the person having the benefit of the bill of sale (the holder of the bill) may take possession of the goods and, if he or she does so, is taken to hold them for the use of the purchaser, subject to the purchaser's due payment of any amounts payable under the bill of sale.

(3) If the goods are subsequently sold under the bill of sale, and there is any surplus remaining from the proceeds of sale after the debt to the holder of the bill is satisfied, the holder must pay the surplus to the purchaser, and, accordingly, the amount of that surplus is recoverable by the purchaser from the holder as a debt.

(4) Nothing in this section affects the right of any judgment creditor to test the validity of any bill of sale by interpleader.

111 How securities to be dealt with

(cf Act No 8 1901, sections 6, 7 and 8)

(1) The Sheriff may hold any cheque, bill of exchange, promissory note, bond, specialty or other security for money as a security for the amount outstanding under the judgment and, if payment thereof has become due, may sue in the name of the Sheriff for the recovery of the sum secured thereby.

(2) The payment to the Sheriff by the person liable on any such security for money, or the recovery by the Sheriff against the person so liable, discharges the person from that liability to the extent of the payment or recovery.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ นางสาวยุพรัตน์ ร้อยแก้ว
 วันเดือนปีเกิด 12 กันยายน 2525
 วุฒิการศึกษา ปีการศึกษา 2548 : นิติศาสตรบัณฑิต
 มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผลงานทางวิชาการ

ยุพรัตน์ ร้อยแก้ว. “ปัญหาการบังคับในคดีสิทธิบัตร”. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต
 (กฎหมายธุรกิจ) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2560.

ประสบการณ์ทำงาน 2552 – ปัจจุบัน บริษัท อภิสิทธิ์ แอนด์ อัลลายแอนซ์
 จำกัด
 2550 - 2552 บริษัท วิตง แอนด์ พาร์ทเนอร์ส
 (ประเทศไทย) จำกัด